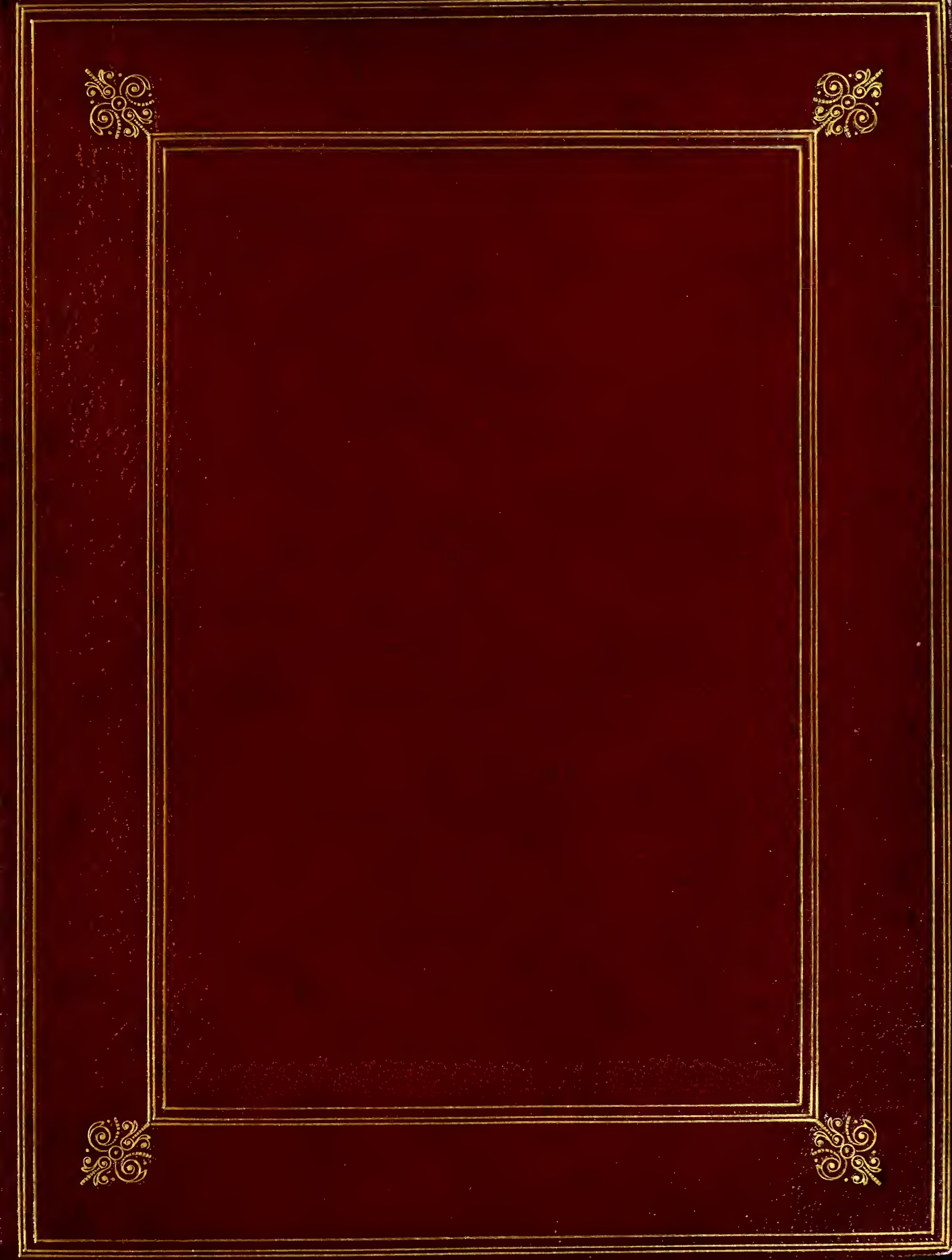
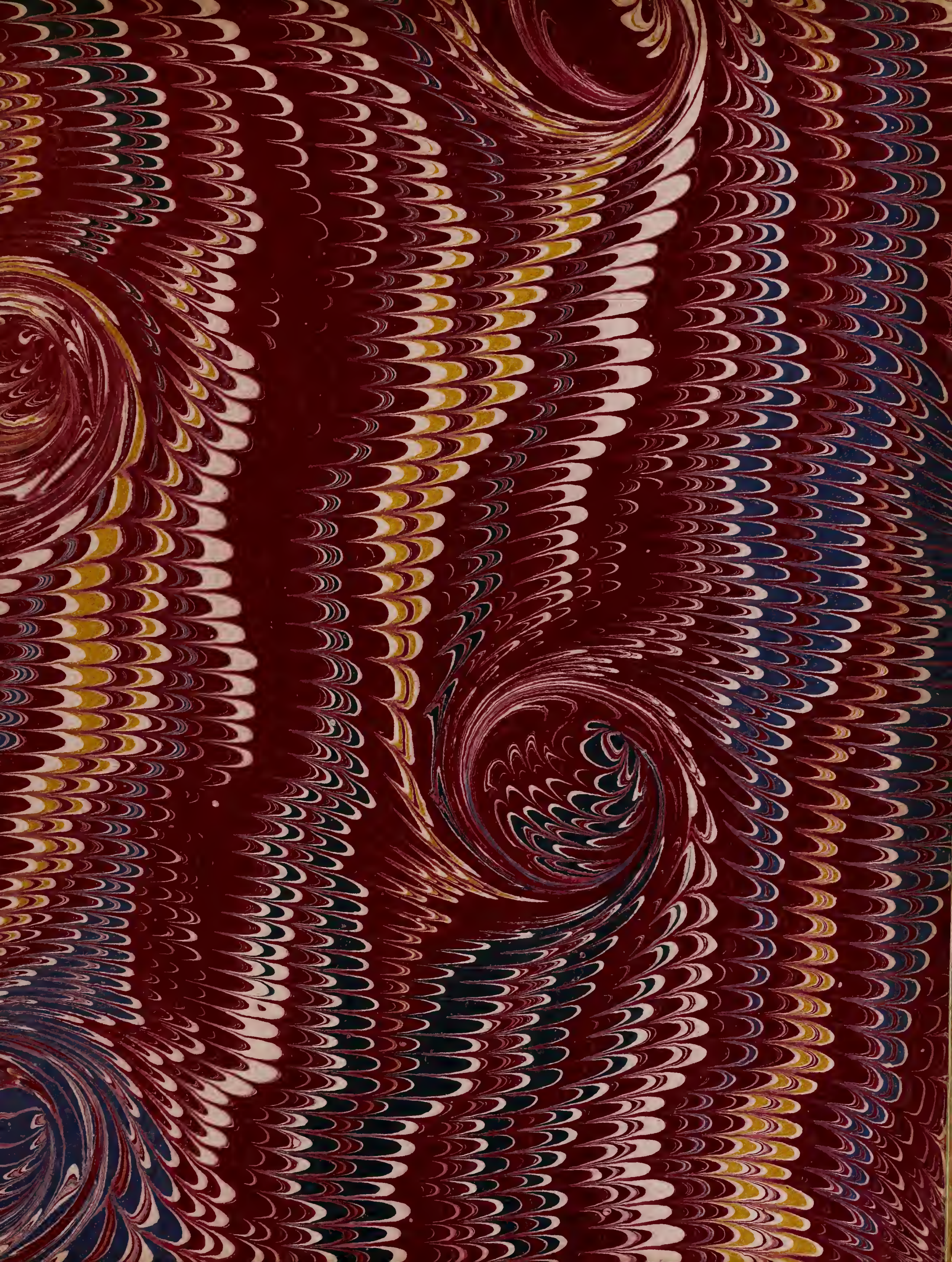

EX MVSAEO
HVTHII
POST TENEBRAS LUCEM
E·LIBRIS
ALLAN HEYWOOD BRIGHT
A·D·1912
Alf J. Downey Fecit
London W 1912
BOUND BY F. BEDFORD

ATALANTA FUGIENS,

hoc est,

EMBLEMATA NOVA DE SECRETIS NATURÆ CHYMICA,

Accommodata partim oculis & intellectui, figuris cupro incisis, adjectisque sententiis, Epigrammatis & notis, partim auribus & recreationi animi plus minus 50 Fugis Musicalibus trium Vocum, quarum duæ ad unam simplicem melodiam distichis canendis peraptam, correspondeant, non absq; singulari jucunditate videnda, legenda, meditanda, intelligenda, dijudicanda, canenda & audienda:

Authore

MICHAELE MAJERO Imperial. Consistorii Comite, Med.D. Eq. ex. &c.

OPPENHEIMII
Ex typographia HIERONYMI GALLERI,
Sumptibus JOH. THEODORI de BRY,
M DC XVIII.

EPIGRAMMA AUTHORIS.

HEſperii precium juvenis tulit impiger horti
Dante Deâ pomum Cypride tergeminum:
Idq; ſequens fugientis humo glomeravit ad ora
Virginis, hinc tardas contrahit illa moras:
Mox micat is, micat hæc mox ante fugacior Euris,
Altera tum ſpargens aurea dona ſolo,
Ille morabatur veſtigia lenta puellæ
Rurſus, at hæc rurſus dat ſua terga fugæ;
Tertia donec amans iterârit pondera, ceſſit
Victori merces hinc ATALANTA *ſuo.*
Hippomenes virtus eſt ſulphuris, illa fugacis
Mercurii, in curſu femina victa mare eſt.
Qui poſtquam cupido ſe complectuntur amore
In fano Cybeles, corrigit ira Deam;
Pelle leonina vindex & veſtiit ambos,
Inde rubent poſthac corpore, ſuntq; feri.
Hujus ut exprimeret ſimulacra ſimillima curſus
Voce tibi ternâ dat mea Muſa fugas:
Una manet ſimplex, pomúmque refert remorans vox,
Altera ſed fugiens, tertia ritè ſequens.
Auribus iſta tuis, oculíſque Emblemata proſtent,
At ratio arcanas expetat inde notas:
Senſibus hæc objecta tuli, intellectus ut illis
Illicibus caperet, quæ precioſa latent.
Orbis quicquid opum, vel habet Medicina ſalutis,
Omne Leo geminus ſuppeditare poteſt.

Ampliſſimo

Amplissimo, Celeberrimo & Excellentissimo

MÜLHAUSENSIS IN THURINGIA IMPERIALIS REIPUBLICÆ SENATORIO ORDINI,

Viris Virtute, Doctrinâ, & verâ animi Nobilitate præstantissimis;

Nec non ejusdem Syndico vigilantissimo,

CHRISTOPHORO REINART utriusque Juris Doctori

Consultiss. P. C. Cæs. suaviss. &c.

Dominis suis semper honorificè colendis omnibus & singulis hoc benevolentiæ suæ gratitudinisq́; qualecunque tecmerion, dicat, dedicat & obfert officiosissimè.

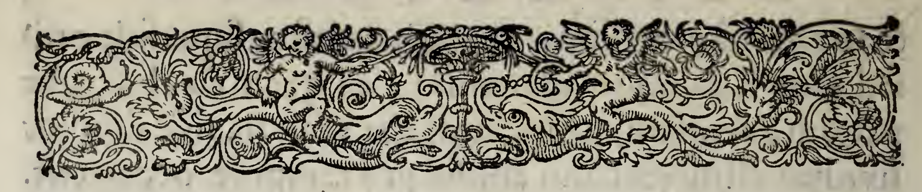
MICHAEL MAIERUS Med.D. Imper. Consist. Com.E.E.P.C.

VIRI amplissimi consultissimíq;, De TRIPODE illo Pelopi sponso, cum Hippodamiam Oënomai Regis Elidis filiam in uxorem duceret, à Vulcano dono dato, narrant, quod, cùm singularis artificii esset, à Pelope Apollini Pythio Delphis iterùm oblatus sit, ex quo deinde per virginem afflatu illius Dei oracula sint e-

dita: Ita cùm mihi hic TRIPES à Vulcano elaboratus ad manum venerit, Pelopis exemplo motus, illum dignissimo loco & ordini consecrare & obferre decrevi, & quidem ante omnes alios, Vestris Amplitud dd. & Excellenttt. non quidem eo consilio, ut inde Oracula depromantur (quamvis nec ea, at chymica, hîc desyderari possint) sed ut animi mei promptitudinem voluntatemq́; benevolam aliquo modo erga eas publicè testarer, quæ ante paucos annos in transitu mihi, tum Cæsareæ Majestati RUDOLPHO II. divæ memoriæ à consiliis medicis existenti, quo animo erga Dominum essetis, ministro declarare volueritis, nempe optimo & vestro statu dignissimo: A quo tempore semper non solùm verbis, quoad potui, vestras virtutes apud exteros ornavi, sed in hoc quoque incubui, ut re ipsa mentem meam apertiùs iisdem patefacerem, & uberiùs effunderem. Quod cùm non aliter, quàm literario quopiam Xeniolo fieri posse præsenserim, ac nonnihil operæ in hac Atalanta fugiente consumpserim, omne id, qualecunque sit, Vestris Amplitud dd. & Excellenttt. dicare volui, in hoc imitatus nostri & antiqui temporis scriptores, qui nunquam sine Scipione, duce aut comite in vulgus prodire, sive per ora virûm ambulare voluerunt: Si enim cecidissent, quis subvenisset illis? Quæso, ut hujus opusculi Patronos mihi vos appellare liceat, non quod huic, verè dubio, studio manum aut mentem, quantum sciam, adhibueritis,

(nec

(nec enim à graviſſimis negotiis tantùm ſuperfuit otii) ſed quia ſatis mihi videremini, ad quamvis doctrinæ partem tuendam, mihiq; non alia materia ſive dignior ſive honeſtior (excluſo abuſu) pro tempore occurrerit. Quicquid ſit, vos meos conatus, non pro chartæ vilitate, ſed animi mei candore (quod ſcio) æſtimabitis, méque inter veſtrarum Amplituddd. obſervantiſſimos impoſterum habebitis & numerabitis. Valete, Dabam Francofurti ad Mœnum, Anno 1617. Menſe Auguſto.

Præfatio ad Lectorem.

HOMINEM, *lector candide, universi compendium sui compositione referre, in confesso est omnium, & ternis vitę generibus vivendis destinatum esse, nempe vegetabili in utero materno, ubi saltem plantæ instar crescit & augmentatur; sensibili, nimirum in hoc mundo, ubi maxima ex parte sensibus ducitur, ceu reliqua animalia, à quibus differt, quod intellectu incipiat uti, licet imperfectè; ac denique intelligibili, in altero mundo apud* Deum, *eique assistentes intelligentias seu Angelos bonos; In præsenti vitâ, quò quis magis ad divinam naturam accedit, eò magis rebus intellectu indagandis, subtilibus, miris & raris, gaudet & delectatur : Et econtrà, quò quis ad pecuinũ genus magis declinat, eò minùs his capitur, & sensui corporaliori astrictus est :* Utrorumque *videmus* Exempla, *quosdam illis, utpote doctiores, artibus & scientiis politos esse deditos, quàmplurimos hisce, nempe voluptatibus corporis, libidini, gulæ, pompæ externæ, & his similibus. Ad excolendum autem intellectum* Deus *infinita arcana abdidit in natura, quæ scientiis & artibus innumeris, ut ignis ex silice extunduntur, & in usum transferuntur :* Inter *hæc sunt* Chymica *secre-*

secreta non postrema, sed post divinorum indagationem, omnium prima & preciosissima, non circumforaneis deceptoribus & fucis pseudo-chymicis (qui in his sunt asini ad lyram, quippe ab omni bona doctrina & intentione alienissimi) sed ingeniis altioribus, liberaliter educatis, & ad majora natis investiganda, cùm sint valdè subtilia, augusta, sacra, rara & abstrusa, ideoque intellectu comprehendenda priùs, quàm sensu, potiùs per contemplationem profundam ex lectione authorum, eorumque inter se & cum naturæ operibus comparationem, quàm operationem sensitivam, seu manualem experimentationem, quæ cœca est sine Theorica prævia: Post scientias hujusmodi intellectuales proximè numerantur, quę de visibili ac audibili objecto tractant, ut sunt Optica seu perspectiva, & pictura, quæ dicitur à quibusdam Poëtis muta, ut hæc vice versâ, pictura loquens, nec non Musica sive vocalis seu organica: In hac antiqui Philosophi adeò se exercuerunt, ut indoctus haberetur, & ad myrtũ canere cogeretur, qui lyrã recusasset in conviviis, ut de Themistocle *traditur: In Musica* Socrates *institutus & ipse* Plato, *qui non harmonicè compositũ eum statuit, qui harmonia Musicali non gaudeat: In eâdem* Pythagoras *percelebris fuit, qui manè & vesperi musicæ symphonia ad componendos suorum discipulorum animos usus dicitur: Est enim Musicæ hæc peculiaris vis, ut affectus excitet vel mulceat, pro diverso Musicali modo: Sic* Phrygius *Modus apud* Græcos *dicebatur bellicosus propterea, quod in bello & in prælio ineundo accineretur, & singularem vim haberet ad animos militum concitandos; cujus vice ad eundem usum nunc adhibetur* Ionicus, *qui olim*

ama-

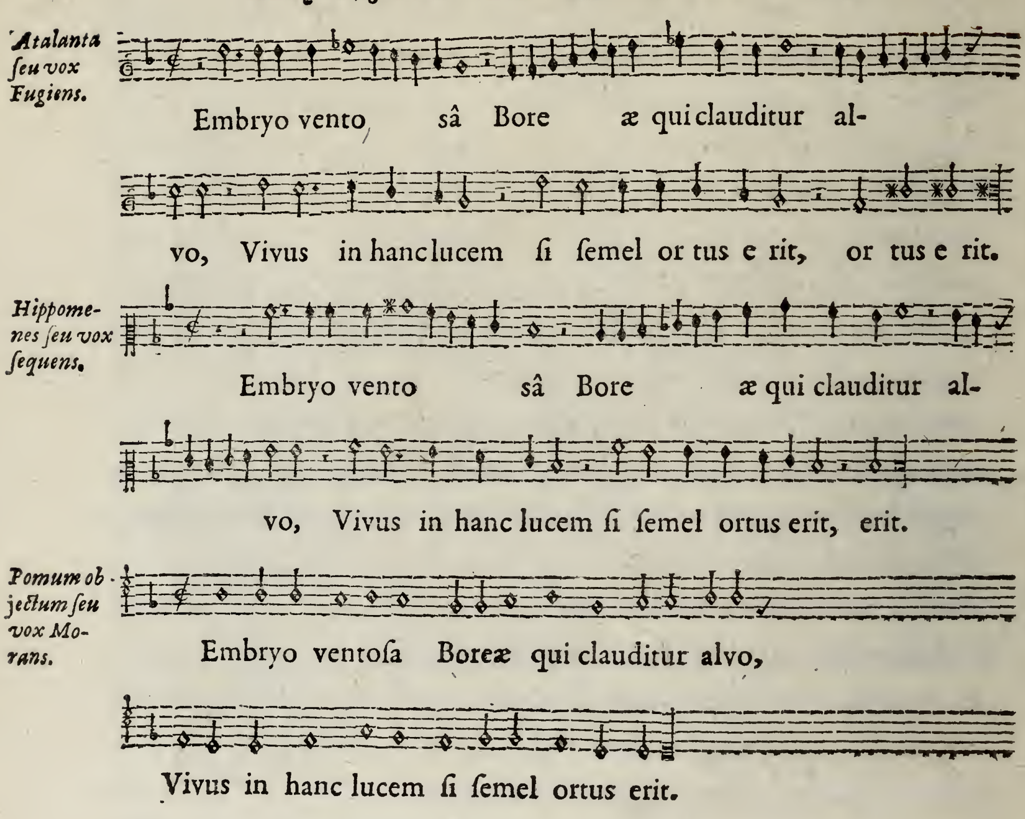
amatorius æstimatus fuit (*qualis nunc habetur* Phrygius) *unde modos inter se mutatos conjicimus* : Phrygio Timotheum Milesium *usum tradunt ad Alexandrum Magnum in rebus bellicis alacriorem & animosiorem reddendum, cujus Cicero meminit 2. de legib.* Terpandrum *verò* Lesbium Ionico; *qui accersitus à Lacedæmoniis, seditionibus inter se tumultuantibus suavitate cantus eorum animos adeò delinivit, ut redirent in amicitiam & à seditione desisterent :* U*nde* Lesbii *cantores primas semper meruerunt Spartanorum judicio : De Musica sic Fabius, Musica, inquit, est honestum & jucundum oblectamentum liberalibus ingeniis maximè dignum : Hæc tria itaque sensuum magis spiritualium, nempe visus & auditus, nec non intellectus ipsius objecta, ut in uno quasi conspectu & complexu haberemus, & magis intelligendū animis simul & semel insinuaremus, En conjunximus Opticam cum Musica & sensum cum intellectu, hoc est, rara visu & auditu cum chymicis emblematibus, quæ huic scientiæ sunt propria. Cæteræ enim artes, si emblemata edant de moribus, aut rebus aliis, quàm de naturæ arcanis, alienum hoc videtur ab eorum scopo & fine, cùm intelligi omnibus velint & debeant; Chemia nō itē, quæ ut casta virgo per transennam, & veluti Diana, non absq; veste variati coloris visenda est, propter causas alibi expressas: Quatuor, inquam, hæc, ficta, poëtica & allegorica, picta, Emblematica, Veneri sive cupro, non sine Venere seu gratia, incisa, Chymica secretissima, intellectu indaganda & denique Musicalia rariora, simul & semel uno libro suscipias inque tuum usum dicata adhibeas, qui si potiùs intellectualis fuerit, quàm sensualis, eò utilior*

lior & jucundior olim futurus est: quod si verò primum sensui mancipatus, nullum est dubium quin à sensu ad intellectum transitus fiet, tanquam per ostium: Nihil enim in intellectu esse dicitur, quod non per sensum aliquem introiverit, cùm hominis recens nati intellectus instar tabulæ rasæ habeatur, in qua nihil adhuc scriptum, sed quod libet sensu mediante, tanquam stylo, scribi possit: Et vulgo dicitur; Ignoti nulla cupido, quia oportet, ut intellectui, veluti dictatori & arbitro, sensus indagatores & nuncii, omne scibile primitus apportent & innotescere faciant, tanquã Excubitores ad (sua organa) civitatis alicujus portas invigilãtes. De ratione inscriptionis horum emblematũ, ne & hæc tibi monstrosa videatur & absona, pauca adjiciam: Atalanta *Poëtis celebrata est propter fugam, quâ omnes procos in certamine antevertit, ideóque ipsis victis pro virgine, præmio victoriæ proposito, mors obtigit, donec ab* Hippomene, *juvene audaciore & provido, superata & obtenta sit trium malorum aureorum per vices inter currendum objectu, quæ dum illa tolleret, præventa est ab eo, metam jam attingente: Hæc* Atalanta *ut fugit, sic una vox Musicalis semper fugit ante aliam & altera insequitur, ut* Hippomenes: *In tertia tamen stabiliuntur & firmantur, quæ simplex est & unius valoris, tanquam malo aureo: Hæc eadem virgo merè Chymica est, nempe Mercurius Philosophicus à sulfure aureo in fuga fixatus & retentus, quem si quis sistere noverit, sponsam, quam ambit, habebit, sin minus, perditionem suarum rerum & interitum: Ex* Hippomene & Atalanta *coëuntibus in templo Matris Deûm, hoc est, vase, fiunt leones, sive rubeum acquirunt colorem. Obtinuit quoque*

hæc virgo victoriam præ viris, apro quodam insignis magnitudinis occiso, unde præmio à Meleagro *donata est: Apud* Stethæum *Æsculapii fanum è saxo percusso aquam elicuit, quam sitibunda bibit: Quæ cùm allegorica & Emblematica revera sint & nullo modo historica, volui in hujus Heroinæ commemorationem intellectualem hunc tractatum Emblematicum indigetare, præsertim cùm poma ei projecta ex hortis* Hesperiis *à* Venere, *suavitatis* Dea, Hippomeni *fuerint ministrata: In modulis illis seu fugis Musicis hoc observatum videtis, quod singula disticha ad tres illas voces adaptata convenienter canendo exprimi possint, in quibus cùm uni simplici voci tot varietates fugarum sint accommodatæ, omnis cordatus & intelligens hanc quoque Emblematicam quasi figurationem, in his, ut & in distichis adaptationē ad singulas voculas, boni consulet & pro nonnihilo reputabit: Si enim mercatores nonnulli pro magna pecuniæ summa artificium picturæ aliquod æstimant & emunt, ubi soli oculi falluntur, cùm naturæ propinquissimum judicent, quid ni literati has figuras, quæ & intellectui & sensibus pluribus inserviunt ita, ut magna inde speranda sit utilitas præter oblectationem, in precio habeant & magni censeant? Vale.*

EPI-

Es hat jhn der Wind getragen im Bauche.

I. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

Die Frucht im Bauch deß Winds/welche noch verborgen lebet/
So ferne in dieſes Liecht dieſelbe wirt erhebet/
Kan aller hohen Helden Raht vnd That vbergehen weit
Durch Kunſt vnd ſtarcke Gwalt vnd ſeines Leibes Arbeit;
Schaw/daß er nicht vnziemlich vor der Zeit geboren werd/
Sondern in rechter Maß komme lebendig auff die Erd.

Portavit eum ventus in ventre suo.

EPIGRAMMA I.

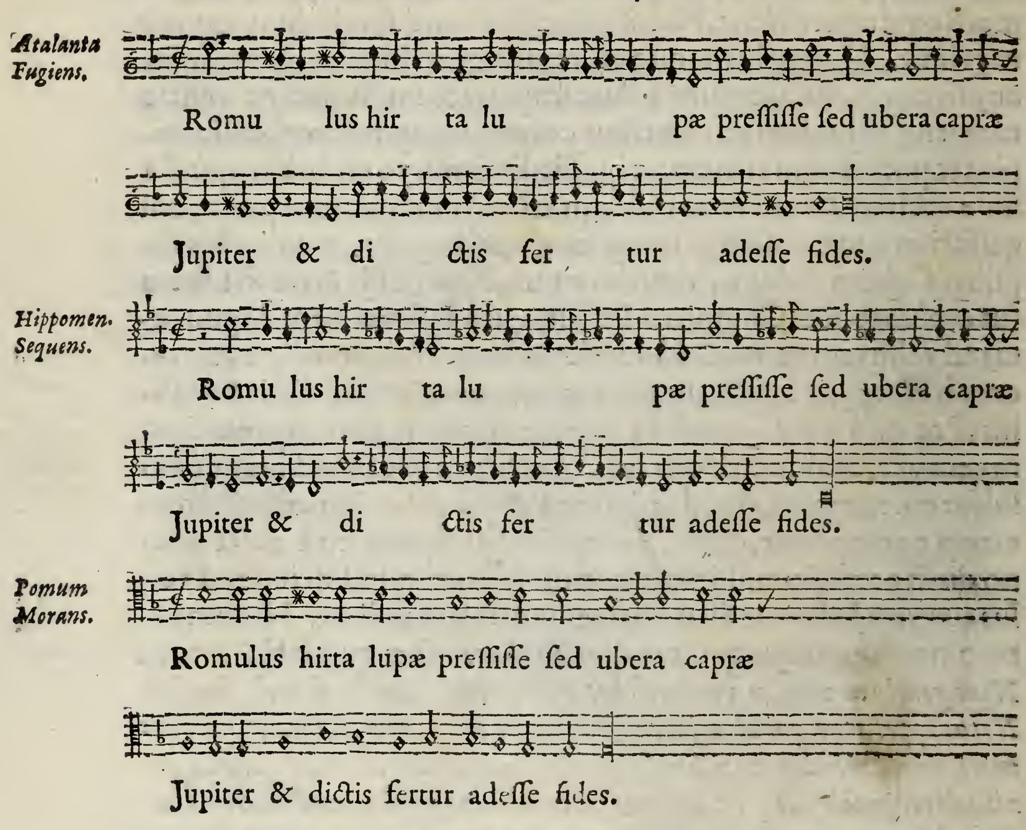
Embryo ventosâ BOREÆ *qui clauditur alvo,*
Vivus in hanc lucem si semel ortus erit;
Unus is Heroum cunctos superare labores
Arte, manu, forti corpore, mente, potest.
Ne tibi sit Cæso, nec abortus inutilis ille,
Non Agrippa, bono sydere sed genitus.

HErmes omnis ſecreti naturalis indagator diligentiſſimus in tabula ſua ſmaragdina graphicè, licèt ſuccinctè, deſcribit opus naturale, ubi inter alia inquit: *Portavit eum ventus in ventre ſuo*, quaſi dicat, Ille, cujus pater eſt Sol, mater verò Luna, antequam in lucem edatur, portabitur à fumis ventoſis, quemadmodum avis ab aëre, dum volat: Ex fumis autem ſeu ventis (qui ſunt nihil aliud, quàm aër motus) coagulatis fit aqua, ex qua cum terra mixta mineralia & metalla omnia: Imò hæc ipſa ex fumis conſtare & coagulari immediatè ſtatuuntur: Sive itaque in aquam ſeu fumum ponatur, eodem res redit, quia utraque venti materia eſt: Idem dicendum de mineralibus & metallis, licèt magis remotè: Quæritur autem, quis ille ſit, qui à vento portari debeat? Reſpondeo, *chymicè*, eſt ſulphur, quod portatur in argento vivo, ut Lull. Codicill. cap. 32. teſtatur, cæteríque omnes; *Phyſicè*, eſt fœtus, qui mox in lucem naſci debet: Dico & *Arithmeticè*, quod ſit radix Cubi; *Muſicè*, quòd ſit Diſdiapaſon; *Geometricè*, quòd ſit punctum lineæ fluentis principium, *Aſtronomicè*, centrum Saturni, Jovis & Martis, planetarum: Hæc licèt diverſa ſint ſubjecta, tamen ſi bene inter ſe comparentur, fœtum venti facilè demonſtrabunt, quòd cujuſlibet induſtriæ majori aut minori relinquendum erit. At rem planiùs ſic indigeto: Omnis Mercurius ex fumis eſt compoſitus, hoc eſt, ex aqua ſublevante terram ſecum in aëriam raritatem, & ex terra cogente aërem redire in aqueam terram ſeu terream aquam: Cùm enim Elementa in eo ſint per omnia, & mixta, & invicem in quandam viſcoſam naturam conculcata & redacta, non facilè ab invicem recedunt, ſed vel volatilia ſequuntur ſuperiùs, vel apud fixa inferiùs manent, quorum primum in vulgari Mercurio, alterum in Philoſophico & metallis fixis apparet: In his Elementa fixa prædominantur volatilibus, in illo volatilia fixis. Nec verò abſq; cauſa eſt, cur Mercurius Deorum reliquorum nuncius, interpres & quaſi miniſter intermedius currens dicatur & habeatur, alis ad caput & pedes adaptatis: Ventoſus enim eſt & volat per aëra, ut ipſe ventus, ut in commmuni, multorum cum damno reipſa convincitur

Lull. ibi. portat illum ventus in ventre ſuo, hoc eſt, ſulfur portatur in argento vivo. Et C. 47. Lapis eſt ignis deportatus in ventre aëris.

vincitur: At quia caduceum gestet binis serpentibus transversim cinctum, qui animas ex corporibus ducat & reducat, & multa ejusmodi contraria efficiat, Philosophici Mercurii symbolum optimè exprimit. Mercurius itaque est ventus, qui sulfur seu Dionysium, aut, si mavis, Æsculapium adhuc imperfectum fœtum ex ventre materno, vel etiam ex cineribus corporis materni combusti accipiat & portet eò, ubi maturari possit; Et Embryo est Sulfur, quod à Sole cœlesti *Boreæ* vento infusum est, ut is maturatum pariat, qui gestationis suæ absoluto tempore gemellos edit, unum albis capillis, Calaim dictum, alterum rubris, Zeten: Hi *Boreæ* filii fuêre (ut *Orpheus* poëta Chymicus scribit) apud J*asonem* inter Argonautas ad vellus aureum à *Colchis* auferendum: *Phineus* verò vates cœcus ab Harpyjis infestatus, liberari non potuit, nisi à dictis *Boreæ* filiis: Pro quo beneficio ab iis impetrato ille gratus *Argonautis* omnem viæ rationem declaravit. At *Harpyjæ* nihil aliud sunt, quàm sulfur corrumpens, quod abigitur à *Boreæ* filiis, cùm ad justam ætatem pervenerint, & ex imperfecto seu molestato à volatilibus noxiis fit perfectum, illi malo non subjectum, quod deinde ad vellus aureum J*asoni* medico obtinendum viam indicat. Horum ventorum meminit quoq; inter alios *Basilius nostras*, qui clarè 6. inquit: *Nam geminus ventus venire debet, Vulturnus dictus, ac deinde simplex, Notus appellatus, qui ab oriente & meridie impetuosè spirabunt, quorum motione cessante, ita ut ex aëre facta sit aqua, audacter confides, quod ex spirituali corporale fiet.* Et *Riplæus* port. 8. dicit in aëre nostrum infantem debere renasci, hoc est, in ventre venti: Ad eundem sensum scala philos. gradu. 6. Et *sciendum*, inquit, *quod natus sapientis in aëre nascitur:* Et gradu 8. *spiritus aër. i simul in aërem scandentes se diligunt, ut Hermes* inquit, *portavit illum ventus in ventre suo: Quia generatio geniti nostri fit in aëre & nascens in aëre sapienter nascitur: Ascendit enim à terra in cœlum, iterúmque descendit in terram conquirendo vim superiorem & inferiorem.*

Sein Säugmutter ist die Erden.

II. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Romulus von einer Wölffin ist/ aber Jupiter gesäuget
 Von einer Geiß/wie solchs das Gerüchte bezeuget.
Was Wunder ist/so wir sagen/ daß der Weisen Kind ernehret
 Sey von der Erd/so jhm jhre Milch hat gewehret?
So dann die Thier gespeiset han solche grosse Helden gewiß/
 Wie groß mag dann der seyn/dessn die Erd Säugmutter ist?

EMBLE-

Nutrix ejus terra est.

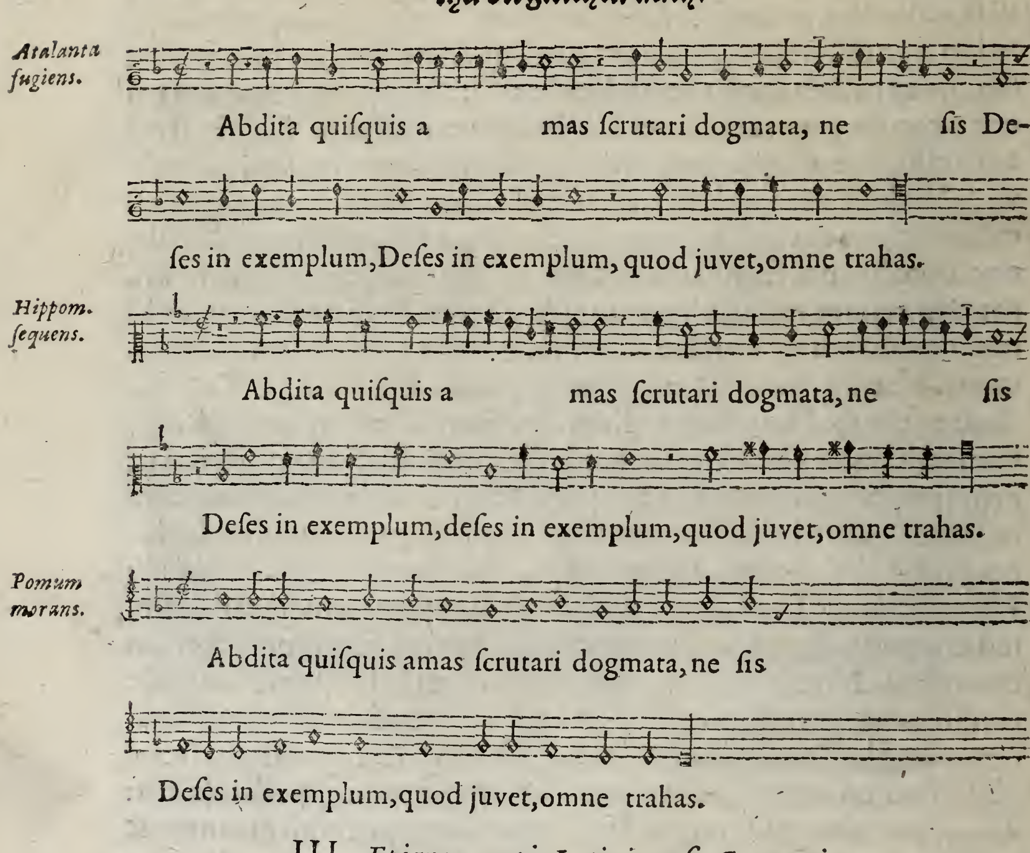
EPIGRAMMA II.

Romulus hirta lupæ pressisse, sed ubera capræ
Jupiter, & factis, fertur, adesse fides:
Quid mirum, teneræ SAPIENTUM *viscera* PROLIS
Si ferimus TERRAM *lacte nutrisse suo?*
Parvula si tantas Heroas bestia pavit,
QUANTUS, *cui* NUTRIX TERREUS ORBIS, *erit?*

APUD Peripateticos & rectè judicantes Philoſophos ſtatuitur; quod Nutriens vertatur in ſubſtantiam nutriti, eique aſſimiletur non quidem ante, ſed poſt alterationem ejus, idque veriſſimum Axioma habetur: Quomodo enim nutrienti, quod jam ante ſimile & idem ſit cum nutrito, opus eſſet mutatione ſuæ eſſentiæ, quæ ſi accideret, non maneret idem nec ſimile; Aut quomodo ea, quæ aſſimilari nutrito nequeunt, pro nutrimento aſſumerentur, ut ſunt ligna, lapides & ejuſmodi alia? Primum itaque ut inane, ſic alterum, naturæ adverſum eſt. Lacte autem animalium nutriri hominem recens natum, non alienum eſt à natura: quia aſſimilatio ejus fieri poteſt, at longè facilius materni, quā alterius: Unde medici cōcludunt, ad ſanitatem, ſimilitudinem ſubſtantiæ & morum, nec non robur conferre infanti, ſi propriæ matris lacte ſemper foveatur & educetur, econtra, ſi alieno. Hæc eſt harmonia omnis naturæ, quod ſimile gaudeat ſuo ſimili, ejusque veſtigia imitetur, quantum poteſt, in omnibus ex tacito quodam conſenſu & conſpiratione. Idem uſu venit in naturali Philoſophorum opere, quod æquè à natura regitur in ſui conformatione, quàm infans ſub utero materno: Et licet pater & mater, ipſaque nutrix illi ſimilitudinariè aſſcribantur, non tamen artificiale eſt magis, quàm animalis cujuſque generatio: Semina bina quodam delectabili artificio conjunguntur ab animalibus & utroque ſexu hominis, ex quibus unitis per ſucceſſivam alterationem fit Embryo, qui creſcit & augetur, vitam & motum acquirit, deinde lacte nutritur: Mulier verò conceptionis & impraegnationis tempore in calore, cibo & potu, motu & quiete, aliisque ſe temperatè ut gerat, neceſſe eſt, aliàs abortus ſequetur & concepti fœtus deſtructio, quæ obſervatio in 6. rebus nō naturalibus, quia à medicis ſecundùm artem ſuam præſcribitur, artificialis quoque eſt. Eodem modo ſemina ſi ſint non conjuncta in opere Philoſophico, conjungi debent: Quod ſi verò alicubi conjuncta invenirentur, ut in ovo ſemen galli & gallinæ ſubſtantia habentur ſimul in uno continente, tum eſſet Philoſophorum opus adhuc magis naturale, quàm generatio animalium. At demus, ut philoſophi teſtan-

testantur, quod unum veniat ab orienti & alterum ab occidente, fiantque unum, quid plus administratur hisce, quàm mixtio in suo vase, calor temperatus & nutrimentum? Vas quidem artificiale est sed in hoc differentia non committitur, sive nidus ab ipsa gallina fiat, sive à rustica incerto quodam loco (ut solet) ordinetur, eadem erit ovorum generatio & ex illis pullorum exclusio. Calor est res naturalis, sive ab igne temperato veniat furnorum & fimi putredinis, vel sole & aëre, vel matris visceribus, aut aliunde: sic Ægyptus calorem ovis excludendis arte naturalem administrat per suos furnos: Bombycum semina, imò & ova gallinacea virginearum mammarum tepore exclusa leguntur: Ars itaque & natura mutuas sibi manus conferunt, ita ut hæc illius vicaria fiat & illa hujus: Nihilominus Natura manet Domina & ars ancilla. CUR VERO TERRA dicatur nutrix Nati Philosophici, dubium alicui movere posset, cùm terra inter elementa sit maximè exucca & arida, cui siccitas ut propria qualitas accidat? At respondēdum, quod terra elementata hic intelligatur, non Elementum, cujus in Septimanæ philosophicæ primo die abundè meminimus, naturamque explicavimus: Hæc nutrix est Cœli, non quod solvat, lavet aut humectet fœtum, sed coagulet, figat & coloret, inque succum & sanguinem merum convertat. Nutritio enim augmentationem in longum, latum & profundum, hoc est, per omnes corporis dimensiones se extendentem complectitur, quæ cùm hic adsit & à sola terra præstetur fœtui philosophico, non immerito nutricis nomine terra appellanda erit: At contrarium quid cœteris lactis generibus, quæ convertuntur & non convertunt, in hoc admirando succo terrestri contingit, cum propter vim ejus fortissimam valdè alteret naturam nutriti, quemadmodum lupæ lac Remuli corpus in naturam animosam & ad bellum promptam disposuisse creditur.

Gehe zum Weibe/das wascht jhre Lachen/ thu dergleichen auch.

III. *Epigrammatis Latini verſio Germanica.*

WEr da begehrt in geheimer Lehr ſich z'vben/ſol achten
Alles Exempels weiß/vnd weißlich ſolch betrachten:
Schaw an ein Weib/vnd lern/wie ſie thut jhr Leinlachen waſchen
Mit Waſſer auffgeſchütt warmlich/vnd miſcht mit Aſchen:
Folg dieſer nach/ſo wirt dir alles gerathen wol vnd fein/
Dann den Leib/ſo iſt ſchwartz/waſchet das Waſſer gantz rein.

EMBLEMA

Vade ad mulierem lavantem pannos, tu fac similiter.

EPIGRAMMA III.

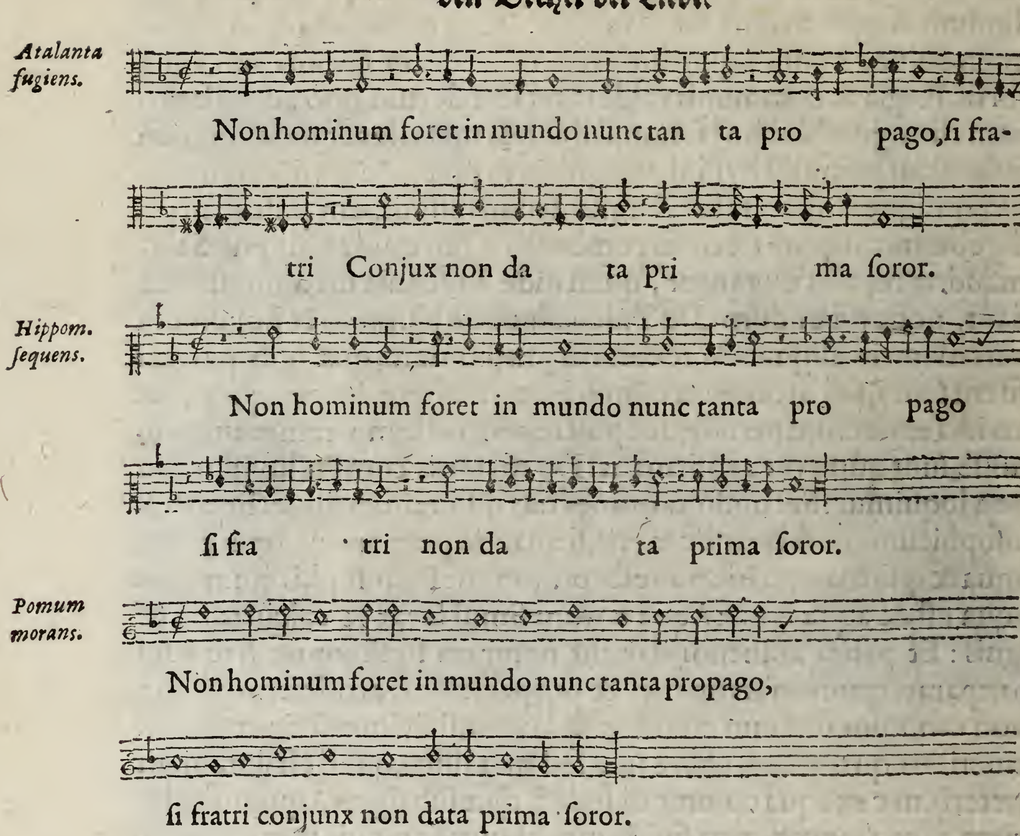
ABdita quisquis amas scrutari dogmata, ne sis
Deses, in exemplum, quod juvet, omne trahas:
Anné vides, mulier maculis abstergere pannos
Ut soleat calidis, quas superaddit, aquis?
Hanc imitare, tuâ nec sic frustraberis arte,
Námque nigri fæcem corporis unda lavat.

SI pannis lineis ſordes quædam advenerint, quibus maculentur & nigreſcant, utpote terreis recrementis, per proximum elementum, nempe aquam, eluuntur, & aëri panni exponuntur, ut calore ſolis, tanquam igne, quarto elemento, humiditas unà cum fœcibus extrahatur, hoc ſi ſæpius contingat, qui priùs erant ſordidi & fœtidi, fiunt puri, & à maculis purgati: Hæc eſt ars mulierum, quam ab ipſa natura didicerunt: Videmus enim, quod animalium oſſa aëri expoſita, quæ primò ſunt nigra & ſqualida, ſi pluvia ſæpè madefiant, & ſuperveniente ſolis calore iterùm exiccentur per multas vices, ad ſummam albedinem reducantur, ut Iſaac annotat: Eundem ad modum in ſubjecto philoſophico, quæcunque adfuerint cruditates & fœces ſuis aquis ſuperinfuſis purgantur & delentur, corpúsque ad magnam claritatem & perfectionem redigitur. Tota enim operationum chymicarum, utpote calcinatio, ſublimatio, ſolutio, diſtillatio, deſcenſio, coagulatio, fixatio & reliquæ, una ablutione abſolvuntur: Nam qui abluit aquis rem impuram, idem præſtat, quod tot operandi formis perficitur: Igne enim, ut Roſarius Philoſophorum inquit, linteamina Duenech principis ſudore maculata, lavanda ſunt & comburenda aquis: Unde ignis & aqua videntur mutuas ſibi invicem dediſſe qualitates, aut quod genus ignis Philoſophici non ſit idem cum communi, idemque de aqua ſentiendum. De calce viva & igne Græco exploratum habemus, quod aquis incendantur, & neutiquam extinguantur, contra naturam aliorum inflammabilium: ſic camphoram in aquis ardere ante accenſam affirmant: Et Gagates lapis (ut Anſel. de Bood teſtatur) accenſus oleo faciliùs extinguitur, quàm aqua: Oleum enim commiſcetur ei, ac ignitum corpus ſuffocat: Aqua cùm pinguedini miſceri non poſſit, ignito cedit corpori, niſi omnino id totum tegat & obruat: Verùm id non facilè fieri poteſt, quia lapis eſt, & ſuprema aquæ, ut oleum omne, petit: Sic naphta, petroleum & his ſimilia incenſa aquas non valdè reformidant. De carbonibus ſubterraneis Leodienſis ditionis quidam ſcribunt, quod incenſi ſub terra, non aquis, ſed terræ pulveribus ſuperingeſtis ſolùm extinguantur, quemadmodum

modum cor. Tacitus de simili ignis genere narrat, quod non aquis, sed fustibus & vestibus corpori detractis saltem opprimi potuerit: Ignium itaque magna est diversitas, & in excitando & in extinguendo, nec minor liquorum, quia lac, acetum, spiritus vini, aqua fortis, Regia & communis valdè inter se differunt, quò ad collationem cum igne: Nec hoc solùm, sed & ipsa materia aliquando ignem sustinet, ut panni illi byssini, antiquitùs in precio & usu divitibus habiti, qui igne, non aqua lavabantur, seu ad munditiem pristinam redigebantur, utpote fœcibus combustis: Quicquid alii de pilis Salamandræ reptilis nugantur, quasi inde Elychnia incombustibilia fiant, non audiendum: De Talco, alumine plumoso & hujusmodi aliis materiis aliquando texturam præparatam, quæ igne purgari fuerit solita, sed artificium cum sciente (muliere Antwerpiensi) ex invidia extinctum periisse, nec post reperiri id temperamentum potuisse, sunt qui revera adfirmant: De materiis combustibilibus hic non loquimur: Secundùm omnes has differentias subjectum Philosophicum considerandum erit, si quando præparetur: Ignis enim, aqua & ipsa materia hic non est communis: Philosophis enim ignis aqua est, & aqua ignis: Aqua eorum simul lavat & calcinat, ita & ignis: Et panni abluendi habent naturam byssinorum sive talci præparati, quorum temperies & præparationis artificium quoque non omnibus obvium est: Hos ut lavent, lixivium faciunt non ex cineribus quernis, eorúmve sale, sed metallico, quod est durabilius cæteris, nec ex aqua communi, sed eâ, quæ sub signo Aquarii in glaciem, nivesque concreta fuerit, utpote quæ sit tenuiorum partium, quàm stagnantes aut lacunarum palustres aquæ, unde magis ad interiora corporis Philosophici, nigri & immundi penetrare poterit, ad id abluendum & purgandum.

Fuge

Füge den Bruder der Schwester zu/ vnd gib jhnen den Becher der Liebe.

IV. *Epigrammatis Latini versio Germanica.*

DEr Menschen Gschlecht in dieser Welt wär nicht so wol vermehret/
Wann nicht zum Bruder die Schwester sich gekehret.
Darumb zusammen füg zwey Geschwister eines Geblütes/
Daß sie ehlig leben/ Mann vnd Weib eins Gemüthes.
Schenck jhnen ein der Lieb Becher mit süssem Reben Safft/
Solchs gibt jhn zur Hoffnung der Frucht ein groß vnd starcke Krafft.

EMBLE-

Conjunge fratrem cum sorore & propina illis poculum amoris:

EPIGRAMMA IV.

Non hominum foret in mundo nunc tanta propago,
Si fratri conjunx non data prima soror.
Ergo lubens conjunge duos ab utroque parente
Progenitos, ut sint fœmina másque toro.
Præbibe nectareo Philothesia pocla liquore
Utrisque, & fœtus spem generabit amor.

LEx Divina & politica prohibet gradu ſanguinis propinquiore per naturam conjunctos, matrimonio copulari, quales ſunt directè aſcendentes & deſcendentes in arbore genealogica & ad latera concurrentes, idque propter cauſas certiſſimas: At quando philoſophi de matre cum filio, aut patre cum filia, ſeu de fratre cum ſorore, conjugio jungendis loquuntur, non contra dictam legem quid dicunt aut faciunt: Quia ſubjecta diſtinguunt attributa & cauſæ effectus: Perſonæ enim Philoſophorum ab iis differentiis ſunt liberæ æquè ut Adami filii filiæque, qui ſe invicem in conjuges ducebant abſque ullius criminis imputatione: Ratio autem potiſſima videtur, ut genus humanum affinitate & amicitia firmiùs coaleſcat & conſocietur, nec in factiones familiarum inimicas & hæreditarias dividatur: Eadem cauſa quia primis fratribus & ſororibus Adamicis integra manſerit, nil prohibuit, quo minus matrimonio conjungerentur: In ipſis enim ſolis genus humanum tum extitit, nec alii præter ipſos, eorumque parentes, vixerunt ideóque ut ſanguine connexi, ſic affinitate connectendi neceſſario fuerunt: At ſuccreſcente hominum multitudine, quæ in innumeras familias diſtributa, cauſa hæc vera & æqua inventa eſt, ne fratres ſorores ducerent: Apud philoſophos alia ratio eſt, cur ſorores nubant fratribus, nempe ſimilitudo ſubſtantiæ, ut ſimili conjungatur: Sunt autem in hoc genere ſaltem duo ſibi quo ad ſpeciem ſimilia, quo ad ſexum differentia, quorum unum fratris, alterum ſororis nomine ſalutatur: Hæc itaque eâdem & libertate & conditione, imò & neceſſitate inevitabili, quâ primi homines conſanguinei, uni matrimonio legitimè committenda ſunt: Frater eſt ardens & ſiccus, ideóque valdè cholericus; ſoror eſt frigida & humida, multum phlegmaticæ in ſe habens materiæ: Quæ in temperie adeò differentes naturæ, in amore & fœcunditate, liberorúmque propagatione optimè convenire ſolent: Ut enim non ex chalybe & chalybe duriſſimo corpore, nec ex ſilice & ſilice fragili, excutitur facilè ignis, qui propagari poſſit, ſed ex duro & fragili, hoc eſt, chalybe & ſilice; ſic nō ex ardente mare & ignea fœmina, ut nec ex utriſque

utrisque frigidis (frigiditas enim maris infœcunditas est) proles vivax suscipitur, sed ex illo calido, hac frigidiore: calidissima enim mulier, in temperamenti humani latitudine, frigidior statuitur frigidissimo sui sexus (at sano) viro, ut Lev. Lemnius in lib. de occ. nat. mirac. probat. Soror itaque & frater à Philosophis rectè conjunguntur. Si quis ex gallina, canicula, capra, ove vel aliis brutis fœtum nasci debere desyderet, is gallum, canem, hircum, caprum, quodque animal suæ speciei, cui similius existit, adjungit, atque sic voto suo non frustratur; nec verò respicit consanguinitatem brutorum, sed saltem generositatem cujusque & naturæ convenientiam. Ita dicendum de trunco arboris, & surculo ei inserendo? Imò de metallica natura, quæ tamen omnium maximè similitudinem & homogeneitatem substantiæ ut habet, sic, ubi quid sibi conjungi postulet, requirit: Verùm frater & soror conjuncti, fœcundi non fiunt, nec in amore diu persistunt, nisi Philothesium illis seu poculum amoris, instar philtri, propinetur: Hoc enim sedantur & conciliantur eorum animi adeò, ut quasi ebrii (instar Lothi) inter se, pudore abiecto, congrediantur & prolem (non spuriam, sed) legitimam progenerent. Quis enim ignorat, humanum genus Medicinæ plurimum debere, propterea, quod multæ hominum myriades, ejus beneficio & operâ, nunc in mundo extent, qui non fuissent, nisi eorum parentes aut proaviâ vitio sterilitatis per remotionem causæ & sublationem, seu impedimenti proximi, & remoti, vindicati & liberati, aut ab abortu matres præservatæ forent? Datur itaque hoc poculum amoris easdem ob causas his novis nuptis, quas quilibet ex jam dictis ternas perspicere poterit, utpote amoris constantiam, sterilitatis remotionem & abortus prohibitionem.

D ij Sek

Setz dem Weib die Kröte auff die Brůst/ daß sie sauge/ vnd das Weib sterbe/ so wirt die Kröte von Milch sehr groß.

Atalanta Fugiens.

Fœmine o gelidus ponatur pecto re-bu fo

Inſtar ut infan tis lacte a pocla bibat pocla bibat.

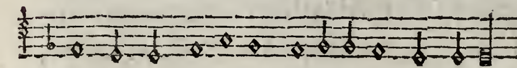
Hippomen. Sequens.

Fœmine o gelidus ponatur pecto re bu-

fo Inſtar ut infan tis lacte a po cla bibat.

Pomum Morans.

Fœmine o gelidus ponatur pectore bufo

Inſtar ut infantis lactea pocla bibat.

V. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

EIn Kröte bald dem Weibe ſetz auff die Brüſte geſchwinde/
Daß ſie ſolche ernehr mit Milch/ gleich einem Kinde/
Vnd wachſe auff in groſſer Geſtalt durch außgeſogner Speiß/
Vnd das Weib ſich röthlich erzeig in aller Weiß/
Denn mach hir ab ein Artzney/ ſo ſey ſolcher edlen Kräfften/
Daß ſie laſſe kein Gifft an deß Menſchen Hertz hafften.

EMBLE-

Appone mulieri ſuper mammas bufonem, ut ablactet eum, & moriatur mulier, ſitque bufo groſſus de lacte.

EPIGRAMMA V.

Fœmineo gelidus ponatur pectore Bufo,
Inſtar ut infantis lactea pocla bibat.
Creſcat & in magnum vacuata per ubera tuber,
Et mulier vitam liquerit ægra ſuam.
Inde tibi facies medicamen nobile, virus
Quod ſuget humano corde, levétque luem.

TOTA Philosophorum congregatio in hoc consentit, quod opus eorum nihil aliud sit, quàm mas & fœmina: Maris verò est, generare & dominari fœminæ; hujus concipere, imprægnari, parere, lactare & educare sobolem, marí q; imperio subjici: Ut enim conceptum fœtum, antequam edatur in lucem, sub sanguine, ita editũ lacte fovet & nutrit. Hinc natura præparavit tenello pusioni in mãmis muliebribus cibum digestibilem & proportionatũ, qui expectat ejus adventum, tanquam primus commeatus & viaticũ in hoc mundi curriculo: Lacte itaque alitur, crescit & augmentatur eò usque, donec instrumenta panis comminuendi habeat, hoc est, dentes, tum ablactatur meritò, quia natura illi providit de alio solidiori nutrimento. At hîc Philosophi dicunt, quod mulieri bufo super mãmas apponendus sit, ut eum instar infantis suo lacte alat: Miserum hoc & horrendum spectaculum est, imò & impium, quod lac infanti destinatum bufoni, bestiæ venenosæ & naturæ humanæ adversanti præbendum sit: De serpentibus ac draconibus vaccarum ubera exiccantibus audivimus & legimus: Fortè idem bufones appeterent, si occasio offerretur in bobus. Historia de bufone nota est, qui rustico cuidam dormienti ita occupavit os & interiora labra, ut nullo astu inde abigi potuerit, nisi violentiâ, quæ cum periculo mortis, veneni ejus expuitione (quâ uti dicitur pro telis defensivis aut offensivis) conjuncta fuisset, ideóq; non tentanda: Ex antipathia itaque remedium misero homini inventum, nempe aranei prægrandis & bufonis, qui se invicem lethali prosequuntur odio: Portatus itaque est cum bufone directè ad locum, ubi araneus prætumidus suas texturas exposuerat, qui cùm bufonem vidit, mox se dimisit in tergum bufonis, eumque suo aculeo pupugit: Cùm verò nihil inde damni acciperet, secunda vice descendit, & iterùm illum fortiùs fixit; Unde mox bufo intumuit, & ex hominis ore mortuus decidit, absque ulla ejus noxa. Sed hîc contrarium accidit: quia bufo non os, sed mammam mulieris occupat, cujus lacte adeò increscit, ut ingentis magnitudinis & roboris evadat: Mulier verò viribus absumptis extabescat & moriatur: Venenum enim facilè per

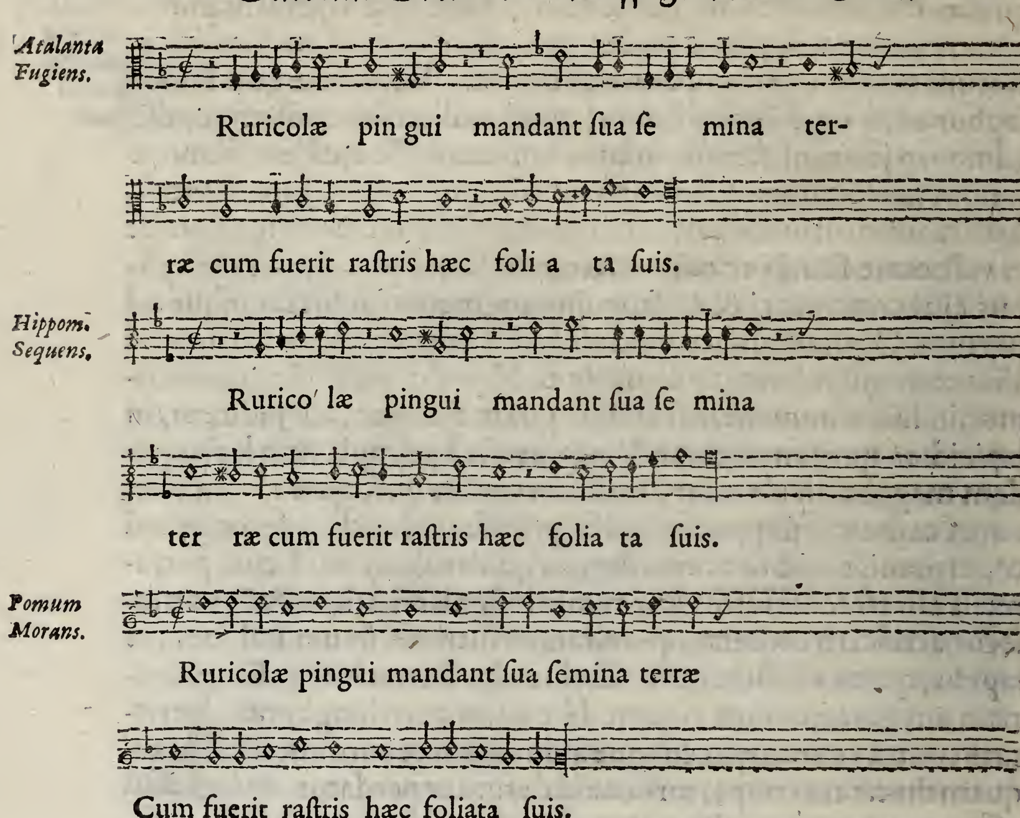
venas

venas pectorales communicatur cordi, idque inficit & extinguit, quemadmodum ex Cleopatræ casu constat, quæ viperas mammis admovit, cùm voluntariâ morte præveniri voluerit, ne viva in victorum manus ac triumphos traheretur. Verùm ne quis Philosophos adeò crudeles existimet, quasi mulieri venenosum reptile admoveri jubeant, sciendum hunc bufonem esse ejusdem fœminæ fœtum seu filium, monstroso partu editum, ideóque jure naturali, lacte materno frui & ali debere, quod verò mater moriatur, non est in voluntate filii: Nec enim matrem inficere potuit, qui in visceribus ejus concretus, & ex sanguine augmentatus fuerat usque ad partum. Ominosum sanè quid est, bufonem ex muliere nasci, quod aliàs contigisse novimus: Guilielmus Novobrigensis, Anglicus scriptor, in suis commentariis scribit (quàm fideliter, alii judicent) in lapicidina quadam ditionis Vintoniensis Episcopi, cùm lapis quidam magnus divideretur, intùs inventum bufonem vivum cum aurea cathena, eúmque ex Episcopi jussu eodem loci reconditum & perpetuis tenebris immersum, ne quid mali ominis secum portaret: Talis est & hic bufo: Auro enim insignis est, etiamsi non extrinsecùs, artificiali cathenæ opere, tamen intrinsecùs naturali, nempe lapidis, quem alii Boracem, Chelonitin, Batrachiten, Crapaudinam aut garatronium vocant. Hic enim auro longè prævalet virtute contra venena quæcunque animalium, & auro inseri solet, tanquam thecæ aut coopertorio, ne lædatur aut perdatur. At legitimũ esse oportet ex animali petitum, si verò ex subterraneis fossis, ut solet, depromptus lapis ejus formâ concinnetur, & vice usurpetur, ex optimis mineris, cordi subvenientibus, eligatur: In his enim bufo Philosophicus reverà invenitur, non in lapicidina (ut ille fabulator asserit) aurúmque in se habet, non extra ad pompam: Ad quid enim se ornaret bufo in tenebris & claustris delitescens? Forte ut à scarabæo magnificè salutaretur, si in crepusculo illi obvius incederet? Quis aurifaber subterraneus fabricasset illi auream cathenã? Fortè viridium puerorum pater, qui ex terra S. Martini, imò ex ipsa terra, ut & duo canes ex lapicidina, eodem authore, prodierunt?

Theophilus in turba meminit draconis mulieri juncti.

Sàhet

Säet nur Goldt in die weisse geblätterte Erden.

VI. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DJe Ackerleut in die feiſt Erden ſähen jhren Samen/
Wenn ſie wol zermalmet iſt mit eiſenen Zänen/
Die Weiſen abr lehren jhr Gold werffen in die Erden/
Den Blättern gleich gantz weiß/das Gold darauß mag werden/
Daß du ſolches recht machſt/ſchaw auff der Bawren Werck gantz eben/
Dann Gold wachſt wie Weitzen/vnd hat ſein eignes Leben.

EMBLE-

Seminate aurum vestrum in terram albam foliatam.

EPIGRAMMA VI.

RUricolæ pingui mandant sua semina terræ,
Cùm fuerit rastris hæc foliata suis.
Philosophi niveos aurum docuêre per agros
Spargere, qui folii se levis instar habent:
Hoc ut agas, illud bene respice, namque quod aurum
Germinet, ex tritico videris, ut speculo.

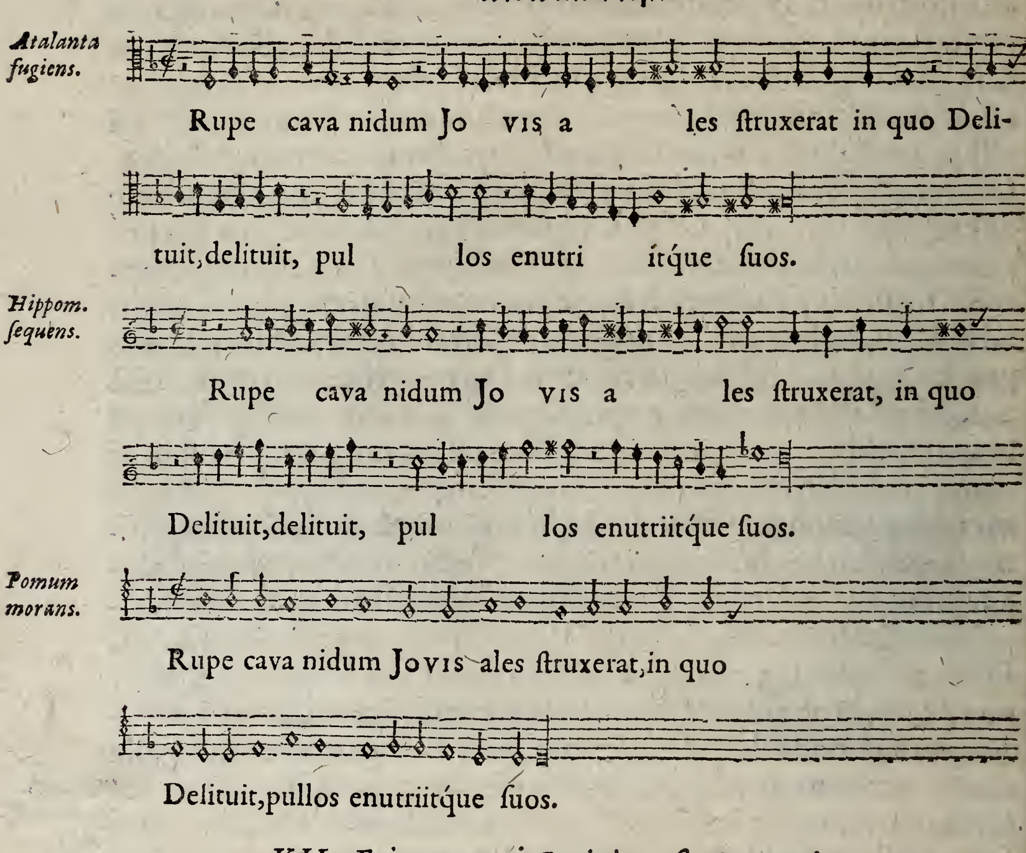
PLATO civitatem constare dicit non ex medico & medico, sed ex medico & agricola, hoc est, diversarum functionũ hominibus: Agricolæ verò & medici inprimis meminit, quia horũ opera sunt valdè conspicua in imitatione, emendatione, & perfectione naturæ. Nã uterq; subjectũ naturale assumit, in quo secundũ artẽ quædam addit necessaria, deficiẽtia, vel etiã superflua removet: Unde utriusq; ars p adjectionem defectus & subtractionẽ superflui (ut ab Hippocrate medicina) definiri potest: Quid enim facit ampliùs agricola, quàm ut agro, à natura relicto, addat arationem, lyrationẽ, occationẽ, lætificationẽ seu stercorationẽ, seminationẽ, & reliqua, nempe incrementũ & proventũ naturę committat, quæ calorẽ solis & pluviã administrat, & his semina multiplicat & in segetes mox sternẽdas provehit: Interim pullulante herbâ agricola tribulos & impedimẽta omnia removet, segetes maturas demetit, demessis superflua tollit, nẽpe stramina, paleas & ejusmodi alia: Ita & medicus (qn & chymicus diverso respectu) corpori humano sanitatẽ præsentẽ conservare, absentẽ recuperare diversis remediis instituit, causam morbificam tollit, morbũ curat, symptomata sedat, superfluũ sanguinẽ venæsectione diminuit, deficientẽ bona victus ratione ordinata restaurat, humores noxios purgatione evacuat, & sic mille modis naturam imitatur, supplet & corrigit intellectus & artis operibus; quæ cùm notoria sint, Chymica potiùs nobis consideranda veniunt: Chemia enim agriculturæ operationes inprimis testatur suis secretis terminis & operandi modis: Agricolæ habent terram, cui semina inseminent, ita & Chymici: Habent fimũ, quo lætificent agros, ita & hi, sine quo nihil fieret, nec fructus aliquis sperãdus esset: Illi habẽt semina, quorũ multiplicationẽ desiderant: Hæc nisi chymici haberẽt, imitarentur pictorẽ (ut Lullius inquit) exprimere conantẽ faciẽ cujusdã viri, quẽ ipse nunquã vidisset, nec imaginẽ ejus: Agricolæ expectant pluviã & calorẽ solis, sic & reverà chymici calorẽ administrãt suo operi convenientẽ & pluviã. Quid multis? Chemia est omninò parallela agriculturę, ejúsq; vicaria, quæ per omnia ejus vices exprimit, at sub allegoria absolutissima: Hinc antiqui produxerũt Cererẽ, Triptolemũ, Osiridẽ, Dionysum, Deos aureos, seu ad chemiã spectãtes

quasi

quasi docētes mortales semina frugū in terrā suā projicere, agriculturā & vitiū propagationē, viniq; usū monstrātes, quæ omnia ignari ad rustica opera detorserunt, at falsò: Sunt n. illa arcanissima naturæ mysteria, quæ hisce agriculturæ velamentis præ vulgo abscondūtur & sapiētib. declarātur: Hinc dicūt Philosophi, ꝙ aurū eorū in terrā albā foliatā seminandū sit, quasi velint, seminationē tritici spectandā esse pro exēplo & imitandā, ꝙ author tractatus de tritico & Jodoc. Greverus optimè in suis descriptionib. fecerūt: Uterq; n. agriculturę operationes singulas in producēdo tritico, auri seminationi seu tincturæ generationi venustissimè accōmodavit: Terra alba, utpote arenosa, rusticis parū fructus suppeditat, quib. nigra & pinguis magis ad nutū; at Philosophis inprimis illa cōfert, si foliata sit, hoc est, bene præparata: quia hi eā stercorare fimo suo noverūt, illi neutiquā: Est autē seminatio mundi propagatio, qua id ꝙ in individuo perdurare nequit, specie permanere curatur: Hæc est in homine, animalibus & plantis, in his hermaphroditicè, in illis sub gemino sexu distincto: In metallis autē longè alio modo: In iis n. ex puncti fluxu fit linea, ex lineæ superficies, ex superficiei corpus: Punctū autē istud astra produxerūt ante lineā, superficiem, & corpus, quia est eorū omniū principiū: Fluxū natura addidit longo tēporis spacio interposito, hoc est, Phœbus cœlestis generavit sub terra filiolū, quē Mercurius Vulcano educandū obtulit & Chironi, hoc est artifici manuali, ad erudiēdū, quemadmodū de Achille scribūt, qui à Thetyde matre sub ignib. detētus & induratus fuit: A Chirone ille, inter alia, didicit Musicā & Cytharæ tractandæ artificiū: Cùm verò *Achilles* nihil aliud sit, quàm subjectū Philosophicū (cujus filius Pyrrhus rubro capillitio, sine quibus duob. Troja expugnari non potuit, ut copiosè in nostris Hieroglyphicis lib. 6. dēmōstravimus) ideò Musicā in hoc ipso nostro opere, ubi Achillē, ejusq; heroicas virtutes & facta describimus, nō absq; causa (licèt obiter) tractamus: Nā si Musica ornavit tātū Heroa, quid ni & nostrū hoc opusculū magis variegatū & acceptū reddat: Canūt n. Angeli (ut sacræ testātur literæ) canūt cœli, ut Pythagoras statuit, & enarrāt gloriā Dei, ut Psalmista ait, canūt Musæ & Apollo, ut poëtæ, canūt homines etiā infātes, canūt volucres, canūt oves & anseres in instrumētis musicis, si ergo & nos canamus, non abs re facimus.

Hinc Ovid. Phyllirides puerum Cytharæ præfecit Achillem.

Der Vogel jung vom Neste fleugt/vnd fällt wider ins Nest.

VII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

In einem holen Stein der Adler sein Nest gemachet hät/
Darein er verborgen sein Jungen ernehren thät/
Von diesen einer kont mit Federn leicht sich erheben/
Aber der andr federloß wolt solches nicht nachgeben.
Drumb der fliegende widerfallt in sein Nest/darauß er gangen/
Füg jhn das Haupt zum Hindern/so wirstu es erlangen.

EMBLEMA

Fit pullus à nido volans, qui iterùm cadit in nidum.

EPIGRAMMA VII.

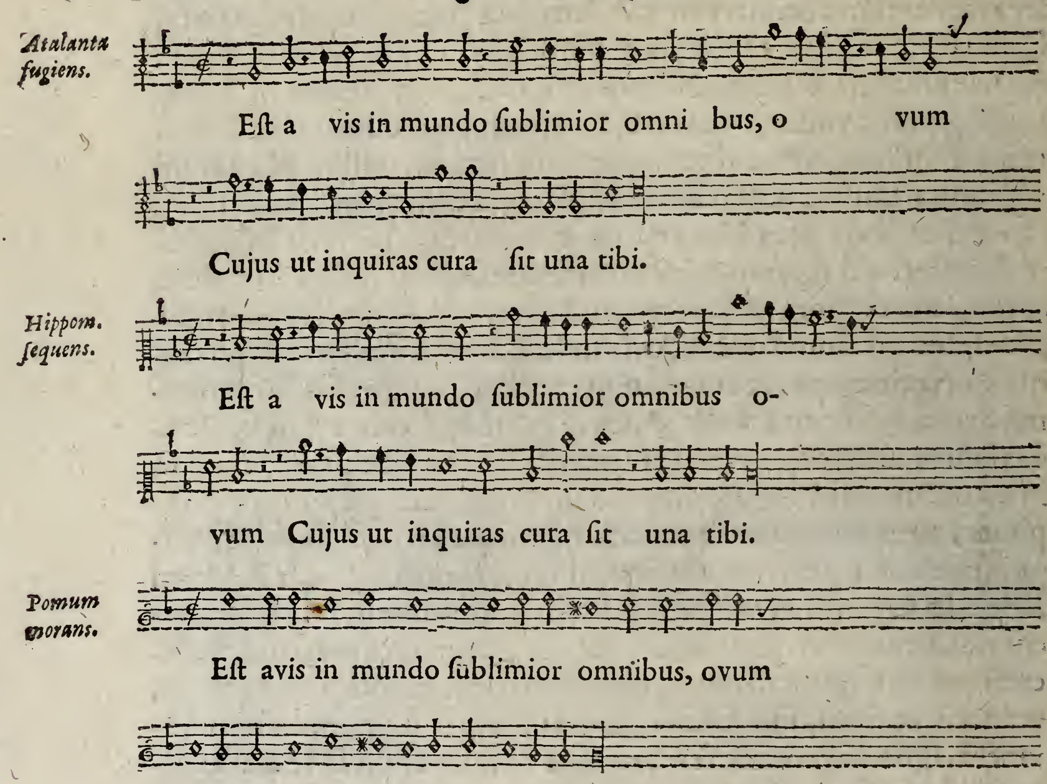
Rupe cavâ nidum Jovis ALES *struxerat, in quo*
Delituit, pullos enutriítque suos:
Horum unus levibus voluit se tollere pennis,
At fuit implumi fratre retentus ave.
Inde volans redit in nidum, quem liquerat, illis
Junge caput caudæ, tum nec inanis eris.

QUOD Hippocrates, medicorum antesignanus, de humoribus asserit, eos esse diversos ac plures numero in homine, nec saltem unum, alias morbos varios exoriri non posse, id nos de Elementis mundi verum dici animadvertimus. Si n. unum saltem elementum esset, nulla mutatio ejus in aliud, nulla generatio nec corruptio cōtingeret, imò omnia essent unum immutabile, nec meteora, mineralia, plantæ ac animalia inde naturaliter producerentur. Hinc Creator summus totum hoc mundi Systema ex diversis & contrariis naturis concinnavit, nempe ex levibus & gravibus, calidis & frigidis, humidis & siccis, ut una in aliam per affinitatem transiret, & sic compositio fieret corporum, quæ in essentia, qualitatibus, viribus & effectibus longè inter se differrent: sunt enim inperfectè mistis Elementa levia ut ignis & aër, nec nō gravia, ut terra & aqua, quæ æquilibriis ita inter se temperantur, ut unum non aufugiat ab alio, sed singula à singulis, vicina à vicinis facilè se capi & detineri patiantur: Terra & aër sibi invicem adversantur, sic ignis & aqua; attamen ignis cum aëre per caliditatem utrique communem, cum terra per siccitatem amicitiam fovet: sic aër cum aqua & hæc cum terra: Unde omnia affinitatis aut potius consanguinitatis vinculis connectuntur & manent simul in una cōpositione, quæ si abundet levibus, elevat secum gravia, si gravibus, premit secum levia: Hoc declaratur per duas Aquilas, pennatam & implumē, ex quibus illa volare conata ab hac retinetur: In Falconis & ardeæ pugna exemplum hujus rei evidens est: Ille enim celeri volatu & alis pernicibus superior in aëre factus hanc unguibus prehendit & lacerat, cujus pondere in terram uterque decidit: Contrarium in Archytæ columba factitia seu Automate apparuit, ubi gravia à levibus sublata sunt, hoc est, à spiritu interius incluso ligneum ejus corpus in aëra raptum: In philosophico subiecto primò levia prædominantur gravibus, quo ad copiam, attamen à virtute gravium vincuntur: successu autem temporis alæ aquilinæ præscinduntur, & fit ex duabus una avis prægrandis (nempe Strutio camelus) quæ ferrum consumere possit, quæque magis in terra sub pondere præpedita currat

rat, quàm per aëra volet, licèt pennas ſpecioſas habeat: De hac aut ſimili Hermes (ut Author Auroræ cap. 5 teſtatur) ita ſcribit: conſyderavi avem ſapientibus venerabilem, quæ volat, dum eſt in Ariete, Cancro, Libra aut capricorno: Et acquires eam tibi perennem meris ex mineris & montanis petroſis: De eâdem Senior in Tabula, ubi gemina viſitur, volatilis & ſine pennis, quorum una roſtro alterius Caudam invicem tenet, ne facilè ſeparari poſſint. Hæc enim eſt naturæ Univerſæ machinatio, ut gravia ſemper levibus attollat, & viciſſim levia gravibus deprimat, ut Author perfecti Magiſterii declarat: qui ſeptem ſpiritus minerales, veluti ſtellas Erraticas, & totidem corpora metallica, ceu ſtellas fixas, haſq; cum illis maritari debere ſtatuit. Inde & Ariſtoteles Chymicus; cùm Spiritus, inquit, ſolverit corpus & animam, ut exiſtant in forma ſua, nō permanet fixum, niſi occupaveris ipſum: Occupatio verò eſt, ut conjungas ipſum cum corpore, de quo præparaſti in principio; Quoniam in eo occupatur à fuga ſpiritus ad ſuperſiſtentia corporis. In camphora, ut Bonus commemorat, Elementa levia, nempe aër & ignis, prævalent gravibus; ideóque dicitur tota exhalare & in aërem abire. In argento vivo, floribus ſulfuris, antimonii, ſale ſanguinis cervini, armoniaco & ejuſmodi aliis terra cum aëre volat in alembicum, nec ſeparatur ab illo. In auro, vitro, adamante, lapide Smiri, granatis, & ſimilibus, Elementa diutiſſimè illæſa permanent conjuncta, igne urgente & terra retinet reliqua apud ſe. In aliis combuſtibilibus fit diviſio & ſeparatio unius ab alio, ita ut cineres in fundo relinquanrur, aqua, aër & ignis ſuperiora petant. Non itaque ad horum ultimorum compoſitionem inæqualem, haud ita fortiter mixtam, reſpiciendum, nec ad primorum commiſtionem, licet durabiliorem, tamen volatilium, ſed ad mediorum ſoliditatem, conſtantiam & fixitatem: ſic enim implumis avis detinebit plumātam & fixa ſubſtantia figet volatilem, quod fieri oportet.

Nim

Nimm das Ey/ vnd schlage es mit einem glüenden Schwerdt.

VIII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

EIn Vogel in der Welt höher wirt/dann andere gefunden/
Dessen Ey zusuchen mit Verstand sey verbunden/
Das Weiß vmbfengt den gelben Dötter/solch gantz vorsichtig
Mit einem güenden Schwerd brenne(wie es ist pflichtig)
Laß Martem dem Fewergott hülffe thun/so wirt drauß gebohren
Ein Vogeljung/so Fewr vnd Eisen kan zerstören.

EMBLE-

Accipe ovum & igneo percute gladio.

EPIGRAMMA VIII.

Est avis in mundo sublimior omnibus, Ovum
Cujus ut inquiras, cura sit una tibi.
Albumen luteum circumdat molle vitellum,
Ignito (ceu mos) cautus id ense petas:
Vulcano Mars addat opem: pullaster & inde
Exortus, ferri victor & ignis erit.

MULTA & varia sunt avium genera, quæ ut numero indefinita, ita nominibus incognita nobis existunt. De quadam prægandi Ruc dicta in insula parva oceani certo anni tempore apparente narrant, quod Elephantum secum in aëra possit attollere. India & America dant varii coloris psittacos, corvos & his similes. Verùm harum ova conquirere non est intentionis Philosophicæ; Ægyptii ova crocodilorum ferro annuatim infestant & veluti publico indicto bello prosequuntur; Philosophi ovum suum igne percutiunt, non ut deleatur & pereat, sed vitam accipiat & crescat. Dum enim pullus inde producitur animatus & vivens, non ejus corruptio, sed generatio dicenda est. Desinit quidem esse ovum per privationem ovalis formæ, & incipit esse animal bipes & volatile per introductionem formæ nobilioris: Sunt autem in ovo semina maris & fœminæ simul conjuncta sub uno tecto seu cortice. Vitellus pullum ejusque radicalia membra & viscera constituit, semine maris formatore & efficiēte interno existente. Albumen materiam seu subtegmen & incrementum dat rudimento seu stamini pulli. Calor exterior primum movens est, qui circulatione quadam Elementorū uniusque in aliud commutatione formam novam introducit, naturæ instinctu aut ductu. Aqua enim in aërem, & aër in ignem, ignis in terram transit, quæ omnia dum copulantur, ab astris specificâ formâ demissâ fit individuum certæ speciei volucris, nempe ejus, cujus est ovum & illi infusum semen. Gladio vero igneo percuti dicitur, dū Vulcanus pullo sua securi (ceu ex cerebro Jovis Palladi) exitum præbet obstetricis functus munere. Hoc est quod Basilius Valentinus asserit Mercurium à Vulcano carceri inclusum esse Martis jussu, nec emissum, antequam putrefactus totus & emortuus fuerat. Verùm hæc mors illi vitæ novæ initium existit, ut ovo coruptio seu mors novam pulli generationem & vitam adfert? sic fœtui humanâ vitâ vegetabili (qua solâ in utero matris fruebatur) defuncto, alia perfectior per transitum in hanc lucem mundanam sive per nativitatem accedit. Imò et nobis hac præsenti vitâ, quam agimus, privatis, alia perfectissima & æterna imminet,

sic

ſic Lullius hunc gladium igneum, acutam lanceam vocat multis in in locis; Quia ignis, ut lancea ſeu gladius acutus perforat corpora eaque poroſa & pervia reddit, ut aqua penetrare poſſit ad ſolvendum ea & à duritie ad mollitiem tractabilitatémque reducendum. In ſtomacho corvi marini, qui avium omnium eſt voraciſſimus, inveniuntur longi & teretes vermes vivi, qui illi ſunt quaſi inſtrumentum caloris, dum anguillas ab ipſo captas, piſcéſque è veſtigio invadunt & tanquam acutiſſimæ acus perforant (ut ipſi aliquando obſervavimus) & ita abſumunt breviſſimo tempore, mira naturæ operatione. Calor itaque ut pungit, ſic pungens aliquando caloris vices gerit. Unde non immeritò igneus gladius dici poterit quo ovum philoſophorum ſtringendum ſeu plectendum erit. Verùm Philoſophi potius de temperato calore id intelligi volunt, quo ovum fovetur, ut *Morſoleus* in turba declarat dum inquit. *Oportet, ſapientes viri, lento igne primùm humiditatem comburi, ut exemplo nobis monſtratur in generatione pulli, & ubi augmentatur ignis, vas undique obturetur, ne corpus æris & ſpiritus ejus fugiens extrahatur.* At cujus avis ovum eſt? *Moſcus* ibidem; *Ego autem dico*, inquit, *quod nulla inſtrumenta fiunt, niſi ex noſtro pulvere albo, ſtellato, ſplendido & ex lapide candido, è quo pulvere apta fiunt inſtrumenta pro ovo; non tamen nominaverunt ovum, vel cujus avis ovum ſit.*

Schließ ein den Baum sampt dem alten Mann in einem Hauß voll Thaw/vnd er essende von seiner Frucht/ wirt sich erjungen.

Atalanta Fugiens.

Arbor inest hor tis Sophiæ dans aurea mala,

Hæc tibi cum no stro sit capienda sene.

Hippom. Sequens.

Arbor inest hor tis Sophiæ dans aurea ma-

la, Hæc tibi cum nostro sit capienda sene.

Pomum Morans.

Arbor inest hortis Sophiæ dans aurea mala,

Hæc tibi cum nostro sit capienda sene.

IX. Epigrammatis Latini versio Germanica.

IM Garten der Weißheit ein Baum güldner Frucht man spüren kan/
Welchen soltu fügen zu vnserem alten Mann/
Vnd schließ sie beyd in ein Hauß von Glase mit Thaw vmbgeben/
Vnd laß jhn da viel Tag also verschlossen leben.
So wirt der Mann(wunderlich)essen deß Baums Früchte gantz bald/
Vnd werden jung/ der war zuvor von Jahren sehr alt.

EMBLE-

Arborem cum sene conclude in rorida domo, & comedens de fructu ejus fiet juvenis.

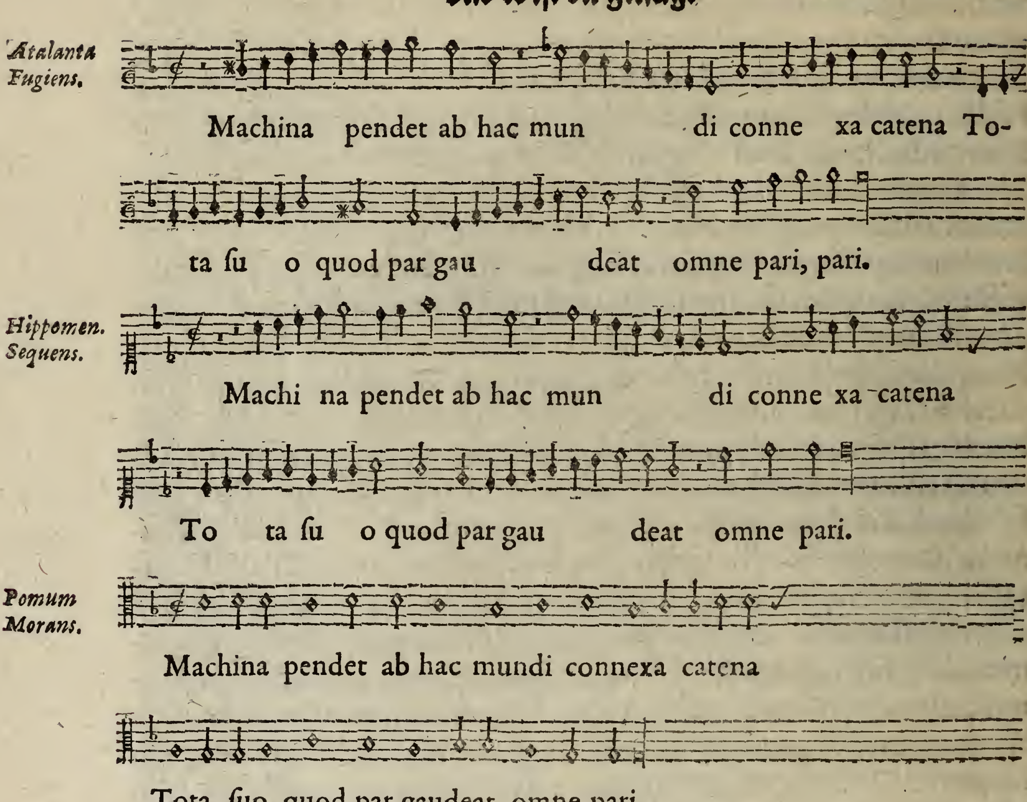
EPIGRAMMA IX.

A Rbor inest hortis Sophiæ dans aurea mala,
Hæc tibi cum nostro sit capienda sene;
Inq; domo vitrea claudantur, roréque plenâ,
Et sine per multos hæc duo juncta dies:
Tum fructu (mirum!) satiabitur arboris ille
Ut fiat juvenis qui fuit ante senex.

QUæcunque crescunt in longũ, latũ & profundum, hoc est, oriuntur, nutriuntur, augmẽtantur, ad acmẽ perveniunt, propagãtur, eadẽ quoq; decrescunt, hoc est, in virib. diminuũtur, moriuntur, & omninò cõcidũt, ut patet in vegetabilib. & animalib. omnib. Hinc homini quoque, cùm ad summũ augmentũ venerit, decremẽtũ, hoc est, seniũ accidit, quo in virib. sensim diminuitur eò usque donec mors accesserit: Senectutis verò eadẽ causa est, quæ lãpadis oleo ferè absumpto emarcescẽtis, & obscurè lucẽtis. Nã ut in lãpade tria, Elychnium, pinguedo & flãma, sic in homine Elychnium sunt mẽbra vitalia, viscera & artus; pinguedo, humidũ radicale; flãma calor nativus: sola differẽtia est in eo, ꝙ flãma lãpadis luceat, calor nativus neutiquã, cùm nõ sit ignis, sed saltẽ calor, & ꝙ pinguedo sit oleosa, humidũ radicale viscosum, utpote seminalis principii: Ut quoq; lãpas extinguitur ex defectu olei, sic homo ex senio, absq; alio morbo, in marasmũ & tabẽ senilẽ ac deniq; mortẽ incidit: De aquila referũt, ꝙ in senectute rostro præcurvo impedita fame moreretur, nisi à natura rostro abjecto quasi juventuti restitueretur: Sic cervi cornibus depositis, serpentes pellibus sive exuviis, cancri testis rejuvenescere vidẽtur; nõ quidẽ reverà, quia absũptũ humidũ radicale illis non restituitur, sed quoad aspectũ: Hominem, ꝙ rejuvenescere faciat, nihil est, nisi mors ipsa & sequẽtis æternæ vitæ initiũ: quoad externã formã & viriũ aliquo modo restauratione͂, rugarũ & canorũ ablationẽ sunt, qui dicunt, remediũ inveniri, ꝙ Lullius de Quinta essentia, Arnoldus de auro præparato affirmat. Verùm hîc Philos. dicũt, senẽ, ut juvenis fiat, eum arbore quadã includendũ esse in domo rorida, túmq; eum de fructu arboris comesturũ, & ita juventã recuperaturũ: Esse arbores ejusmodi nunc in rerũ natura vix à vulgo creditur: De myrobalanis, fructib. arboreis, medici mira scribũt, quasi tale qd præstẽt, canos tollãt, sãguinẽ purificẽt, & vitã prolongẽt: At hæc à multis in dubiũ vocãtur, nisi per accidẽs id efficere dicãtur, ut & alia, quæ purgãt massam sanguinis à fœcib. illi admixtis, & canos inficiũt nigredine, qua myrobalani capillos & pupillã oculorũ colorare tradũtur. Marsilius Ficinus in libro de studiosorum vita conservãda scribit, ad ætatẽ longã attingendã utile esse, ut quis lac ex uberib. cujusdã fœminæ pulchræ & juvenis quotidiè exugat, cujus vice alii viperinã carnẽ

comestā laudāt: Sed sanè hæc media sunt ipsa senectute rigidiora, & vix millesimo usurpanda, etiāsi effectu certissimo nō careret: A Paracelso in lib. de vita lōga scribitur, q̃ quis per solā imaginationē alterius sanitatē æger, juventutē senex sibi attrahere possit, sed hic author in hoc imaginatione sua sola, non experientia usus videtur. De Psyllis cum duplici pupilla & strigibus q̃ fascinēt solo aspectu pueros & pecudes, unde illud Virgilii: Nescio quis teneros oculus mihi fascinet agnos, indubitatū est: Sed hæc absq; contactu fiūt, quo arbor juventuti senē restituit: Habet n. hæc arbor fructus dulces, maturos & rubeos, qui facilè in optimū sanguinē transeūt, cùm sint facilis digestionis & optimi nutrimenti, ita ut nihil superflui aut fœcū in corpore relinquāt: senex verò abūdat phlegmate albo, albiq; est coloris & capillitii, qui humor, color & capilli mutātur esu horū fructuū, & fiūt rubei, qui sunt juvenū. Hinc Philos. dicūt, lapidē primò esse senē, hoc est, album, deinde juvenē, id est, rubeum, quia hic color sit juvētutis, ut ille senii: Additur, q̃ concludi debeat senex cum arbore, nō sub dio, sed in domo, nō sicca, sed rore humida. Pro miraculo habetur, arbores enasci vel vegetare in concluso loco, attamē si ille sit humidus, nō est dubiū, quin diu perdurēt: Arboris n. nutrimētū humor & terra est aërea, hoc est, pinguis, quæ ascēdere possit in truncū & ramos, ibiq; folia, flores & fructus producere: In quo naturali opere omnia elemēta cōcurrunt, dum ignis dat primum motum, ut efficiēs, aër tenuitatē & penetrabilitatem, aqua lubricitatē, terra coagulationem: Aër n. in aquā, & aqua in terrā redit, si quid superflui illorum ascenderit: Per ignē calorē nativum intelligo, qui cum semine propagatus fructus similes illis unde semen venit, ceu faber fabricat & efformat, astrorū potentiâ. Nō solùm verò prodest rorida evaporatio arbori humectandæ, ut fructus dare, sed & seni, ut rejuvenescere illis fructib. faciliùs possit, dum scilicet ejus cutim rugosam & aridā tēperato calore & humore emollit, replet & restaurat: Medici n. in marasmo & tabe senili balnea tepida cum ratione, magna utilitate imperāt & præscribunt: Si verò res bene cōsideretur arbor illa est filia senis, quæ ut Daphne mutata est in vegetabile ejusmodi, unde senex non immeritò juventutem sperat ab illa, cujus ipsa, ut esset, causa extitit.

Gib Fewer zum Fewer/Mercurium zum Mercurio, vnd es ist dir genug.

X. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DAs gantz Gebäw an dieſer Ketten hänget der gantzen Welt/
Daß ein jedes zu dem/das jhm gleicht/ſich geſellt:
Mercurius wirt ſo zu ſeiner Art gefügt/ vnd das Fewr
Zum Fewr/diß laß dir ſeyn ein Ziel dieſer Kunſt ſo thewr:
Vulcanus treibt den Hermetem, der Hermes wider entbindt
Cynthiam, ſo ſich rächet an dich/ Apollo, geſchwindt.

EMBLE-

Da ignem igni, Mercurium Mercurio, & sufficit tibi.

EPIGRAMMA X.

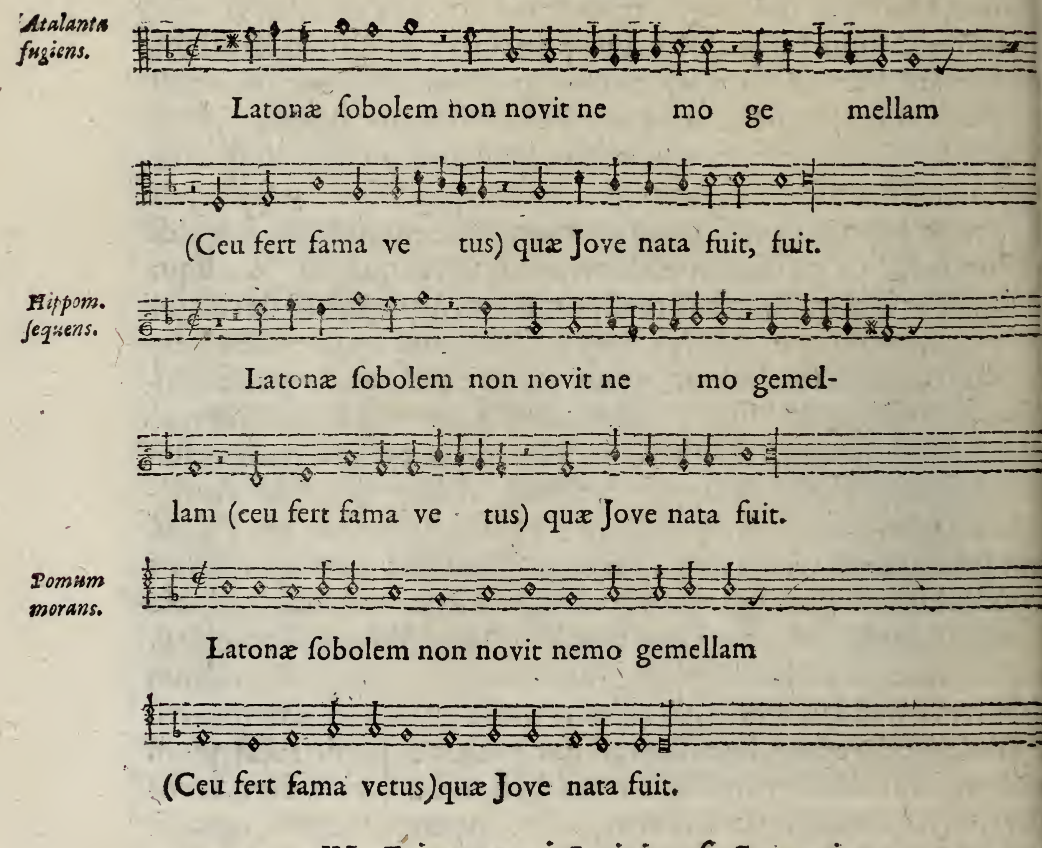
Machina pendet ab hac mundi connexa catena
Tota, SUO QUOD PAR GAUDEAT OMNE PARI:
Mercurius sic Mercurio, sic jungitur igni
Ignis, & hæc arti sit data meta tuæ.
Hermetem Vulcanus agit, sed penniger Hermes,
Cynthia, te solvit, te sed, Apollo, soror.

HÆc sententia,si,ut sonat,accipitur,quantitatē ignis & Mercurii saltem auget,nec aliquā novā qualitatem subjecto inducit: Omne n.simile suo simili additum,magis fit tale:Hinc medici cōtraria cōtrariis mederi,& hęc ab illis tolli asserūt,ita ignē ab aqua extingui, ab igne addito foveri videmus:Idem Poëta sentit,cùm dicit: Et Venus in vinis,ignis in igne furit: Verùm respōdendum,ꝙ ignis & ignis, Mercurius & Mercurius longè inter se differant: Multa n.sunt igniū genera apud Philos.multa quoq; Mercurii. Adhæc idem calor & frigus distās saltem loco aut situ,ab alio sui generis differt,ita ut id,ꝙ sibi simile sit,ad se evocet, ut animadvertimus calorem ignis alicui membro impressum,ab eodem calore attrahi & evocari artusque frigore hyberno torpidos,& ferè emortuos aquâ frigidâ, si in eam mergātur,nō calore externo immediatè adhibito,restaurari:Ut verò lumē majus obscurat minus,sic & major calor minorem,& frigus majus,minus: Nihilominùs oportet calorē & frigus externū minus esse,quàm ante impressum membris aut artub.aliàs eadē impressio fieret,quæ ante,& simile à simili multò magis augeretur,quā evocaretur: Evocatio n. frigoris ab aqua frigida,& caloris ignei à calore, naturæ conveniēs est,quia omnis repētina in contrariū mutatio ei periculosa,& minùs accepta est,quę verò fit sensim,& quasi per gradus tolerabilis:Ita dicimus,aliū ignē esse internū,inq; subjecto Philos.jam ante infixū seu essentialē existere,aliū externū,ꝙ quoque de Mercurio intelligendum. Internùs ille ignis est æquivocè propter igneas qualitates,vires & operationes,externus univocè. Dādus igitur ignis externus interno & ejusmodi Mercurius Mercurio,ut artis intētio fiat:Ad omne durū aut crudū coctione emolliēdū vel maturāndū,igne & aqua utimur: Aqua n.duritiē solvit & in partes cōpactas penetrat,calore vires ei addente & motū,ut apparet E.g.in coctione pisorū,quæ per se sunt integra & dura,verùm ab aqua intumescūt,frangūtur & in pultē redigūtur,calore ignis per ebullitionē aquā rarefaciēte,& tenuioris seu ferè aëriæ substātiæ reddēte: Sic ignis calor crudas partes fructuū aut carniū resolvit in aquā, cūq; ea in aërē evanescere facit: Eodem modo ignis & Mercurius hic sunt ignis & aqua,ac iidem,ignis & Mercurius sunt partes maturæ & cru-

dæ

dæ,ex quib. crudæ per coctionẽ maturãdæ sunt, aut maturæ à super-
fluitatib. purgãdę ignis & aquæ ministerio: Esse autẽ hos duos ignes,
duósq; Mercurios ad artẽ inprimis & unicè necessarios, breviter hîc
demõstrabimus: Empedocles duo principia rerũ omniũ statuit, litẽ
& amicitiã: Per litẽ corruptiones fieri, per amicitiã generationes: E-
jusmodi lis inter ignẽ & aquã manifestè cõspicitur, dũ ignis aquã e-
vaporare faciat, si potest, aqua ecõtra ignẽ extinguat, si illi adhibea-
tur: Attamẽ ex iisdẽ generationes amicitiâ quâdã fieri conspicuũ est:
Calore n. ex aqua fit aëris nova generatio, & eodem aquæ in lapidẽ
induratio, & sic ex his duob. elementis, quasi primis fiũt, & reliqua
duo, & per cõsequẽs, omniũ rerũ productio: Aqua fuit materia cœli
& omniũ rerũ corporaliũ: Ignis materiã hãc, ut forma movet & in-
format: sic aqua seu Mercurius hic materiã præbet, & ignis seu sul-
phur, formã. Quæ duo ut ad operationẽ perveniãt, & se invicẽ mo-
veãt solvẽdo, coagulãdo, alterãdo, colorãdo & perficiẽdo, opus fuit
externis adminiculis, tanquã instrumentis, sine quib. nõ effectus se-
queretur. Ut n. faber absq; malleo & igne nihil efficit, sic nec Philos.
absq; suis instrumẽtis, quæ sunt aqua & ignis: Atq; hæc aqua dicitur
à quibusdã nubiũ, ut ignis hic occasionatus: Aqua nubiũ absq; dubio
vocatur, quia distillata est, velut ros Maji, tenuissimarũ partiũ: Ut n.
ros dicti mensis inclusus cortici ovali affirmatur calore solis in altum
sublevare ovũ, aut ejus cõtinẽs, ita & hæc aqua nubiũ sive ros, ovũ
Philos. ascẽdere facit, hoc est, sublimat, exaltat & perficit: Est quoq;
eadẽ aqua acetũ acerrimũ, ꝙ corpus fecit merũ spiritũ: Ut n. acetũ
diversarũ qualitatũ est, nẽpe ut in profundũ penetret & astringat, sic
hæc aqua soluit & coagulat, nõ autẽ coagulatur, quia nõ est de subje-
cto proprio. Est autẽ hæc aqua ex Parnassi petita fonte, q̃ præter na-
turã aliorum fontium in vertice mõtis existit, ab ungula Pegasi, vo-
latilis equi, factus. Oportet præterea adesse ignem actualẽ, q̃ tamen
suis gradibus, tanquam frenis, temperetur. Ut enim Sol ab Ariete in
Leonem procedens sensim calorem rebus crescentibus adauget,
semper propiùs accedendo, sic hic necesse est fieri: Infans enim Phi-
los. igne, ut lacte, nutriendus est, quò magis crescat, eò uberiore.

Machet weiß die Latonam/ vnd zerreisset die Bücher.

XI. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

EIn jeder kennet der Latonæ Zwilling Geſchlecht wol/
(Wie das Gerücht zeugt) welchs vom Jove gebohren ſeyn ſol/
Diß andre nennen Sonn vnd Mohn verknüpfft aller maſſen/
Darin ſchwartzer Flecken ſich viele ſpüren laſſen/
Drumb mache Latonam von Farben am Geſicht gar weiß/
Vnd daß dir nicht ſchaden die Bücher/ in Stücken reiß.

EMBLEMA

Dealbate Latonam & rumpite libros.

EPIGRAMMA XI.

Latonæ sobolem non novit nemo gemellam,
(Ceu fert fama vetus) quæ Jove nata fuit.
Hanc alii tradunt cum luna lumina solis
Mixta, nigræ cui sint in facie maculæ.
Latonam ergo pares albescere, damnáque dantes
Ambiguos, adsit nec mora, rumpe libros.

TANTA est authorum in ſcribendo diverſitas, ut ferè inquiſitores veritatis de artis fine inveniendo deſperent. Cùm enim per ſe allegorici ſermones ſint captu difficiles & multorum errorum cauſæ, tum inprimis, ſi vocabula rebus diverſis eadem & iiſdem diverſa applicentur. Ex quibus ſi quis ſe extricare velit, oportet eũ aut divini eſſe ingenii, ut perſpiciat ſub tantis tenebris latentem veritatem, aut laboris & ſumptus inexhauſti, ut experiatur, quid verum, quid non ſit. At philoſophi unum abſque alio non ſufficere dicunt, ingenium acutum abſq; manuum labore, aut hunc abſq; illo, ut nec theoriam abſque praxi & vice verſa. Nemo enim adeò diſcreti intellectus eſt, ut centies mille ambages, errores, ad vocem falſitates, diverticula & ambiguitates declinet & in vera Naturæ ſemita perſiſtat: Unde dicunt Philoſ. Qui nondum erravit, nondum incepit, & errores eſſe magiſtros eorum quæ fieri debeant aut non. Ita iidem inculcant, quod quis totam vitam diſtillando & rediſtillando conſumere poſſit, etiamſi mille annos viveret, antequam per ſolam Experimentationem ad veritatem perveniret. Quod abſque ſtudio & lectione authorum parum proficiatur, Correctur fatuorũ innuit, cùm dicit: Studium amovet ignorãtiam & reducit humanum ingenium ad veram cognitionem & ad cujuſlibet rei ſcientiam. Ergo inprimis eſt neceſſarium per ſtudium hujus ſuavis operis ſcientiam acquirere & per phyſica dicta ingenium acuere, cùm in ipſis ſit cognitio veritatis. Si ergo laborantes ſtudium nõ deſpexerint, fructum inde pervenientẽ dulciter deguſtabunt. Qui autem ſtudere abhorruerint & tamen laborare voluerint, videant, an ars ipſius naturæ ſit imitatio, quam ars ipſius emendare cupit. Quoniam impoſſibile eſt ei ſecreta Philoſophorum ad perfectum finem præparare. De his ſapientes dicunt, quod ii tranſeant ad practicam ſicut aſinus ad fœnum, neſcientes ad quid roſtrum porrigant, niſi in quantum ſenſus exteriores ſine intellectu per viſum & guſtum ad pabulum adducit. Hæc ille. Verùm ne quis nimio ſtudio, quod mare eſt inexhauſtum & immenſæ profunditatis, ſe maceret, omnémque literam, etiam cum multis aliis concordantem, in actum ducere conetur

tur (licet frustra) vires, corporis ætatem, famam, opes & facultates interim absumendo aut diminuendo, Philosophi Emblematico hoc utuntur sermone, quod LATONA dealbāda sit, & libri illi rumpendi, ne corda eorum rumpantur: sunt enim plerique libri adeò obscurè scripti, ut à solis authoribus suis percipiantur. Non pauci ad seducendum alios ex invidia relicti, aut potius ad remorandum in cursu, ne absque difficultate metā attingant, aut ad obscurationem à se ante scriptorum. Quid autem sit, Latonā dealbare, hoc opus hic labor est, inquirere. *Latonam esse ex sole & luna compositum corpus imperfectum* Clangor buccinæ asserit. Poëtæ & antiquissimi scriptores, Latonā solis & Lunæ seu Apollinis & Dianæ matrem statuunt, Alii nutricem. Priùs autem Dianā editam (Luna enim & albedo primò apparet) quæ deinde obstetricis munere functa sit eâdē die in edendo suo fratre Apolline. Est autem Latona una ex 12. diis Hieroglyphicis Ægyptiorū, à quib. hęc aliæq; allegorię ad reliquas gētes propagatæ sūt, solis paucissimis sacerdotib. Ægyptiis harū verā mētē & sententiam intelligentibus, cæteris omnibus ad alia subjecta, quæ in rerum natura non essent, nēpe varios Deos Deásque, ejusmodi interpretantib. Hinc post Vulcanum Latona ibidem habuit templum sumptuosissimū, auro tectum & exornatū, quippe quæ Apollinis Philos. & Dianæ mater fuerit. Est autem hæc Latona fusca & subnigra, multósq; nævos habet in facie, qui artificio tollendi sunt nempe per dealbationem. Quidam ex cerusa, mercurio sublimato, talco in oleū redacto & similib. dealbationes faciunt, quibus externam cutim incrustant, tegunt & sic dealbant. At hæ incrustationes dealbativæ quolibet flatu aut liquore decidunt: quia non penetrant ad interiora. Sed Philos. de talibus non curant coloritiis, quæ magis ad fallēdum oculos, quàm tingēdū substantiā corporis interiorē adhibentur. Volunt enim, ut Latonæ facies dealbetur penetrativè & ipsa cutis alteretur, hoc est, verè & nō fucosè. Quæri autem posset quomodo contingat? Respondeo, Latona primò inquirenda & agnoscenda est, quæ etiāsi ex vili loco extrahatur, tamen sublimāda est in digniorē, si verò ex digniori, in viliorē submergēda, nēpe in fimū: Ibi n. albescet reverà & fiet plūbū albū, quo habito, nō est, q; dubitetur de successu, seu plūbo rubeo, q; est opis initiū & finis. Des

Der Stein/welchen Saturnus vor Jovem seinen Sohn gefressen/außgespeyet/ist den zur Menschen Gedächtnuß auff den Berg Heliconem gesetzet.

Atalanta fugiens.

Nôsse cupis causam tot cur Helico na Poëtæ Poëtæ di-

cant Quodque ejus cu ique petendus apex.

Hippom. sequens.

Nôsse cupis causam tot cur Helico na Poëtæ, Po-

ëtæ dicant, Quodque ejus cuique petendus apex, apex.

Pomum morans.

Nôsse cupis causam tot cur Helicona Poëtæ

Dicant, quodque ejus cuique petendus apex.

XII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

SO du woltst wissen/ warumb die Poeten offt thun gedencken/
Daß man nach dem Helicon all sein Begierd sol lencken/
Es ist der Stein zum Gedächtnüß da berühmet weit/
Welchen Saturnus fraß vor Jove vnd widerspeyt/
Ob du wirst sehen nur auff der Worten gethön/ bistu nicht klug/
Dann daß der Stein Chymisch sey gewesen/ ist klar genug.

Lapis, quem Saturnus, pro Jove filio devoratum, evomuit,
Pro monumento in Helicone mortalibus est positus.

EPIGRAMMA XII.

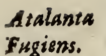
Nosse cupis causam, tot cur HELICONA *poëtæ*
Dicant, quódque ejus cuique petendus apex?
Est LAPIS *in summo,* MONUMENTUM, *vertice postus,*
Pro Jove deglutiit quem vomuitque pater.
Si ceu verba sonant rem captas, mens tibi læva est,
Namque est Saturni CHEMICUS *ille* LAPIS.

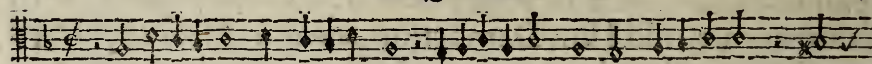
SATURNI allegoriam diverſimodè acceptam eſſe invenimus. Aſtronomi enim ad planetarum in ordine ſummum; Chymiæ tyrones ad metallorũ infimum, nempe plumbum retulerunt. Poëtę Ethnici pro Jovis patre, Cœli filio. Mythologi pro tẽpore habuerũt. Verùm hi omnes licèt ſuo reſpectu rectè ſenſiſſe rationémque ſuæ opinionis probabilem habuiſſe videantur, tamen quæ de Saturno aliàs dicuntur, non explicabunt, cur filios & lapidem pro Jove devorarit & evomuerit, cur veritatis inventor, cur falce, ſerpente, nigredine, moroſitate conſpicuus & loripes exiſtat? Hoc ultimi optimè interpretari ſe putant, dum tempus veritatem aperire & eruere è tenebris dicunt, ut ſerpentem volvendo elabi, velut falce omnia morte proſternere, devorare filios, id eſt, omnes res, quas generârit, lapides duros concoquere vel abſumere non poſſe, ideóq; eos quaſi revomere. At hæc conveniunt quidẽ ex parte, ſed rei veritati & circumſtantiis omnib. non quadrant. Philoſ. verò exercitati dicunt, in ſuo opere Saturnum primò adeſſe, qui ſi revera præſens ſit, errari non poſſe, veritatem in tenebris inventam eſſe; Nil verò exiſtere præter nigredinem: Unde dicunt: Quicunq; color poſt nigredinem advenerit, laudabilis eſt in turba philoſ. Et cùm videris materiam tuam denigrari, gaude; quia principium eſt operis. Et, cùm primum denigratur, clavem operis dicimus eſſe, quoniam non fit abſq; nigredine, ut Roſarius habet ex Arnoldo. Et ex ſpeculo; cùm in opere fueris, fac ut principio habeas colorem nigrum, & tunc certus eris quod putrefacis & viam rectam procedis. Et mox: Iſta nigredo nuncupatur Terra, quæ fit levi decoctione toties reiterata, donec nigredo ſuper emineat. Hinc iidem dicunt, quod Saturnus teneat terram, Mercurius aquam, Jupiter aërem, Sol ignem. Nigredo itaq; Saturnus eſt, veritatis index, qui lapidem pro Jove devorat. Nigredo enim, hoc eſt, fuſca nubes lapidem tegit primò, ne videri poſſit. Inde Morienes, omne corpus, inquit, cùm anima caruerit, tenebroſum & obſcurum invenitur. Et Hermes: accipe cerebrum ejus, aceto acerrimo tere, vel urinâ puerorum, quouſque obſcuretur. Hoc peracto vivit in putrefactione & fuſcæ nubes, quæ ſuper ipſum fuerant

&

& in suo corpore, antequam moreretur, revertuntur. Hic lapis iterùm evomitur à Saturno cùm albescit, atq; tunc in Heliconis apice statuitur pro monumento mortalib. ut Hesiodus scribit: sub nigredine enim albedo revera latet, quæ ex vẽtre ejus extrahitur, hoc est, ex Saturni ventriculo. Hinc Democritus, *Mundifica stãnũ cum præcipua ablutione, extrahe ab eo nigredinem ejus & obscuritatem & apparebit candor ejus*. Et in turba dicitur: *Jungite siccum humido, id est, terram nigram cum aqua sua, & coquite, donec dealbetur.* Id Arnoldus in novolumine cap. 4. optimè declarat cùm inquit: *Humiditas ergo quæ curabat in decoctione nigredinem, se desiccatam ostendit, dum color albus incipit apparere*: Et paulo post. *Et dixit mihi magister meus, quod ista brunitas ascendebat, quod albedo extrahebatur à nigredinis ejus ventre, sicut in turba dicitur. Cùm enim videris ipsum nigrum, scito quod albedo ipsius in ventre nigredinis primo apparentis occulta est.* Eadẽ nigredo ut Saturnus dicitur, sic & plumbum: Inde *Agadimon* in turba: *Coquite æs donec exeat nigredo, quam numum vocant, & res artis nostræ bene miscete & invenietis nigredinem statim, quæ est plumbum sapientum, de quo sapientes in suis libris multa tractavere*: Huc *Emigani* dictum spectat, *quod Saturni splendor dum scandit in aëra, non apparet, nisi tenebratus.* Et *Platonis* in rosario; *Primum regimen Saturni est putrefacere & soli imponere*: Ex quib. constat longè aliam esse mentem Philosophorum: cùm de Saturno quid dicant, quàm à vulgo accipiatur. Hic Saturnus generat Jovẽ, id est, fuscam albedinem, Jupiter ex Latona, Dianam, id est, perfectam albedinem, & Apollinem, id est, rubedinem; Et hæc est colorum omnium perfectorum successiva permutatio: Hic lapis à Saturno ejectus pro monumento positus dicitur mortalibus in montis cacumine, quod verissimum est.

Das Ertz der Weiſen iſt waſſerſüchtig/ vnd will gebadet ſeyn ſiebenmal im Fluß/ wie der auſſetzige Naaman im Jordan.

Prætu mido languens æs tur get hydrope Sophorum In-

de ſalutiferas appetit illud aquas, aquas, aquas.

Hippom. Sequens,

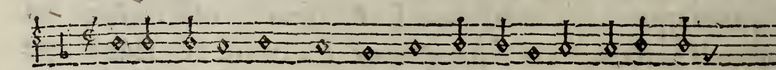

Prætumido languens æs tur get hydrope So phorum

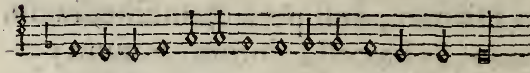

In de ſalutiferas appetit illud aquas, aquas aquas.

Pomum Morans.

Prætumido languens æs turget hydrope Sophorum

Inde ſalu tiferas appetit illud aquas.

XIII. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DEr Weiſen Ertz iſt gantz mit Waſſer am Leib vberladen/
Darumb es Waſſer begehrt/ ſich darinn wol zu baden:
Wie Naman den Außſatz durch den Jordan hat vertrieben/
Wirt es zu ſiebenmal mit Waſſer wol gerieben.
Derhalben ſtürtz hinein deine Leiber in ſüſſe Flüſſen/
So wirt es in Kranckheit bald ſeiner Hülff genieſſen.

EMBLE-

Æs Philosophorum hydropicum est, & vult lavari septies in fluvio, ut Naaman leprosus in Jordane.

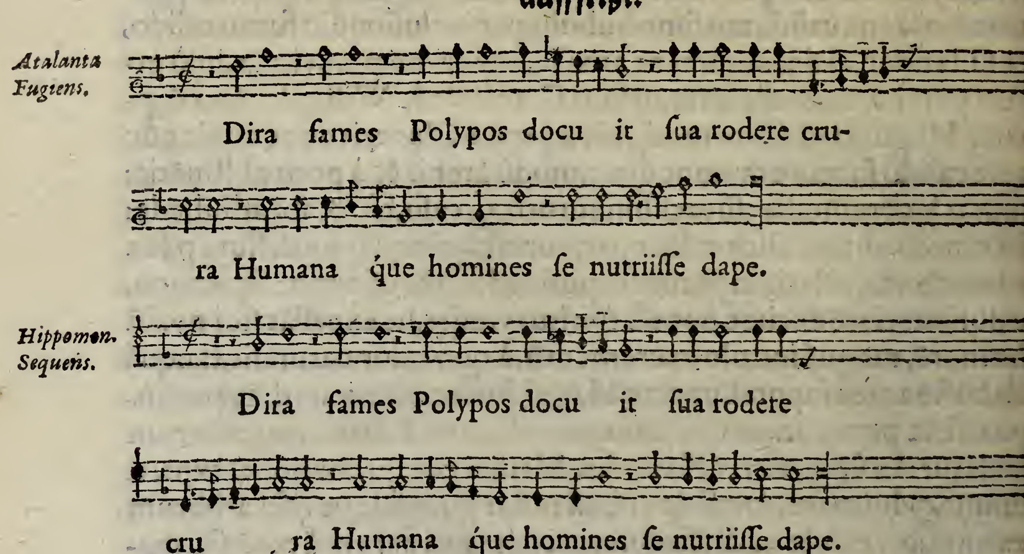
EPIGRAMMA XIII.

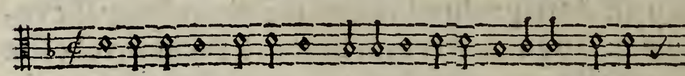
PRætumido languens æs turget hydrope Sophorum,
Inde salutiferas appetit illud aquas.
Utque Naman Jordane lepræ contagia movit,
Abluitur lymphis térque quatérque suis:
Ergo præcipites in aquam tua corpora dulcem,
Moxq́; feret morbis illa salutis opem.

QUod Naaman Syrus ex Prophetæ jussu in Judæam se contulerit, inque amne Jordane septies se abluerit, ejus confidentiæ in Prophetæ verba ascribendum, ꝙ verò à lepra eâ lotione liberatus fuerit, divinæ omnipotentiæ miraculũ est: Lepra n. quæ in sanguine & radicalib. corporis humani mẽbris impacta, velut cancer universalis existit, nullis lotionib. externis curari aut tolli potest, multò minùs aquæ frigidæ, qualis fuit Jordanis. Eodẽ modo, ꝙ æs Philos. laborãs hydropisi, ab ea liberetur aquæ lotionib. imò ꝙ imperfectũ ad perfectionẽ & ægrũ ad sanitatẽ reducatur, adeò ut aliis ægris eandẽ impertiri possit, miraculo proximũ est: Nõ n. in natura aliàs ejusmodi exemplũ exstat, nec naturæ ordinaria via est producere tincturã Philos. absolutissimã, nisi ab artifice gubernetur, eíq; apta subjecta administrẽtur cum efficiẽte externo. Sic luxationũ restitutio nõ est naturæ propria, sed arti; Nihilominùs miraculosè in partu humano os sacrum se aperit, ut fœtus per id exire possit, velut postiũ, ínq; hoc Deus Opt. Max: per naturã supra naturã operatur. Ita ꝙ Lapis perficiatur, hyperphysicũ qd, quãvis reverà physicũ sit, videri potest: Unde Philos. apud Rosariũ, scias, inquit, ꝙ lapis noster aërius & volatilis est in suo manifesto frigidus & humidus, & in suo occulto calidus & siccus est: Et illa frigiditas & humiditas, quæ in manifesto est fumus aquosus, corrumpẽs, denigrãs & destruẽs se & omnia, fugit ab igne: Et caliditas & siccitas, quæ est in occulto, est aurũ calidũ & siccũ, & est oleũ mũdissimũ, penetrativũ in corporib: & nõ est fugitivũ, quia caliditas & siccitas Alchymiæ tingit, & nõ aliud: Fac ergo, ꝙ frigiditas & humiditas aquosa, quæ est in manifesto, sit cõpar caliditati & siccitati, quæ est in occulto, ita ut insimul cõveniãt & cõjungãtur & fiãt insimul unà penetrãs, tingẽs & profundans: Has autẽ humiditates oportet destrùi per ignẽ & gradus ignis cum molli tẽperamẽto & cõgrua ac moderata digestione. Hæc ibi: Quod si verũ, quomodo aquis ab aquis liberari poterit? sed respõdendũ, esse quasdã aquas calidas & siccas in qualitate, quales sunt multæ thermę, in quib. Philos. abluendũ sit: Hoc n. est, ꝙ dicũt, lava igne & cõbure aqua: Nã ignis, qui lavat, & aqua, quæ cõburit, nõ nisi nomine ab invicẽ distãt, effectu & operatione conveniunt: Hac itaq; aqua, vel hoc igne illud æs

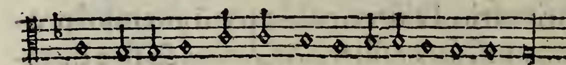
abluendum à superfluis suis humiditatib. id est, exiccandũ erit: De hydropicis curatis per semestrẽ abstinẽtiã ab omni potu, per sepelitionẽ in arena calida aut fimo bubulo, per inclusionẽ in furno calido, & sudationẽ, aliáq; innumera auxilia, experimẽta novimus, imò etiam per thermas exiccãtes, ut sunt Carolinæ & Wisbadenses nõ ꝓcul à Moguntia: Iisdem modis hic æger curãdus erit nunc aquis, nũc aëre calido furnorum, nunc fimis, modò arenis & à potu abstinẽtia: sunt n. hæc remedia efficacissima in utroq; casu, hîc & ibi adhibẽda: In omnib. autem hisce calor operator est, qui aquas superfluas ꝑ sua emunctoria, vel etiam poros corporis educit & cõsumit: Exterior n. calor interiorẽ excitat, hoc est, spiritus vitales, ut expellãt sibi noxiũ humorẽ, tanquã inutile excrementũ, à quo calor naturalis, tanquã ab hoste antea suppressus erat: Magnâ in hac curatione diligentiâ opus est & præcautione, ne dum uni viscerum succurratur, alterum lædatur: In Quartana (Platonica Medici comprobatione) experti sumus, ꝙ humores crassi & viscosi instar gummi aut visci arborum ex omnib. venis & massa sanguinea cõgregati per venã cavã seu magnã descẽdant usq; ad dorsi profunditatem, ubi cùm obstruant venas emulgẽtes, quæ ex sanguine serosum humorẽ eliciunt, vel ostia illarum, minùs operari illæ poterunt, & plus liquoris serosi manet in corpore, atq; sic brevi, nisi prospiciatur, hydrops cõtingere poterit etiam illæsis aliis viscerib. primario: Diuretica hîc parũ aut nihil prosunt, purgantia adhuc minùs, nisi successu tẽporis impacti fiat diminutio & eductio: sudorifica etiam manifestè nocẽt, quia subtiliores partes educãt, relictis crassioribus & continuata vires prosternant: solet n. natura eã viã sibi ꝑ poros invenire ad serositates evacuandas, cùm illa ad vesicam præclusa est: Hæc itaque Scylla, altera Charybdis est, quam utramq; evitare oportet eum, qui sibi prospectum velit. Qui verò hydrops ex læso epate aut liene accidit, si sit confirmatus, difficilimæ est curationis: In ære autem Philosophico cura nõ est impossibilis, cùm affectus potiùs sit per accidens & secundarius, quã essentialis aut primarius, dummodò cautè incipiatur, ut de copia seri diximus in quartana, ne scilicet nimiâ exiccatione in tabẽ aut humectatione in hydropem curatu difficilem incidat.

Diß ist der Drache/welcher sein eigenen Schwantz aufffrißt.

Dira fames Polypos docuit sua rodere crura

Humanaque homines se nutriisse dape.

XIV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr Hunger zwingt dem vielfüssign Fisch sein Füß zu verzehren/
Vnd daß Menschen mit Fleisch von Menschen offt sich nehren/
Also dem Drachen sein Schwantz zu beissen vnd schlingn nicht verdries-
Daß er ein Theil seines Leibs für seine Speiß geniesset/ (set/
Derselbe zu zähmen ist durch Schwerdt/Hunger vnd gefänglich hafft/
Biß er sich ißt gantz vnd speyt/sich tödt vnd das Leben schafft.

Hic est Draco caudam suam devorans.

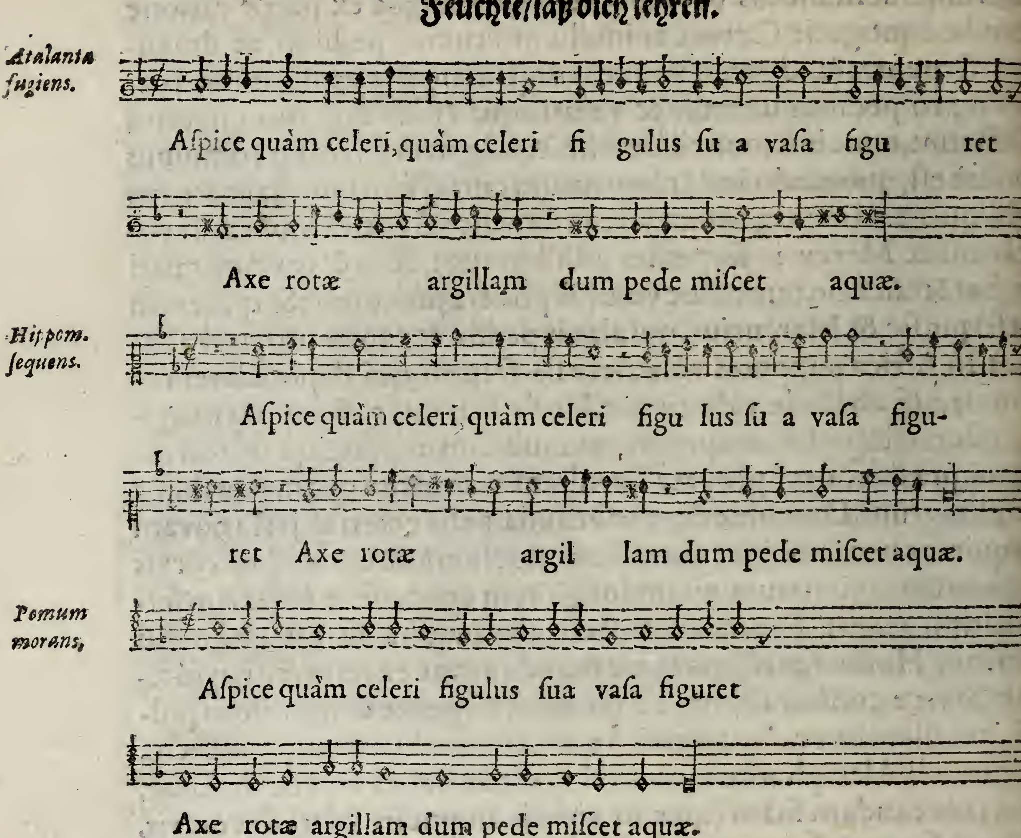
EPIGRAMMA XIV.

Dira fames Polypos docuit sua rodere crura,
Humanáque homines se nutriisse dape.
Dente Draco caudam dum mordet & ingerit alvo,
Magnâ parte sui fit cibus ipse sibi.
Ille domandus erit ferro, fame, carcere, donec
Se voret & revomat, se necet & pariat.

VETERES dixêre, quod ſerpens, qui ſerpentem devorarit, fiat draco: Sævit enim in proprium genus ut latro & ſicarius in ſuum. Tales eſſe in Africa, tanta magnitudine & copia conſtat, ut magnam partem Alexandrini exercitus deleverint. Apud Aſachæos Æthiopum populos naſcũtur maximi, qui cratium modo impliciti erectis capitibus velificant ad meliora pabula. Ferunt Indorum reges duos dracones aluiſſe, alterum octogenûm, alterum verò nonagenûm cubitorum magnitudine: Ex recentiorum quoque hoc tempore obſervatione innotuit, tales adhuc prope Angolam inveniri, ut malos ingentes navium exæquent. Sic in Indiæ & Africæ montibus quibuſdam referunt magnam eſſe auri vim, ſed cuſtodiri à draconibus, ne quis eò accedat & auferat: Ad fontes enim ſeu rivos, qui ex montibus decidunt, conveniunt dracones & ſic per accidens apud aurum excubias agere dicuntur. Hinc à Philoſophis tot dracones aut ſerpentes ſuis theſauris aſſcribuntur, ut Velleri aureo, Horto Heſperidum, aliiſque perſonis ſeu ſubjectis chymicis, Cadmo, Saturno, Æſculapio, Mercurio, cujus caduceum gemini ſerpentes cingunt, mas & fœmina: Per Dracones verò illi nihil aliud intelligunt quàm ſubjecta chymica? Hinc dicunt, Dant Rebis montes dracones terráque fontes, Et quod Draco caudam ſuam devoret, famem ejus maximam denotantes Quod licet alii exponant de anno in ſe redeunte & circulum referente, tamen primitus à philoſophis ſuis rebus accommodatum fuit, qui per hunc draconem intelligi volunt ſerpentem, qui alium ſui generis devoret & hic vocatur propriè ſulphur; prout omnes innumeris locis teſtantur. Lullius in codicillo cap. 31. Hoc eſt, inquit, ſulphur, fili, & hic coluber & draco devorans caudam ſuam, Leo rugiens & gladius acutus, ſcindens omnia, mortificans & confringens. Et Roſarius. Draco non moritur, niſi cum fratre & ſorore ſua interficiatur. Et mox. Draco eſt argentum vivum extractum à corporibus, habens in ſe corpus, animam & ſpiritum: Hæc aqua alio nomine ibidem dicitur fœtida, quæ habetur poſt ſeparatiõem Elemẽtorũ. Devorare autem draco caudam ſuam traditur, cùm partem volubilem, venenoſam & hu-

midam absumat, ut post absque cauda videatur corpulentior & tardior, siquidem motus & volubilitas ejus magna ex parte ratione caudæ contigerit. Cætera animalia innituntur pedibus, at dracones, serpentes & id genus vermes constrictione & explicatione corporis pro pedibus utuntur & veluti aqua effusa in certos circuitus definiunt, nunc huc, nunc illuc se flectendo, ut in fluviis ferè omnibus videre est, quomodo instar serpentum cursus suos inflectant & gyris obliquent. Hinc argentum vivum serpentem non absque causa vocârunt, & Mercurio serpentes adhibuerunt, cùm & caudam quasi trahat & nũc huc, nunc illuc volubili põdere procurrat: Serpẽs enim ut serpit, sic & Mercurius, qui alas in pedib. & capite propterea habet. In Africa serpentes volatiles esse ferunt, qui depopularentur omnia, nisi ab Ibide vastarentur. Unde Ibis inter Ægyptias imagines sacras statuitur tum propter manifestam utilitatẽ, quam toti regioni præstat, tum propter occultam rationem, quam pauciores intellexerunt. Draco hic demorsa cauda, pelle veteri abjecta novam acquirere una cum juventute dicitur, ut non solũ cornicibus, corvis aquilis & cervis natura vitam longiorem concesserit, sed etiam serpentino generi. Formica senescens alas acquirit, sic quoque multi vermes. Homo senescens terræ mandatur, at ex terra redivivus æternæ vitæ consecrabitur. Ex quolibet serpente combusto fit pulvis, qui assumitur contra omnia venena innoxiè cum magno effectu. Ejusmodi Alexipharmacum fieri quoque debet ex hoc dracone, qui jam caudam suam (quæ in viperis amputari solet) devoravit, contra fortunæ & corporis mala præsentissimum remedium.

Deß Töpffers Werck/ so bestehet in Trucken vnd Feuchte/laß dich lehren.

XI. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

SChaw an den Töpffer/der da machet ſein Gefäß mit der Scheiben/
Wie er das Waſſer thut im Leim mit füſſen treiben/
In dieſen zween ſein Hoffnung ſteht/ damit Feuchtigkeit bequem/
Das trucknе Pulver erfeucht / vnd jhm ſein Durſt benehm/
So muſtu auch thun/ wie dich dieſes Exempel hat gelehret/
Daß Waſſer nicht vberwind die Erd/odr vbrwunden werdt.

EMBLE-

Opus figuli, consistens in sicco & humido, te doceat.

EPIGRAMMA XV.

Aspice quàm celeri figulus sua vasa figuret
Axe rotæ, argillam dum pede miscet aquæ:
In binis illi est fiducia rebus, ut humor
Pulveribus siccis temperet arte sitim.
Sic quoque tu facies exemplo doctior isto,
Terram aqua ne superet, nec superetur humo.

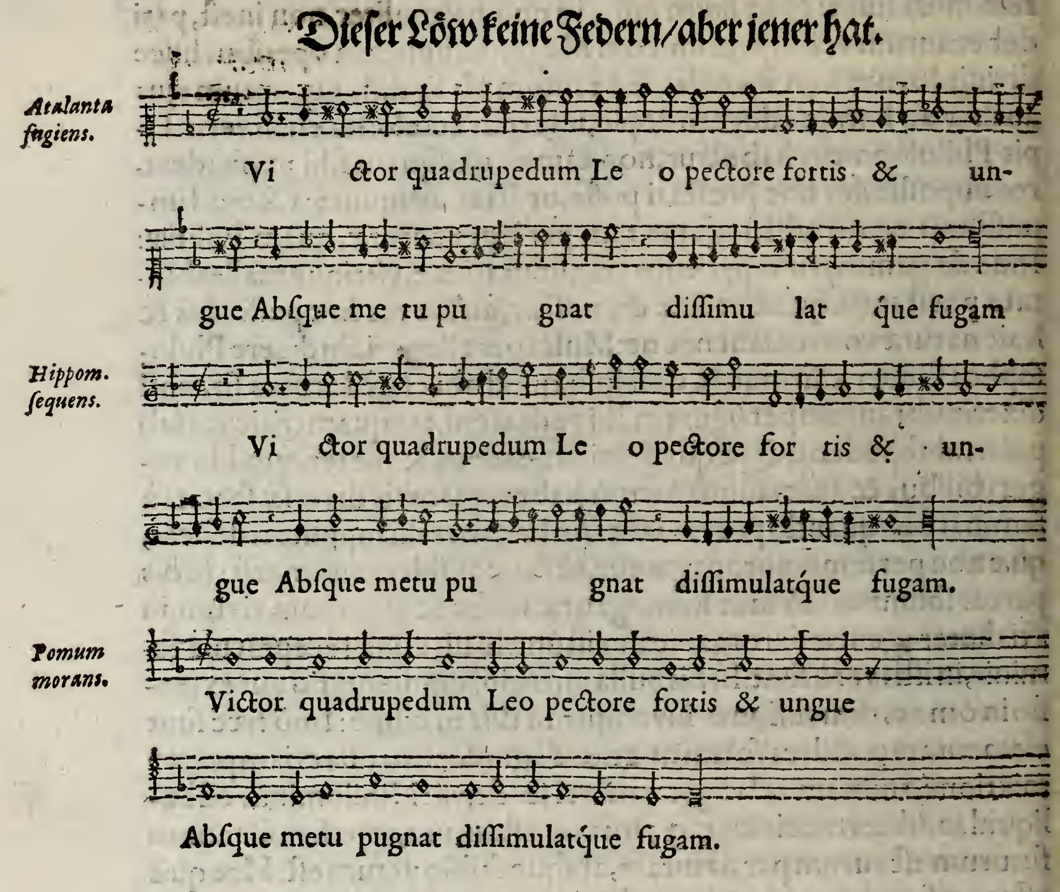
UT orbis hic terræ & aquæ complexu conglobatus eſt in unum corpus rotundum, ſic quoq; figulinum opus ex iiſdem elemẽtis particulatim compoſitum videtur, nempe ex ſicco & humido, ut unum temperet aliud: ſi n. terra eſſet abſq; aqua, nec Oceanus, mare, lacus, fluvii, fontésve exiſterent prope terram, ipſa nihil ex ſe ferret, ſed ſterilis maneret: Sic niſi aqua eſſet intra cavitates terræ recepta, at circum illam ſtaret, facilè totam terram tegeret, atq; ita eadem inhabitabilis maneret: Verùm cùm una in aliam amicabiliter intrârit, & aqua terræ ſiccitatem, hæc illius humiditatem moderata ſit mutua ſui commixtione, hinc fertilitas & commoditas utriuſq; elementi conſpicitur: ſimili modo figulus lutum aquæ miſcet, ut maſſam inde tractabilem efficiat, quam rota ſua efformat, & aëri exponit calido, ut pedetentim exiccetur: Poſt addit ignis violentiam, ut probè indurentur, & in lapidem durabilem ejus vaſa coaleſcant, quæ & aquæ & igni reſiſtant: Sic quoq; in opere naturali procedi ipſi Philoſophi atteſtantur, ideóq; documentum à figulis ſumi debere aſſerunt. Quoad ſiccum n. & humidum, hoc eſt, terram & aquam in utroq; multum adfinitatis eſſe: Verùm in modo coctionis & elementorum componendorum materia & forma plurimum differentiæ exiſtere non dubitamus: Figulinæ n. teſtæ artificialem formam, tinctura Philoſophica naturalem omninò habet, iiſq; tantò nobiliorem, quantò hujus materia illarum excellentior: Utrumque opus terreum quidem eſt, at in Philoſophico nihil eſſe dicitur, quod cœlum aëris non petierit, in illo terra craſſa, & fœculenta prædominatur: Effectus utrobiq; lapis eſt, ibi communis, hic Philoſophicus: Quo nomine perſona quædam ſeducta factitios lapides ſeu lateres magno numero ciſtæ incluſit uni, alteri verò ſilices candidiores ad certum tempus, Diabolicis conjurationibus deſuper factis, quibus hi in argentum, illi in aurum purum converti debuerunt: At cùm hi Philoſophorum lapides eſſe putarentur, ideóque magna pecuniæ ſumma in varias res coëmendas effuſa eſſet, dum expectaretur novum aurum & argentum, ad certum tempus, quo cùm id non appareret, nec lapides in aurum, quod ſperabatur, converſi eſſent, pudorem

rem

rem mors finiit: Non enim inde, in quo naturaliter non inest, peti debet aurum vel argentum, cùm Magia diabolica in operibus hisce divinis locum non inveniat, sed tantum ab iis distat, quantum ejus author ab homine devoto & pio, infernus à cœlo: Ita etiãsi verus lapis Philosophicus habeatur, non tamen quisquam sibi persuadeat, res impossibiles hoc præstari posse, ut Isaac admonet: Cùm ad impossibilia nemo adstringatur, tam per leges naturæ, quàm Politiæ: Inde de gemmarum per eum transmutatione, vitríque malleabilitate præstanda quilibet ipse dignóscat, an hæ res sint possibiles & huic naturæ conveniant necne: Multa per allegoriam dicere Philosophos Geber affirmat, & de seipso, quod ubi clarè locutus sit, nihil dixerit, ubi autem per figuram, ibi veritatem, tanquam triticum sub paleis absconderit: Quæ quis seminat, eadem & metet, quod in vegetabilibus & animalibus locum habet, quamvis diversæ species à seminatis aliquando proveniant: An hæc metallis applicari debeãt, quæ non per semina propagantur, ut illa, considerandum erit: In his partes solummodò sunt homogeneæ, sulfur & argentum vivum, in istis heterogeneæ seu organicæ existunt: In his nulla receptacula seminis, in istis verò sunt: In his nulla nutritio, augmentatio aut extensio in omnes dimensiones invenitur, in illis maximè: Imò hæc sunt elementata pondera solam mixtionẽ agnoscentia; illa etiam pręter mixtionẽ, animam vel vegetativã vel sensitivã: Nihilominùs esse aliquid in subterraneis locis, quod jam non est aurum, at post mille annos futurum est aurum per naturam, absque dubio verum est: Hoc quis esse auri semen analogum negabit? Cúmque aurum & natura aurifica sint unius originis, licèt hæc nobilioris formæ, ideóque cognito auri semine, de hujus quoque constabit: Philosophi siccum & humidum, seu sulphur & argentum vivum id esse affirmant, quod purissimum ex duobus montibus petendum sit.

Die

Dieser Löw keine Federn/ aber jener hat.

XVI. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr Löw/ so vberwindt die Thier mit Stärcke vnd Klawen/
Streitt ohn alle Forcht/ vnd läßt seine Flucht nicht schawen/
Setz du jhm zu ein Löwin/ so geflügelt sey/ welch jhn erheben/
Sich vntersteh/ daß sie beyd möchten in Lüfften leben/
Aber er bleibt gantz fest stehn/ vnd auff der Erden sich haltet/
Diß Bild der Natur/ dir schawt den Weg/ dadurch sie waltet.

Hic leo, quas plumas non habet, alter habet.

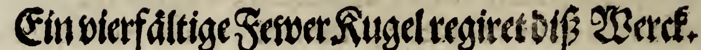
EPIGRAMMA XVI.

Victor quadrupedum LEO *pectore fortis & ungue*
Absque metu pugnat, dissimulátque fugam:
Aligeram cui tu pedibus conjunge Leænam,
Quæ volat & secum vult relevare marem:
Ille sed immotus stat humo, retinétque volantem,
Hæc tibi naturæ monstret imago viam.

LEONEM non tam magnitudine & robore corporis quàm generositate cæteris prævalere animalibus, ab experiētia notum est. Si in venatu videatur, erubescens dare terga, sese paulatim recipit, si multitudine opprimatur: Remotus ab aspectu venantium, fugam properè molitur, turpitudinem absconsione purgari existimās: Saltu caret in fuga, quo utitur, dum quid insectatur. Ejus ossa solida sunt miniméque vacua, quæ adeò dura dicuntur, ut inter se concussa ignem velut ex chalybe & silice reddant. Omnium maximè ignes reformidat. Videtur ex natura solis substantiam deducere. Nam impetu & calore cætera præstat animalia, uti sol sydera. præterea oculis semper igneis & patentibus cernitur, ut sol patenti igneóque oculo terram conspicit. Leæna pro catulis dimicans oculos in terram defigit, ne venabula expavescat. Leo ubi Pardi coitum sentit, in adultera leæna supplicium sumit, & tota vi consurgit in pœnam. Propterea leæna culpam & odorem flumine abluit, aut conscia sceleris & masculi metu fugientem adulterum comitatur. Quam miram hujus beluæ naturam dum Philosophi contemplantur, de Leone varias allegorias, quasi hieroglyphicas scripturas de suo arcano opere attestantes, produxerunt. Leonem esse animal constans, firmum, dolis carens & suspicione animadvertentes, potiorem suæ compositionis Philosophicæ partem huic assimilarunt. Ut enim ipse nō fugit, sic nec hæc: ille solidis ossib. ita hæc fixa & vinci nescia. Leæna verò ab adulterio uti non est semper libera aut immunis, ita nec Luna seu Mercurius omni macula caret, sed ab ignaris nunc huic, mox illi materiæ adjungitur, unde potius adultera conjunctio rerum in natura discrepantium, quàm verum matrimoniū committitur: Ex pardo enim & leæna geniti, non habent speciosas circa colla, & armos jubas; Quo insigni ornantur solùm concepti ex Leone. Leæna itaque philosophica suo proprio mari conjungatur, & genuinus generosusque inde nascetur leunculus, qui ex ungue facilè agnosci poterit. Oportet verò leænam esse non quamvis, sed alatam, quæ cum leone pugnas inire possit, freta suarum plumarum pernicitate; ne scilicet illius nimia iracundia supprimatur, sed si

quando

quando absque causa in furorem incidat, fugam meditari. Ipse enim dum fugituram moratur, majori erga eam amore incitatur, post litem factâ amicitiâ. Verùm quis unquam, dices, vidit leænã alatam, aut plumæ leænæ quid profuerint? Prope Cythæronem montem vallis est profunda, in qua non nisi leænæ volatiles visuntur: In ipso verò montis ejusdem vertice Leo rubens versatur ex eo genere, quod Hercules trucidavit. Captandus itaque leo est, & in vallem ducendus, & mox leænæ alatæ copulabitur: Illa quoque facilè se superari patietur, nempe par à pari. Post ex valle dicta in montis cacumen uterque sublimandus erit & ab hinc nunquam à se invicem fugient, at semper inviolato fœdere commanebunt. Leonũ captura, fateor, non est facilis, sed multis periculis obnoxia, nihilominus instituenda erit. Leo non pascitur cum leæna, sed separatim errat, ut tradunt. Hinc cujusque indagatio & venatio seorsim fieri debet: Quod si verò utrique à primis unguiculis, cùm primò incedere incipiant, quod fit post secundum à partu mensem, pulli leonini conquirantur, & adultiores facti, ut dictum, conjungantur, res carebit omni periculo. Nascuntur autem verno tempore, quod observandum, apertis oculis. Cùm verò post partum Leones obliquo ingrediantur itinere, ne cubile deprehendatur, ideò summâ diligentiâ & curâ inquirendi, eorumque pulli auferendi erunt.

Atalanta Fugiens.

Naturæ qui imitaris o pus tibi quattuor orbes

Quærendi inte rius quos levis ignis agat.

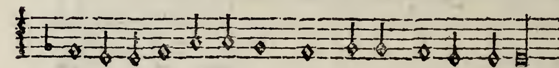
Hippom. Sequens.

Naturæ qui imitaris o pus tibi quattuor

orbes Quærendi interius quos levis ignis agat.

Pomum Morans.

Naturæ qui imitaris opus tibi quattuor orbes

Quærendi interius quos levis ignis agat.

XVII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DJe du der Natur Werck gedenckest wol zuermessen/
Must vier Spheren voll Fewr zusuchen nicht vergessen/
Die vnter deß Vulcani ist/ die ander Mercurium zeigt/
Die dritt hat den Mohn/ in die obern die Sonne steigt/
Welche ist das Fewr der Natur/ laß dir gäntzlich befohlen seyn
Diß Kette/ daß sie mög leitn in der Kunst die Hände dein.

EMBLE-

Orbita quadruplex hoc regit ignis opus.

EPIGRAMMA XVII.

NAturæ qui imitaris opus, tibi quattuor orbes
Quærendi, interius quos levis ignis agat.
Imus Vulcanum referat, bene monstret at alter
Mercurium, Lunam tertius orbis habet:
Quartus, Apollo, tuus, naturæ auditur & ignis,
Ducat in arte manus illa catena tuas.

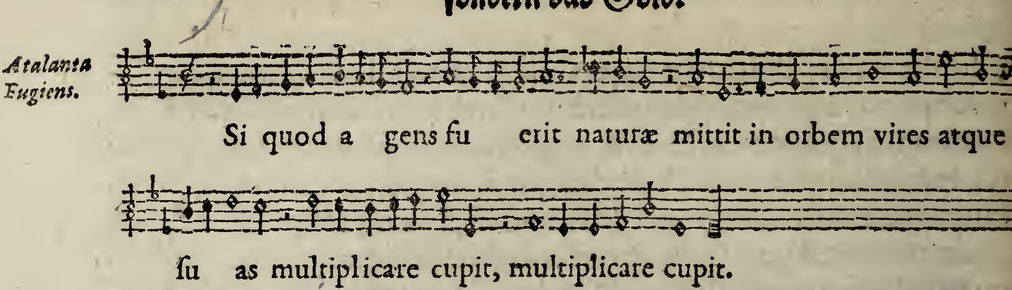
PHILOSOPHI de quatuor ignium generibus ad opus naturale necessaris multis in locis meminerunt, nempe Lullius, Author Scalæ, Riplæus, & alii quamplurimi: Et hinc loquens de ignibus, (Scala inquit) *Raymundus: Notandum est quod hic jacent contrariæ operationes: Quia sicut ignis contra naturam dissolvit spiritum corporis fixi in aquam nubis, & corpus spiritus volatilis constringit in terram congelatam, ita contrario ignis naturæ congelat spiritum dissolutum corporis fixi in terram globosam, & corpus spiritus volatilis fixum per ignem contra naturã resolvit nõ in aquã nubis sed in aquã Philos. Riplæus* clariùs de hisce ignib. Porta 3. sic loqtur: *Quatuor sunt ignium genera, quæ scire debes, naturalis, innaturalis, & contra naturã, elemẽtalisq́; qui accẽdit lignũ: His ignib. utimur, & nõ plurib. Ignis contra naturã debet excruciare corpora, ipse est draco, quẽadmod ũ tibi dico, violenter comburens, ut ignis inferni. Ignis naturæ est tertium mẽstruum, ille ignis naturaliter inest cuiq; rei: Ignem occasionatum vocamus innaturalem, ut calorem cinerum & balneorum ad putrefaciendum: Absq; his ignibus tu nihil perduxeris ad putrefactionem, ut possit separari tua materia, ut simul sit proportionata ad novam conjunctionem: Fac igitur ignem intùs in tuo vitro, qui comburat corpora efficaciùs, quàm ignis elementalis:* Hæ illi: Ignes verò dicuntur, quia virtutẽ igneã habent, naturalis coagulando, innaturalis dissolvendo, contra naturã, corrumpẽdo, elemẽtalis, calorẽ & primũ motũ administrando: Atq; in his catenatus ordo observatur, ut secũdus à primo, tertius à secũdo, quartus à tertio & primo simul incitetur ad actionẽ, sic ut unus sit agens, & alter patiens, idémq; agẽs & patiẽs diverso respectu: Quod in annulis seu stylis ferreis per magnetẽ continuatis, & mutuo attactu cõnexis animadvertitur, idẽ in hisce ignib. Elemẽtalis n. instar magnetis, vim suã mittit per secundũ & tertiũ ad quartũ usq;, & unum alteri per operationes mutuas conjungit & cohærere facit, donec interna actio inter superiores peracta sit. Primus est ignis elementalis re & nomine, secũdus aër est sive aërius, tertius aqueus seu lunaris naturæ, quartus terreus: De primo supervacaneũ est, aliquid dicere, quia omni videnti & tãgẽti cognitus est: Tres reliq sunt dracones, mẽstrua, aquæ, sulfura & Mercurii: Dracones, quia venenositatis participes, devorent sui generis

neris serpētes, corpora sibi cōmixta atterāt & alterēt, hoc est, solvāt & coagulēt: Mēstrua dicuntur, quia ex illis fœtus Philos. producitur & nutritur, usq; ad ejus nativitatē: Lullius in lib. de quinta essēt. dist. 3. duplex habet menstruū, vegetabile & minerale; Riplæus in præfatione portarū triplex, quæ reverà unū sunt & cōveniūt: Ex omnib. n. illis simul fit generatio fœtus & aqua alba ejus ortū præcedit, quæ nō est de substātia fœtus sed superfluitate, ideóq; segregāda: Aquę sunt, quia aqueā naturā in igne ostēdāt, hoc est, fluxum & liquiditatē, quæ aquæ cōvenit: Aquarū esse diversas & mirabiles proprietates cōstat, quarū aliæ sunt lapidescētes, dū in durissimos tophos ad ædificia hominū peraptos coagulātur: Hisce persimiles sunt aquę Philos. minerales, quæ indurescūt, & in lapideam resistentiā transeunt: Sulphura quoq; appellātur ob sulphuris virtutē, quā in se habēt: Nam sulphur naturæ cum alio sulphure miscetur & fit unū, & duo sulphura ab uno solvuntur, unumq; à duob. segregatur, & sulphura à sulphurib. continētur, ut Yximidius in turba inquit: Quid autem sulphura sint ibidem Dardaris declarat his verbis: Sunt autem sulphura animæ occultæ in quatuor elementis, quæ per artem extractæ se invicem continent naturaliter & conjunguntur: si autem occultum, quod est in ventre sulphuris, aqua regatis & bene mundetis, occultum obvians suæ naturæ lætatur, similiter aqua pari suo. *Mosius* quoq; *dicā*, inquit, *vobis jam quid sit: Unum quidem, quod est argentum vivum igneū, duo, corpus in eo compositum, & tertium est aqua sulphuris, qua abluitur & teritur ac regitur unum, donec opus peragatur.* Quod de sulphurib. dictum, idem de totidem Mercuriis intelligendum erit: Sic n. ille ipse Mosius in sequentib: *Argentum vivum Cambar est magnesia, argentum verò vivum seu auripigmentum est sulphur, quod ascendit de cōposito misto:* sed testimonia, cùm sint infinita & cuique obvia, intermittam huc plura adducere: Hi quatuor ignes quasi sphæris & orbibus inclusi sunt, hoc est, singuli habent singula centra, à quibus vel ad quæ eorum tēdat motio, at nihilominùs ita partim à natura, partim ab arte colligati observantur, ut unus absque alio nil aut parum operetur, imò unius actio alterius sit passio, & econtra.

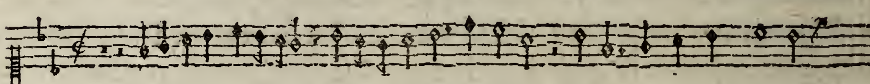
Das

Das Fewer macht fewrig/ nicht güldin/ sondern das Gold.

Atalanta Fugiens.

Hippomen. Sequens.

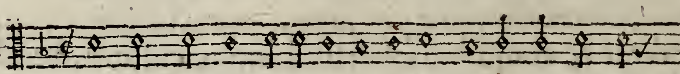

Si quod a gens fu erit naturæ mittit in orbem vires

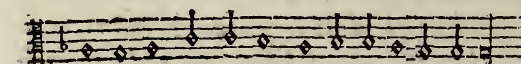

atque ſu as multiplicare cupit, cupit, cupit.

Pomum Morans.

Si quod agens fuerit naturæ mittit in orbem

Vires atque ſuas multiplicare cupit.

XVIII. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

EIn jedes wirckendes Ding der Natur rund vmb ſich läßt gehn/
Seine Krafft/ dadurch mag ein Vermehrung geſchehn/
Alſo das Fewr alles/ ſo jhm nahet/ pflegt fewrig machen/
Vnd nichtes bringt ein Werck ſo edel ohn Vrſachen/
Das Gold kan nicht geben deß Fewrs/ noch Fewr deß Goldes Krafft/
In jedem Ding ſein eigen Samen natürlich hafft.

EMBLE-

Ignire ignis amat, non aurificare, sed aurum:

EPIGRAMMA XVIII.

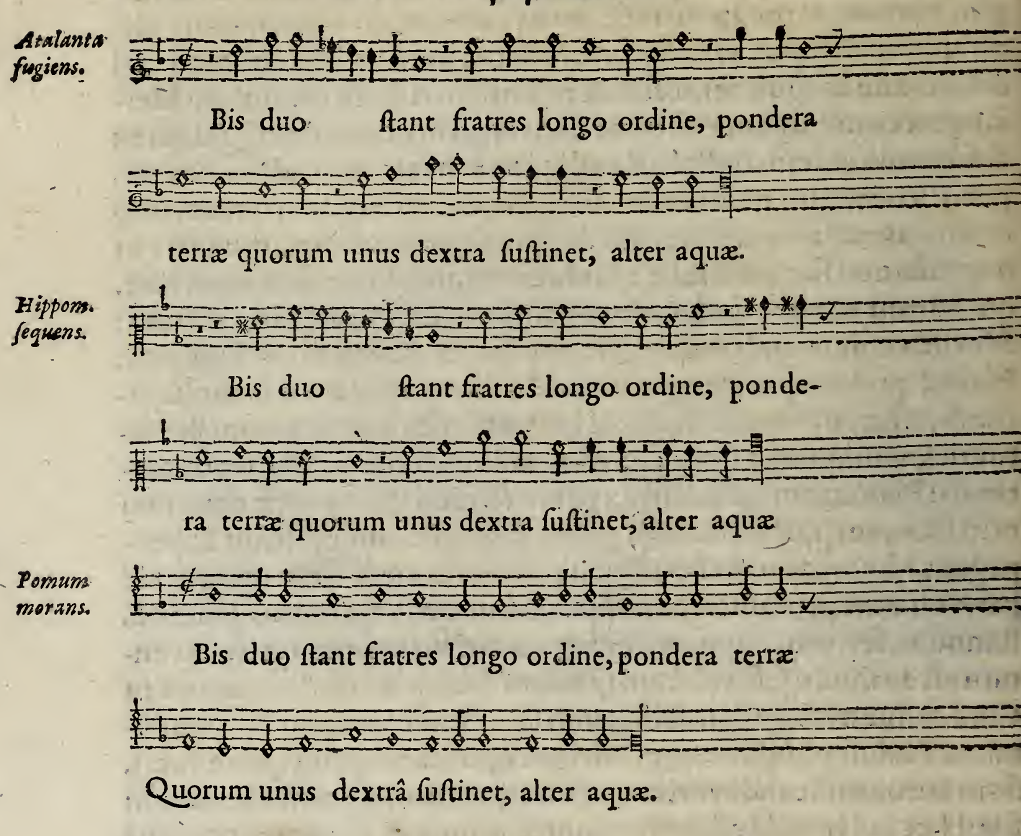
SI quod agens fuerit naturæ, mittit in orbem
Vires atque suas multiplicare cupit.
Obiva sic ignis facit ignea cuncta, nec est res,
Absque sua causa nobile quæ det opus.
Aurum nil ignit per se, nil ignis inaurat,
Quodlibet agnoscit quod sibi semen inest.

NATURÆ operādi ratio est in omnib. universi individuis, ut simplici utatur processu ad unū simplicē motū perficiendū, quēadmodū apparet in Anatomia corporis humani, in quo unus musculus tantùm uni inservit motui, nempe attractivo, expansivo verò alter primo oppositus, ita ut, si in gyrū aliquod membrū d[illegible]ēdū sit, id variis in circulum positis musculis efficiatur: Ita ignis operatio una & simplex est, ut nimirū calefaciat & igniat, imò sibi assimilet & cōburat omnia, quib. admovetur, si sint cōbustibilia: Hinc Avicēna in lib. de congelatione lapidū, quod cadit, inquit, in salinas, fit sal, & ꝙ in ignē, fit ignis, sed quædā citius & quædam tardius, secundùm potentiā activarū & resistentiā passivarū: Estq; locus in Arabia, qui colorat omnia corpora in ea existētia, suo colore: Ita singulæ res naturales sibi à natura infusam virtutē possidēt, qua agāt in sibi mixta vel admota assimilāndo & alterādo eorū naturā & formā: Quod in vegetabilib. & animalib. generatio est per seminū propagationē, hoc in simplicib. vel simpliciter mixtis corporib. est virtutis infusio & assimilatio: Sol, cœli lumē, radios de sese projicit in terras, qui collectis in concavis vel cōburentib. speculis, demonstrāt sese à tali causa productos esse, ac quasi formas projectibiles Solis videri: Unde constat radios solares nihil aliud esse, quàm flammā igneā extēsam & dispersam in amplā latitudinē, quæ collecta & iterùm in se cōdēsata instrumētis cōcavis, diaphanis & circularib. vel repercussivis, cōcavis & chalybeis speculis, uti flāmma emicat & obvia cōburit: Eundem ad modū in quodā elementato corpore virtus quædā, velut vapor, dispergitur, quæ si colligatur & attrahatur in unū, fit aqua & ex ea aqua terra: Hinc Avicēna ante allegato loco, ex aqua, inquit, fit terra, cū vincūt eā qualitates terræ & è converso: Est autē res quædā, quâ utūtur quidā ingeniosi cùm volunt rē siccam coagulare, quæ cōponitur ex duab. aquis, & dicitur lac virginis, quod est ejus effectus certissimus. Hæc ille: Sunt, qui promittant, se in magnete lapide vires duplicare vel multiplicare posse, veluti ejusmodi nobis visus est argēto inclusus vix pōdere unius libræ, qui anchorā ferreā 28. librarū attraxit & sustinuit, ꝙ impossibile fuisset, nisi vis auctior & fortior reddita

in

in eo extitisset; quod absque dubio per revocationem dispersarum virtutum in unum quasi punctum seu polum, factum fuit, vel ex magno corpore in minus attractionem earundem; Inveniuntur alii, q plumbificũ lapidem ex Saturni sulfurea aurâ in Mercurium vulgi donec inde coaguletur, infusa & retentâ, fieri posse dicant, qui Mercurium communem continuè convertat in plumbum. Quidam ex antimonio vel ejus stellato Regulo cuprum ex cupri odore, eo temporis spacio, quo quis ovum comedat, efficere posse jactant, imò omnia metalla fecisse: verùm illis sua sit debita fides, quamvis in hoc mihi non fiat verisimile: Audaciores, nescio an fœliciores sunt, qui aurum ex auro deducere conantur juxta Poëtæ aurei dictum: Hordea cui cordi, demum serit hordea, in auro semina sunt auri. Habet quidem quælibet res naturalis vim quandam sese multiplicandi, at hæc in vegetabilibus & animalibus saltem in actum proferuntur, neutiquam in metallis mineralibus, terræ fossilibus aut meteoris: Plantarum quædam ex parvo seminii grano ortæ dant non rarò mille aut plura seminum grana, seque ita multiplicant & propagant, idque annuatim; Animalia & suos habent fœtus magni vel parvi numeri, pro cujusque natura. At aurum, argentum, plumbũ, stannum, ferrum, cuprum aut argentum vivum nunquam inventum est eo modo sese vel suam speciem multiplicasse, licet unum in aliud commutatum & nobilitatum sæpissimè repertum sit: Nihilominus Philosophi affirmant, ut in igne ignificandi principium extat, sic in auro aurificandi: verùm tinctura quæritur, cujus medio aurum fiat: Hæc indaganda est in suis propriis principiis & generationibus non in alienis: Nam si ignis ignem producat, pyrus pyrum, equus equum tum plumbum plumbum & non argentum, aurum aurum & non tincturam generabit: Ad hæc aurum philosophis proprium est, quod non negant pro fermento in fine operis Lapidi aurifico adjici debere, sed necessario requiri quoque asserunt. Cùm fermentum ducat fermentatum in sui naturam, sine quo tota compositio ad perfectionem nunquam rediret.

So du von vieren ein ertödeſt/ bald werden ſie ſterben all.

XIX. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

VIer Brüder ſtehn in langer Ordnung/ davon einer offenbar
Erden hat in der Hand/ der ander Waſſer ſehr klar/
Die vbrigen haben Lufft vnd Fewr/ ſo du wilt/ daß alle
Sterben geſchwind/ nur ein'n mit tode vberfalle/
Vnd alſo bald werden ſie ſterben/ vnd jhr Leben enden/
Dieweil ſie zuſammen gehafft durch natürliche Bänden.

EMBLE-

Si de quattuor unum Occidas, subitò mortuus omnis erit.

EPIGRAMMA XIX.

Bis duo stant fratres longo ordine, pondera terræ
Quorum unus dextrâ sustinet, alter aquæ:
Aëris atque ignis reliquis est portio, si vis
Ut pereant, unum tu modò morte premas:
Et consanguineo tollentur funere cuncti,
Naturæ quia eos mutua vincla ligant.

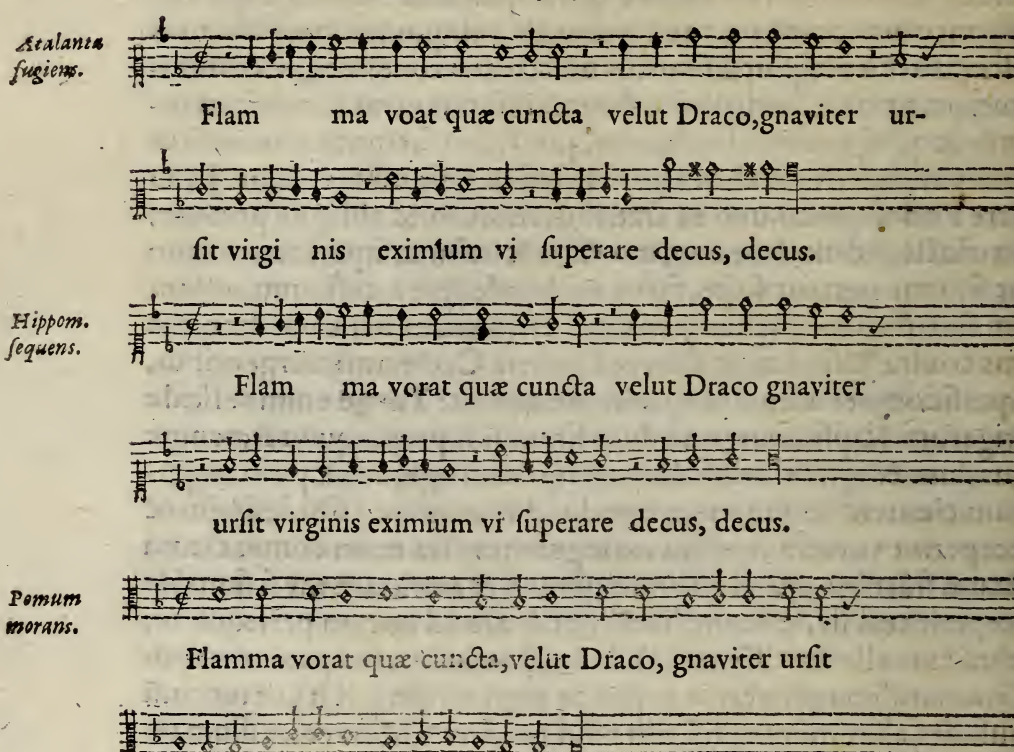
POËTÆ fingunt Geryonem Hiſpaniæ regem tricorporem extitiſſe, qui boves purpurei coloris habuerit, quibus canis capitum duorum & Draco ſeptem, ut excubitores præfecti erant: Ipſe autẽ Geryon Chryſaoris ex ſanguine Meduſæ nati filius, & Draco Typhonis & Echidnæ, traditur: Quæ cùm nulli hiſtoriæ aut rei, prout ſonat, veritati conveniant, & in omnib. Chymicis allegoriis applaudant, non immeritò hiſce à nobis aggregata ſunt: Per Geryonis verò terna corpora, tres facies in uno patre viſas, juxta Hermetis mentẽ, intelligimus, vel, ut alii volunt, quatuor, ad elementa totidem reſpicientes: Ex quadrangulo n. debet fieri triangulus, ut ille ex circulo factus, ſic hic in circulum reverſurus: Eſt autem corporum Geryonis, aut elementorum tanta conſanguinitas & naturalis conjunctio, ut uno ſuperato vel occiſo & reliqua ex ſeſe concidant & putrefiant abſq; ulla vi manuali adhibita. De bicorporib. notum eſt, quod uno mortuo & alter tabeſcat: quemadmodum puerum 4. annorum ætatis in Italia vidimus bicorporem, qui fratris ſibi adhærentis caput intra ſuum corpus abſcondebat, cætera propendebant umbilicotenus, in quo colligati ſeu connati erant: Quod ſi ille, qui propendebat, & quia longè minor, geſtabatur ab alio, duriùs circa manus aut pedes tangeretur, hinc major dolorem ſenſit, imò & famem, ſi minor exinanitus cibo foret: Atq; hæc eſt naturæ combinatio & ſympathia, quâ membra & partes unius corporis vel cum alio connati afficiuntur, & in ſe invicem commoventur; Ex quib. ſi unum ſit ſanũ & illæſum non tamen inde reliqua neceſſariò ſana aut illæſa manẽt, ſi verò læſum graviter, & reliqua compatiuntur, eodémq; malo pereunt: Sic ſi vicinus multum lucri faciat, inde nihil commodi ad vicinum pervenit, at ſi incendium patiatur, plurimũ mali: Nam tua res agitur paries cùm proximus ardet: Ex unius itaq; horum quatuor fratrum interitu, quod & alii tres moriantur, non eſt à veritate abſonum, cùm id variis modis contingere poſſit, vel quia uno partu & patre ac matre editi eoſdem vitæ terminos, ut initia, experti ſint, ut quibuſdam contigiſſe legimus, fortè ex aſtrorum inclinatione, vel quia non ſolùm animis, ſed & corporis artub. cohæreant, vel mentis conſter-

consternatione, forti imaginatione in pestifera lue, vel ex fœderis voto: In India sub imperio magni illius Mogolli (qui nonus nunc ex posteris Tamberlani ibi regnat) gens quædam Ethnica degit Pythagoricorum nomine, apud quam ab antiquo tempore hic mos observatur huc usq; ut si maritus moriatur, uxor ejus igne comburatur, aut ut nunc, perpetuò in summa infamia vivat, derelicta ab omnib. & quasi pro mortua habita, quod ideò factum, ne venenis uxores viris suis vitam abrumperent, nisi & ipsæ mori vellent: Sic in opere Philosophico, uno ex fratribus mortuo, & alii igne pereunt, non coactè, sed ultrò, ne cum mœstitia & infamia superstites vivant: Aut si unus petatur fuste, ferro vel lapide, ipse intestinum bellum cum fratribus incipiet, ut patet in Terrigenis ex dentibus draconis natis contra Jasonem, & alibi etiã contra Cadmum insurgentibus, atque sic omnes mutua internecione cadent: Tange enim vel læde aërigerum, & ipse insurget in duos simul, sibi propinquiores, nempe aquarium & igniferum, sed hi utrinq; in terrigerum & primam pugnam cientem se opponent tamdiu, donec mutua sibi dederint & acceperint vulnera, quibus extinguantur: Ita enim comparatum est cum fratribus, quod quò se impensius & acriùs ament, si semel se inceperint odisse, irreconciliandi sint, sed se ad necem persequãtur, veluti ex melle dulcissimo in calidiori stomacho aut epate corrupto bilis amarissima generatur. Interfice ergo vivum, sed ita, ut mortuũ resuscites, aliàs mors occisi tibi nihil profuerit; Mors enim illum revelabit, nempe dum resurget, & fugient ab eo mors, tenebræ & mare, ut Hermes testatur, solisque radios Draco fugiet, qui foramina observabat, filiusque noster mortuus vivit & Rex ab igne venit: *Belinus* in sua metaphora apud *Rosarium* idem innuit, cùm dicit: *Et hoc fiat, quando extraxeris me partim à natura mea & partim uxorem meam à natura sua, & postea occidatis naturas & suscitamur resurrectione nova & incorporali, eò quod postea mori non possumus.*

Cap. 3.

Die

Die Natur lehret die Natur deß Fewrs zuüberwinden bald werden ſie ſterben all.

XX. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DJe Flamm/ſo alles frißt/gleich einem Drachen thät begehren
Ein Jungfräwliches Bild mit Gewalt zuverzehren/
Drumb ſie von Thränen naß geſehen iſt von einem Mann/
Welcher jhr zuhelffen mit Raht vnd That zeiget an/
Alſo bald er ſie bedeckend vnterm Schildt/ den Feind thut erwachten/
Vnd lehret ſie ſein dräwen gantz hernach zuverachten.

EMBLE-

Naturam natura docet, debellet ut ignem.

EPIGRAMMA XX.

FLamma, vorat quæ cuncta, velut Draco, gnaviter ursit
Virginis eximium vi superare decus:
Hinc lachrymis suffusa viro dum fortè videtur,
Ille fuit miseræ ferre paratus opem.
Protinus hanc clypeo velans contendit in hostem,
Et docuit tantas spernere mente minas.

COMMUNE Philoſophorum ſymbolum eſt, quo ſe mutuo agnoſcant, naturam à natura duci, doceri, regi, ſuperari, nempe diſcipulam à magiſtra, pediſſequam à domina, ſubjectam à regina, imò filiam à matre & affinem ab affini: Id quàm verũ ſit à quotidiana patet experientia, in educatione ſobolis apud homines, aliíſque actionibus, ut literaria inſtitutione, dominatione & ſimilib. De luſciniis ſcribit Plinius, quod una aliam in canendo erudiat, attendat, obſervet, imitetur, vincat aut ſe victam doleat, quódque in certamine aliquando ſuperata gutture rupto, pereat & in medio cantu exanimis cadat: Videmus quoq; quomodo omnia avium genera ſuos pullos adhuc implumes ac teneros ad volatum incipiant aſſuefacere & inſtituere, ut non ſolùm in illis natura, ſed quoque ars aut uſus volandi habitum comparârit, quamvis potentiam & organa ad eam actionẽ exercendam ſola natura dederit, ſine quibus nec inſtitutio ſeu ars fundamentum aut locum inveniat: Ita hinni ad curſum ab equa, catuli ad latratum à cane & vulpeculæ ad dolos inſtruuntur, nec ulla natura ſeu naturæ ſpecies animata & ſenſitiva invenitur, quæ non aliam naturam, nempe ſuam ſobolem ducat, doceat & regat, vel ab alia, nempe parente, ſe ſuperari patiatur. In vegetabilib. diſciplinam ejuſmodi non animadvertimus, attamẽ uſus in illis hominúmq; manus plurimum valere obſervatur; Nam dum meſſis in herba eſt, expurgari ab inutilibus carduis, lolióq; poteſt, dum arbor adhuc virga exiſtit, incurvari & ad placitum ut creſcat, cogi poteſt; Sic in metallis & Philoſ. ſubjectis una natura aliam in igne tenet, conſervat & tutatur; prout notum eſt fuſorib. & docimaſtis, inprimis verò rerum naturalium magiſtris: Ferrum argento & auro adhuc tenello & ſpirituali, ut vocant, in mineris ſuis cum Cadmia, arſenico, antimonióve prædatore commixto, plurimum ſubvenit & obſtetricem manum præbet, ſi in igne furnorum in mineras exurendas conjiciatur; Eodẽ modo ipſum ferrum, ſi in chalybẽ mutari debeat, ne comburatur, ſalvatur lapidib. albis ad littora maris inventis: Nonnulli pulveribus metallicis liquefaciendis ne pereant nimio igne, ſuper injiciunt vitri criſtallini pulveres, aut fel vitri: Hujus vice Philoſ. ſua Eudica utuntur:

tũtur, quàm Morienus dicit esse quoq; fel vitri & in vitreis vasis quęrẽdã: Calor n. ignis corpus ipsum festina cõbustione cõsumit: At Eudica ei apponitur, ipsa corpora in terrã mutata ab omni cõbustione curabit: Nã corpora postquã suas jam nõ retinẽt animas, citò comburũtur: Eudica (fœx vitri) quidẽ bene omnib. corporib. cõvenit: nã ea vivificat & aptat, & ab omni cõbustione defendit: Hæc Morienus Romanus: Hæc itaq; est natura, quæ docet aliã naturã contra ignẽ pugnare, eíq; assuefieri, quæ est magistra instituẽs discipulã, & si bene respicias, quæ est regina regẽs subjectã, & quæ est filia nobilitãs matrẽ; Hic est servus ille rubẽs, q matri suæ odoriferæ matrimonio cõjũgitur, & ex illa generat parẽtib. suis longè nobiliorẽ progeniẽ: Hic est Pyrrhus Achillis filius & juvenis rubri capillitii, aurei vestimẽti, oculis nigris, pedibus albis: Hic est eques torquatus gladio & scuto cõtra dracone armatus, ut ex faucib. ejus eripiat virginẽ inviolatã Albificã, Bejã seu Blãcã cognomine: Hic est Hercules mõstricida, qui Hesionẽ Laomedõtis filiã Ceto immani expositã liberavit à mõstro: Hic est Perseus ille, qui Andromedã, Cassiopes & Cephei, Æthiopũ regis filiã à mõstro marino, ostẽso capite Medusæ defẽdit, & à vinculis ereptã in uxorẽ duxit: Hic est, qui cõparari potest cũ antiquis Romanis illis liberatorib. & purgatoribus *M. Curtio. L. Scævola, Horatio Coclite, Manlio Capitolino*, & his similib. ut urbẽ, veluti matrẽ, periculis eripiat. Est n. hæc naturæ ad perfectionẽ alicujus operis tẽdẽtis ratio & via, ut ex uno aliud, ex impfecto pfectius deducat & ex potẽtia actũ faciat, nec omnia in momẽto, sed unũ post aliud, absolvat: Nec hoc solũ, sed Vicariũ quoq; sui inprimis statuit, cui relinquit potestatẽ vitę & necis, hoc est, formãdi alia; Exẽpli gratiâ, in generatione hominis longo utpote decẽ mẽsiũ processu utitur, ubi primò cor, juxta Aristotelis mẽtẽ, fabricat, tãquã vicariũ & pręcipuũ viscus, cor verò reliqua deinde mẽbra ad nutritionẽ, vitã, sensus & generativã potẽtiã necessaria, delineat, efformat & perficit, iisq; vitã & spiritus vivificos imptit p systolẽ & diastolẽ sive dilatationẽ & compressionẽ arteriarũ, quãdiu à morbis & violẽtia nõ impediatur: Atq; sic una natura aliam docet, q pro exemplo operis Philos. ceu clarissimũ, annotabis & sequêris.

Mache von Mann vnd Weib einen Circkel/darauß ein Quadrangel/hierauß ein Triangel/ mache ein Circkel/vnd du wirst haben den Schein der Weisen.

Atalanta Fugiens.

Fœmina mas que unus fiant tibi circulus ex quo sur-

gat habens æquum forma quadrata latus

Hippom. Sequens.

Fœmina mas que unus fiant tibi circulus ex quo sur-

gat habens æquum forma quadrata latus.

Pomum Morans.

Fœmina masque unus fiant tibi circulus, ex quo

surgat habens æquum forma quadrata latus.

XXI. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Auß Mann vnd Weib mache dir ein Circkel allermassen rund/
Darauß zieh ein Figur so vier Ecken hat zur stundt/
Bald verkehr solch in ein ander/so drey Ecken hat eben/
Vnd diese laß widerumb ein Circkel rund dir geben/
So ist gemachet der Schein/welchs so du nicht kanst wissen/
Die Geometrische Lehr zu verstehn sey geflissen.

EMBLE-

Fac ex mare & fœmina circulum, inde quadrangulum, hinc triangulum, fac circulum & habebis lap. Philosophorum.

EPIGRAMMA XXI.

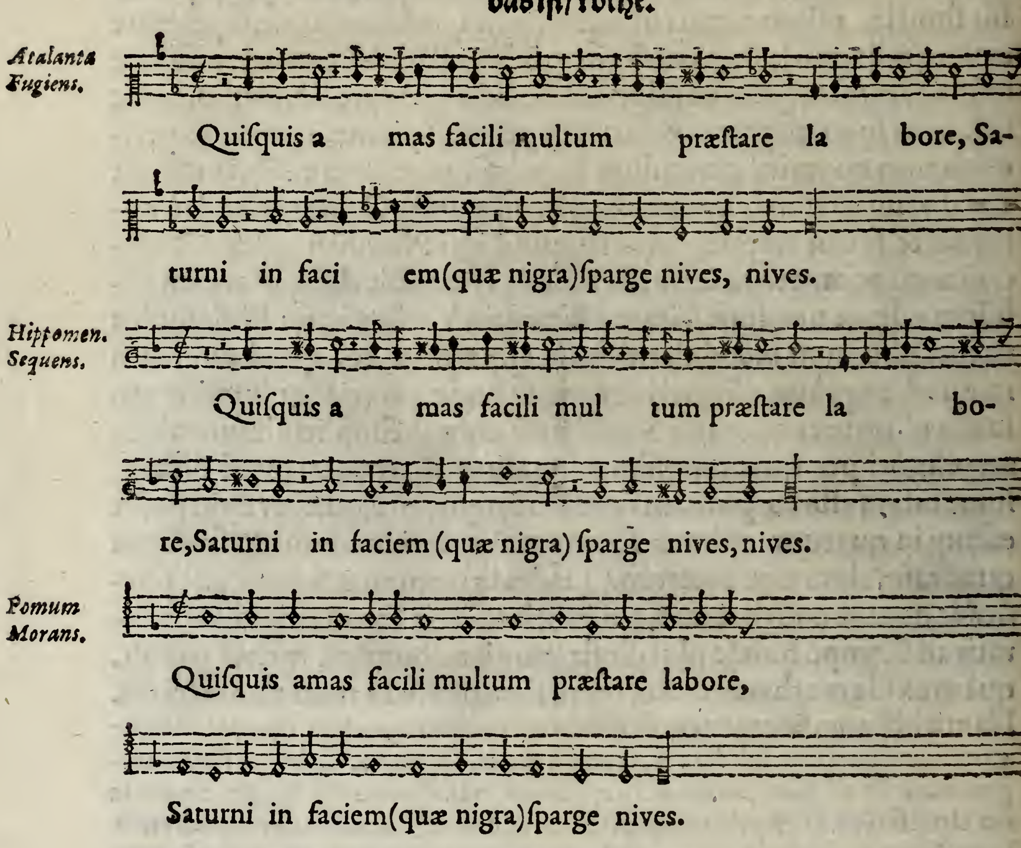
Foemina másque unus fiant tibi circulus, ex quo
Surgat, habens æquum forma quadrata latus.
Hinc Trigonum ducas, omni qui parte rotundam
In sphæram redeat: Tum LAPIS *ortus erit.*
Si res tanta tuæ non mox venit obvia menti,
Dogma Geometræ si capis, omne scies,

PLATO Philosophus ille celeberimus menti humanæ noticias, quæ sunt artium & scientiarum omnium fundamenta, esse quasi insculptas & impressas actu tradidit, quarum rememoratione & repetitione omnes doctrinas capi & cognosci à quoquam posse; Quod ut probet, introducit puerum adhuc tenerum, rudem & literis incultum, cum quo ita interrogationes geometricas instituit, ut puer ad quæstiones omnes rectè respondere animadvertatur, & nolens volénsque sive inscius, in media tam arduæ scientiæ penetralia pervenisse. Unde omnem doctrinam & disciplinam non ab initio disci vel hauriri, sed saltem recordatione in animum revocari & revolvi à pueris statuit, colludens ad magnum suum annum, quo ante 48. millia annorum solarium eædem personæ, res & actiones, ante cœli revolutionem, eodem modo, quo nunc, extitisse ab eo dicebantur: Verùm hæc esse absque ullo veritatis fundamento somniis persimilia, nemo non intelligit. Esse nobis insitas quasdã scintillas noticiarum, meràsq; potentias, in actum per usum & institutionem reducendas, non negamus, sed eas esse tantas & tales: ut artium & scientiarum absque ullo præcedente cultu sint seminaria, inficias imus: Unde igitur scientiæ & artes provenerunt, si homines non eas invenerint, an ex cœlo vel à Diis gentium primitus traditæ fuerunt, quærent alii? Respondeo, aliud est dicere, sub cineribus tegi prunas ardentes tantâ copiâ, ut si saltem, remotis cineribus proferantur, sufficiat ad ciborum coctionem aut calefactionem frigidorum nostrorum artuum, aliud est, affirmare saltem scintillas exiguas ibi latere, quæ antequam sint usui ad coctionem aut calefactionem, industriâ, arte & curâ humanâ fovendæ, excolendæ & augendæ sint suis fomitibus, aliàs facile extingui posse, & in frigidos cineres totas redigi: Ultimum Aristotelici, primum Platonici asserunt: At ultimo astipulatur ratio & Experientia, primo saltem phantasia seu imaginatio. Unde quæri posset, cur Plato suæ scholæ ostio inscripserit, Geometriæ rudem in id non admitti, cùm & puerulos eam actu scire affirmarit? An sunt homines fortè pueris ineruditiores? Aut quæ pueri sciunt, an adultiores illa oblivioni tradiderunt?

runt? Id non opinandum erit; quia videmus bruta mà natura edocta abhorrere & cavere pericula ab igne, aqua, casu præcipiti & his similia, etiam recens in lucem edita, infantem non sapere aut cavere talia, nisi læsum aut digito parùm usto ad flammam candelæ instar pyraustæ, quæ alas adurit & decidit: cur apicula, musca, culex in ignem suo celerrimo volatu se non præcipitant, cùm ab experientia non noverint periculum inde ipsis exoriturum? Quia natura eas docuit, at non hominem recens natum. Si Geometria adeò naturalis & facilis est pueris, qui fit, quod ipsi Platoni quadratura circuli non innotuerit, adeò ut Aristoteles Platonis discipulus eam scibilem esse, at necdum scitam affirmârit; Verùm hanc Philosophis naturalibus non incognitam fuisse apparet ex eo, quod circulum in quadrangulum cõverti jubeant, & hunc, per triangulum, iterum in circulum: per quem illi intelligunt corpus simplicissimum absq; angulis, uti per quadrangulum, quatuor Elementa, quasi dicant, sumendam esse corpoream figuram simpliciorẽ, quæ inveniri possit eámq; in quatuor colores Elementales dividendam & futurum quadrangulum æquilaterum. Quadrationem autem hanc esse physicã & naturæ convenientẽ, quilibet intelligit. Ex qua lõgè plus utilitatis ad Rempu b. ut & plus illustrationis ad humanã mentẽ pvenit, quàm ex illa mathematicâ & merè theorica seu à materiâ abstractâ. Illa ut addiscatur, Geometram de solidis corporibus agentem oportet investigare, quæ figurarum solidarum, exempli gratia, Sphæræ & Cubi profunditas agnoscatur & ad usum seu praxin manualem transferatur: Si sphæræ capacitas seu circũ ferẽtia sit 32. pedum, quantũ erit unũ ex cubi lateribus, ut capacitatem hujus sphæræ adęquet, econtra, si sphæra 32. mẽsuras capiat in tanta circũferẽtia, quantum erit latus unũ cubi, ut tantundem capiat, aut respiciendo à mensuris, quarũ capax est sphæra vel cubus, ad pedes cujusq; circũferẽtiæ. Similiter volũt Philosophi quadrãgulũ in triangulũ ducendũ esse, hoc est, in corpus, spiritũ & animam, quæ tria in trinis coloribus ante rubedinem præviis apparent, ut pote corpus seu terra in Saturni nigredine, spiritus in lunari albedine, tanquam aqua, anima sive aër in solari citrinitate: Tum Triangulus perfectus erit, sed hic vicissim in circulũ mutari debet, hoc est, in rubedinẽ invariabilem. Qua operatione fœmina in masculum conversa & unum quid cum ipso facta est, & senarius primus ex perfectis numerus absolutus per unum, duo, cùm ad monadem iterùm redierit, in quo quies & pax æterna.

Wenn

Wenn du hast das weisse Bley/so mache der Weiberwerck/ das ist/ koche.

XXII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr du begehrst mit weniger Mühe viel zu vollenbringen/ (gen/
Solst in Saturni Gesicht(so schwartz)ein Theil Schnee schwin-
Vnd es wirt dir werden ein Bley mit sehr weisser Klarheit/
Nach welchem nichts vberig ist/als nur Weibliche Arbeit/
Den koche/ wie thut ein Weib/so läßt jhr Häfen am Fewr stehn/
Aber laß du die Trawt in jhrem Wasser zergehn.

EMBLE-

Plumbo habito candido fac opus mulierum, hoc est, COQUE:

EPIGRAMMA XXII.

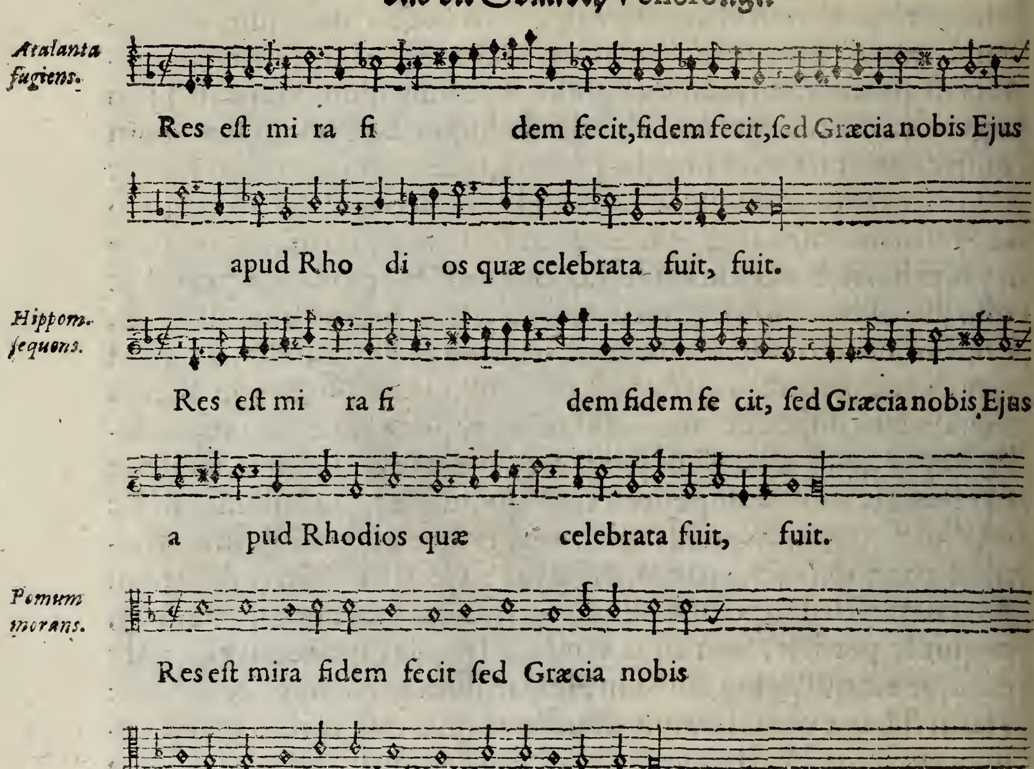
Quisquis amas facili multum præstare labore,
Saturni in faciem (quæ nigra) sparge nives:
Et dabitur tibi materies albissima plumbi,
Post quod, fœmineum nil nisi restat opus.
Tum COQUE, *ceu mulier, quæ collocat ignibus ollas,*
Fac, sed ut in propriis TRUTA *liquescat aquis.*

QUEMADMODUM in triviis statuæ Mercuriales unà cum indice & inscriptione poni solent ad deducendum ancipites viatores in viam rectam, sic quoque à Philosophis sententiæ quædam acutæ hinc inde in eorum libris & voluminibus allegoricis & dubiis sparsim statuuntur, ut investigator veritatis iis admoneri possit, & in semitam veram quasi manu duci: Ex hisce hæc emblematica inscriptio una est: Cujus hæc mens habetur, quod ex ære Philosophico faciendum sit plumbum, ex plumbo stannum, quod à Gebro vocatur plumbum album, qui docet quoque, qua ratione Saturnus per lotionem cum Mercurio migrent in Jovem; Quapropter huic indici, quàvis Battologo, fides adhibenda est, si quando boves Philosophicas prodat, quo loco versentur, dum montibus, inquit, erant, & erāt sub montibus illis: Multi enim, ut Arnoldus in novo lumin. c.1. testatur, in montibus errantes hæc animalia non cognoscunt: Venduntur autem palàm minimo precio: In summis montibus etiam æstate nonnunquam, nives observantur, ac nubes sæpissimè, quibus tanquam vapore & aqua plumbum nigrum abluitur & in candorem vertitur: In imis verò vallibus & fodinis illorum cristalli ex glacie congelati & indurati inveniuntur unà cum lapide speculari & & talco ad albedinem & venustatem faciei commendato, si oleum inde fiat: Inprimis verò Mercurius clarus & currens, qui benè præparatus Saturni nævos emendat, eúmque in solium Jovis evehit: Non autem Saturnus & Jupiter de vulgaribus intelligi debent, quia vulgaria metalla non intrant in opus physicum, sed de longa præparatione purgatis & physicis factis: Saturnus omnium gentilium aut potius aureolorum pater est, & prima porta arcanorum: Cum hoc, inquit Rhasis in epist. aperiuntur portæ scientiarum: Huic succedit filius Jupiter, qui patrem de regno deturbavit & eviravit, ne scilicet plures generaret filios; Ex membro verò virili in mare projecto nata est Venus fœminarum pulcherrima: Ex Jove, qui est plumbum cādidum præparatum, nati sunt planetæ reliqui, ut Mars ex Junone. Mercurius ex Maja, Atlantis montis Mauritaniæ filia, Luna & Sol ex Latona: qui quatuor solâ coctione seu opere mulierum, in lucem

pro-

prodeunt: Per coctionem verò maturatio, & crudiorum partium dispersio intelligitur, quæ fit per Vulcanū in Philosophiæ vasis: Non enim arbitrandum est, quod vulgaris sit coctio, quantum ad operandi modū, sed quoad finem cum ea convenit: Ut enim mulier pisces in aquis maturat, hoc est, omni superflua humiditate ab illis in aquas & aërē resolutâ mollit, bullit & coquit, sic Philosophus suum subjectum tractat, id in aqua propria, quæ aceto acerrimo fortior est, macerando, colliquefaciendo, solvendo, coagulando & fixando in Hermetis vase, cujus juncturæ sint strictissimè clausæ, ut decet, ne aqua exhalet, & id, ꝙ in vase est, cōburatur: Hoc est vas supra vas & olla Philos. balneum laconicum, in quo senex sudat: Sunt, qui pisces, carabos, cancros vel pisa recentia bulliant in duplici olla, ita quod jam dicta sint in olla superiori, & aqua sola in inferiori, sintq; ollę una supra aliam dispositæ cum orbibus, ne vapor exeat: qua ratione solus vapor aquæ ascendens penetrat contenta & maturat, facítque ea tenera & mollia longè perfectiùs, quàm si in aqua bulliissent. Hic est Philosophorum modus laudatissimus, quo id, quod durum est, emolliant, quod compactum, dissolvant, quod densum rarefaciant: Aër enim est seu vapor insensibilis, qui fructus in arboribus maturat, coquit & perficit, non aqua cruda & frigida, quatenus talis: Aër quoque est, qui poma aurea in Hesperidum hortis tingit & colorat: Nam, si bene consideretur, ebullitio aquæ, quâ carnes crudæ coquuntur quoad sint esui utiles, nihil aliud est, quàm aquæ rarefactio & in aërium vaporem transmutatio, cùm bullæ sint aër intra aquam contentus, quæ facilè evanescunt, aëre ex aquis in suam sphæram se conferente, & aqua in centrum suum subsidente.

Es regnet Gold/dieweil Pallas wirt geboren/zu Rhodys/ vnd die Sonn bey Venere ligt.

XXIII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

EIn Wundersach ists/ so die Griechen vns lehren für Warheit/
Welch zu Rhodys gewesen berühmet in alter Zeit/
Sie zeugen/daß von Gold gefalln sey ein fruchtbar Regen/
Wie die Sonn bey Venere in Liebes Brunst gelegen/
Auch auß Jovis Gehirn/wie Pallas thäte außsteigen/
So muß auch in dein'm Geschirr/wie Regen/Gold sich zeigen.

EMBLE-

Aurum pluit, dum nascitur Pallas Rhodi, & Sol concumbit Veneri.

EPIGRAMMA XXIII.

Res est mira, fidem fecit sed Græcia nobis
Ejus, apud Rhodios quæ celebrata fuit.
Nubibus Aureolus, referunt, quòd decidit imber,
Sol ubi erat Cypriæ junctus amore Deæ:
Tum quoque, cùm Pallas cerebro Jovis excidit, aurum
Vase suo pluviæ sic cadat instar aquæ.
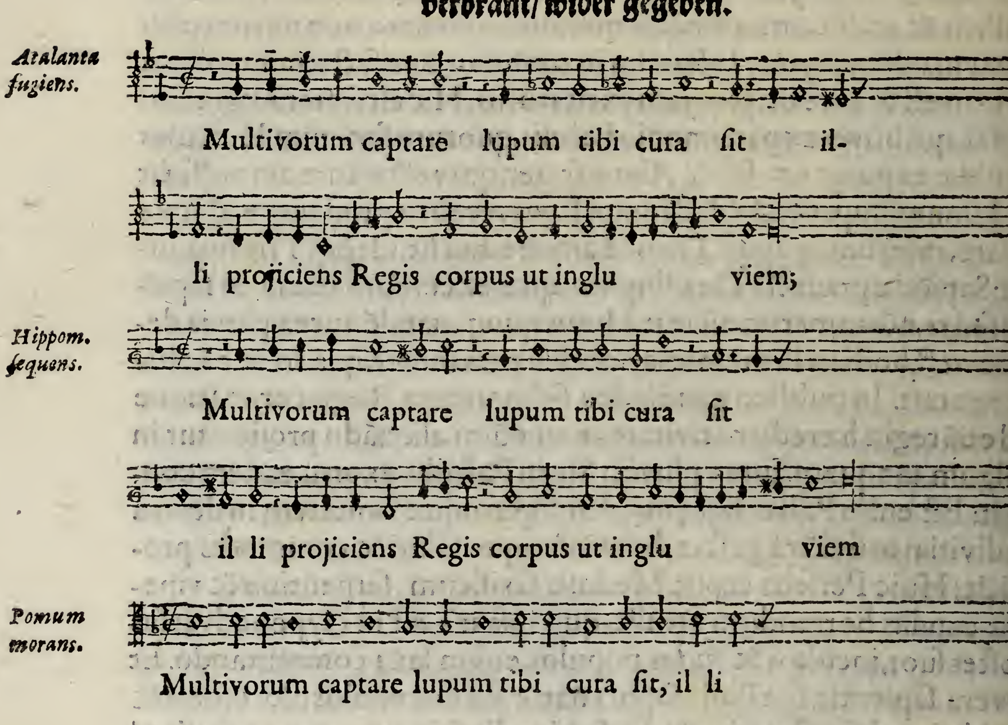
AURUM aliquando in terras pluisse, nisi allegoricè intelligeretur, insania esset, affirmare: Non enim sunt fluvii auriferi aut fodinæ minerarum aurearum in nubibus, ut ibi generatum dici posset, nec tam exigui ponderis est aurum, ut cum vaporibus attractum æstimetur. Sed tropus hæc omnia admittit & excusat. Quàm verè enim actu Pallas ex cerebro Jovis nata est & Sol adulterio Veneri conjuncta, tam verè & aurea pluvia cecidit; non quasi dubitemus, id utrumque accidisse, sed ut vulgarem & literalem sensum allegoricè dictis tollamus. Si enim verba sequamur nuda hujus Emblematis, nihil iis absurdius, si mentem, nil verius existit. Est autem Rhodos insula primò Ophiusa dicta ob serpentum multitudinem, post Rhodos à rosetis ibidem florentibus, deniq; & Colossicola à Colosso solis, qui ibidem existens inter 7. orbis miracula numeratus fuit. Hinc antiqui Philosophi, cùm eorum materia mercurialis cruda instar serpentis se habeat, postea verò præparata & cocta Rosæ purpureum assumat colorem, à Rhodo insula quasdam similitudines sumpserunt: Eadem quoque causa est, cur ei aureũ imbrem asscripserint, cùm Sol seu Apollo Veneri concumberet: Hoc primitus tropicè dictum ansam præbuit, cur Rhodii superbiores facti, quia tanti Dii apud ipsos liberis operam dederint, Solis quasi idolum stupenda magnitudine & sumptu erexerint. Fuit enim, ut tradunt historiæ, ille colossus 70. cubitorum altitudinis ita positus, ut naves expansis velis inter crura ejus tendere possent: Digiti æquabant vulgares statuas & pauci pollicem amplecti potuerunt: Artifex fuit Chares Lyndius Lysippi discipulus, à quo factus est annis duodecim: Post quinquagesimum sextum annum terræmotu prostratus, etiam jacens fuit miraculo: Soldanus Ægypti, cùm Rhodum occuparet, ex ære hujus statuæ 900. camelos onerasse fertur. Quod Sol est inter planetas, inquit Philosophus, id aurum est inter metalla; atque hoc soli inprimis appropriatur ab calorem, colorem, virtutem & essentiam: Hinc aurea pluvia debetur solis generationi: cùm parvi soles à Venere concipiuntur: Habet enim Venus roseum in facie colorem, qui si semini Solis infundatur, sobo-

lem

em hinc natam Rhodum revera eſſe oportet: Hic eſt formoſus, ro-
ſis ſimilis, Philoſophorum filius, qui omnium oculos & mentem ad
ſe illicit & trahit, amorémque meretur, quo nato non mirum eſt ſi
miracula contingant: Ipſe enim in omnibus ſuis factis miracoloſus
futurus eſt & auream pluviam excitaturus: Hic eſt frater Augiæ So-
lis filii, qui boves ex patrimonio habuit, quorum fimetum Hercules
uno die expurgavit: Eſt & Æetæ frater, qui vellus aureum poſſedit
ab Jaſone ocupatū: De Pallade ex Jovis cerebro prodeunte, abſque
matre, referunt, q̄ apud Tritonē amnē edita ſit, ideóq; Tritonia di-
cta: Sapiētiæ præfecta Dea fingitur, quæ ex cerebro nata, ubi ſapiē-
tiæ ſedes, nō immerito dicitur: Hujus quoq; natalē aurea pluvia de-
coravit Rhodi, ut in memoria hominū remaneret, quādo in hāc lu-
cē venerit. In publico gaudio ſeu feſto, utpote, Regis coronatione
vel etiā regiæ hæredis nativitate aurei nūmi aliquādo projiciūtur in
vulgum tanquam aurea pluvia: Sic in Palladis exortu eadem con-
tigit: Eſt enim Pallas, ſapientia ſeu ſophia, quæ ſanitatem in dextra
& divitias in ſiniſtra geſtat, hominúmque ſaluti & commodis pro-
ſpicit: Huic Perſeus caput Meduſæ ſaxificum, ſerpentinis & vipe-
reis capillis horrendum attulit, quo ipſa uſa eſt in clypeo adverſus
hoſtes ſuos, incultos & rudes populos, eos in ſaxa commutando. Et
revera ſapientia ſeu Philoſophia naturalis incredulos illos oſores &
invidos reddit ſtupidos & ſenſus intellectúſque vacuos per illud
ipſum, ex quo Chryſaor natus eſt, qui Geryonis ante dicti Tricorpo-
ris pater fuit, hoc eſt, ſanguinem Gorgoneum lapidificantem, qui ni-
hil aliud eſt, quàm Tinctura lapidis philoſophici.

Der

Der Wolff den König gefressen hat/ vnd wie er verbrant/ wider gegeben.

XXIV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEn geltzigen Wolff zufangen/ laß dir befohlen seyn/
Vnd würff jhm für deß Königs Leib/ daß er jhn schlinge ein/
Leg jhn auffs Holtz/ vnd laß Vulcanum zünden an das Fewr/
Damit verbrennen mög dasselbe Thier vngehewr/
Diß thu öffter/ so wirt der König vom Todt wider auffstehn/
Vnd mit einem Löwen Hertz stoltz vnd frech hereiner gehn.

Regem lupus voravit & vitæ crematus reddidit.

EPIGRAMMA XXIV.

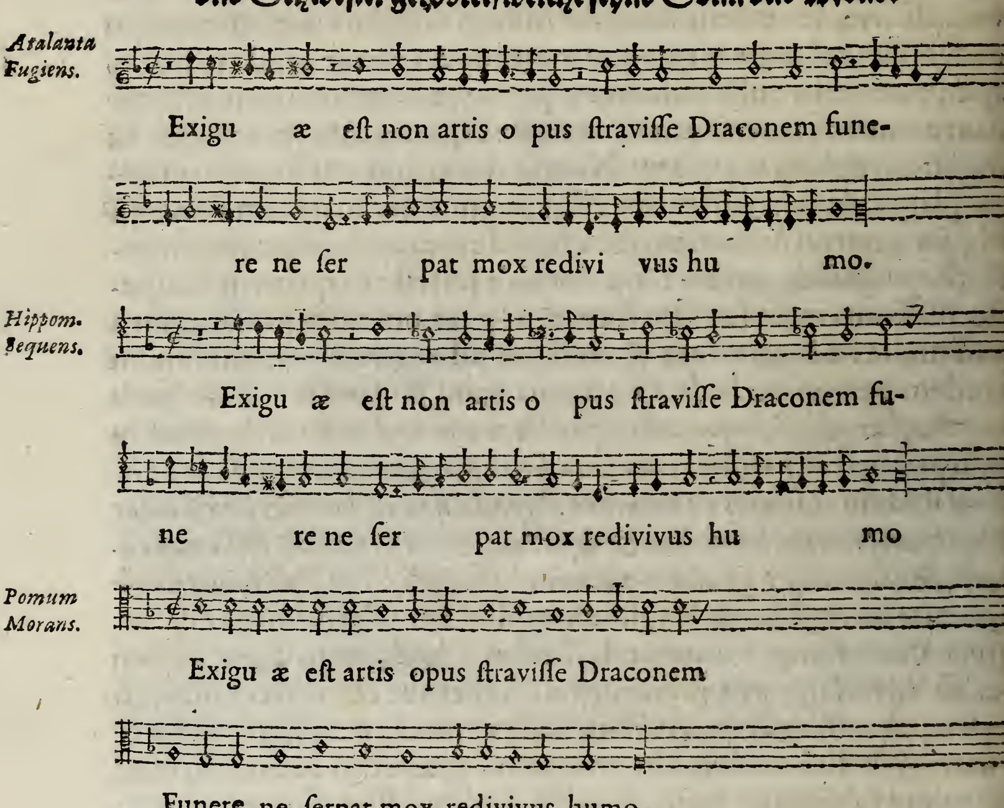
MUltivorum captare lupum tibi cura sit, illi
Projiciens Regis corpus, ut ingluviem
Hoc domet, hunc dispone rogo, Vulcanus ubi ignem
Excicet, in cineres belua quo redeat.
Illud agas iterùm atque iterùm, sic morte resurget
Rexq́; Leonino corde superbus erit.

QUANTA sit lupi fames & voracitas, vulgo notum est: ubi enim alimenta desint, in summa fame vescitur terrâ; quâ quoq; ventrem explere traditur, si magna armenta aggressurus sit, ut illâ quasi sarcinâ factus onerosior, non tam facilè excutiatur, sed resistat fortiùs. Cùm caulas intraverit, non solùm interficit, quod satis est ad vẽtrem, sed & totum gregem passim jugulat præ aviditate. Sacer est Apollini & Latonæ, q̄ ei parienti astiterit: Nec n. absq; lupi præsentia Latona parere potuisset. Unde non immeritò Apollini, cujus natalicium celebravit, lupus acceptus creditur: Ad hæc quia oculi ei noctu splendent & lucem jaculantur. Huic igitur ingenti fame obsesso Regium corpus exanime projicitur, non ideò, ut totum cõsumat & in nihilum redigat, sed ut vitam & vires ei restituat propria sua morte. Est enim nescio quid virtutis amatoriæ in lupi cauda, q̄ regi semimortuo infunditur, unde omnibus pergratus est hominib. sanitatem & formam pristinam recuperans: Hyrcani non ad alium usum nutriebant canes, quàm ut iis vitâ functos objicerent vorandos, ut Cicero tradit: Sic & Massagetæ ex morbo mortuos canib. dant in prædam: Philosophi verò Regem lupo: Nec verò Sabæorũ mos placuit, defunctorum corpora, eodem modo, quo stercus ducere, qui & reges rejiciebãt inter sterquilinia, nec Troglodytarum, qui mortui cervicem pedib. alligabant & raptim cum jocis & risu efferebant, nullâq; loci ratione habitâ, terræ mandabant: At Magorum institutum sequi in hoc maluerunt, qui non humabant corpora suorum, nisi priùs à feris laniata: Aut Indorum, qui se vivos cremari jusserunt, coronatos deorum laudes concinentes, ne senectus præveniret: Verùm omnib. illis ultimum fatum hunc morem imposuit absque ulla resurrectionis spe aut vitæ innovatione: Lõgè aliter apud Philos. dispositum est: Illi enim certissimè noverunt, ex rege mortuo à lupo devorato, vivum, fortem & juvenem appariturum, lupúmq; ejus vice igne crematum iri: Est namque lupus facilè interimendus, si ventrem ita onerârit, Rex verò licet mortuus, tamen Martiali vel Cygnea vi pollet, ut vulnerari nec absumi possit. At ubi venandus erit hic lupus, & unde Rex accipiendus? Respondent

Philos.

Philoſ. quod in montibus & vallibus paſſim lupus erret, ut prædam captet, qui ex antris ſuis extrahendus & ad uſum ſervandus erit: Rex verò ab oriente veniens diuturni itineris faſtidio fatigatūs tandem occumbit: cui mœror quoque mortem accelerat, quia videat, q̃ apud exteros in nullo ſit honore, parvíq; æſtimetur, ita ut propter paucos aureos in ſervitutem væneat: Oportet autem, ut lupus ex frigidiori regione accipiatur: Nam ſæviores ſunt, qui frigidâ naſcuntur plagâ, quàm in Africa aut Ægypto, propter majorem famem à frigore externo ſubortam: Rex hinc devoratus leonino revivit pectore; qui deinde omnes feras domare poteſt: Et quamvis ſit aſpectu viliſſimus inter ſex ſuos fratres, ut pote omnium junior, tamen poſt multas tribulationes & miſerias ad regnum potentiſſimum tandem perveniet: Inde Gratianus apud Roſarium; *In Alchymia* inquit, *eſt quoddam corpus nobile, quod movetur de domino ad dominum, in cujus principio erit miſeria cum aceto, ſed in fine gaudium cum lætitia. Et Alanus* ibidem: *Una res ex omnibus eligenda, quæ eſt lividi coloris, habens ſpeciem metallicam lympidam & liquidam, & eſt res calida & humida aquoſa & aduſtiva, & eſt oleum vivum & tinctura viva, lapis mineralis & aquævitæ miræ efficicaciæ.* Regib. extra ſuorum regnorum fines peregrinari, non ſemper tutum eſt; ſi enim agnoſcantur, latere cupientes, ab adverſariis pro proditoribus habentur & incarcerantur; ſi agniti procedant abſq; exercitu eodem modo periclitantur: Ita & huic regi Indico accidit, aut non morte prævento accidiſſet. Hæc eſt prima ſublimatio, lotio, & nobilitatio, quâ Philoſ. utuntur, ut ſecunda & tertia eò fœliciùs fiant: Nec enim illæ abſq; hac ullius ſunt momenti, rege puſillanimo, ſomnolento & ægro adhuc exiſtente. Nam oportet eum à ſibi ſubjectis cenſum & tributum exigere primò, unde ſibi veſtes & alia neceſſaria comparet, & poſt ſat dives erit, ut omnibus ſubditis nova veſtimenta, quoties voluerit, impartiri poſſit: Magna enim plerumque ex parvis initiis orta deinde parva ſubvehere poſſunt, vel etiam magna ſupprimere, ſi velint. Exemplo ſint civitates ab initio parvæ, quæ poſt magnis regibus imperârunt & ex pagis oppida ſpacioſa populoſaque fecerunt.

Der Drache stirbet nicht/ er werde dann von seinem Bruder vnd Schwester getödtet/ welche seynd Sonn vnd Mond.

XXV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Es ist kein Ding von geringer Kunst/ den Drachen vberwinnen/
Daß er nicht wider kriech vnd zu lebn thue beginnen/
Sein Bruder vnd Schwester zusammen jhm das Haupt zerschlagen/
Mit Keulen/ sonst niemand kan jhn zu tödten sich wagen/
Apollo, der Brůder ist/ vnd die Schwester Diana, Python
Von jhm getödtet ist/ aber von jhr Orion.

DRACO non moritur, nisi cum fratre & sorore sua interficiatur, qui sunt Sol & Luna.

EPIGRAMMA XXV.

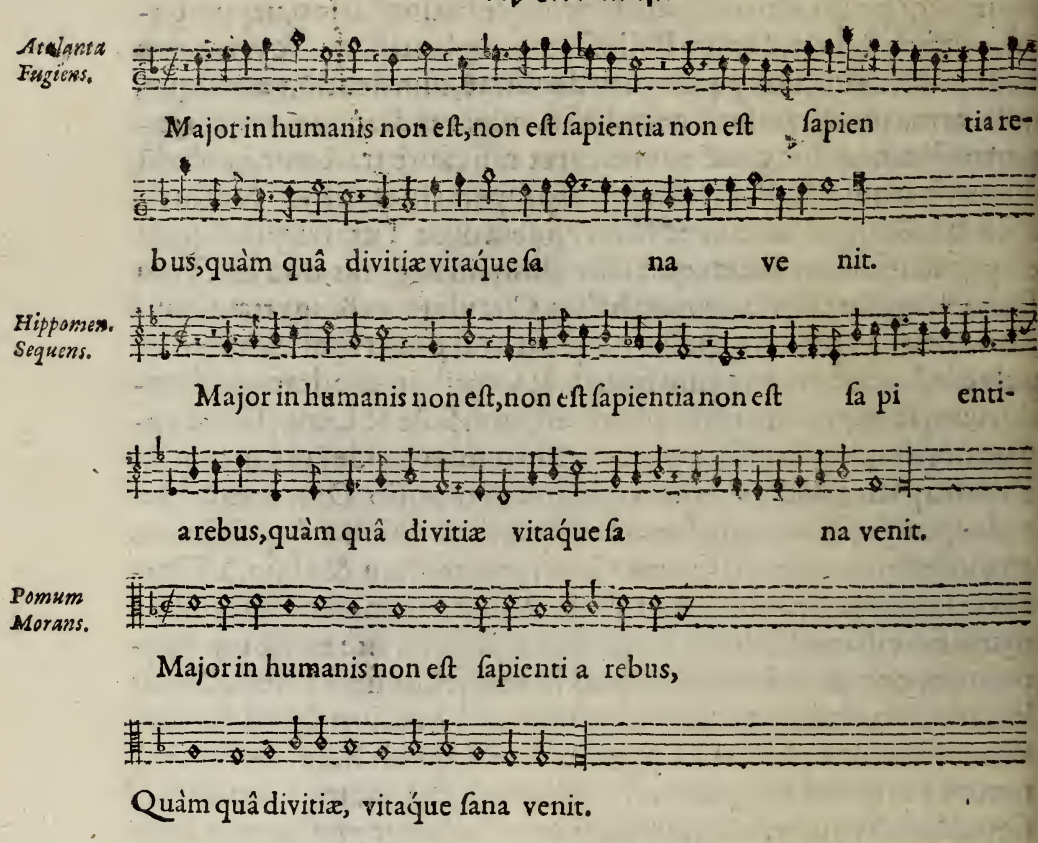
Exiguæ est non artis opus, stravisse Draconem
Funere, ne serpat mox redivivus humo.
Frater & ipsa soror juncti simul illius ora
Fuste premunt, nec res fert aliena necem.
Phœbus ei frater, soror est at Cynthia, Python
Illâ, ast Orion hac cecidêre manu.

IN occupatione aurei velleris Draco omnium primò interimẽdus erat, q labor cùm multis tentatus esset frustrà, à Dracone supati & veneno exitiali necati fuerunt: Causa fuit, qa non satis muniti erant adversus draconis virus, nec instructi, quo astu ille interficiendus foret: Jason verò (medicus) nulla remediorum genera neglexit, quorũ diversa à Medea (mentis consilio) atq; inter hæc Solis & Lunæ imagines recepit, quibus usus feliciter victoriã cum brabejo, hoc est, Aureo Vellere adeptus est. Draco itaq; à sole & luna seu imaginibus eorũ è medio sublatus fuit, ꝙ Philos. passim inculcant: Sic n. Rosarii author ex aliis habet: Hermes; Draco nõ moritur, nisi cum fratre & sorore sua interficiatur, nõ per unũ solũ, sed per ambos simul, scil. per solẽ & lunã. Philos. Mercurius nunquã moritur, nisi cum sua sorore interficiatur, id est, cum luna vel sole illũ cõgelare oportet. Nota, ꝙ Draco est argentũ vivũ extractũ à corporib, habens in se corpus, animã & spiritũ, super quo dicit: Draco nõ moritur, nisi cũ fratre suo & sorore sua, id est, sole & luna, id est, sulphure extracto, habẽte in se naturam humiditatis & frigiditatis ratione lunæ; cum illis draco moritur, id est, argẽtũ vivũ ab eisdem corporib. extractũ à primordio, quę est aqua permanẽs Philos. quæ fit post putrefactionẽ, & post separationẽ elemẽtorũ, & aqua illa alio nomine dicitur, aqua fœtida. Hæc ille: Cui reliq omnes cõsentiũt, ne singulorũ authoritatẽ adducere opus sit. Draconẽ in Apollinis tẽplo Epyrotæ venerati sunt ob interfectũ Pythonẽ: Draconi bellũ & odiũ genuinũ est cum Elephãte, cujus oculos & jugulũ petit, donec humi cõcidẽs Elephas simul & draconem mole corporis occidit, unde sanguis draconis in nostras oras advehitur: Oculos habet draco æstimatione gẽmarũ; Aciem habet peracutã & clarissimã; unde & servãdis thesauris plerũq; adhibitus est, ut pomis Hesperidũ, & ut dictũ, aureo velleri apud Colchos: Antiqui Æsculapio quoque, ut hieroglyphicũ adjũxerũt: Sed dracones Chymici suis operib. appropriãt, nõ quidẽ reipsa, sed allegoriâ: Mercuriũ n. draco semper denotat, sive ille sit fixus, sive volatilis: Hinc Mercurius duplici serpẽte visendus in caduceo cõnexis (cùm draco sit ingẽs serpẽs) & Saturnus cum uno, qui caudã devoret, veluti & Ja-

nus

nus: Æsculapio Apollinis filio, medicinæ inventori (Medicinæ Philos.) serpẽs dicatur, in qua forma ex Epidauro Romã advectus creditur, ibiq; semp cultus ob pestiferæ luis cessationẽ ab eo, ut putabatur, causatã: Est autẽ draco Philos. semp vigilantissimus & vivus, nec facilè vulnerãdus, tum ppter cutis densitatẽ, tum dentiũ, venenique, quib. armatus est, acritudinem: Etsi n. vulgares dracones veneni expertes dicantur, hic tamẽ eo non caret, nisi cautè tractetur, in obviũ quemvis emittẽdo: Per vim itaq; rarò superari poterit, nisi & astutia accedat cõsanguineorum: Nã verè poëta dixit, Tuta frequénsq; via est p amici fallere nomen, quæ alibi aliisq; in negotiis, non hîc, Tuta frequénsq; licet sit via, crimen habet. Circulatores & agyrtæ dicuntur vermes ex pueris expellere enecatos aliorum similium vermiũ pulvere, hoc est, fratres cum fratrib. & sororib. ita hîc draco enecandus cum fratre & sorore simul, hoc est, cum Sole & Luna: Unde apparet, & draconem esse ex planetarum numero, videlicet, ut jam ex Rosario patuit, Mercurium extractum à corporib. Draconem, Herode apud Judæos regnante, amasse puellam nubilem & pulchram, eiq; in lecto accubuisse, sunt ex Græcis qui tradant, & alium à Tiberio Imperatore in oblectamẽtis habitum, quem ex consuetudine manu sua cibare solitus sit: Ita & Philos. draco, si ritè tractetur, sævitiam deponit, & fit homini amicus, licet infestus sit, si aliter. Xãthus historiarum author apud Plinium testis est, occisum draconis catulum revocatum ad vitam à parente herbâ, quam Balin nominat: qđ tamen potiùs ad allegoriam Philos. quàm historiam veram refero, siquidẽ in chymicis solis draconi mortuo redditur vita, & vivo mors p alternas vices: Verùm quærat quis, unde & quomodo draco captãdus erit? Respondent Philos. p versum brevissimè, Dant Rebis montes, dracones, terráq;, fontes: De captatione verò videatur Tacitus, quantâ curâ & industriâ invigilârint quàmplurimi ut ingentem draconem, in Africa observatum caperent, & ad Imp. Tiberium adducerent, nempe intra lapides iter draconis solitum, septum & sensim in angustias coarctatum, ubi retib. & vinculis inclusus, fustib. & verberibus tandem domitus, & ut onus multorum plaustrorum in navem, quâ Romam portatus est.

Der Menſchlichen Weißheit Frucht das Holtz deß Lebbens iſt.

XXVI. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

ES iſt kein gröſſer Weißheit in Menſchlichē Sachē gethan vns kundt/
Denn dadurch Reichthumb herkompt/ vnd langes Leben geſundt.
Ihr rechte Hand zeiget an/ groß Alter zuerlangen ohn Beſchwerd/
Die lincke/ ſo viel Güter/ als jemal einer begehrt/
So jemand mit Vernunfft vnd Hand hiezu thut gerahten/
Vom Baum deß Lebens Frucht er ſpührt in allen Thaten.

EMBLE-

Sapientiæ humanæ fructus Lignum vitæ est.

EPIGRAMMA XXVI.

Major in humanis non est sapientia rebus,
Quàm quâ divitiæ vitáque sana venit.
Dextra salubre tenet spaciosi temporis ævum,
Illius at cumulos læva recondit opum.
Si quis ad hanc ratione manúque accesserit illi
Vitæ fructus in hac arboris instar erit.

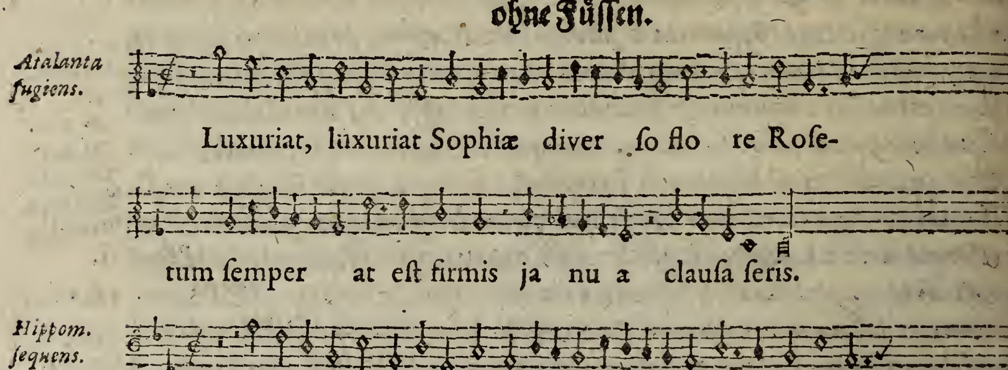
PRÆCLARÈ *Tullius* hominis differentiam essentialem, quâ à reliquorum animalium genere differt, descripsit in hunc modum: Ut avis ad volatum, equus ad cursum, sic homo ad ratiocinandum natus est: Quemadmodum enim leones, ursi & tygrides in feritate, elephantes, & tauri in robore corporis, aquilæ, falcones & accipitres in præda volucrum & pernicitate alarum sese exercent & ostẽtant; ita homo in ratione, discursu mentis, & intellectu illis & cæteris omnib. antecellit: Unde non est tanta feritas, vis corporea, celeritas aut ejusmodi quid in beluis, quod non unâ ratione mitigari, domari & anteverti possit: Est n. ratio non quid humanum, aut ex humo ortũ, sed ut Poëta inquit, divinæ particula auræ, cœlitùs corpori humano missæ: Vocatur autem aliquando memoria, aliquando vis intellectualis, cui si usus sive experientia accedat, nascitur inde sapientia, quæ preciosissima homini existit: Usus n. ut pater, & ratio seu memoria, ut mater, tam generosæ prolis traditur: Hinc illud vulgare: Usus me genuit, mater verò peperit memoria: Verùm quæritur quę vera sit sapientia & hominis inquisitione dignissima, cùm infinitæ sint opiniones de ea, quolibet ad suas imaginationes illam transferente? Respondendum, sapientiam (in divinis ad animæ salutem spectantib. semper excipiendo) in humanis, non esse sophisticas argutias, non oratorios & phaleratos sermones, non poëticos versuum sonores, non criticas grammaticorum subtilitates, non per fas & nefas, per dolos & perjuria, per deceptiones & mendacia, per immisericordiam & pauperum sudorem, nummos & opes coacervandi astutiam, sed nec quicquam aliud, nisi veram Chymię cognitionem, cum praxi, humano generi utilissima, conjunctam: Hæc est sapientia omnib. supereminens, quæ dextrâ ad Orientem, sinistrâ ad occasum penetrat, totámq; terram amplectitur: De sapientia verò *Salomon* in lib. sapientiæ discretè disserit: Sic n. c. 8. ℣. 9. 18. *Qui cognati ejus sunt, æternam permanentiam habent, & qui amici ejus, sinceram voluptatẽ, & qui diligenter eam inquiret, magnum gaudium capiet: Nam nullũ est tædiũ versari cum sapientia, nec fastidiũ, illi adesse, sed lætitia & gaudium: Et quamvis vinum & musica quoq; lætificent cor hominis, tamen sapientia his*

Sir. c. 4. 13. Sap. c. 8. 16. Sir. c. 4. 20.

jucundior est: Est n. arbor vitæ omnib. qui apprehendunt eam & beati sunt, qui servant eam: Lactantius vocat eam alimentum animæ: Sapientes verò honorabuntur & qui sapientiam in precio habebit, ille per eam exaltabitur & honore afficietur: Sapientia n. filios sublevat, & qui firmiter ei adhæret, fruetur honore. Immortale quoq; nomen ex ea provenit apud posteros: Ipsa potentior est rebus omnibus, & sapientem magis confortat quàm decem potẽtes, qui in civitate sunt: Ad hanc quoque mundanam sapientiam applicari potest, quod à Baruch Propheta dicitur: *Disce itaq; veram sapientiam, & experiaris quis sit ille, qui vitam longam, opes, gaudium & pacem largiatur.* Et *Sapientiæ* c.9.℣.17. affirmatur, quod *sapientia sit arcanũ consilium in cognitione Dei: Sapientia omnia confert & infinitæ divitiæ proveniunt ex labore manuum ejus: Imò cuncta bona ab illa procedunt, & magnæ divitiæ & opes sunt in manibus ejus, & qui ei adjungitur, cum honore ab ea attollitur:* Et *Sirach* c.1.℣.26. *In thesauris sapientiæ intellectus & scientiæ religiositas, & alibi vocat eam disciplinam sensus, aut doctrinam intellectus:* De hac *Morienus Philosophus: Hæc n. scientia est, inquit, quæ Dominũ suum abstrahit ab hujus mundi miseria & ad scientiam bonorum futurorum reducit.* Quod autem sit donum Dei, idem testatur his verbis: *Confert n. Deus hanc divinam & puram scientiam suis fidelibus & servis scilicet quibus eam à primæva rerum natura conferre disposuit sua mirabili fortitudine:* Et mox: *Nam hæc res nihil nisi donum Dei altissimi potest, qui prout vult, & etiam cui vult ex suis servis & fidelib. illud committit & monstrat: Decet igitur omnipotenti Deo esse in omnibus humiles & omnino subjectos.* Et post: *Scire etiam tibi convenit, ô Rex, quod hoc magisterium nihil aliud est, nisi arcanum & secretum secretorum Dei altissimi & magni: Ipse n. hoc secretum suis Prophetis commendavit, quorum scilicet animas in suo paradiso collocavit:* Lignum verò vitæ dicitur, non quod salutem æternam in se habeat, sed ad eam quasi viam monstret, & fructus huic vitæ utiles portet, quibus hæc carere nequit, ut sunt sanitas, bona fortunæ & animi; Absque his enim homo vel vivens mortuus est, brutóque non absimilis, etiamsi externâ eum, qui esse deberet & non est potiore sui parte, repræsentet.

Sap.10.10. Prov.3.18. Lac.l.3.13. Prov.3.35. Sir.1.24. Sir.4.12.14. Sap.6.21. Sap.8.13. Sap.10.12. Eccl.7.20. Baruch.3.14. Sap.8.5.18. Sap.7.11. Sir.1.24.

Welcher in der Philosophen RosenGarten wil gehen ohne den Schlüssel/ ist gleich einem Manne/ der gehen wil ohne Füssen.

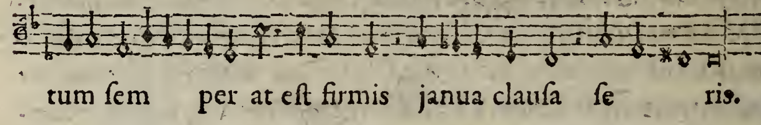

Luxuriat, luxuriat Sophiæ diver so flo re Rose-

tum semper at est firmis ja nu a clausa seris.

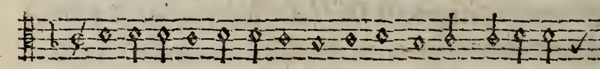
Hippom. sequens.

Luxuriat, luxuriat Sophi æ di ver so flo re Rose-

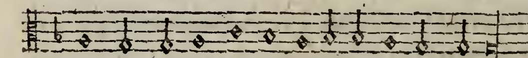

tum sem per at est firmis janua clausa se ris.

Pomum morans.

Luxuriat Sophiæ diverso flore Rosetum,

Semper at est firmis janua clausa seris.

XXVII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Mit Rosen vielerley Art ist geziert der Garte der Weißheit/
Aber sein Thür steht fest mit Schlossen versehen allzeit/
Ein gering Ding/ so schleußt jhn auff/ in der Welt gefunden werd/
Ohn welches du wandlest gleich ohne Füsse auff Erd/
Vmbsonst du auff den hohen Berg Parnassum trachtest zu gehn/
Der du auff ebenem Weg kaum auff ein'm Schenckel kanst stehn.

Emble-

Qui Rosarium intrare conatur Philosophicum absque clave, assimilatur homini ambulare volenti absq; pedibus:

EPIGRAMMA XXVII.

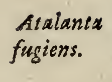
Luxuriat Sophiæ diverso flore ROSETUM,
Semper at est firmis janua clausa seris:
Unica cui clavis res vilis habetur in orbe,
Hac sine, tu carpes, cruribus absque viam.
Parnassi in vanum conaris ad ardua, qui vix
In plano valeas te stabilire solo.

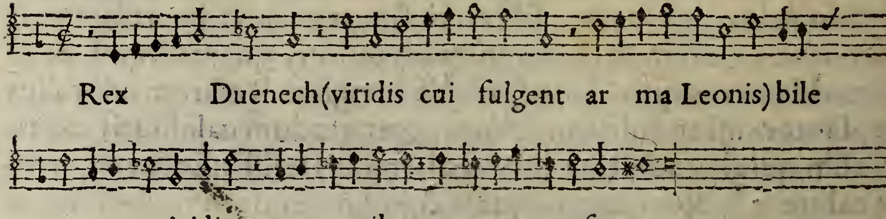
DE Erichthonio scribũt, eum ex semine Vulcani cum Pallade sapientiæ Dea luctantis in terram emisso natum serpentinis & absq; humanis fuisse pedibus: Huic persimiles, absque sapientia Palladis, solius Vulcani operâ freti, gignunt fœtus, videlicet mõstrosos, Apodas & abortivos, qui nec se sustentare, nec aliis prodesse possunt: Miserum est hominẽ incedere quadrupedem, hoc est manib. pedibúsq; simul: at longè miserius pedib. omninò destitutũ esse eorúmq; vice brachiis uti: Ad vermium enim naturam degenerasse videntur, qui vermiũ serpentiũ more incedunt: Sunt autem gemina crura membra organica in homine, sine quibus ambulatio vera fieri nequit, ut nec absque oculis visio, aut absque manib. apprehensio tangibilium: Ad eundem modum Medicina, & quælibet ars operativa duo crura, quibus insistat, nempe Experientiam & rationem habere traditur, sine quorum alterutro ars ea mutila & manca, nec perfecta sit in suis traditionibus & præceptis, nec finem propositum adipiscatur: In primis verò Chymia duplici gaudet subjecto (uti cruribus) quorum unum clavis est, alterum pessuli lorum; His Rosetum Philosophicum undiquaq; seratum aperitur, inque id aditus datur legitimè intrantibus: Quod si unum deficiat in hoc intraturo idem erit, tanquam loripes leporem fugâ antevertere conetur. Qui absque clave in hortum intrat ab omni parte conclusum aut septum, furem imitatur, qui tenebrosa nocte veniens nil discernet quid in roseto crescit, nec furtivis frui poterit: Est autem clavis res vilissima, quæ propriè vocatur lapis in capitulis notus & est radix Rhodi sine qua germen non protruditur, nec gemma protuberat, nec Rosa vernat aut folia millecupla explicat. At quæri posset, ubi quærenda sit hæc clavis? Respondeo cum oraculo, quod ibi investiganda fuerit, ubi Orestis ossa inventa dicuntur, nempe, UBI VENTI, PERCUTIENS, REPERCUSSUS ET HOMINUM PERNICIES simul repèriantur, hoc est, ut Lychas interpretatus est, in officina fabri ærarii: Nam per ventos folles; per percutientem, malleum; per repercussum, incudem; per hominum pernitiem ferrum oraculum intelligi voluit: Hanc clavem in hemisphærio Zodiaci septen

ptentrionali reverà inveniet si signa bene numerare & discernere sciat,& lorum pessuli in meridionali: Quibus occupatis, facilè erit aperire ostium & intrare. In ipso verò introitu Venerem cum suo amasio Adonide videbit; Illa enim sanguine suo albas rosas tinxit purpureas: Ibidem & draco animadvertitur, quemadmodum in hortis Hesperiis, qui rosis custodiẽdis invigilat. Rosarum odor alliis applantatis intendi dicitur, idq; propter gradum caliditatis excellentem, qui alliis adest, unde venenis frigidis resistit: Egent enim rosæ calore solis & terræ, antequam colorem & odorem gratissimum oculis & naribus acquirant: Ad hæc rosas rubras fumus sulphuris communis, quâ parte attingit, albefacit, èconträ spiritus vitrioli seu aqua fortis colore rubeo saturato reficit, qui perdurat. Sulphur enim commune sulphuri philosophico adversatur, quamvis illud destruere nequeat, aqua verò solutiva amicatur & colorem illi cõservat: Rosa Veneri dicata est ob venustatem, quâ cæteros flosculos antecellit: Ipsa enim virgo est, quam natura armavit, ne absque vindicta violaretur impunè: Violæ inermes sunt & pedibus obteruntur; Rosæ intra spinas abditæ capillos flavos habent interiùs & vestem viridem exteriùs: Nemo has nisi sapiens carpet & à spinis separabit, si secus, aculeum sentiet in digitis: Sic nullus nisi cautissimus Philosophorum flores decerpet, nisi apiculas & aciculas in alveariis; & fel in melle experiri velit. Plurimi Rosarium manibus prædatoriis clam ingressi sunt, sed nil præter dolorem inde retulerunt, hoc est, oleum & operam perdiderunt. Hinc *Bacusser* in turba; *Libri enim nostri*, inquit, *magnam injuriam videntur inferre his, qui solummodo semel bis vel ter scripta nostra legunt, cum intellectu; omnique eorum studio frustrati etiam (quod pessimum est) opes, labores & tempus, si quod in hac arte insumpserunt, amittunt.* Et paulo post, *Dum enim quis putat se fecisse, mundum habere, nihil in manibus suis inveniet.*

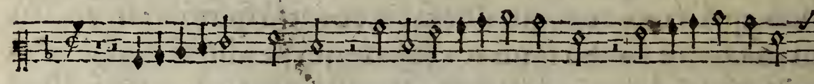
Der

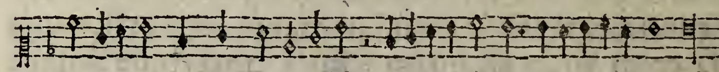
Der König badet im lüfftigen Bade/ vnd wirt der schwartzen Gallen entlediget durch Pharut.

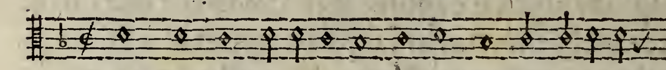

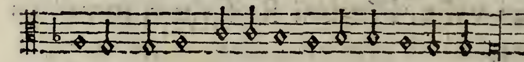
Hippom. sequens.

Pomum morans.

XXVIII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr König Duenech (der ein grünen Löwen führet in seinm Schildt)
Durch der Gallen Vberfluß von Sitten scheinte gantz wildt/
Drumb fordert er zu sich den Artzten Pharut/ der zusagt
Jhm zuhelffen / vnd bald ein lüfftig Wasserbad macht.
Hierinn er badet sehr offt mit gläserm Gewölbe vmbgeben/
Biß er vom Thaw benetzt/ von der Gallen frey thät leben.

EMBLE-

Rex balneatur in Laconico sedens,
Atrâque bile liberatur à Pharut.

EPIGRAMMA XXVIII.

Rex Duenech (viridis cui fulgent arma Leonis)
Bile tumens rigidis moribus usus erat.
Hinc Pharut ad sese medicum vocat, ille salutem
Spondet, & aërias fonte ministrat aquas:
His lavat & relavat, vitreo sub fornice, donec
Rore madenti omnis bilis abacta fuit.

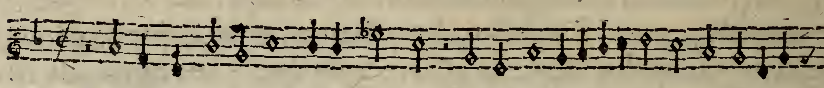
UT tres ſunt in homine concoctiones, prima in ventriculo, ſecūda in epate, tertia in venis, ita & totidem ſunt univerſales excrementorum evacuationes, quæ illis correſpondeant, earúmq; ſuperfluitates quotidie evehant, nempe prima per alvum, quæ primæ cōcoctioni propria eſt, altera per urinam, quæ ſecundæ, tertia per expirationem ex poris totius corporis, ſeu per ſudorem, quæ tertiæ cōvenit: In priori chylus, in ſequenti chymus, in ultima ros ſeu rorida ſubſtantia elaboratur, & ſingulis partib. corporis apponitur: Primæ excreta ſeu fœces ſunt craſſæ, bilioſæ & pingues, quæ per inteſtina in poſticam evehuntur, & ſi quando ſiſtantur, per purgantia ſeu alvū ducentia leniter, mediocriter aut fortiter ejiciuntur; Secundæ excrementa ſunt liquida, tenuiora, bilioſa & ſalſa, quæ ex venis per renes & veſicam, tanquam aquæ ductus, educuntur, & horum hypoſtaſis urinæ index eſt: Tertiæ ſuperfluitates ſunt adhuc magis tenues, ideóq; ex tenuiſſimis poris per ſe expirant plerumq; aut unà cum ſero humorum evehuntur, ut ſudor: Hæ ſudorificis, ut antecedentes diureticis, adjuvantur: Ad ultimas haſce fœces evacuandas antiqui Græci & Romani fuêre valdè ſolliciti: Hinc n. tot ludorum & exercitiorum genera ipſis uſurpata ſunt, utpote frictio omnium membrorū matutina, inunctio cum oleo, & lucta, pugilum ars, curſus certamen, pilæ palmaris, reticularis & magnæ luſus, quotidiana lotio & balneatio in fluviis vel balneis artificioſis, ad quorum commoditatem tot magnifica ædificia Romæ extructa fuerūt, ut nobis ea magis admirari, quàm imitari ſit poſſibile: Exemplo ſint thermæ Diocletiani, quæ magna ex parte adhuc ſunt reliquæ & Archāgelis, niſi fallor, inſcriptæ, quàm alta, ſuperba & ſplendida ſint opera. Eædem ferè, quæ antea dictæ, ſunt concoctionum ſpecies in metallurgia: Prima n. ſuo modo fit in magno anno, hoc eſt, revolutione ſupremæ ſphæræ, ſecunda in revolutione infimæ ſphæræ, tertia in mediæ: Verùm Philoſ. ut has excrementitiarum ſupfluitatum ſaburras cōmodiùs ꝑ artis miniſterium educant, inveniunt quoq; varias vias, ut ablutiones, purgationes, balneationes & laconica, quibus id præſtiterunt in Philoſ. opere, quod medici in humano corpore: Duenech

itaque

itaq; à Pharut in Laconicum introducitur, ut ibi sudet, & tertiæ cōcoctionis fœces per poros excernat: Est autem hujus regis affectus melācholicus seu atrabilarius, unde omnib. aliis principib. in minori authoritate & precio est habitus, dum Saturni morositate & Martis cholera seu iracundia fuerit taxatus: Ipse igitur aut mori aut curari voluit, si id possibile sit: Unus ex medicis inventus, qui hāc sibi provinciam impositā suscepit, precib. prę miisq; adductus: Estq; hæc allegoria p frequēs in scriptis Philos. utpote Bernhardi, Alani, tractatulo de Duenech & innumeris aliis; ideò circūstantias alias ex iis petendas non adjicimus: Satis sit hic observâsse, cujus coctionis excrementum p balneationem educatur: In hoc n. totius rei cardo versatur: Solet autem in thermis seu balneis calidis calor in corpore conclusus ad cutis superficiem unà cum sanguine revocari, unde color venustus faciei & toti corpori conciliatur; qui si adfuerit, signum erit, ꝙ melancholica nigredo, quæ cutim inficit, evacuari sensim possit, omnésque humores corrigi, ut optimus & roseus post generetur sanguis: Necessariū est, ut totum temperamentum ejus corporis emendetur, ꝙ bono sanguini reclamat, estq; frigidū & siccum, cùm ille è contrà sit calidus & humidus, ꝙ an fieri possit, medico prognosticis præscire & prædicere convenit. Sunt aliquando inventi, qui Cerdonem pro magno principe aut regis filio acceperunt, at tandē qualis foret origine & educatione ex certis signis perceperunt: Hoc ne contingat artifici cavendum, nempe ut veram regis sobolē inprimis eligat, quæ etiamsi aureo ornatu nō sit splendidus, at amictu despecto & vili, nec non colore livido & melancholico, ne propterea eam rejiciat, aut alium ejus vice captet; Si n. optimè lavetur, mox regia ejus indoles apparebit, veluti in Cyro, Paride, Romulo, apud ruricolas educatis: Animadvertendum verò est, ut balneum sit Laconicum, hoc est, vaporosum & sudoriferum, ne aqua ejus carnem tenerā adurat, aut poros obstruat, unde plus nocumenti, quàm emolumenti contingeret, nec effectus ejus curaretur: De vestib. regiis post balneationē illi induendis nemo sit sollicitus; Filia n. regis Alcinoi ut olim Ulyssi naufrago & nudo vestes præbuit, si cerit qui ipsi preciosissimas mittet, ut filius Solis meritò agnosci possit.

Wie der Salamander lebet im Fewr/ alſo auch der Stein.

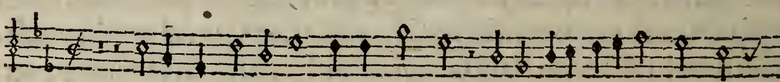

Degit in ardenti Salamandra Salamandra potentior

i gne Nec Vulcane tuas æſti mat illa minas.

Hippom. Sequens.

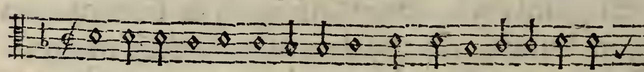

Degit in ardenti Salamandra Salaman dra poten-

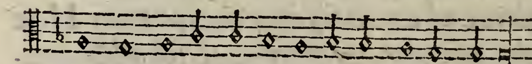

ti or i gne Nec Vulcane tu as æſtimat il la mi nas.

Pomum Morans.

Degit in ardenti Salamandra potentior igne

Nec Vulcane tuas æſtimat il la minas

XXIX. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DEr Salamander kräfftig lebet in ſtarckem Fewr vnverſehret/
Vnd Vulcane gantz nicht an dein Dräwen ſich kehret/
Alſo auch der Flammen grawſam Entzündung achtet klein/
Der geborn iſt in ſtetem Fewr der Philoſophen Stein/
Derſelbe kalt löſchet auß das Fewr/ vnd vnverletzt entgeht/
Dieſer aber iſt heiß/ drumb in gleicher Hitzen ſteht.

Ut Salamandra vivit igne sic lapis:

EPIGRAMMA XXIX.

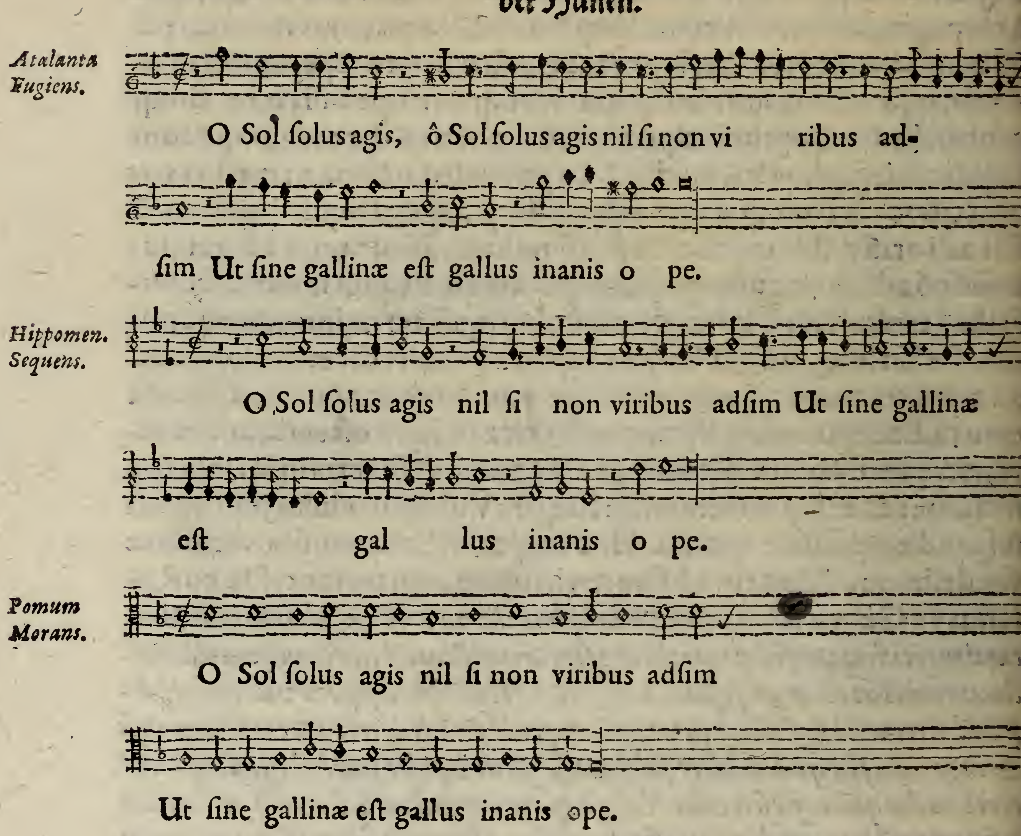
DEgit in ardenti Salamandra potentior igne,
Nec Vulcane tuas æstimat illa minas:
Sic quoque non flammarum incendia sæva recusat,
Qui fuit assiduo natus in igne Lapis.
Illa rigens æstus extinguit, liberáque exit,
At calet hic, similis quem calor inde juvat.

DUo sũt Elemẽta, in quib. animalia degunt, aqua & aër, & totidẽ in quib. nihil animatũ supeterese potest, terra & ignis. Ut n. illa sunt mediæ, & tẽperatę cõplexionis in primis & secũdis qualitatib. sic hęc sũt extrẽę; aut corpora nimis crassa, aut subtilia, ita ut crassities alia corpora nõ admittat, subtilitas admittat qdẽ, sed penetret & adurat: Quod verò in cellis, & fodinis subterrãeis vivãt homines, id ratiõe aëris cõtingit eò usq; descẽdẽtis, & ea loca, ne sint vacua, supplentis: At hic de unoquoq; Elemẽto p se loquimur: In aqua pisces incredibili nũero, varietate & fæcunditate vivũt, imò animaliũ omniũ maxima; In aëre homines, quadrupedes, volucres, vermes, & insecta: Quicquid de spiritib. oberrantib. in terræ abditis dicitur, aliud est. nec n. sunt animalia. In igne verò solã Salamãdrã vivere ajũt: Est autẽ Salamãdra vermis repens nõ absimilis lacertæ, sed tardiori incessu, grandiori capite & alio colore, qualem me vidisse memini in Alpib. seu jugo Splugę, post tonitrua & imbres ex cavernis saxorũ progressam, inque via morantẽ, admonente quodã ejus loci ruricola, quod vocaretur ein Molch: Habebat autẽ circa se se lẽtam & viscosã hũiditatẽ, quâ ignes liberè pvadit absq; noxa. Sed Philos. Salamãdra lõgè alia est, quãvis huic assimiletur. Illa n. in igne nascitur. Hæc nequaquam. sed si incidat in ignem sua copiosa & summa frigiditate ac humiditate non statim comburitur, quin liberè permeare flammam possit: Illa est calida & sicca, hæc frigida & humida: Quodlibet n. materni uteri naturã refert, seu locũ & patriam imitatur: Ignis nil nisi calidũ & siccũ producit, tãquã sibi simile, & ecõtra humidæ & frigidæ cautiũ cavernæ, imbribus repletæ, hunc vermem, frigidum & humidum mittũt. Illa similitudine naturæ igni gaudet, hæc cõtrarietate extinguit eũ aut ejus vim aliquãdiu à se repellit. Ajũt ex furnis ærariis Cypri pyraustã in igne genitã evolare: At nẽo hoc verũ, nisi p allegoriã, crediderit: Ignis enim animaliũ quorũcũq; corpora destruit & corũpit, si continuetur, cũ & terrã adurat in vitrũ, & ligna solidiora in cineres, cæteráque omnia composita, paucis exceptis, ut pote mercurialib. quæ vel tota manent, vel tota avolant ex igne, nulla partiũ separatione in iis factâ. Vulcanus carnifex est rigidissimus, qui omnia mixta ex Elemẽtis in examen

suum

ſuũ vocat & judiciũ, exẽptis ab ejus foro non nullis tanquam naturæ Imperatricis privilegiis & indultis: In hæc ꝑ ſe, niſi alios ſibi adjũgat Areopagitas, nil juris obtinet, ſũtq; Salamãdræ præ ejus violẽtia, quã nõ extimeſcunt: Avicẽna in porta diverſa corporũ tẽperamẽta enumerat, quæ omnia ſunt inæquata, ideóq; corruptibilia igne, aliiſq; injuriis: Sed unũ optimè æquatũ tradit, ꝙ tãtũ habet calidi, quãtum frigidi, tãtũ ſicci, quãtũ hũidi, nõ ad põdus ſed juſtitiã, ut medici vocãt; & hoc eſt illud ꝙ magis eſt patiẽs, quã agẽs; In quo ſi ignis aquã ſibi adversã reſolvere in aërẽ ſibi familiarẽ nititur, terra hãc reſolutionẽ nõ admittit, quia aquę incorporata eſt: Et ignis internus cõpoſiti hãc terræ ſẽtẽtiã ſuffragio cõprobat, quia terræ intimus eſt amicus. Ceſſat itaq; judiciũ Vulcani, qui alio adhuc diverticulo utitur, dũ terrã tentat in cineres comburere, ut ſolet; at aqua illi adhærẽs contra Exceptiones adfert, quæ ſe terræ unitam oſtendit ac ſibi aërẽ, terrę verò ab altero latere ignẽ; Ergo qui velit terram incinerare, incineret & reliqua elementa: Atq; ſic Vulcanus eluſus judiciũ ſuũ ſuſpendit, ne riſui ſit omnib. Hoc corpus eſt Salamandræ veriſſimæ ſimile, in quo Elementa bilance virtutum æquata ſunt: De eo Roſarius ex Gebro *Itẽ*, inquit, *Philoſophus iſte vult iſtam ſubſtantiam Mercurii mortificatam; ſed naturaliter Mercurius illius eſt in illo venerabili lapide, ut omnibus eſt manifeſtum:* Ergo &c. *Itẽ iſte Philoſophus vult iſtam ſubſtãtiã Mercurii eſſe fixã, ut patet, quia ingenia fixãdi docet cum cautelis multis & ingeniis, ſed quis dubitet ſubſtantiã iſtius lapidis precioſi eſſe fixiſſimã? certè nullus qui cognoſcit eum.* Ex qb. patet quod ad Salamãdræ naturã ꝑ fixationẽ lapis redigẽdus ſit; hoc eſt, ad ſummã fixitatẽ, quæ ignem nõ declinet aut renuat. Nec n. Salamãdra eſſe poteſt, antequã ignẽ tolerare patiẽtiſſima didicerit, ꝙ lõgâ tẽporis morâ fieri neceſsũ eſt. De Achille & Triptolemo ſub ignis favillis noctu poſitis, donec vehemẽtiſſimũ calorẽ ferre potuerint, poſt dicetur diſcurſu emblematico 35. qui Salamandrinã quoque nacti ſunt proprietatem per conſuetudinem & aſſuetudinem: Conſuetudo enim altera natura eſt, quæ tamen niſi potentiam communicarit, & alterationem quaſi magiſtra inceperit, conſuetudo nihil aut parum efficere poterit; Inde eſt, quod glaciem, ad ignem figere ſit impoſſibile, criſtallum autem poſſibile, quia natura hanc incepit: Ita de Mercurio aquoſo & volatili exiſtimandum eſt, quod figi ſua natura nequeat, niſi per complexum maritati ſulphuris, quod eſt Tinctura Philoſ. & figit omnes ſpiritus volantes.

Die Sonn bedarff deß Monds/ wie der Han der Hänen.

XXX. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

O Sonn allein du nichts ſchaffſt/ ſo ich nicht mit mein Kräfften thu
Gleich wie der Han ohn die Hän̄ vergeblich wirt gehalten/ (walten/
Vnd widerumb deine Hülff gegenwertig ich Luna begehre/
Wie von der Hännen der Han wirt auch begehret ſehre/
Welche die Natur wil haben gefüget zuſamen/
Die ſeynd nicht weiß/ ſo ſolchs zu ſcheiden ſich nicht ſchämen.

EMBLE-

Sol indiget lunâ, ut gallus gallinâ.

EPIGRAMMA XXX.

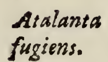
O SOL, *solus agis nil, si non viribus adsim,*
Ut sine gallinæ est gallus inanis ope.
Auxiliúmque tuum præsens ego luna vicissim
Postulo, gallinæ gallus ut expetitur.
Quæ natura simul conjungi flagitat, ille est
Mentis inops, vinclis qui religare velit.

AVICENNA in lib. de anima aliquoties monet, ova nõ esse ad artẽ sumenda, nisi earũ gallinarũ, quib. gallus adfuerit: hoc est, absq; virtute masculina fœmineum subjectum nihil valere, & vice versa, nec gallũ absq; gallina utilẽ fore: Hi n. gemini sexus in corte Philos. conjũgendi sunt, ut multiplicatio fiat: Philos. verò utuntur similitudine à gallo desumptâ, quia hic inprimis sulphuris potẽtiæ correspõdet magis, quàm alius masculus ex avibus cùm unus multis gallinis præesse possit, nec facilè rivalẽ in eodẽ fimeto patiatur, sese parẽ & sufficientẽ singulis existimans. Martis avis est ex Gallo puero, q̃ Solẽ observare deberet, ne adulteriũ Martis cum Venere specularetur, transformata, ut fabulãtur Poëtæ, & Martialis valdè in pugnâ, qua decertat cum adversario usq; ad necẽ: Solem in opere Philos. repræsentat, ut gallina lunã: Eadẽ itaq; necessitas conjungẽdi Solẽ cum luna, quàm gallũ cum gallina: Est quoq; gallus Soli sacer, cui venienti assurgit, cúmque eo it dormitum: Cœlũ crebrò aspicit, inq; sublime falcatas erigit caudas: contra serpẽtes pro gallinis dimicat: Nũcius est lucis & Latonæ charus, q̃a ei parienti astiterit: Pepit verò Latona solẽ & lunã, unde matri & filio appropriatur: At Sol, Luna & Latona chymicis subjectis cõveniũt: Sic & gallus & gallina: Verùm & hi ex ovo prodierũt, & iterũ ova relinquũt in pullos gallinaceos excludẽda; sic quoq; Philos. sua sunt ova in aves ejusdem generis transeũtia, dummodò foveãtur tẽperato calore, prout gallinæ incubãtis calor est, q̃ continuè durat: Cùm n. in cæteris volucrib. & masculus ovis insideat, solus gallus ab hoc officio sive onere sese immunem ostendit; Unde gallinæ omnis cura & labor ova excludẽdi, & pullos educandi incũbit; Ubi ejus sedulitatẽ & diligentiã animadvertere licet, quàm properè edat & bibat, vẽtrémq; exoneret, móxquè ad ova, antequã frigefiãt, recurrat. Deinde quanta vi & impetu defendat pullos, qua benignitate nudos sub alas suas recipiat & tegat, qua voce, tanquam campana, cõvocet & cõtineat, quo studio ipsis frangat duriores micas aut grana & rostro, quasi cultro ministret, admiratione dignum naturę opus est: Atq; hęc omnia, ne homini ad alimẽtũ desint ova vel fœtus gallinacei: Eũdẽ ad modũ Philos. sive artifex diligentissimè &

providè

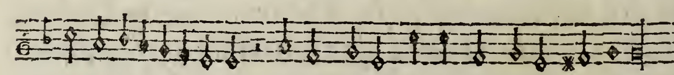
providè omnib.suis operationib.procedit; Ovan.ex suis locis,quib. gallus adfuerit,cõqrit,ea ne sint sub vẽtanea rimatus,postea purgat, pparat,& disponit suis vasis veluti nidis,calorẽq; aptũ ministrat,quo de die in diẽ inter se cõmixta subjecta agũt & patiũtur ab invicẽ,eò usq; donec post lõgũ tẽpus,varios colores trãseũtes ad unũ colorẽ & essentiã devenerint:In quo ope solutio,coagulatio,sublimatio,ascẽsio,descẽsio, distillatio, calcinatio & fixio, tãquã intermediæ absolvũtur:Durũ n.& cõpactũ alterari neqt,ideò solutio præmittitur,ut liquefiat & mollescat: Ubi autẽ solutũ qd est,ut quoq; coaguletur, cõvenit,non ad duritiẽ pristinã sed melleã tractabilitatẽ;sublimatio verò segregat purum ab impuro,& vile reddit dignius,inferius supius: Unde nec hæc abesse debet,sed est quasi domina omnium & magistra:Dum fit sublimatio,aliquæ partes altiùs ascẽdunt,quæ est ascẽsio,& alię iterùm descẽdunt,& sic descẽsio fit:Distillatio abhinc clarificat totum sæpius interposita,& qđ in fundo remanet calcinatur: Utrumq; verò figitur & sic opus pficitur. Quod si qs omnes has operationes speciales sub generali,quæ est Coctio,cõgreget,non multùm aberrabit à ꝓposito: Ut n.quotquot sunt pulli,q dispersim hincinde currũt,sub unã matrẽ aut nutricẽ gallinã conveniunt, sic tam variæ operãdi viæ & modi ad opus mulieris,hoc est,coctionẽ unã cõcurrunt:Luna est,quæ ad solis sublimitatẽ exaltãda venit,propter quã hæc omnia fiunt,hoc est,matrimonium inter solẽ & lunam durabile intenditur,qđ si factum fuerit,cessabunt omnes legationes, despõsationes,copulationes,dubitationes,& erit unus lectus & caro utriusq; amor mutuus & cõstãs,pax æterna & fœdus indissolubile:Sol absq; Luna nõ magnę est æstimationis,& luna absq; sole abjectæ cõditionis & vilis originis: At hæc à Sole cõjuge,splẽdorẽ,dignitatẽ,& robur seu animi corporisq; firmitatẽ accipit,Sol verò à Luna ꝓlis multiplicationẽ,generis ꝓpagationẽ: Hinc *Rosarius: Si in lapide nostro esset tantũ alterũ ipsorũ,nunquã facilè flueret medicina,neq; tincturã daret,& si daret,nõ tingeret,nisi in quãtũ esset,& reliquum & Mercurius in fumo evolaret,quia nõ esset in eo receptaculũ tincturæ:* Et Geber probat in libro examinum, quod si Sol & Luna insimul incorporentur cum arte,non separantur de facili.

Der König/schwimmende im Meer/schreyet mit lauter Stimm/wer mich errettet/wirt ein groß Geschenck empfangen.

Atalanta fugiens.

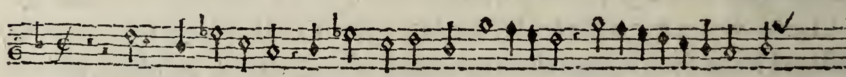

Rex, Diadema caput cui prægravat, æ quore vasto

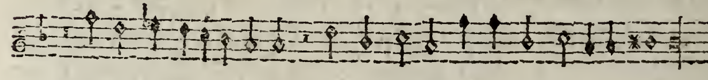

Inna tat atque altis vo cibus usus ait.

Hippom. sequens.

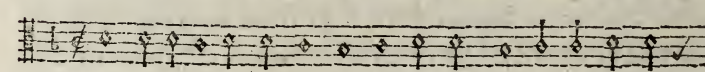

Rex, Diadema caput cui prægra vat æ quore vasto

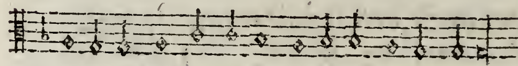

Inna tat atque altis vocibus u sus ait.

Pomum morans.

Rex, Diadema caput cui prægravat æquore vasto

Innatat atque altis vocibus usus ait.

XXXI. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr König/dem sein Haupt ist von einer güldnen Kronē gantz schwer/
Rufft also vberlaut/schwimmende im tieffem Meer:
Warumb helfft jhr mir nicht? Warumb kompt nicht g'lauffen jederman/
So ich errettet auß Noht deß Wassers / begaben kan/
Bringt mich/so jhr weiß seyt/in mein Reich/ vnd es sol zu keiner Zeit
Euch Armuht trucken/oder beschwerlich Leibes Kranckheit.

EMBLE-

Rex natans in mari, clamans altâ voce: Qui me eripiet, ingens præmium habebit.

EPIGRAMMA XXXI.

REx Diadema caput cui prægravat, æquore vasto
Innatat, atque altis vocibus usus ait:
Cur non fertis opem? Cur non accurritis omnes,
Quos ereptus aquis sorte beare queo?
In mea, si sapitis, me regna reducite, nec vos
Pauperies premet aut corporis ulla lues.

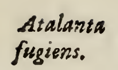
PRIMA omnis diſciplinæ rudimenta antiquitus fuêre natandi peritia & in literis inſtitutio: Hinc de homine rudi dici & impolito conſuevit; Neq; nare neq; literas novit: Conſiderârunt enim antiqui natationem ſalvando & periculis aquæ eripiendo corpori ſæpe numero profuturam, literarum verò ſcientiam animo è fortunæ fluctibus. Ad hæc natatio militiæ inprimis ſervivit belli tempore, literarum cognitio domi, pacis: Et veluti animadvertimns brutis ſua arma eſſe inprocinctu & à natura proviſa, homini horum vice adverſus vim externam, manus & ingenium miniſtrata, ut hoc arma excogitet & inveniat, illæ faciãt & uſurpẽt, ſic iiſdem beſtiis natandi facultas naturaliter inſita eſt, homini nequaquã: Illæ ex aquis natatione ſæpè evadũt etiã juvenes, in quib. homo vel ſenex aut robuſtiſſimus ſuffocatur: Opus itaq; fuit pueris natãdi exercitationẽ imperare, nunquam non vitæ cujuſq; utiliſſimam, ut quod per naturam deeſſet, ꝑ artis uſum ſuppleretur: Eodẽ exercitio magnates, principes & reges uſi ſunt, ad ſui corporis tutelã: Non enim alio loco nati à fortunæ caſib. liberi omnino ſunt, ſed æquè illis, ut alii homines expoſiti: Si Dionyſius nec nare nec literas noviſſet, cùm regno Siciliæ, ceu tyrãnus pelleretur, in Corinthiaco ſinu naufragus fluctib. maris periiſſet, verùm natatinoe periculis ereptus, Corinthũ ſe cõtulit, ubi ſcholã docẽdis pueris aperuit, literáſq; humaniores profeſſus eſt, ex rege factus ludimoderator, virgã ꝓ ſceptro tenens, unde dicterium, Dionyſius Corinthi: Simili modo niſi regius Philoſophorũ filius natare poſſet, nemo ejus clamorem audiret, nec illi ſuppetias ferret jam pridẽ aquis ſubmerſo: Natatio itaq; omnis conditionis homini neceſſaria & utiliſſima eſt: Etiamſi enim nõ mox liberet ex immenſi maris fluctibus, tamen concedit tempus vitæ, quo ab aliis liberari queat: Dictus verò rex diutiſſimè ſe ſuſtinet & huc uſque clamat quamvis à pauciſſimis exaudiatur aut videatur ob maris amplitudinem & ejus remotionem. Fortè enim rupem ſeu lapidem prægrandem natando attigit: quò contineatur, ſi fluctus prævaleant. At quæritur quale ſit mare? Reſpondeo, Erythræum ſeu rubrum, Tropico Cancri ſubjectum; in quo cum magnetes abundantiſſimi ſint

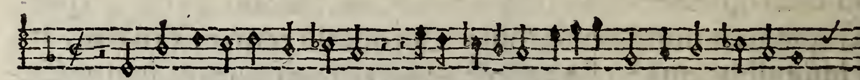
in

in fundo, unde non tutum est navibus ferro compactis aut oneratis per id transire: Facilè enim in fundum magnetis vi attrahi possent. Quod cùm ignoraret jam dictus rex, & navi submersa reliqui perirent, ipse natatione evasit solus. Corona illi remansit rubinis lucens insignibus, qua facile agnosci & in regnum suum reduci possit. At quæ bona sunt, quæ regius hic filius illi, à quo in propriũ regnum reduceretur, impertiri queat aut velit? Sanè non ejusmodi, qualia Ptolomæus rex Ægypti ultimus, Põpejo, à quo pater ejus in regnũ Ægyptium restitutus erat, scilicet, proditionem & mortem, sed sanitatem, morborum sublationem, vitæ ab iis præservationem, rerum necessariarum usum & cornu copiæ, honorem & amorem; quæ cùm non sint vulgaria aut mediocria, sed summa hujus vitæ viatica & ornamenta, quis ea non, nisi plumbeus, appeteret? quis non adnataret illi? quis manum non præberet & in scapham pertraheret? At videndum, ne inter opitulandum illi diadema in mare decidat: Tum enim vix pro rege agnosceretur, nec à subditis reciperetur: Quia pyropus periisset omnibus venerabilis, quia Bezoar lapis, omnibus sanitatem spondens, evanuisset: Hinc Rosarius citat Aristotelem, his verbis. *Elige tibi pro lapide, per quem reges venerantur in diadematibus suis, & per quem physici habent curare ægrotos suos; quia ille est propinquus igni.* Absque enim virtute medicinali corona esset nullius valoris. At quid faciendum regi jam liberato? Ab aquis haustis liberandus est per sudorifica, à frigore per calorem ignis, à torpore membrorum per balnea moderatè calida, à fame & inedia per administrationem convenientis diætæ & ab aliis externis malis per sua contraria & salutifera remedia. Deinde de matrimonio Regali illi providendum erit, & suo tempore ex eo generabitur proles optatissima, gratissima omnibus, pulcherrima & fœcundissima, quæ omnes suos proavos superabit potentia, regnis, ditionibus, populis divitiis & opibus atque hostes sibi subjiciet, nõ bello, sed humanitate, non tyrannide, sed clementia, quæ ipsi genuina & propria est.

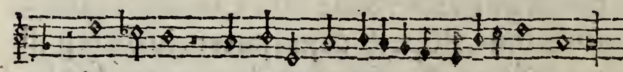
Die

Die Corallen / wie sie wachsen vnterm Wasser / vnd durch die Lufft erhartet werden / also auch der Stein.

Atalanta fugiens.

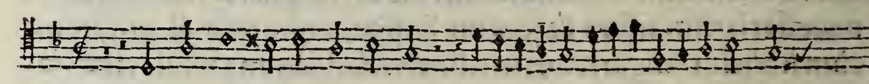

Planta ma ris vegetans Si cu li sub fluctibus uda

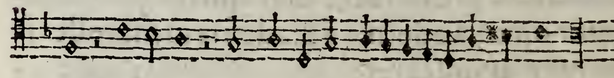

Ramos sub tepidis multi plicavit aquis.

Hippom. sequens.

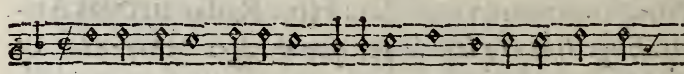

Planta ma ris vegetans Si culi sub fluctibus u-

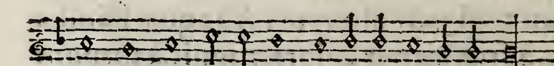

da Ramos sub tepidis multiplicavit aquis.

Pomum morans.

Planta maris vegetans Siculi sub fluctibus uda

Ramos sub tepidis multiplicavit aquis.

XXXII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

EIn Pflantze feucht / wachsend im Meer von Sicilien nicht weit /
Vnterm warmen Wasser hat sein Zweiglein fein außgebreitt /
Deß Namen ist Corallen / welch in Härte bald sich thut endern /
Wann nur ein trockner Wind wehyet von kalten Ländern /
Es wirt zum Stein / vnd behält sein rohte Farbe vnd Zweig viel /
Diß ist deß natürlichen Steines bequemlich Beyspiel.

EMBLE-

Corallus sub aquis ut crescit & aëre induratur, sic lapis.

EPIGRAMMA XXXII.

PLanta maris vegetans Siculi sub fluctibus uda
Ramos sub tepidis multiplicavit aquis.
Illa, CORALLUS, *habet nomen sibi, durior exit,*
Cùm Boreas rigido mittit ab axe gelu:
Fit lapis, & rubeum multâ cum fronte colorem
Possidet: hæc Physicæ est apta figura Petræ.

PHILOSOPHI vocant lapidem ſuum vegetabilem, quia inſtar plantæ vegetet, creſcat, augmentetur & multiplicetur: quod quidem ignaris mirum & à veritate alienum videtur; cùm conſtet lapides nec vegetare, nec creſcere hoc modo, nec ad metalla liquabilia quicquam ſpectare: ſed illi falluntur ſuo judicio: Quod enim illis ignotum eſt, id non extare in rerum natura arbitrantur, metientes univerſi immenſitatem ſuo captu: Quis unquam credidiſſet lapidem creſcere ſub aquis, vel plantam ibi generatam lapideſcere niſi Experientia & conſtans ſcriptorum fides id comprobaret? ubi illa lapidifica, ubi colorativa vis, quæ corallum indurat & tingit, exiſtit, an in aquis, an in aëre, an in terra? plantam eſſe mollem & plicatilem, dum eſt ſub aquis, ut affirmant, veriſimile eſt, valdè tamen terreſtris naturæ, quæ dum reſecatur & ventis frigidis exponitur, indureſcit & lapideam frangibilitatem acquirit, dum à frigido & ſicco aëre aqueæ partes abundantes exiccantur (hi enim ſeptentrionales ſuo flatu ſiccitatem inducunt) & reliquum corpus terreſtre à terræ qualitatib. frigiditate & ſiccitate, congelatur: Sola enim conſtrictio ineſt terræ, non aquæ, nec aëri, quoad virtutes cujuslibet proprias & genuinas. Dat præterea mare aliis in locis tres lapides medicinales partim ex vegetabili genere, partim ex animali, aut potius partim ex naturæ arcanis depromptos; utpote margaritas, ſuccinum & ambram gryſeam: Margaritarum proventus & captura nobis innotuerunt, at non reliquorum: Succinũ in Sudaviæ maritimis oris colligitur, in littoribus, poſt vehementiorem flatum Circii ſive Cori, quod abſque dubio ex terræ venis in mare ebullit, vel ab aquis eluitur, & fluctibus ad littora impellitur. Nam mineras quaſdam, ferri & argenti ſuccino adnatas vidimus, quod fieri non potuit, niſi in terra. Quod verò muſcæ, culices, aranei papiliones, ranæ & ſerpentes in quibuſdam fruſtulis cernantur (quemadmodum nos 120. globulos ex ſuccino tornatos habuimus, qui ſinguli muſcas, culices, araneas, papiliones aliquot continuerũt una etiam particula 9. non ſine naturæ ſingulari miraculo) ex profluentia & imaginatione cœli accidit; ut alibi demonſtravimus.

Ambra

Ambra Gryſea quod eodẽ modo in Indiæ orientalis & occidentalis littoribus inveniatur, negari non poteſt, & quamvis quidam ad arborum ſuccum ſeu gummi (uti ſuccinum ante dictum) eam referãt, qui tamen ex terræ venis prodire exiſtiment probabiliùs judicant: Arbores enim ambræ ſuccinique feraces nuſquam viſæ ſunt, quas tamen extra aquam in aprico creſcere, ſi ſint, certiſſimum eſt. Ad venas itaque ſubterraneas ſeu lapides, utramque ambram referimus, uti margaritas ad Zoophyta, & corallum ad vegetabilia. Aſſimilatur verò his lapidib. & inprimis corallo, Philoſophorum lapis. Nam ut corallus in aquis creſcit & ex terra nutrimentum ſumit; ſic & lapis Philoſophicus ex mercuriali aqua cõcrevit & ex ea quicquid eſt terreum aſſumpſit ad ſui augmentationem, humiditate ſupfluâ expirãte. Color quoq; rubeus illi ex coagulatione intenditur, quem recentiores vocant tincturam coralliorum, non aliter quàm lapidi phyſico, qui in ultima cõgelatione ſui rubeſcit & inſtar coralli ruberrimi apparet, quæ tinctura eſt: verùm ut corallus frigido & ſicco, ſic ille calido & ſicco indureſcit, quo augmentato itidem liqueſcit, contra naturam reliquorum lapidum, qui liqueſcunt quidem, ſed in vitrum abeunt, quod huic neutiquam convenit: Utque corallus in varias medicinas magnæ virtutis præparatur, ſic & Philoſophornm corallus omnium herbarum vires in ſe tranſtulit, quod ille unicus tantum poſſit, quàm omnes omnium vegetabilum medicinæ. Sol enim cœleſtis, qui vegetabilibus virtutem & efficaciam medicinalem infundit, huic ſuo filio & vicario terreſtri plus tribuit, quàm aliis omnibus: Hic eſt corallus philoſophicus vegetabilis, animalis & mineralis, qui in ampliſſimo mari deliteſcit, nec agnoſcitur, niſi oculis ignarorum exponatur & manibus inſeratur: At cautiſſimè ſub aquis reſecandus erit, ne ſuccum & ſanguinem amittat, & nil niſi terreſtre chaos abſque verâ ſuâ formâ remaneat: In hoc enim omnis difficultas coralli captandi verſatur, præter quam vix ulla occurrit: Humiditatem ſuperfluam intelligo, quæ interficit lapidem, niſi ſeparetur, quæ corallinum ruborem apparere nõ ſinit, quæ coagulationem, dum adeſt, non admittit.

Der Hermaphrodit einem Todten gleich/ im finstern ligende/ bedarff deß Fewrs.

Atalanta Fugiens.

Il le biceps gemini sexus en funeris instar Appa-

ret, postquam est hu midi ta tis inops

Hippomen. Sequens.

Ille biceps gemini sexus En funeris instar Ap-

pa - ret, postquam est humi ditatis inops.

Pomum Morans.

Ille biceps gemini sexus en funeris instar

Apparet, postquam est humiditatis inops.

XXXIII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr zweyköpffig Hermaphrodit gleicht einem Menschen der ist
Wann er wegen geraubter Feuchtigkeit leydet groß Noht (Todt/
So er in finster Nacht sich decket/ mustu jhm mehr Fewr geben/
Welches/ so bald du thust/ kompt jhm wider das Leben/
All Krafft deß Steins im Fewr/ all rohter Schwebel im Goldt steht/
Vnd der weiß Mercurius allein auß Silber hergeht.

EMBLE-

Hermaphroditus mortuo similis, in tenebris jacens, igne indiget.

EPIGRAMMA XXXIII.

Ille biceps gemini sexus, en funeris instar
Apparet, postquam est humiditatis inops:
Nocte tenebrosâ si conditur, indiget igne,
Hunc illi præstes, & modò vita redit.
Omnis in igne latet lapidis vis, omnis in auro
Sulfuris, argento Mercurii vigor est.

EX arcanis naturæ est, quòd, ingruente hyeme, ranæ & hirundines, aquis submersæ, veluti mortuæ jaceant, & vere novo calore Solis operante recuperent sensum & motum seu vitæ sensitivæ actionis peragant: Quod si verò ipso Brumali tempore in aquis repertæ in aërem seu hypocaustum calidum adferantur, mox sese movere, ut in æstate, incipiunt: Unde apparet, quod illis nil nisi calor deficiat externus, qui calorem naturalem internum conclusum excitet & in actum deducat: Eodem modo Philosophi de suo Hermaphrodito loquuntur, qui si in tenebris jacens appareat mortuus, ignis calore indigeat: In tenebris verò jacere dicitur, dum per noctem hyemis opacam & frigidissimam dimittitur, hoc est, in nigredine, quæ frigiditatis signum est, manet, à quâ ad albedinem per majorem ignis intensionem adduci debet, & adhuc per majorem, ad rubedinem: Absque calore enim, ut Bodillus in turba ait, nihil generatur, & balneum intensi caloris perire facit, si verò frigidum sit, fugat, si autem temperatum sit, corpori conveniens & suave fit. Ibidem *Bonellus, cuncta*, inquit, *quæ vivunt, Deo sic volente, etiam moriuntur: Propterea illa natura, cui humiditas adepta est, cùm per noctes dimittitur, mortuo similis videtur, & tum illa natura igne indiget, quousque corpus & illius spiritus in terram vertatur, & tunc fit pulvis mortuo similis in suo tumulo: His peractis reddit ei Deus spiritum & animam, & omni infirmitate ablatâ confortata est natura nostra & emendata: Oportet igitur illam rem comburere absque timore, &c.* Ignis itaque, qui omnes alias res destruit, hanc construit, quæ reliquis mortem, huic vitam præbet. Unicus est *Phœnix*, qui reparatur igne, qui innovatur flammis & ex cinere emergit redivivus, atque hic Philosophis solis notus, crematur & in vitam revocatur, quicquid alii somnient de ave, nescio quâ, volatili, nusquam existente, nec visâ, nisi fabulosè: Est autem *Hermaphroditus*, de quo Philosophi loquuntur, mixtæ naturæ, masculeæ & fœmineæ, quarum una transit in alteram calore operante; Ex fœmina enim fit masculus, quod non adeò mirum in Philosophorum opere videri debet, cùm & sexum mutasse quamplurimos, si historiis fides habẽda est, repertum sit: Poëtæ *Cenea, Iphin & Tiresiam* commemorant, ut *Pontanus* in stellis:

Pœniteat

Pœniteat generis tamen & se *Cenea* malint,
Aut in fœmineam penitùs transire figuram: Et Ausonius:
Mœret in antiquam Ceneus revocata figuram.

Ita *Licinio Crasso & C. Cassio Longino* Coss. *Cassini* puer factus est ex virgine: Et *Licinius Mutianus* apud *Plinium* prodit, visum à se Argis Aristontem, cui nomen Aristusæ fuisset; nupsisse etiam, mox barbā & virilitatem provenisse, uxorémque duxisse: *Plinius* ipse ait se vidisse in Africa mutatum in marem die nuptiarum *L. Cossicium* civem *Tisdritanum*: Hæc vera esse & multis aliis comprobari posset, si opus foret: Ex calore verò auctiore reddito genitalia membra seu virilia ex corpore protrusa certum est. Cùm enim fœmina sit longè mare frigidior, interiusque abscondita habeat, quæ mas foris, ut medici dicunt, hinc natura dubia, num marem an fœminam generaret, fœminam expressit exteriùs, licet marem interiùs meditata sit. Hinc calore per ætatem crescente & motu accedente recondita membra eruperunt seque omnibus visenda monstrârunt: Eodem modo apud Philosophos fœmina calore aucto fit masculus, hoc est, Hermaphroditus fœmineum sexum amittit, & fit mas fortis & severus, qui nihil muliebris in se habeat mollitiei aut levitatis. Ita à celeberrimo illo *Casp. Tagliacotio Bononiensi* medico vidimus aliquando artis chirurgicæ industriâ nobilem puerum Hermaphroditum in perfectum marem, generandæ soboli (ut spes erat) aptum, mutatum vel potiùs promotum esse, facto per mentulam (quod deerat ibi) foramine novo & occluso inferiori quasi muliebri. Philosophi hisce omnibus manuariis operationibus non egent. Cùm enim frigiditas & humiditas lunæ adfuerit, fœminam vocant, cùm caliditas & siccitas Solis, masculum; Cùm omnes illæ quatuor qualitates simul, Rebis vel Hermaphroditum; Et sic facilè conversio fieri poterit fœminæ, hoc est, frigiditatis & humiditatis, in marem mutatio, quæ fit solo ignis calore, ut dictum; Calor enim sequestrat & separat superfluitates humiditatum & sui ideam in subjecto Philosophico statuet, quæ est tinctura.

Im

Im Wasserbad wirt er empfangen/ vnd in der Lufft geboren/ wenn er aber roht worden/ gehet er auff dem Wasser.

Atalanta Fugiens.

Bal nea conceptu pue ri natalibus a ër ſplen-

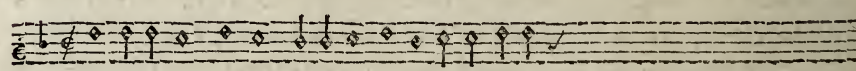
det & hinc rubeus ſub pede cernit aquas.

Hippom. Sequens.

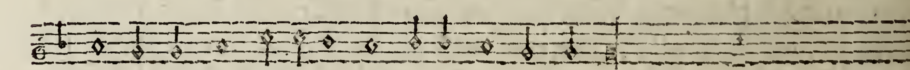
Bal nea conceptu pue ri natalibus a ër

Splendet & hinc rubeus ſub pede cernit aquas.

Pomum Morans.

Balnea conceptu pueri natalibus aër

Splendet & hinc rubeus ſub pede cernit aquas.

XXXIV. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

IM Waſſerbad geſchehn iſt ſein Empfängnuß/ aber in Lüfften
Iſt er geborn/ vnd roht geht vber die Waſſerklüfften/
Er wirt auch weiß in der Höhe der Berg/ ſo der Weiſen allein
Angenemmer vnd einig Hertzenluſt pfleget zuſeyn/
Es iſt ein Stein/ vnd auch nicht/ welch himmliſch vnd edle Gaben/
Gelücklich iſt/ ſo jemand auß Gotts Geſchenck wirt haben.

EMBLE-

In balneis concipitur, & in aëre nascitur, rubeus verò factus graditur super aquas.

EPIGRAMMA XXXIV.

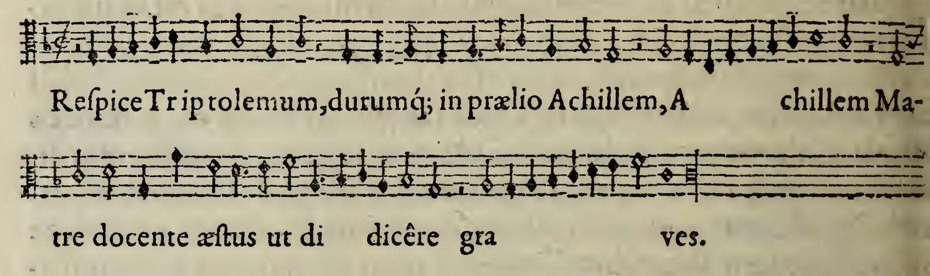
Balnea conceptu pueri, natalibus aër
Splendet, & hinc rubeus sub pede cernit aquas.
Fitque super montana cacumina candidus ille,
Qui remanet doctis unica cura viris.
Est lapis, & non est, cæli quod nobile Donum,
Dante DEO *fælix, si quis habebit, erit.*

HOMINUM opinio vel adulatio quibusdam præ reliquis mirabiles ortus, at certè fabulosos attribuit, veluti, Alexandro Magno, non à Philippo Macedonũ rege, sed Jove Hammonio, genito, Romulo & Remo, à Marte, Platoni ex virgine Perictione ex Apollinis oppressa phantasmate, nato. Ita Ethnici à diis se oriundos demonstrare voluerunt, quemadmodum & Thessalus Hippocratis medici filius sese ab Apolline ortum ducere Atheniensibus inter alia persuadere conatur: Sed nos illis nõn creduli, qui scimus, illos nec homines nec deos fuisse, ad quos sui generis originem referunt; Et si heroës quasi divini inter mortales extitissent, ex adulatione subditorum, discipulorum vel aliorum omnia sua magnifica mundo venditantium, hæc de iis ficta & in opinionem vulgi falsariis scriptis insinuata esse, animadvertimus: Alia res est, quod Philosophi suo filio conceptionem & nativitatem inusitatã tribuant: Habet enim hic quid peculiare præ cæteris omnibus in mũdo natis, cùm conceptio ejus facta sit in balneis & ortus in aëre. Scimus mulieres steriles ex nimia frigiditate & siccitate multũ adjuvari posse balneis calidis, ut ad conceptum reddantur habiles & aptæ, at quod is in balneis fieri debeat, aut factus sit inauditum: Soli huic illud competere videtur ob mirabilis naturæ potentiam ab aliis longè diversam. Alibi dicunt quod conceptio ejus fiat in fundo vasis & ortus in alembico: quæ sententia magis est conspicua: Nam aquæ balneorum, si quæ adsunt, non in summitate, nec medio vasis sed in fundo erunt, in alembico verò vapores sunt aërii: Conceptio itaque ubi facta est, ascendit in alembicum & fit ortus ejus in albo colore: In fundo nigredo dominatur, de qua Rosarius; Conceptio, inquit, est cum terra in nigrum solvitur pulverem & incipit aliquantulum de mercurio retinere; tunc enim agit masculus in fœminam, id est, azoth in terram. Et paulo post: Conceptio & desponsatio fit in putredine in fundo vasis & generatio genitorum fiet in aëre, scilicet in capite vasis, id est, alembici: Estque conceptio in balneis nihil aliud nisi putrefactio in in fimo: sic enim idem Rosarius continuat: corpus nihil facit, nisi putrefiat, & non potest putrefieri, nisi cum mercurio: Et mox putrefactio

trefactio fiat igne lentissimo fimi calidi & humidi, & nequaquam alio, ita quod nihil ascendat: quia si aliquid ascenderet, fieret separatio partium, quæ fieri non debet, donec masculus & fœmina sint perfectè conjuncti, & unum recipit aliud, cujus signum est in superficie nigredo perfectæ solutionis. Ortus ejus est albus, qui fit in cacumine montium, hoc est, in aëre seu alembico; Quod per Rosinum ad Euthiciam sic explicatur: Dixit sapiens. Accipite res è mineris suis & exaltate eas ad altiora loca & mittite eas à cacumine montium suorum & reducite eas ad radices suas: Et post: Per montes autem significavit cucurbitas, & per cacumina montium alembica: Mittere autem secundùm similitudinem est recipere aquam illarum per alembicum in recipiente: Reducere verò super radices, est super hoc, à quo prodeunt: & nominavit cucurbitas montes, quia in montibus invenitur sol & luna: sic etiam in his montibus, qui sunt cucurbitæ, generantur Sol & Luna eorum. Hæc ille: Postea fit rubeus & incipit ire super aquas, hoc est, super metalla in igne liquefacta, quæ stant instar aquæ mercurialis: Est enim hic dominus aquarum, in quas imperium exercet, instar Neptuni, estque rex maris & possessor montium. De *Xerxe* Persarum rege tradunt, quod expeditionem moturus in Græciam legationem instituerit ad mare & montem Athum, ne sibi injuriam facerent, illud fluctuum, hic flammarũ æstu, aliàs se pœnam de utroque sumpturum esse. Verùm surdis narrata est fabula, & mare aliquot ex ejus navibus submersit, Athos verò incendio non paucas perdidit. Hinc iratus rex, tanquam maris & montium dominus, illi certum numerum plagarum infligi jussit, montis verò magnam partem in mare abjecit: Sed hæc magis audaciam, quàm prudentiam tanti regis demonstrant: Hic, de quo nobis sermo, omnes aquas ab obstaculis & immunditiis purgat non edicto, sed facto, & liberè per eas incedit, quas quoque (quod amplius est) congelat, ut currus suâ duritie sustineant, quæ antea tulêre naves: Ipse montes exæquat vallibus & flammas ignis non reformidat, ideóque quocuncque vult, ab Herculis columnis in ultimam Indiæ oram ad Dionysi columnas liberè contendit.

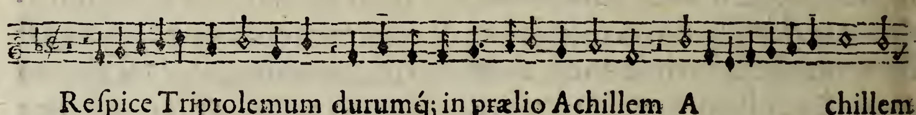
Wie Ceres Triptolemum, die Thetis Achillem vnterm Fewr zu tawren gewehnet hat/ also sol der Künstler den Stein gewehnen.

Atalanta fugiens.

Respice Triptolemum, durumq; in prælio Achillem, A chillem Matre docente æstus ut di dicêre gra ves.

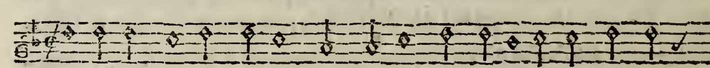
Hippom. sequens.

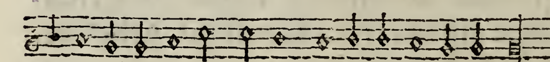
Respice Triptolemum durumq; in prælio Achillem A chillem

Matre docente æstus ut di dicêre gra ves.

Pomum morans.

Respice Triptolemum durumq; in prælio Achillem

Matre docente æstus ut didicêre graves.

XXXV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

SChaw an Triptolemum vnd Achillem großmühtig im Streit/
Wie sie zuvertragen Hitz von ihr Mutter seynd bereit/
Jenen hat Ceres, disen Thetis, im Fewr verhartet
Bey Nacht/ vnd gegeben Milch bey Tage wol geartet/
Nicht anderst die Artzney der Weisen muß werden regiret/
Als ein Kindt an Mutter Brüst/ durch Fewr werden ernehret.

EMBLE-

Ceres Triptolemum, Thetis Achillem, ut sub igne morari assuefecit, sic artifex lapidem.

EPIGRAMMA XXXV.

Respice Triptolemum, durúmque in prælio Achillem,
Matre docente, æstus ut didicêre graves.
Illum Diva Ceres, Thetis hunc durabat in igne
Noctu, lacte ferens ubera plena die:
Haud secus assuescat medicina beata Sophorum,
Quàm puer ad mammas, ut queat igne frui.

LYCURGUS ille Spartanorum legiſlator, quantum conſuetudo valeat, & uſus ſive bonus ſive malus, oculari exemplo populo in theatrali concione expoſuit, dum adduceret binos catulos uno enixu editos; inque medio poneret ollam pulte refertam ac leporem; quorum catulorum unus cùm videret cibum & leporem, eo relicto hunc inſecutus eſt, quia ita aſſuefactus erat, alter verò neglecto lepore, ollam evacuavit, cùm & ſic conſueverat: Quo facto, en, inquit, hîc videtis, quantum valeat educatio, & à parvulis aſſuefactio etiã in illis, quos natura pares & ſimilimos produxit. Hoc itaque modo naturam emendare aut ad meliora dirigere convenit, quæ cærea eſt, ut in vitium vel virtutem facilè flecti poſſit. Quod ille in politicis verum demonſtravit, Philoſophi quoque in Phyſicis ſe ita habere conſentiunt: In hominibus, brutis quantum conſuetudo valeat, quotidiana exempla per totum viſuntur mundum: In vegetabilib. quoque non pauca occurrunt: At in mineralibus & metallicis eadem dari, rarioris experientiæ eſt: Nihilominùs tamen lapidem ſuũ fixant per aſſuefactionem in igne ſibi conveniente, quemadmodũ innumeris locis innuunt: Nutriendus enim eſt igne, tanquam puer lacte ſuper ubera matris ſuæ: Unde dicit Emiganus, inſpicite lactantem puerum, & ne impediatis eum: Et Bodillus, Fœtus autem extractus non niſi lacte nutritur, & igne per ſe & paulatim dum parvulus eſt, & quanto magis exuritur, oſſibus confortatis, in juventutem deducitur, in quam perveniens, ſibi ſufficit. Et Arnoldus in Roſar. l.2.c.7. Oportet tamen ipſam medicinam diutiùs aſſari ſuper ignem & nutriri inſtar pueri in uberibus. Hæc eadem antiquiſſimi Philoſophi demonſtrare voluerunt in allegoriis de Triptolemo & Achille ſub igne aſſuefactis jacere & induratis, cùm uterque nil niſi chymicum ſubjectum denotet, præter quod inſulſa eſſet fabula, indigna quæ vel aliis rebus moralibus accommodaretur, vel doctorum auribus inculcaretur: Ceres, veluti nutrix Triptolemum interdiu lacte nutrivit, noctu ſub ignibus poſuit, unde cùm puer optimè aleretur, pater Eleuſius aliquando hoc obſervavit: Hinc Ceres Eleuſium interemit, & puero Triptolemo currum donavit, anguib, tractum,

quo

quo ille per aërem in omnes mundi partes contendit, & mortales frugum ſeminationem docuit: Sed hic Triptolemus tinctura eſt Philoſ. eo modo ſub igne nutrita, quæ à ſerpentibus ducta, hoc eſt, Mercurio, docuit homines, quomodo ſemina Philoſ. in ſuam terram jacienda ſint. Hæc eadem aſſcribuntur Oſiridi, qui ideò terrarum orbem perluſtravit, ut alibi demonſtravimus, & Dionyſo, qui vini uſum homines docens peregrinatus eſt per mundum: Sunt verò hi tres Triptolemus, Oſiris & Dionyſius unius intentionis & officii, imò res una; ut etiam Achilles, qui fortiſſimus ad bellum Trojanum mittendus erat; Ejus pater Peleus, id eſt, terra, vel Peleus mons, mater Thetis dea marina ſeu aquarum; his naſcitur Achilles: At in eorũ nuptiis pomum aureum Eridos prolatum eſt, prima cauſa belli Trojani, unde ex iis nuptiis natus, non immeritò ejus executor extitit: Induratus verò eodem modo Achilles à matre ſua dicitur, quo antedictus Triptolemus à Cerere; de quo lib. 6. Hieroglyph. ſatis diximus, quod hic repetere ſupervacaneum ducimus. Lapidis itaque nutrimentum ignis eſt, at non inde, ut quidam perperam exiſtimare poſſet, in longum, latum & profundum, extenditur, neque in pondere incrementum ſumit; quia ſaltem virtutem, maturationem & colorem ab igne acquirit, omnia reliqua, tanquam commeatus & viatica ſecum adferens. Quando enim ex diverſis locis ejus partes ſunt congeſtæ, purgatæ & conjunctæ, habet in ſe omnia, quibus indiget: Unde apud Roſarium Philoſophus: *Omnia fert ſecum, quibus indiget hæc aqua fœtum.* Nec verò quicquam peregrini ab initio ad finem illi additur, niſi ſit homogeneum, nec ſeparatur, niſi heterogeneum: Quilibet autem animadvertere debet, uti dracones Triptolemi currui jungendos bene agnoſcat, antequam quid incipiat, qui ſunt alati & volatiles; quos ſi ſcire deſideres, in fimo Philoſophico invenies. Sunt enim fimus, & generantur ex fimo, ſuntque illud vas, quod Maria dicit, non eſſe negromanticum, ſed regimen ignis tui, ſine quo nihil efficies: Veritatem tibi aperui, quam hauſi incredibili labore, non abſque ſumptu multorum annorum, ex veterum monumentis.

Dieſer

Dieser Stein ist verworffen auff der Erden/ vnd erhoben auff Bergen/ wohnet in der Lufft/ vnd wirt ernehret in Flüssen/ das ist der Mercurius.

Atalanta fugiens.

Vile recrementum fertur la pis atque ja cere

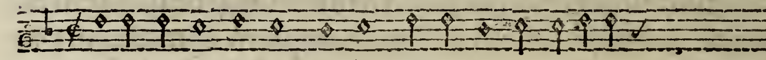
Fortè vi is sibi ut hinc dives inopsque pa rent.

Hippom. sequens.

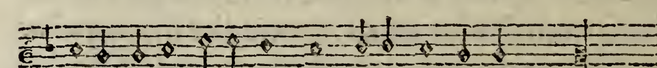
Vile recrementum fertur la pis atque ja-

cere Fortè vi is sibi ut hinc dives inopsque pa rent.

Pomum morans.

Vile recrementum fertur lapis atque jacere

Fortè viis sibi ut hinc dives inopsque parent.

XXXVI. Epigrammatis Latini versio Germanica.

MAn sagt/ daß der Stein sey ein verworffen Ding vnd schlecht/
So ligt am Weg/ daß jhn Reich vnd Arm könn haben mit Recht/
Es sagen andre/ daß er sey in hohen Bergen zuschawen/
Oder im Lufft/ andre/ daß er sich ernehr in Awen/
Alles ist wahr/ nach seinem Verstand/ Ich wil/ daß du warnemmst
Solch Gabe auff Bergen/ wo er zufinden bequemst.

EMBLE-

Lapis projectus est in terras, & in montibus exaltatus, & in aëre habitat, & in flumine pascitur, id est, Mercurius.

EPIGRAMMA XXXVI.

Vile recrementum fertur LAPIS *atque jacere*
Fortè viis, sibi ut hinc dives inópsque parent.
Montibus in summis alii statuêre, per auras
Aëris, at pasci per fluvios alii.
Omnia vera suo sunt sensu, postulo sed te
Munera montanis quærere tanta locis.

AB omnibus, qui lapidis nomen & potentiam vel semel audiverunt, nisi sint ex penitùs incredulis, quæri solet, ubi inveniendus sit, ut rectâ quasi viâ ad eam currant? Respondent Philosophi duplici modi: Primò quod Adam eum secum ex Paradiso attulerit, quod sit in te, in me, inque omni homine, quod volantes eum secum portent ex longinquis locis. Secundò, quod in terris, montibus, aëre & flumine reperiatur. Utri igitur viæ insistendum, an huic, an illi? Utrique, ut opinor, sed suo respectu; licèt hæc nobis magis arrideat & securior videatur. In terras projectus dicitur, quia elementum terræ primò apparet in obscuro & nigro corpore. Deinde, quia vilis, parvi precii res sit, quæ in viis peregrinantium & in ipso fimo calcatur. Unde Rosarius, & si vero, inquit, nomine nuncuparem, insipientes eum esse non crederent. Et Morienus Calidi quærenti, an multùm de eo inveniatur, respondet: Non est hoc nisi, sicut sapiens dicit, ad divitem scilicet & pauperem, & ad largum & ad avarum, euntem quoque & sedentem. Nam hoc in viis projicitur, & in sterquiliniis suis calcatur, & multi jam in sterquiliniis foderunt, ut hoc ab eis extraherent, & in hoc decepti sunt. Mundus quoque in turba inquit, si venditores cognoscerent eam, non venderent eam tam vili precio. Et Arnoldus asserit, quod lapis gratis haberi possit, in tanta copia, qua quis velit, nec interrogandus quispiam sit eam ob causam. Quæ omnia vera sunt. Quis enim, nisi inhumanus, petenti aquam & terrã denegabit? Cymbri antiquissimi à Romanis cùm eadem munera petiissent, nec obtinere possent, effusis copiis Italiam ingressi multa millia Romanorum cum Consulibus suis trucidârunt, ut historię testantur. Terra enim, ut mater omnium preciosissima est, ut materia putrefactorũ ultima, vilissima; Nil vilius luto aut cœno, quod tamen nihil aliud est, quàm terra aquæ mixta. Quid gleba terræ communius? Attamen Euripylus Neptuni filius eam Heroibus Argonautis pro xenio obtulit, ex quâ non recusatâ, sed grato animo acceptâ, post dissoluta in aqua Medea multa vaticinata est. Oportet enim terrã in aqua dissolvi, aliàs nec hæc, nec illa quicquam valet: Hoc modo lapis projicitur in terras, in quibus tamen abjectus non permanet,

sed

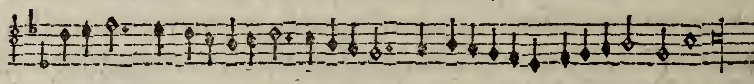
ſed exaltatur ad montes,utpote Athum, Veſuvium, Æthnam,& his ſimiles flammivomos,quales in diverſis orbis partibus permulti viſuntur. In his enim ignis perpetuus ardet,qui lapidem ſublimat,& ad ſummam dignitatem evehit. In montibus,ut creſcit,in rudi forma ex ſulfure & argento vivo,ſic in montium vertice maturatur & perficitur, ubi & provenit herba,ſine qua ignis temperari nequit; quia hac frigidâ & humidâ in ignem conjectâ ejus vehementia retunditur per ſui contrarium: A montibus ad aërem tranſit,ubi habitationem invenit. Aër enim ipſi domus fit,quâ circumdatur,quod nihil aliud eſt,quàm quod portetur in ventre venti,naſcatur in aëre, de quibus terminis antea dictum eſt. Tandem in fluviis paſcitur,hoc eſt,in aquis, Mercurius: Inde in ejus honorem Athienienſes hydrophoria agebant, quia materia Philoſophorum lapidis eſt aqua, ut Roſarius inquit,& intelligitur de aqua illorum trium. Quam ob cauſam Mercurius triceps quoque dicebatur,utpote marinus,cœleſtis & terreſtris,quia aquæ,terræ & aëri adeſſet. A Vulcano educatus traditur,furacitate inſignis,quia Mercurius igni aſſuefieri docetur, qui volatilis eſt,& ſecum aufert id,cui miſcetur. Ægyptiis leges & diſciplinam,imò Thebanis quoque ſacerdotibus & magnæ mundi parti,antiquitus,religionem dictavit,quia à chymicis inſtitutis Ægyptii politiam,& res ſacras habuerunt,ab his Græci,ab his Romani, ab illis quàmplurimæ aliæ gentes, ut latiùs alibi demonſtratum eſt. Argum ſaxo occîdit,ſeu lapide & Battum in lapidem indicem convertit. Quid multis? Chymicorum volumina omnia nil niſi Mercurium inculcant,unoque hoc verſiculo ejus potentiam ſatis confirmant; Eſt in Mercurio quicquid quærunt ſapientes. Hic itaq; quærendus erit,donec inveniatur,ſive in aëre,igne,aquis aut terra moretur. Vagus enim eſt,& nunc huc,nunc illuc currens pro Deorum chymicorum miniſterio, tanquam illis à pedibus, quod officium ejus indicatur,dum Angeliam ipſi filiam nonnulli aſcribant.

Drey Dinge ſeynd genug zur Meiſterſchafft/ der weiſſe Rauch/ das iſt Waſſer/ der grüne Löw/ das iſt das Ertz Hermetis, vnd das ſtinckende Waſſer.

Atalanta Fugiens.

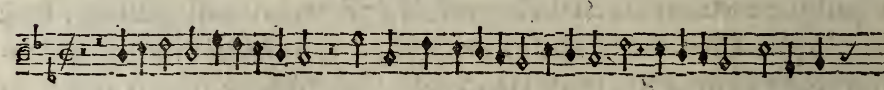

Ter na magiſterii, Terna magiſterii ſunt ſe mina, fœ tida

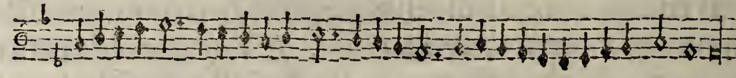

lympha, Et ni veus va por ac pel le Le o viridi.

Hippomen. Sequens.

Ter na magiſterii Terna magiſterii ſunt ſe mi na, fœtida

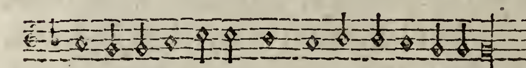

lympha, Et ni veus ac pel le Le o viridi.

Pomum Morans.

Terna magiſterii ſunt ſemina, fœtida lympha,

Et niveus vapor ac pelle Leo viridi.

XXXVII. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DRey Ding zur Meiſterſchafft gehören/ Waſſer/ ſo ſtinckend iſt/
Vnd der ſchneeweiſſe Rauch/ ſampt dem Löwen grün gewiß/
Das Waſſer iſt aller Elementen Mutter/ denn der Schein/
Daß er gemacht werd/ das erſt vnd letzt das Waſſer muß ſeyn/
Der grüne Löw iſt das Kupffer Hermetis vnd Stein genandt/
In Capiteln der Bücher/ der weiß Rauch Waſſer/ erkandt.

EMBLE-

Tria sufficiunt ad magisterium, fumus albus, hoc est, aqua, leo viridis, id est, æs Hermetis, & aqua fœtida.

EPIGRAMMA XXXVII.

TErna magisterii sunt semina, fœtida Lympha,
Et niveus vapor, ac pelle LEO *viridi:*
Unda parens peperit, restant quæ, elementa, Sophisque,
Ut lapidem faciant, ultima primáque ea est.
Æs Hermetis at est viridis LEO, *petráque nota*
Librorum capitlis, Fumus & albus aqua.

UT tria essentialia ad cujusque ædificii constructionem requiruntur, quorum uno absente, ejus nulla adesse potest perfectio, quę sunt fundamentum, parietes & tectum, ita totidem desiderantur ad Philosophorum compositum absolvendum, quæ hic nominantur propriis suis nominibus: Author Auroræ, c.20. de separatione elementorum loquens, Terra, inquit, ibidem relinquitur, ut alia tria elementa in ea valeant radicari; si ipsa non esset, elementa fundamentum non haberent ad ædificandum super id domum novam Thesaurariam: Hoc fundamentum vocatur hic aqua fœtida, quæ est mater omnium elementorum, teste Rosario, ex qua & per quam & cum qua præparant Philosophi ipsum, scilicet Elixir in principio & in fine: Fœtida dicitur, quia fœtorem sulphureum de se mittit, & odorem sepulchrorum: Hæc est illa aqua, quam Pegasus ex Parnasso ungulâ suâ percusso elicuit, quam Nonacris Arcadiæ mons ex jugis emittit è saxo prorumpentem, quæ in sola ungula caballina servari potest ob vim ejus fortissimam: Hæc est aqua draconis, ut Rosarius eam nominat, quæ debet fieri per alembicum sine omni alia re addita, in qua facienda est maximus fœtor: Quæ verba cùm quidam audiverint ad stercora distillanda humana vel animalium se contulerunt, in qua operatione fœtorem quidem maximum senserunt, sed stercora in stercoribus invenerunt: At ne putes Philosophos scarabæos esse, qui in stercoribus operentur, scias fœtorem, si quis adest, in magnam fragrantiam mox mutari, prout Lullius testatur de sua Quinta essentia, cui tantam odoris suavitatem assignat, si ritè facta sit, ut in superiori ædium loco posita aves volantes ad se alliciat & sistat: Ponit autem in fimo suam quintam essentiam, cujus calore temperatissimo ea fragrantia sequitur, quod quidam cum vino forti tentarunt, sed frustra, ideóque Lullium vanitatis insimulârunt, cùm ipsi essent stultitiæ potiùs coarguendi, qui vinum Lullii nunquam gustârunt; At Lullium aureus ille poëta meliùs intellexit, qui Chrysop. lib. 1. ita canit:

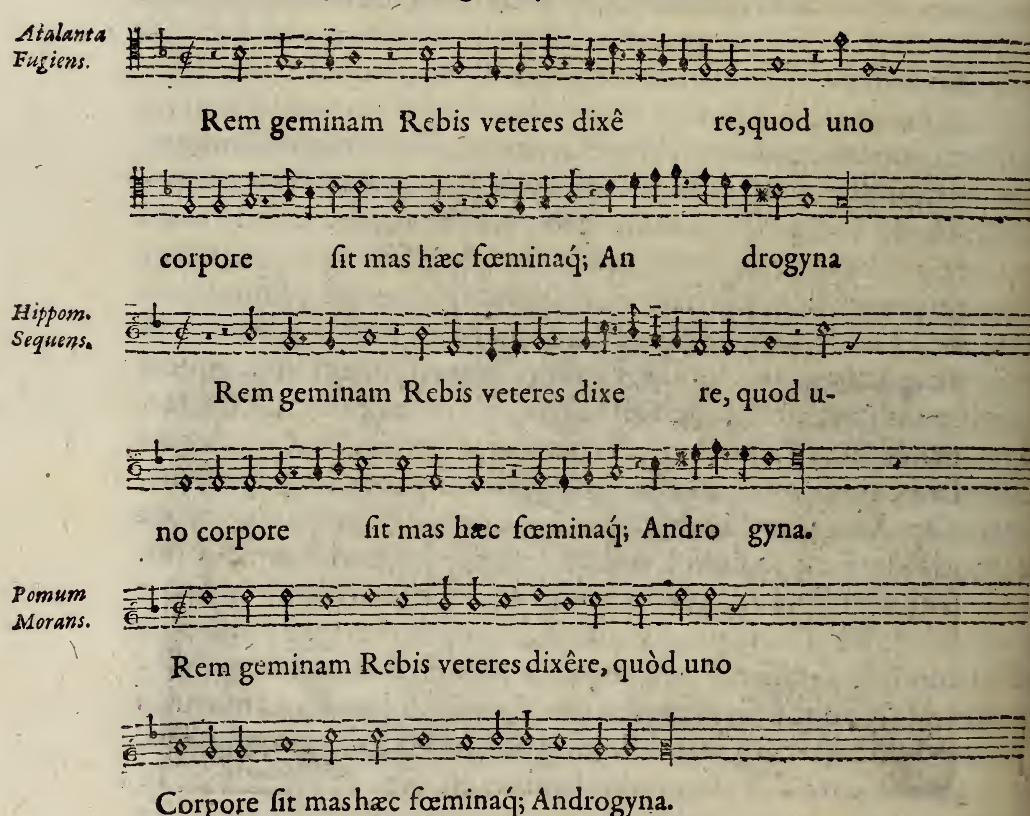
At non ille quidem sensit, quæ dicere primâ
Est facie visus, neque tum stillantia vina
Miscebat, &c.

Post

Post aquam fœtidam Leo viridis occurrit: de quo Rosarius, quæsivisti autem de viriditate, putans, quod æs esset corpus leprosum propter illam viriditatem quam habet: Unde enim tibi dico, quod totũ illud, quod est perfectum in ære, est illa sola viriditas, quæ in ipso est: quia illa viriditas per nostrum magisterium vertitur citò in verissimum aurum nostrum & hoc experti sumus: Nullo tamen poteris lapidem præparare absque duenech viridi & liquido, quod videtur in mineris nostris nasci: O benedicta viriditas, quæ cunctas res generas: Unde noscas, quod nullum vegetabile atque fructus nullus apparet germinando, quin sit ibi viridis color: similiter scias, quod hujus rei generatio viridis est, quare Philosophi germẽ ipsum appellaverunt. Hæc Rosarius: Hoc est aurum & æs Philosophorum & lapis in capitulis notus, fumus, vapor & aqua, sputum lunæ, quod Solis lumini jungitur; Hic leo viridis pugnat cum dracone; sed ab eo superatur & successu temporis devoratur; putrefacto autem leone dulcedo ex ejus ore (velut à Sampsone occisi) proventura speratur. Draco superior factus leoninâ adeò se carne replet, ut paulò crepet & emoriatur: Ex quo, cum Leonis adeps per se quotidianus febrib. medeatur, apúdque reges & populos eo perunctis gratia & favor concilietur, Medicina præstantissima fieri poterit, quæ permultis affectibus sit utilissima. Tertio sequitur fumus albus, qui si coaguletur, fit aqua & aqua officiũ prҽstat in abluendo, solvendo, & maculas abstergendo instar saponis: Hic est ignis contra naturam, quem vide ut invenias, ita dictus, quia contrarius est naturæ retexendo & destruendo illud, quod ea diligenti curâ composuit: Hic ignis non est ex spiritu vini aut oleo incensus sed ex materia incombustibili, æqualis perdurationis & caloris, & est ignis absque luce & combustione magnæ virtutis & efficaciæ, quem reperire in tenebris, cùm non luceat, est non exiguæ difficultatis, sed operi debito applicare modo, longè majoris; cujus circumstantias & proprietates in diversis locis satis descripsimus.

Das

Das Rebis wie ein Hermaphrodit wirt gebohren auß zween Bergen deß Mercurii vnd Veneris.

XXXVIII. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DIe Alten haben zwey Ding genant Rebis mit einem Namen/
Dieweil es in einem Leib Mann vnd Weib iſt zuſam̃en.
Denn auff zween Bergen iſt der Hermaphroditus erkohren/
Welchen dem Mercurio die Venus hat gebohren/
Verachte du nicht das doppelt Geſchlecht/ ſo Weib iſt vnd ein Mann/
Dann es dir hernachmals den König gebähren kan.

Rebis, ut Hermaphroditus, nascitur ex duobus montibus, Mercurii & Veneris.

EPIGRAMMA XXXVIII.

R*Em geminam* REBIS *veteres dixêre, quod uno*
Corpore sit mas hæc fœmináque, Androgyna.
Natus enim binis in montibus HERMAPHRODITUS
Dicitur, Hermeti quem tulit alma Venus.
Ancipitem sexum ne spernas, nam tibi Regem
Mas idem, muliérque una eadémque dabit.

SOCRATES interrogatus, cujas esset, Cosmopolitam seu mundi civem, respondit: Quo innuere voluit, se, etsi Athenis natus sit quoad corpus, animo tamen totũ mundum, tanquam patriam, ínque eo contenta, liberè perlustrare, cùm sapiẽti omnis terra, ubi benè vivat, sit patria: Ita si quis Philosophos interroget, cujas sit Hermaphroditus eorum, respondent, mundanum esse seu in omnibus mundi angulis, ubi elementa inveniantur, prostare, nempe sapientũ filium, qui cum ipsis patriã communẽ habeat: Verùm cùm non contingat, quendam bis aut pluries nasci, nec diversis, sed uno in loco primitus hanc lucẽ ingredi, veluti Socrates Atheniensis agnoscitur, ita Rebis duorum montium inquilinus censetur, videlicet Mercurii & Veneris, unde & nomen Hermaphroditi ipsi inditum ab utroque parente. Montani ipsi lares sunt, & patria excelsa, ideóq; ex alto loco genitis existit; Est sanè non exiguum momentum ad res præclarè gerendas patria nobilis & ampla, in qua cives præferuntur exteris & promoventur ad officia publica, ne in obscuro delitescant, ut in humili loco cõtingit, atque sic aliquid lucis ex patria ad eos perveniat, at majus se propriis emergere virtutibus, etiam re angusta domi, & patriæ suæ de sese lumen præbere: Hunc ad modum montes hi incogniti quampluribus ab Hermaphrodito famam acquirunt ob illius illustria facta & nomen toto orbe celeberrimum. Quis enim vel tantillum versatus in Philosophorum libris non agnovit Rebis? quis Androgynum bicipitem non vidit aut animadvertit? Hic equidem ad Indos usque innotuit & latius ejus fama, quàm vel Alexandri regis, dispersa est. Permulti ad doctum aliquem virum, vel alias ob singularem industriam militarem, artem vel scientiam notissimum, videndum & alloquendum ex longinquis oris proficiscuntur, multò autem plures ad Montes dictos Rebis sese conferent, dummodò sciant, ubi locorum offendendi sint: Quanto studio & cura Morienus Adferum Alexandrinum Româ profectus indagaverit & tandem invenerit, ipse testatur in suo libro, ideóq; felicior æstimandus est, Deoque gratus, quod à vivo præceptore & non à mutis magistris, hanc rem, hoc est, natalẽ locũ, Rebis didicerit & corã viderit

Non

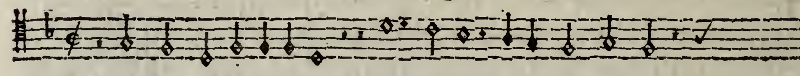
Non minori assiduitate & diligentia uti debent illi, qui patriam Rebis ex sese quærunt, ratione & librorum indicio edocti: Verùm libris etsi aliquando claritas inesse videatur, tamen eam magna obscuritas undique cingit & obvelat, ut illa præ hac vix agnosci aut discerni queat: Quocirca cautè in his procedendum, ne qui pro remedio concinnati, pro veneno usurpentur: Certè oceanus sunt immensus, in quo errantes latitudinem seu æquatoris supra horizontem elevationem instrumentis astronomicis experti nautæ scire possunt, magnete polum septentrionalem ostendente, at longitudinem, seu quanto graduum intervallo à primo meridiano, insulis Fortunatis proximo, absint, nequaquam; Unde incerti sunt, quo loco inter occasum & ortum versentur: Quid ergo hic faciendum? Quod iidem nautæ solent, Experientiam consulere ratione, & ab ea discere iter longinquum determinare per signa particularia, promontoria, insulas & alia, ne in syrtes & cautes incauti incidant: At hîc minus est periculum, si res non procedat, si verò sic, majus lucrũ, quàm ibi, ubi bona & vita perduntur in una hora: Est autem Mercurii Philosophici mons non Nonacris, nec Atlas, ubi alias natus creditur, sed bifido vertice Parnassus, in quorum uno Hermes, in altero Venus moratur: Hic quoque Apollo cum Musis est, & fons Pegaseus, Hippocrene; cum lauru semper viridi: Unus est mons nomine at re geminus, ut Hermaphroditus in uno corpore biceps & bimembris visitur: At quis ex mille ad hujus montis cacumen contendere perseverat? Quis non in radicibus hærescit præpeditus remoris nescio quibus? Quotusquisque umbilicum ejus medium attingit? *Nam, non levis ascensus, si quis petat ardua, sudor*

Plurimus hunc tollit, nocturnæ insomnis olivæ
Immoritur, delet, quod mox laudaverat in se,
Qui cupit æternæ donari frondis honore.

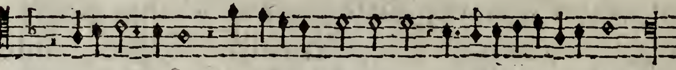
Unde non mirum, si saltem unus ex Myriade Herculeos hosce exantlet labores, ut pedem in vertice Montis figat, laureæque brabejo fruatur immortali, quo ut dociles, virtuti & literis dediti, bonæ mentis quicunque gaudeant, Grilli verò & vertagi frustrentur, unicè optandum est.

Oedypus wie er Sphyngem vberwunden/vnd sein Vatter ertödtet/nimpt sein Mutter zum Weib: Deß Rätzels Meynung ist diese: Der Stein ist ein Triangel im Wesen/ vnd ein Vierangel in der Qualität.

Atalanta fugiens.

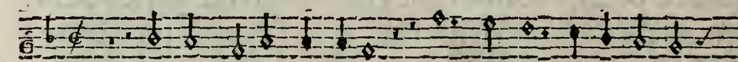

Sphyngem ænigmatico Thebis sermone timendam

Oedypus ad propriam torserat ar te necem.

Hippom. sequens.

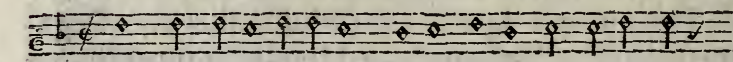

Sphyngem ænigmatico Thebis sermone timen-

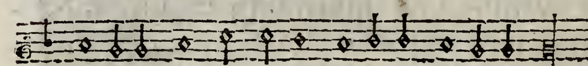

dam Oedypus ad propriam torserat ar te necem.

Pomum morans.

Sphyngem ænigmatico Thebis sermone timendam

Oedypus ad propriam torserat arte necem.

XXXIX. Epigrammatis Latini versio Germanica.

ES hat Sphyngem, mit Rätzeln den Thebanern sehr erschrecklich/
Der Oedypus durch sein Kunst zum Todt gebracht listiglich.
Es ward gefragt: Was da hätt deß Morgends vier Fuß/am Mittag
Nur zween/ vnd am Abend widerumb drey Füsse trag/
Dessn Vberwinder sein Vatter/ so nicht weichen wolt/ erschlägt/
Vnd nimpt zum Weib sein eygen Mutter mit Recht.

Oedypus Sphynge superata & trucidato Lajo patre matrem ducit in uxorem.

EPIGRAMMA XXXIX.

Sphyngem ænigmatico Thebis sermone timendam
Oedypus ad propriam torserat arte necem:
Quæsitum est, cui manè pedes sint bis duo, luce
Sed mediâ bini, tres, ubi vesper adest.
Victor abhinc Lajum nolentem cedere cædit,
Ducit & uxorem quæ sibi mater erat.

BACASSER Philos. in turba, quod quæritis, inquit, parvi nequaquam est precii: Thesaurũ n. maximũ & munus Dei excellentissimũ quæritis. Et cognoscite, ô investigatores, id quod Philos. dudũ intimaverunt dicentes, QUOD RECTUM non nisi errore discernitur, & nihil magis dolorem cordi generat, quàm error in hac arte & opere. Dum n. quis putat, se fecisse, mundum habere, nihil in manib. suis inveniet. Hæc eadem Philos. antiq innuere voluerũt, Sphynge proposita, quasi ipsa artis obscuritatẽ & tricas denotaret. Hinc Ægyptii in sacris Isiacis, quæ fiebant in honorẽ Osiridis, à sacerdotib. mitratis, rasis capitibus omnib. corporis partib. albâ talaríq; & lineâ veste amictis, ut illa tecta plebíq; incognita manerẽt, Silentii statua, quæ Sigalion dicebatur, in altaris principio erigebatur, favere linguis jubebãtur assistentes, & oculos ad eã imaginẽ cõvertere, eãdẽq; ob causã SPHYNGUM simulachra ad altaris angulos addebãt, quæ arcanam rerum sacrarũ cognitionẽ denotabant; ut ex veterib. Boissardus demonstrat: Est n. Sphynx mõstri quædã species obscurissima Thebanis proponẽs ænigmata, nec solũ illis, sed ut priùs Ægyptiis, ita post omnib. aliis ad artẽ aspirantib. inq; Philos. lib. tãquam ante portas Thebarũ excubat; quod si aliquis mõstrũ prætereat, nil mali ab ipso patitur, qui verò animi vel ingenii audacia fretus ejus ænigmata dissolvere conetur, nisi id faciat, excidiũ sibi parat, hoc est, dolorẽ cordi & damnũ reb. suis ex errore in hoc opere. Qui ejusmodi allegorica ad historiã refert, fungũ habet pro cerebro & peponẽ pro corde, ut ait Comicus, & nõ plus sapit, quã qui delirat in recto tramite. Nimis puerilia sunt & aniculis digna, si ad literam capiãtur, aliàs profundæ doctrinæ tecmiria & indicia. Dicũtur quidẽ feræ mõstrosæ in Africa esse Sphyngũ nomine, sed de illis hîc nõ disquiritur, etiamsi hujus fictitię origo & denominatio ab iis desumpta videatur. Sphynx Philos. sermonem humanum, utpote græcanicũ, intellexit & usurpavit, nec nõ gryphos subtiles & ænigmaticas quæstiones, in quib. intelligentiæ & doctrinæ singulare acumẽ apparet, aliis hominib. quibuscunq; non ita obviam (à quo bruta longissimè absunt) proposuit. Talia esse Philos. dogmata, qui saltem in illis versatus est, facilè intelliget. Ubi n. unum dicitur, & alterum intelligitur, ibi

æqui-

æqvocatio errorem parit, qp Solis Philos. non solùm cõcessum, sed & imperatũ est. Ænigmatib. itaq; Sphyngis Thebarũ civitate diu vexatâ tandem Oedypus qdam adfuit, q ita ad quæstiones oblatas respõdit, ut ipsa Sphynx è saxo se deturbare coacta sit. Atqs Oedypus? Regis Thebanorum filius, quo nato cùm patri ab oraculo prædictũ foret, ipsum à filio occisum iri, Oedypum interfici jussit, q cum fune p pedes trajecto ad arborem suspensus ac derelictus esset, ab alio rusticola liberatus & educatus; Hic ad ultior factus pedes quidẽ tumidos obtinuit, at vegetum ingenium ante omnes in hujus ænigmatis à Sphynge ꝓpositi enodatione satis declaravit. Feruntur autem quãplurima Sphyngi fuisse ænigmata, sed hoc præcipuũ, Oedypo objectũ. Manè quadrupes, meridie bipes, vespere tripes qd est? Quid respõsum sit ab Oedypo ignoratur; sed alii ad hominis ætatẽ interpretati sunt, q̃ fallũtur. Nã quadrangulus seu quatuor elemẽta omnium primò consideranda sunt, hinc ad hemisphærium (duas habẽs lineas rectam & curvam) hoc est, lunam pvenitur albam, abhinc ad Triangulum, q constat corpore, spiritu & anima, sive Sole, luna & Mercurio: Hinc Rhasis in Epist. *Lapis*, inqt, *Triangulus est in Esse, quadrangulus in qualitate.* Huc quoque spectat emblema vigesimum primum, ejusq; expositio. Est autem Oedypus parricidio & incæstu notatus, quæ duo sunt teterrima vitia, quæ unquã excogitari possunt, at nihilominùs eũ ad regnũ (aliàs sibi debitũ) ꝓmoverũt; quia patrem de via sibi cedere nolentem occîdit, & reginam, Laji cõjugem, propriã matrem in uxorem duxit. Sed hoc nulli ꝓ historia, nec exemplo imitando scriptum est, cùm à Philos. saltem ad aperienda doctrinæ suæ arcana fictum & allegoricè introductum sit. In hoc n. opere utrumq; contigit; quia efficiens primum, id est, pater, à suo effectu, id est, filio, è medio tollitur & profligatur, & post idem effectus efficiens secundum sibi copulat eò usque, donec unum fiat cum eo, & sic filius matri suæ copulatur matrimonio, potiturque regno paterno armorum, conjugii & successionis, quasi triplici jure. Tumidos habet pedes, qa currere non potest, & est veluti ursus, ut habet secretũ maximũ, aut bufo, lẽto incedẽs gradu; qa fixũ est figens aliud & ignẽ non fugiens aut reformidãs, quo licet vili medio Philos. maximè egẽt. Auß

Auß zweyen Wassern mach eins/ vnd es wirt seyn das Wasser der Gesundheit.

Atalanta fugiens.

Sunt bini liqui do ſalientes gurgite fontes Hinc

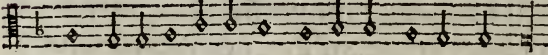
pu e ri calidam ſuggerit unus a quam.

Hippom. ſequens.

Sunt bini liqui do ſalientes gurgite fontes

Hinc pue ri calidam ſuggerit unus aquam.

Pomum morans.

Sunt bini liquido ſurgentes gurgite fontes

Hinc pueri calidam ſuggerit unus aquam.

XL. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

ZWen Brunnen quellen auff mit starckem Lauff klar vnd süß/
Ein deß Knäbleins/ so gibt warm Wasser mit Vberfluß/
Der ander aber kalt/ genennet der Jungfrawen Brünlein/
Mische diß/ vnd mache auß zwey Wasseren/ daß nur werde ein/
Als dann diß Wasser all beyder vermischte Krafft in sich behalt/
Wie Jovis Hammonii Brunn warm ist vnd darzu kalt.

Ex duabus aquis, fac unam, & erit aqua sanctitatis.

EPIGRAMMA XL.

SUnt bini liquido salientes gurgite fontes,
Hinc Pueri calidam suggerit unus aquam:
Alter habet gelidam, quæ Virginis Unda vocatur,
Hanc illi jungas, sint aquæ ut una duæ:
Rivus & hic mixtas vires utriusque tenebit,
Ceu Jovis Hammonii fons calet atque riget.

TOT & tanta sunt aquarum miracula, ut vix magno volumine comprehendi possint, de quibus sparsim varii egerunt authores. Sed præ omnibus duæ aquæ Philosophicæ celebrantur eo nomine, quod quasi cæterarum omnium vires & proprietates non tantùm æmulentur, sed quoque superent. Sybaris, Axus Macedoniæ, Melas Bœotiæ, fluvii, nigras reddūt pecudes, si bibātur; Crathis verò, Clitūnus Mevaniæ & Cephisus fluvii ex nigris albas. Aquæ Sinuessanæ in Campaniæ regione sterilitatem utriusque sexus abolent. Afrodisius fluvius mulieres steriles facit: Cabura fons Mesopotamiæ aquā habet jucundè olentem; Anygri aqua in Peloponneso admodum fœtet: Jovis Hammonii fons die friget, noctu calet, manè & vesperi tepet alternis vicibus. Reliqua ne moremur, omnia etiam contraria sibi invicem à Philosophorum aquis præstantur. De quibus Lullius lib. de Quinta essent. distin: 3. de inceratione; Et sic est, inquit, duplex consideratio in arte, scilicet componere ex una natura unius metalli duos liquores contrarios in compositione; unum, qui virtutem habeat fixantem, congelantem & indurantem, & alterum, qui sit volatilis, infixus & mollis. Iste verò secundus liquor induratur, fixatur & congelatur per primum: Ex quibus ambobus liquoribus resultat unus lapis congelatus fixus & induratus, qui habet virtutē congelandi non congelatum, indurare mollificum & mollificare durum. Ex quibus apparet quæ sint aquæ illæ binæ, & cur in unam aquam redigendæ: Lapis enim aqua dicitur, quia funditur, & vice versa, aqua lapis, quia teritur. Verùm ex locis diversis hæ aquæ ducuntur, interdum longo tractu, velut Romæ videre est circa Aquā Virginis aliósque fontes factitios, & deinde per cōfluxum miscenda sunt, ut una fiat ex duabus. Si enim una est virtutis calidæ & altera frigidæ, commixtæ mixtas vires obtinebunt & miro modo se invicem temperabunt: Hinc aquæ medicatæ & thermæ præstantissimæ orientur, quæ omnis generis morbos & affectus profligabunt, hominémque firmæ sanitati restituent. Natura quidem occulto suo compositionis artificio multas aquas terræ gremio cum diversis minerarum virtutibus confundit & miscet, quæ plurimis ægris sint

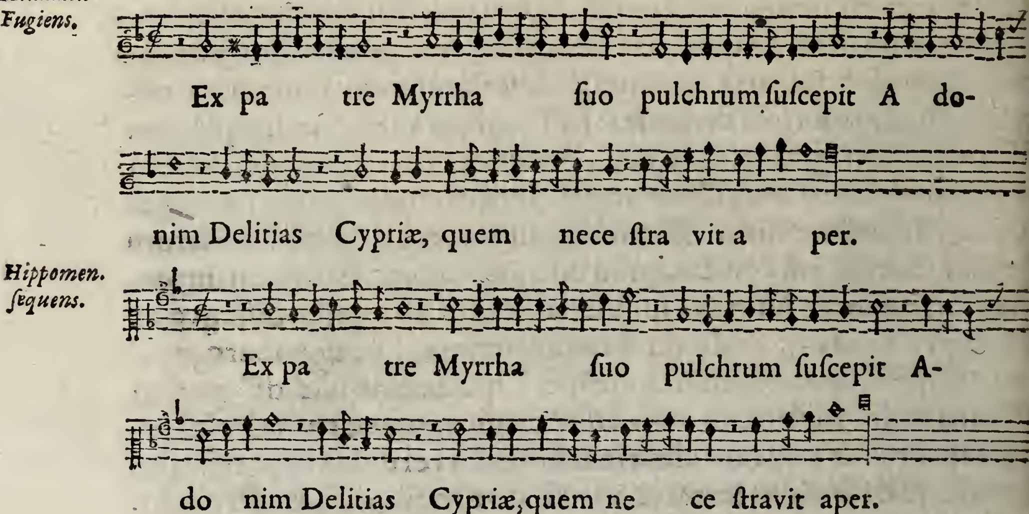
saluti-

alutiferæ,sed si ars accedat cum debito regimine,præmissis univer-
salibus evacuationibus aliísque præmittendis, & misceat inter se
miscenda, cõpositio illa longè effacior erit. Quæ quamvis artificia-
lis videatur, est tamen merè naturalis,quia res fit una & simplex,ho-
mogenea ex diversis,quæ arte nunquam fieri potest. Crama qui-
dem & confusio ab arte causatur absque naturæ ope non vera & na-
turalis unio,quæ à sola fit natura: In Theriaca variorum simplicium
est mixtio artificialis, quæ per contritionem & fermentationem
fit,at nemo eam naturalem compositionem,multo minùs homoge-
neum Medicamentum affirmabit,nisi temerè: De substantiarum
mixtione artificiali constat,quod non per minima se invicem ingre-
diantur, quamvis humana industria iterùm ab invicem discerni ac
separari nequeant. At de qualitatum omnium mixtione disquiri-
tur,num primæ omnium simplicium Theriacæ, in unam Quintam
essentiam transierint,an verò adhuc in suis pulveribus vel substan-
tiis,ut prius,sint velut accidentia in subjecto vel color in pariete; Ac
de inde qd de secũdis, tertiis & quartis qualitatib. dicẽdũ? Probabi-
le est omnes qualitates in suis propriis adhuc hærere subjectis,nec ve-
ra naturali mixtione inter se componi; Alias si qualitates corpora sua
relinquerent, essent quatuor quintæ essentiæ in quolibet composi-
to artificiali, juxta numerum ordinis qualitatum,primarum,secun-
darum &c. absque suis corporibus,& separabiles; quod ita se non
habet. De coagulo leporino scribunt,quod in fluxu à tenuitate san-
guinis,eum sistat & quasi coagulet, in coagulatione verò & grumis
eundem incidat & resolvat; sic aceti,plumbi & multorum aliorum
sunt contrariæ operationes pro diverso eorum usu, quia natura ita
mirabiliter ea miscuit: sic & aqua Philosophica diversas & contra-
rias,habet virtutes. quia natura ex contrariis artis adminiculo eam
miscuit in unam indivisibilem substantiam, quæ nihil aliud est nisi
Quinta essentia, respectu aliorum cum ea miscendorum.

 FUGA XLI. in 3. infrà. retrograda existente simplici seu Basi.

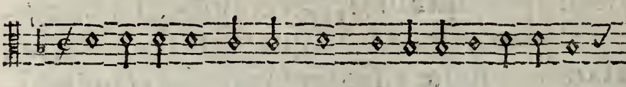
Adonis wirt von einer wilden Saw erlegt/ welchem wie die Venus wolt Hülffe thun/ hat sie mit Blut die Rosen roht gefärbet.

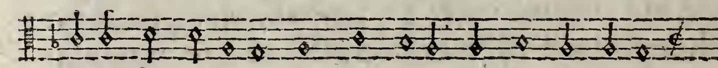
Atalanta Fugiens.

Hippomen. sequens.

Pomum Morans.

XLI. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Von jhrem eygnen Vatter hat die Myrrha Adonim gebohren/
Welchen die Venus sehr liebt/ ein wild Saw tödt im Zoren/
Venus laufft zu/ vnd in dem verletzt am Rosenstrauch jhr Bein/
Daher von jhrem Blut die weissen Rosen roht seyn.
Die Göttin weynt (die Syrer weynen jederman darumb leydt trägt/)
Vnd hat jhn bald vnter die weiche Lattich gelegt.

EMBLE-

Adonis ab apro occiditur, cui Venus accurrens tinxit Rosas sanguine.

EPIGRAMMA XLI.

Ex patre, Myrrha, suo pulchrum suscepit Adonim,
Delitias Cypriæ, quem nece stravit aper.
Accurrit Venus & pede læsa cruore ruborem
Contulit ipsa rosæ, quæ prius alba fuit.
Flet Dea (flent Syri, luctus communis in orbe est)
Illum lactucis mollibus & posuit.

ADONIDIS allegoriam quàm impropriè quidam ex mythologis explicent, & eum nunc ad Solem, aprum, à quo occisus est, ad Brumam hirsutam, nunc ad semina frumentorum, quæ 6. mensibus apud Proserpinam subtus terram, & totidem supra terram apud Venerem sunt, referant, alibi satis expositum & refutatum est à nobis. Hic Solem esse Philosophicum sub Adonide intellectum cum concordantia omnium pronunciamus: Unde Versiculus:

Omnia sunt idem, Dionysus, Sol & Adonis:

Et Orpheus: qui vario lætaris nomine Adoni,

Germinum & idem author, pariter puer atque puella:

Quæ omnia de Sole cœli nullo modo intelligenda sunt, sed de Philosophico; Hic enim utrumque sexum exprimit, ille non item: Sic & Dionyso & Soli idipsum tribuunt, quod Adonidi, & ècontra, quemadmodum & Osiridi. Adonis verò ab Apro interimitur, hoc est, ab aceto acerrimo seu aqua solutiva, cui aprugni & fulminei sunt dentes, quibus Adonidem stringit; quia Sol Philosophicus ab eo apro lethaliter vulneratur, in membris solvitur & discinditur; At Venus amasio suo opem ferre conatur, qui cùm esset mortuus, inter lactucas eum posuit & custodivit. Eundem ad modum Osiris à Typhone occiditur, & in varias partes dissecatur, quas Isis, Osiridis conjunx, recollegit & conjunctas sepulturæ tradidit. Idem luctus, qui mortē Osiridis in Ægypto quotannnis secutus, & Adonidis in Syria & vicinis regnis sequebatur; ubi per aliquot dies planctus & ejulatus auditus, post data sunt lætitiæ signa & tripudia, quasi ille, qui mortuus fuisset, jam denuò viveret illatus cœlo: Unde vanitas eorum religionis seu superstitionis Ethnicæ oborta est, quæ crevit in immensum, Diabolo præbente occasionem, falsáque miracula procurante. Natus fuit Adonis ex Cinyra (ut fingunt) Cypri rege, ejusque filia Myrrha, natus dicitur incœstu, si historia spectetur, nefario, si allegoria, non illicito, sed inprimis necessario. Nisi enim ex matre & filio, vel ex patre & filia, fiat conjunctio, indeque nascatur, nihil in hac arte perficitur. Hic enim, quo conjuges sint sibi invicem sanguine propinquiores, in primo gradu consanguinitatis, vel secundo, eò sunt

fœcun-

fœcundiores & èconverso, quo remotiores, eò infœcundiores, quod in hominum matrimonio tolerabile non est. Hinc Oedypus propriam matrem ducit, Jupiter sororem, sic & Osyris, Saturnus, Sol, servus rubeus, Gabritius; De Adonide Sol (in metaphora Belini apud Rosarium) hoc est, de seipso ita loquitur: *Scitote, quod pater meus Sol dedit mihi potestatem super omnem potentiam, & induit me vestimento gloriæ: Et mox. Ego enim unicus sum & assimilior patri meo, &c. servos meos extraho de potentia & natura eorum, & induo eos de splendore & lumine meo pulchro quem dedit mihi pater meus, in omnibus operibus eorum: Ego enim sum excellens, qui exalto & deprimo cuncta, & nullus servorum meorum potest super me, nisi unus, cui datum est, quod contrarius est mihi. Et ipse destruit me, non tamen destruit naturam meam. Et ipse est Saturnus, qui separat omnia mea membra: Postea vado ad matrem meam, quæ congregat omnia membra mea divisa & separata: Ego sum illuminans omnia mea, & facio lumen apparere patenter in itinere de patre meo Saturno, & etiam de matre mea, quæ mihi inimicatur.* Hactenus dicta adeò clara sunt, ut vel mediocriter in lectione authorum versato tenebras à mentis oculis discutiant, & lucem solarem patefaciant, quæ in concordantiis adductis rerum & personarum abundè perspicitur. Nam quæ vera sunt, etiamsi sub velo allegoriæ tecta, miro inter se suffragio consentiunt, quæ falsa, secum cumque aliis pugnant, & in diversa abeunt.

Dem

Dem/der in Chymicis versiret, sey die Natur/ Vernunfft/ Erfahrenheit vnd Lesen/ wie ein Führer/ Stab/ Bryllen vnd Lampen.

Atalanta Fugiens.

Dux Natura ti bi tuque arte tú-
E sto lubens, erras, erras, erras, er-

que arte pedissequus il li
ras, ni comes ipsa viæ est.

Hippom. Sequens.

Dux Natura ribi tuque ar-
E sto lubens, erras, erras er-

te, ar te pedissequus il li
ras, ni comes ipsa vi æ est.

Pomum Morans.

Dux Natura tibi, tuque arte pe-
Esto lubens, erras, eras, eras, er-

dissequus, pedissequus il li
ras, ni comes ipsa vi æ est.

XLII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEin Führerin die Natur sey/ welch'r du must folgen von weiten/
Williglich/ anderst du irrst/ wo sie dich nicht thut leyten/
Die Vernunfft sey dein Stab/ vnd es muß stärcken die Erfahrnheit
Dein Gesicht/ daß du könnst sehen/ was gelegt ist weit vnd breit/
Daß Lesen sey wie ein Lamp im finstern leuchtend hell vnd klar/
Dadurch du mögst verhüten der Sachn vnd Wörter Gefahr.

EMBLE-

In Chymicis versanti Natura, Ratio, Experientia & lectio, sint Dux, scipio, perspicilia & lampas.

EPIGRAMMA XLII.

DUx *Natura tibi, túque arte pedissequus illi*
Esto lubens, erras, ni comes ipsa viæ est.
Det ratio scipionis opem, Experientia firmet
Lumina, quò possit cernere posta procul.
Lectio sit lampas tenebris dilucida, rerum
Verborúmque strues providus ut caveas.

CAsus, qui peregrinantibus accidere possunt, innumeri sunt, præsertim si pedibus noctu per loca lubrica & periculosa iter facere instituant: ad quod quatuor tanquam summè necessaria requiruntur, ne de viatico & robusto corpore quicquam dicamus: Primò locorum, per quæ eundum erit, non ignarus comes aut dux: Si enim ignarus ignarum duxerit, idem iis quod cæcis contingit, ut si non in foveam, tamen in errores & ambages ambo præcipitentur: Secundò, bacillus vel scipio, quo viæ lubricitas, ne cui damnosa sit, præcavetur: Tertiò, oculi sani; cæcis enim aut lippis ejusmodi itinera sunt periculosissima: Quartò lampas sive fax incensa; ut discrimina viarum dignosci possint. Eodem modo si quis difficilimo se committat itineri, ut Medicinam Philosophicam indaget, præter sumptus & corporis robur, quaterna desiderabit ante dictis parallela & correspondētia ex æquo, videlicet Naturam, Rationem, Experientiam & Lectionem: quorum si unum aut alterum defuerit, reliqua parùm aut nihil juvabunt: Hisce enim, tanquam quatuor rotis currus Philosophicus incedit, cui ex rotis una deesse nequit, si superfit, nil prodest. Natura præsupponit corpora naturalia, & spiritus, tanquam subjecta primo à natura ministrata, in quæ ars postea agat id præparando, purificando & habile reddendo, ut de eo id fieri possit, quod ars pro fine promittit: Sic figulus sumit aquam & terram, vitrarius cineres & arenam, faber ferrum, æs stannum, plumbum, argentum vel aurum, coriarius pelles crudas & sic alii alia: Ita quoque chymiæ artifex ad sua materialia respicit: Illis sua sunt notissima vel primo die, huic per multos annos, cùm incipit, plerumque ignota manent, ne dicam, per totam vitam. Natura quidē digitum intendit in materias, sed multa sunt, quæ impressionem naturæ obscurent, ut agnosci nequeat. Prima itaque intentio est, naturam intimè contemplari quomodo procedat in suis operationibus eo fine, ut subjecta Chymiæ naturalia absque defectu aut superfluitate haberi queant: Unde natura sit dux & comes tanti itineris, cujus vestigia sequenda sunt. Secundò Ratio sit instar scipionis; qui firmet gressus & pedes stabiliat, ne vacillent; Absq; ratiocinatione

ne enim quis ad lapsum in errores erit proclivis, Unde dicunt Philosophi; Quicquid audis, ratiocinare, num ita esse possit, nec ne. Ad impossibila enim credenda vel peragenda nemo impellitur, nisi ipse debilis memoriæ, obtusi ingenii & fatuæ imaginationis, ut sibi imponat falsa pro veris accipiendo & vera pro falsis renuendo: Ajunt quoque se non curare de verbis, quicquid dicatur, sed saltem de rebus, quid intelligatur; Et verba esse propter res & non res propter verba. Exempli gratia, dicat quis, tincturâ Philosophicâ vitrum fieri malleabile. Quid ni hoc credidero, si modò ratio dictet? Tertiò Experientia dabit perspicilia, quibus remota videri possint; Hæc sunt instrumenta optica imbecillitatem oculorum humanorum juvantia & corrigentia, arte inventa & facta. His persimilia sunt Experimenta circa mineralem materiam cujusque generis tentata, visa vel verè audita; quæ quò plura fuerint in memoria, eò plura ratiocinatio inde sumet & inter & cum aliis comparabit, ut animadvertat, quid sit verum, quid non. Quartò Lectio quasi lampada perspicuam in intellectu incendat, sine qua erunt ubique tenebræ & densæ nubes. Debet autem lectio bonorum authorum sæpè iterari; aliàs nihil proderit. Hinc Bacaser in turba: *Qui* ergo inquit, *longanimis erit, libentérque patientiâ fruitur, in tramite justo hujus artis meabit qui verò citius se putat ex libris nostris fructum capere posse, fallitur, satiusque fuerat, non inspicere quidem, quàm unquam contigisse*: Et quæ ibidem sequuntur.

Hörzu dem Geyer so reden kan/der fälschlich dich nicht setzet an.

Atalanta fugiens.

Montis in excelso consistit ver-
As si du è clamans, assidu è

tice vul tur, vul tur
clamans: Albus ego atq; niger.

Hippom. sequens.

Montis in excelso consistit
Assidu è clamans, assiduè

vertice vultur, vul tur,
clamans: Albus ego atq; ni ger.

Pomum morans.

Montis in excelso con si stit, consi-
As sidu è clamans, assi du è cla-

stit vetice, vertice vultur
mans: Albus ego atq; niger.

XLII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

AVff der Spitzen hoch deß Bergs der Geyer thut sitzende laut schreyn
Ohn vnterlaß: Jch bin der weisse vnd schwartze allein/
Der Citron Farb vnd roht: Jch lieg nicht; derselb ist auch der Rab
So fleugt/ob wol jhm seyn die Flugel geschnidten ab/
In finster Nacht/ auch wenn die Sonn erhoben am Mittag steht/
Dann dieser/oder der ist/darauß die gantze Kunst geht.

EMBLE-

Audi loquacem vulturem, qui neutiquam te decipit.

EPIGRAMMA XLIII.

Montis in excelso consistit vertice vultur
Assiduè clamans; Albus ego atque niger,
Citrinus, rubeúsque feror nil mentior: idem est
Corvus, qui pennis absque volare solet
Nocte tenebrosâ, mediâque in luce diei,
Namque artis caput est ille vel iste tuæ.

LOQUACES seu vocis humanæ æmulas volucres, videlicet Psittacos, corvos, monedulas, & picas quotidiè passim audimus. Sic Plinius suo tempore, quo historiam edidit, Agrippinā Claudii Cęsaris uxorem habuisse turdum, sermones hominum imitantem scribit. Habuerunt & Cæsares juvenes sturnum & luscinias Græco latinóque sermoni assuefactas, & assiduè nova loquentes longo etiam verborum filo. Cumque ejusmodi nō raræ occurrant aves, minùs admiratione dignæ nunc censentur, siquidem usus & assuefactio omnes volucres latiori lingua præditas hoc modo vocales & garrulas reddere possit. Verùm vultur ille, cujus Philosophi mentionem faciunt, voces, si quas edit, non ex usu didicit, sed eas natura ipsius tacitè exprimit. Philosophi verò dicunt, quod assiduè clamet, altáque voce pronunciet, quis sit & qualis, in quo magnos imitatur principes, qui titulos suos & hæreditates semper in initio suarum intimationum innotescere volunt, non superbiæ alicujus notâ, sed aliorum causa, ut & ipsi sciant, quibus principatibus dominentur, aut jus hæreditarium prætendant. Sic multum interest, ut agnoscatur, quibus coloribus, tanquam armorum & titulorum insignibus, Philosophica avis gaudeat, & cæteras antecellat. Ego, inquit, ut Rosarius habet ex Hermete, sum nigrum albi, & Citrinus rubei, & certè veridicus sum & non mentiens. Nigrum se adfirmat, album, citrinum & rubeum, & talis reverà est, etsi enim tres ultimos colores actu nondum possideat, tamen hæreditatum eorum expectat. Hinc Rosinus in lib. divinarum interpretationum; Recipe, inquit, lapidem, qui est niger, albus, rubeus, citrinus, avis mirabilis, qui nigredine noctis, & diei claritate sine alis volat. Ex amaritudine namque in suo gutture existente, coloratio accipitur, à suo verò cruore mera aqua accipitur, sicut dixit Alexander. Recipe lapidem quatuor colorum fili. Colores hosce omnes, qui sunt principales, successio ordine adesse lapidi, ad nauseam Philosophorum libri dictitant. Cur verò Vultur appelletur Philosophicum subjectum, non abs re erit. Ex vulturibus nigri prævalent, rapaces sunt, sed tardè volant, propter corporis molem. Ajunt hanc avem concipere sine masculorum semine, & sine conjunctione

junctione generare, natósque ex iis in multam ætatem procedere ad annum usque centesimum. Nidificant in altis rupibus, nidos nemo attigit. Fœtus ferè cernuntur bini: Auxilio sunt contra serpentes. Euro gravidæ fiunt. Cùm cœperunt ova edere, aliquid adferunt ex Indico tractu, quod est tanquam nux, intùs habens, quod moveatur, sonúmque subinde reddat, quod ubi sibi apposuerunt, multos fœtus producunt, sed unus tantum remanet, qui IMMUSULUS vocatur. Hermodorus Fonticus apud Cœlium testis est, vultures esse omnium animalium innocentissimos, quia nihil prorsus attingant eorum, quæ serant homines, plantent, alant. Animantium præterea nullam interimant. Volucribus quoque vel mortuis abstineant, quodam cognationis intellectu: Hinc in auguriis præstantissimi habebantur, ut indicant Urbis Romæ primordia. Has vulturum proprietates ferè omnes cùm Philosophicus ales exprimat, hinc non immeritò vultur ab Hermete aliisque appellatur, qui & tardus in volatu & niger colore est; Concipit ex sese: Sic enim Rosarius circa finem; *Et ipse est draco, qui maritat seipsum & impraegnat seipsum & parit in die suo, &c.* Et Rosinus ad sarratant: *Et ipsum est serpens seipsum luxurians, seipsum impraegnans & in die una parturiens, &c.* Diutissimè vivit & superest, seque multiplicat. Quod enim Virgilius de Phœnice ave scribit, huic æquè (quia eadem est) convenit:

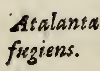
Alipedem cervum corvus ter vincit, at illum
Multiplicat novies Phœnix reparabilis ales:
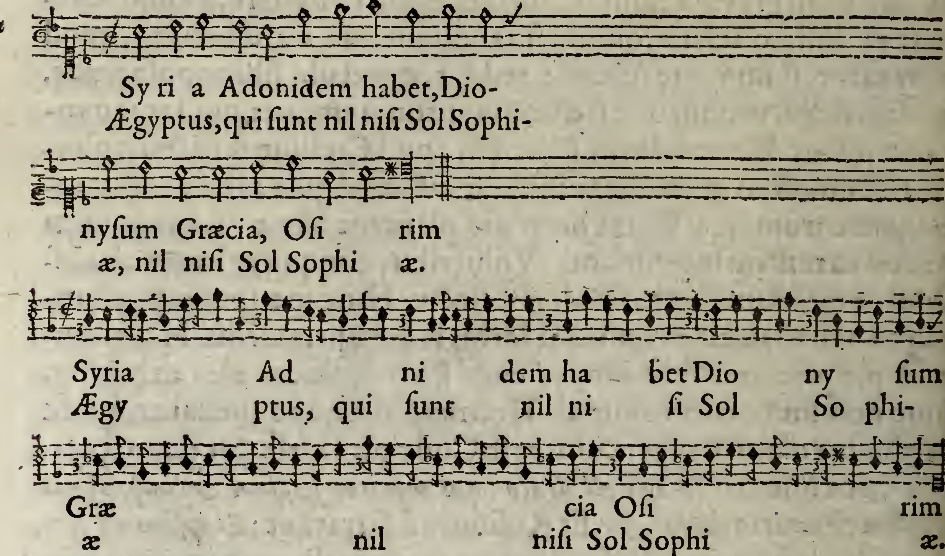
Hujus nidos attingere valdè difficilè est: Cum serpente Mercuriali pugnat, eúmq; vincit, hoc est, Sol cum luna. Ex vento concipitur, & in ventre ejus portatur, & in aëre nascitur. Ætites lapis lapillum habẽs intra se sonantem, à multis tot ũ dicitur. Unus saltem immusulus in nido Philos. invenitur. Innocentissima quoq; avis est Philos. quia nulli nocet, omnibus scientibus prodest, & in auguriis præstantissima. At cur in monte nidificat, & sedens ita clamat? Respondet Rosinus ex Rasi, qui inquit: *Contemplare altissima montana, quæ sunt à dextris & à sinistris, ac ascende illuc: Ibi lapis noster invenitur, & in alio monte, qui fert omne genus pigmentorum, & spiritus vel species, ibi similiter est: Morienus: Conscendite alta montana, arboribus consita, quia ibi lapis noster invenitur & absconditus est: Et Hermes: Recipite lapidem benedictum, comminuite & lavate lapidem rubeum, de quo extrahitur, qui invenitur in montibus & maximè aliquando in cloacis veteribus.*

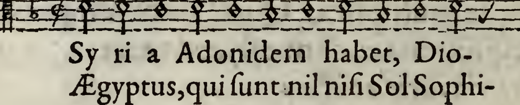
Durch

 FUGA XLIV. in 5. seu 12. suprà. Basi sola proportione existente.

Durch Betrug Typhon Osirim tödtet/ vnd seine Glieder zerstrewet/ welche widerumb zusammen bringt die Isis, so weit berümbt.

nysum Græcia, O si rim
æ, nil nisi Sol Sophi æ.

XLIV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Syrien Adonim hat/ Dionysum Griechenland eben/
Egypten Osirim, so seynd die Sonn den Weisen geben/
Die Isis ist die Schwester/ auch Mutter vnd Osiridis Weib/
Welchs Glieder der Typhon theilt/ sie wider fügt in ein Leib/
Jhm aber gebrach das Glied deß Manns/ im Wasser verlohren/
Dann der Schwebel vergeht/ so den Schwebel gebohren.

EMBLE-

Dolo Typhon Osyridem trucidat, artúsque illius
Hinc inde dissipat, sed hos collegit Isis inclyta.

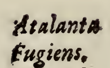
EPIGRAMMA XLIV.

Syria Adonidem habet, Dionysum Græcia, Osirim
Ægyptus, qui sunt nil nisi SOL *Sophiæ:*
ISIS *adest soror, & conjunx ac mater Osiris,*
Cujus membra Typhon dissecat, illa ligat.
Defluit at pudibunda mari pars, sparsa per undas,
Sulphur enim, SULPHUR *quod generavit, abest.*

OSYRIDIS allegoriam alibi, nempe in 1. lib. Hieroglyph. ad suam veram originem, quæ Chymica est, reduximus & plenariè explicavimus. Quocirca hic eadem repetere (quamvis eadem de iisdẽ dici debeāt) supervacaneum arbitramur. At nihilominùs discursum hic instituemus parallelum, q intra carceres Antiquæ Chymiæ (quę tota poëtis decantata & figurata est) semper versabitur & manebit. Osyridem tu mihi Deum, aut regem Ægyptium persuadebis? Non credam, etiamsi persuaseris, ut credam: Longè aliter enim canes, longè aliter (ut est in proverbio) sues olent: Deum planè nego, & tu mihi assentiêris, nisi sis Ethnicus aut distortæ à recta ratione opinionis. Regem nec fuisse, demonstratur ex circumstantiis omnib. quæ alibi considerantur: Sol est, sed Philos. cujus nomen cùm illi passim attributum legatur, vulgares, qui nullum alium nisi mundanum illud lumen noverunt, pro eo interpretati sunt. A sole mundi sol Philosophorum denominationem habet, quia proprietates naturæ ab illo sole cœlesti descendentes, aut ei convenientes, continet. Sol itaque Osyris est, Dionysus, Bachus, Jupiter, Mars, Adonis, Oedypus, Perseus, Achilles, Triptolemus, Pelops, Hippomenes, Pollux. Luna verò Isis, Juno, Venus, mater Oedypi, Danaë, Deidamia, Atalanta, Helena: Item Latona, Semele, Europa, Leda, Antiope, Thalia. Atq; hæ sunt compositi partes, quod ante operationem lapis dicitur, & nomine omnis metalli, Magnesia: post operationem, Orcus, Pyrrhus, Apollo, Æsculapius. Adjuncta sunt, Typhon, Python, Aper: Artifex Hercules, Ulysses, Jason, Theseus, Pyrithous: Labores & pericula innumera, quæ ab his artificibus exantlata fuere. Videantur Herculis labores, Ulyssis errores, Jasonis pericula, Thesei conatus & Pyrithoi remoræ. Magnum hoc est materiæ & doctrinæ volumen, per quod Vulcanus, Mercurius & Saturnus omnibus paginis currunt & recurrũnt, hic ut pater omnium & causa, sine qua non, ille, ut materia & forma, iste, ut efficiens. Sol ducit sororem lunam in uxorem. Jupiter Junonem, ut Saturnus Rheam, & Osyris Isidem: Dionysus ex matre Semele combusta fulmine Jovis eripitur immaturandus in femore Jovis patris, Æsculapius ex Coronide matre: Diony-

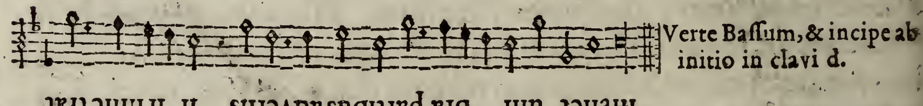
Dionyſus adultus novam vini potionem monſtrat hominibus uſq; in Indiam expeditionem ſuſcipiens; Oſiris & Triptolemus, frugum ſeminationem & uſum, Æſculapius, medicinæ adminiſtrationem: Dionyſus Græcis ſic dictus, Romanis Bacchus eſt, Ægyptiis Oſiris, Syriis Adonis. Oedypus patrem occîdit, & matrem duxit; Perſeus avum interemit, Typhon fratrem Oſirim, aper Adonim, Ceres nutrix Triptolemi patrem ejus Eleuſium; Hippomenes pomo aureo Atalantam vicit, Tantalus pater Pelopis Hippodamiam curruli certamine obtinuit. Oſiris in partes diſſectus & ab Iſide matre, ſorore & conjuge iterùm conjunctus fuit. Pelops puer coctus & bullitus humero à Cerere depaſto vitæ reſtitutus, addito humero eburneo: Achilles & Triptolemus ſub carbonibus noctu poſiti, & interdiu lacte nutriti ſunt, hic à Cerere nutrice, ille à Thetide matre: Achilles & Helena Trojani belli cauſæ fuerunt, hæc ut impulſiva, ille ut efficiens; Helena nata ex ovo eſt, & in Pelei & Thetidis nuptiis, ex quib. Achilles natus, pomum Eridos, prima cauſa raptus Helenæ, projectum fuit. Pollux adfuit Argonautis, qui quinquaginta ferè annis ante bellum Trojanum inceptum vixiſſe præſupponuntur (ſi vixerint) & Helena cum Polluce ex uno ovo prodiit; Fuit itaque anus Helena, cùm raperetur à Paride: Achilli in Elyſiis campis Medea nupſit, tum anus edentula: niſi fortè ſibi juventutem reſtituit, ut Æſoni, Jaſonis patri, & Ceres Pelopi, unde bis pubeſcens appellatur: Perſeus alatum equum accepit à Pallade, eique caput Meduſæ in remunerationem attulit, cui Mercurius harpen, & alii Dii alia arma miniſtrârunt, Triptolemus à Cerere currum cum draconibus alatis: Ex Jovis cerebro Pallade nata Rhodi pluit aurum, ut & Sole concũbente cum Venere; Et Jupiter, ut aurum compreſſit Danaen, ut Cygnus Ledam, ut cuculus ſororem Junonem; ut Taurus Europam, ut Satyrus Antiopen, & ſic concordantia eſt in omnibus.

Die Sonn vnd jhr Schatten vollnbringen das Werck.

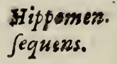

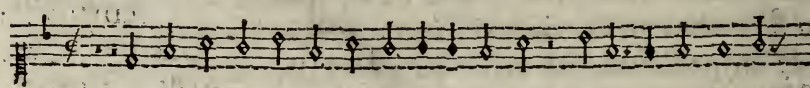

Sol, fax clara poli non corpora densa non corpora densa pene-

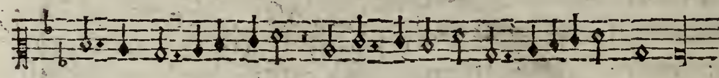

trat, Hinc illi adversis partibus umbra manet.

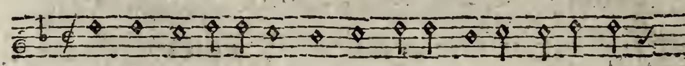

Sol, fax clara poli non corpora densa, non corpora densa

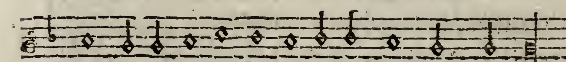

penetrat, Hinc illi adversis partibus umbra manet.

Pomum Morans.

Sol, fax clara poli non corpora densa penetrat,

Hinc illi adversis partibus umbra manet.

XLV. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DJe Soñ deß Himels klares Liecht kan nicht dicke Leiber durchgehn/
Drumb bleibt ein Schatten an den Orten/ so sie nicht kan sehn/
Ob wol derselbige ist sehr gering vnter den Dingen allen/
Jedoch thut er nützlich den Astronomis gefallen/
Aber mehr Geschenck geben hat den Weisen die Sonne vnd jhr Schatt/
Dann sie die gülden Kunst vollenführen mit der That.

EMBLE-

Sol & ejus umbra perficiunt opus.

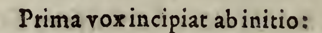
EPIGRAMMA XLV.

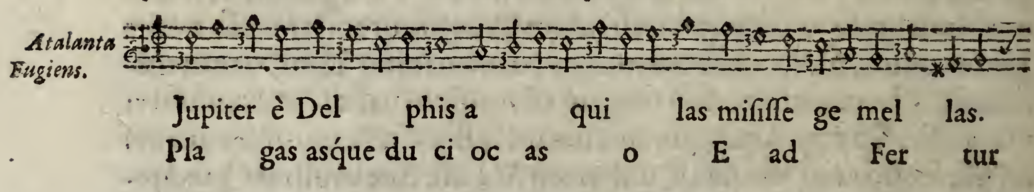
SOL, *fax clara poli, non corpora densa penétrat,*
Hinc illi adversis partibus umbra manet:
Vilior hæc rebus quamvis eſt omnibus, uſu
Attamen Aſtronomis commoda multa tulit:
Plura Sophis ſed dona dedit SOL, *ejus & umbra,*
Auriferæ quoniam perficit artis opus.

QUEMADMODUM in Palatio rotundo seu formæ sphæricæ, uno loco ignis incensus illustrat circum circa omnes parietes superiores & inferiores partes, exceptis iis, ubi mēsa vel tabula in medio consistens suo objectu impediat & umbram tenebrosam admittat, ita & Sol in magno illo cœli palatio sive Theatro cœlato constitutus omnem cœli concavitatem, contenta in eâ diaphana & lucis receptiva corpora, hoc est, stellas quascunque, errantes & fixas, radiis suis illuminat, nisi ubi Terræ intermediæ densitas prohibeat: Ibi enim umbra nigra & tenebrosa, quæ nox dicitur, tam diu permanet, donec solis præsentiâ fugetur & lux ejus vice fundatur & conspiciatur. Est itaque umbra & nox solaris lucis privatio seu absentia, dies ecōtra irradiatio & circumfusio. Umbra est, quæ solis aspectum tolerare nequit, idcirco fugiens & se abscondens nunc ab hac, nunc ab illa parte terræ, pro ut sol est ex opposito. Nunquam Sol & umbra se invicem viderunt, quamvis in momento quovis, si natura admitteret, possent; sed sol ut inimicam sibi audiens semper illi insistit fugienti, nec unquam defessam capere potest, ut pulchrè Buchananus in libro sphærico cecinit. Ad imitationem & exemplum magni illius solis, ejúsque umbræ, Philosophi observârunt & suo soli adesse umbrā nigram, nebulosam & fugacem: Hinc Hermes, Fili, inquit, extrahe à radio suam umbram, hoc est, vide ut solem tuum circum ducas per primum mobile, cui Vulcanus præficitur, ut & illa Terræ tuæ pars, quæ nunc umbrosâ nocte tegitur, clarâ fruatur luce solari: Nisi enim per motum primum totum Firmamentum cœli cum omnibus contentis singulis diebus naturalibus, hoc est, viginti quatuor horis semel circumduceretur, sed saltem motu suo proprio, secundo & annuo dicto Sol moveretur, qui infra nos sunt Antipodes, ferè semestri temporis spacio noctem habere & nos diem unum contingeret, & post vice versa illos diem & nos noctem: ut sic totus annus ex una nocte & die constaret, veluti nunc sub utroque polo hæ vices experimento & ratione verissimæ comprobantur. At providentiæ Divinæ longè aliter visum fuit, quæ ideò duplices motus ordinavit planetarum, primum & secundum, & sic annum in multos dies distribuit:

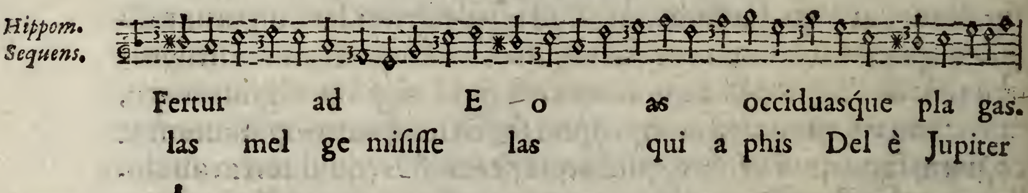
buit: Umbra autem illa & sol diem & noctem faciunt simul, quod sol per se solus non posset, cujus est illuminare omnia opposita loca & corpora, non autem umbram facere, nisi per accidens suâ absentiâ. Ita & Sol Philosophicus cum sua umbra facit diem, hoc est, lucē & noctem seu tenebras, nempe Latonam seu magnesiam, cujus umbram ignito pharmaco delendam & comburendam esse tradit Democritus, ut lib. 3 Aureæ mensæ patet in initio. Umbrarum utilitas in Astronomicis adeò magna est, ut sine iis illa scientia absolvi vix possit, Chymici quoque suis umbris asscribunt, quod eorum ars ad perfectionem veniat; Quid enim Sol hic sine umbra? Quod pistillum sine campana: Illud quidem facit motum primum, ut sonitus detur, at hæc dat sonitum; illud est plectrum, hæc organum; illud lingua, hoc os magnum: Umbra res vilissima est, non Enti proxima, sic & Philosophorum umbra est quid nigrum nigrius nigro, ut vocant, vel vilius algâ, non propter se, sed hominum opinionem & copiam; Igne quid utilius, quid aqua preciosius, quid terra amabilius, quæ dat flores & amabilia omnia? quid aëre jucundius, quo intercluso, omnia jucunda esse desinunt: Attamen, quia prostent ad hominum usus in latè patentibus suis sphæris, vilissima censentur, præposterâ imaginatione. Sic & umbra taxatur & communis & Philosophica; Qui in umbris subterraneis diu degunt, si in claram solis lucem subitò producantur, amittunt visum & aciem oculorum; Ita qui in sola umbra Philosophica morantur & operantur, nec ei solem adjungunt, judicio & oculis mentis privantur: effectúque frustrantur. In meridiem sole cœlesti elevato major est calor, est & minor umbra; sic quoque hic calore aucto diminuitur umbra & è converso; Incipiendum itaque sole à meridionali latere ad nostrum verticem se iterum flectente, in Capricorno; & prima operatio usque ad Arietem erit absoluta; tum incipit opus mulierum, usque ad Leonem; & post labor ex labore provenit, donec annus capite caudam apprehendat, ut anguis, hoc est, absolutus sit.

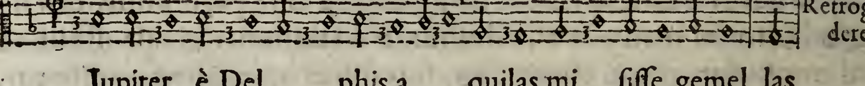
Zween Adler/ einer von Oſten/der ander von Weſten kommen zuſammen.

Secunda à fine, & canat verſus initium.

Jupiter è Del phis a quilas mi ſiſſe gemel las
Plagas occi duas que E o as ad Fer tur

XLVI. Epigrammatis Latini verſio Germanica.

DEr Jupiter von Delphis zween Adler hat außgeſendet/
Gegen Auffgang vnd Niedergang ſo fern die Erd ſich endet/
Dieweil er das Mittel der Erdn wolt wiſſen vnd verſtehen/
Welch(wie man ſagt)zugleich zu Delphis wider geſehen/
Es ſeynd aber zween Schein/dieſer von Oſten vnd der von Weſten/
Welche zuſammen kommen vnd in ein'n ſich befeſten.

EMBLE-

Aquilæ duæ, una ab ortu, altera ab occasu conveniunt.

EPIGRAMMA XLVI.
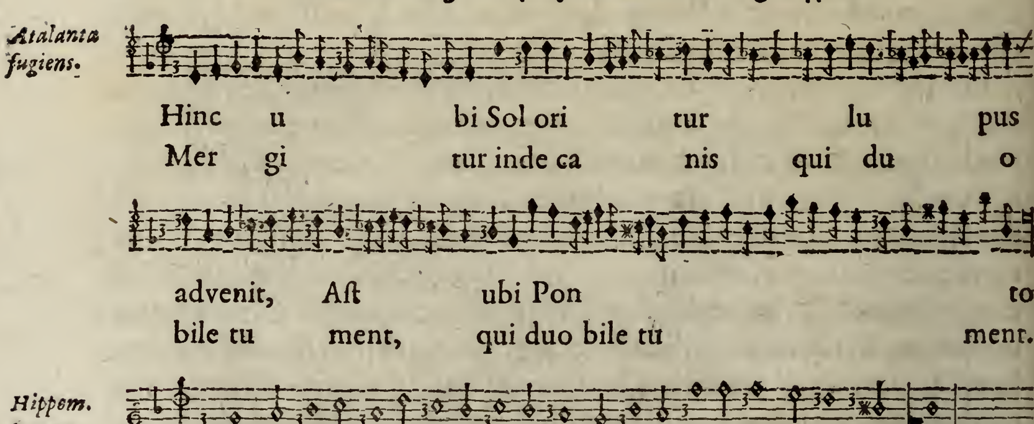
JUpiter è DELPHIS *aquilas misisse gemellas*
Fertur ad Eôas Occiduásque plagas:
Dum medium explorare locum desiderat Orbis,
(Fama ut habet) Delphos hæ rediêre simul.
Ast illæ lapides bini sunt, unus ab ortu,
Alter ab occasu, qui bene conveniunt.

APOLLINEM antiquiſſimum ex Vulcano natum, Athenarum cuſtodem tradit Cicero lib. de natura Deorum. Quæ quidem opinio, ſi ut debet, ad allegoriam transferatur, eſt veriſſima; Quia Vulcanus Solem Philoſophicum, qui Apollo eſt, producit. Sed prævaluit, quod ex Jove natus ſit; Cùm verò Latona utero geſtaret gemellos Apollinem & Dianam, quos ex Jove conceperat, Juno Zelotypa Pythonem horrendæ vaſtitatis ſerpentem immiſit, qui gravidam proſequeretur & vexaret. Mulier miſera poſt diutinos errores tandem navigio delata in inſulam Ortygiam, ad ſororem ſuam Aſteriem, quæ in ea regnabat: Cúmque ea inſula ferè tota mari inundaretur, parturienti Latonæ locum dedit, unde Delus dicta, quæ Ἄδηλος erat antea. Ibi igitur enixa pueros; prima prodiit ex utero Diana, eaque ſe obſtetricem matri in partu fratris Apollinis laboranti præbuit; Unde factum eſt, ut prægnantes in puerperio ejus Numen invocarent, eamque vel Lucinam vel Ilithyiam vocaverunt, quod lucem natis infantibus apertis eorum oculis oſtenderet: Apollo igitur natus, & adultus Pythonem matris vexatorem ſagittis confecit & Cyclopes occîdit, quod fulmen Jovi fabricaſſent ad interficiendum ejus filium Æſculapium, quem Jupiter fulminatum ad inferos detruſit, propterea quod Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reſtituiſſet. Hæc eſſe merè Chymica, multis in locis demonſtravimus. Latona enim, Cynthia, Apollo & Python, ſunt requiſita artis, quæ eo modo ſe habent invicem, ut narratum eſt. Cùm verò hæc ab antiquiſſimis Poëtis, ut Orpheo, Lino, Muſæo, Homero, ſcriptis vulgata eſſent, apud ignaros occaſionem religioni & venerationi Apollinis præbuerunt. Hinc in multis locis Europæ & Aſiæ cultus eſt Apollo, eique erecta templa innumera. Præcipuè verò Delphis antiqua religione venerandum habuit templum, in quo ſtatuæ plurimæ ex auro ſolido & argento magni ponderis & artificii à regibus & principibus repoſitæ erant, cum aliis donariis precioſiſſimis, quæ ab omnis ſtatus hominibus religionis cauſa in ſacrariis recondita erant. Pauſanias refert ſceleton aheneum artificii admirandi appenſum tholo templi fuiſſe ab Hippocrate. Apollini

quoque

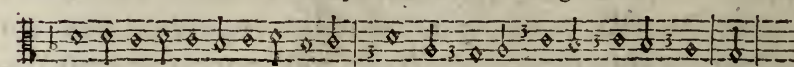
quoque ſacratus fuit ille celebris tripes, à Pelope, dum uxorem Hippodamiam duceret Oenomai regis Elidis filiam, quem Tripodem fabricârat Mulciber & Pelopi donaverat. Hic in medio templi erectus erat, in quo inſidens Pythia afflatum Dæmonis erumpentis è profundo hiatu excipiebat, quo correpta vaticinabatur, & reſponſa dabat ſciſcitantibus rerum futurarum eventus. Fuere autem Delphi in Bœotica ad radices Parnaſſi ſiti. Templo vicinus fuit fons fatidicus, Caſſiotis, cui ſi faces ardentes admoverentur, eas extinguebat: ſi procul eſſent remotæ, ſubitò accendebantur, & flammas cõcipiebant. Ejusque fontis aqua pota vim vaticinandi præbebat; ſed tamen brevioris vitæ reddebantur ejus aquæ potores. Cùm itaque concurſus fieret ex omnibus Europæ, Aſiæque partibus ad oraculum Delphicum, poëtæ eum locum, nẽpe Parnaſſum eſſe in medio terræ fabulati ſunt; idq; ab exemplo Jovis probarunt, qui duab. aqlis emiſſis id experimentatus fuerat: Verùm cùm hæc res hiſtoriæ fide non nitatur, non à veritate alienum eſt, eam chymicis aſſcribere, præſertim cùm totus Apollo, ut dictum, ſit chymicus origine, licet dæmon poſtea hominum ſupſtitionem ſub eo nomine confirmârit & vaticinia dederit. Duæ aquilæ ſunt duo lapides, ex quib. unus ab oriente, alter ab occidente venit; q, Philoſ. multis modis demõſtrârunt. Illas Jupiter emiſit, utpote ſuas armigeras. Aquila autem Apollini ſeu Soli amica videtur, quia pullos ſuos probat ad Solem, quem ſi ſuſtinere nequeant, ut degeneres excludit. Ejus pennæ aliis reb. cõſertæ dicuntur non putreſcere, & aliarum avium pennas devorare, facilè inaurationem admittere. Non ſenio, nec ægritudine moritur, ſed fame. Creſcens n. roſtri ſuperioris aduncitas impedit, ne cibum queat capere; quâ abjectâ in fontem ter ſe mergit, eoq; modo redire fertur ad juventutem. Hinc Pſalmographus: Renovabitur, ut aquilæ, juventus tua: Ex volatilib. nunquam fulmine tangitur. Pugna eſt illi in draconem, qui propterea ejus ova conſectatur: Quæ omnia ejus naturæ munera cauſam præbuerunt, cur Philoſ. aquilam in arte ſua prædicent, eique lapidem aſſimilent, cujus rei cùm innumera exempla in libris eorum ſint obvia, hîc plura non adferemus.

Der Wolff vom Auffgange/vnd der Hund vom Nidergange kommende/haben sich vnter einander gebissen.

Hinc, ubi Sol oritur lupus advenit, ast ubi Ponto, ubi Pon to
Mer gitur inde canis, qui duo bile tument, qui duo bile tument.

Incipe in nota 11. & retrogredere.

Hinc ubi Sol oritur lupus ad-
Ponto, Ponto ubi ast venit
Mergitur inde canis, qui duo
tument, tument bile, tument bile.

XLVII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DEr Wolff von Auffgang der Sonnen/aber der Hund kompt gelauffen/
Vom Nidergang/ diese beyd haben der Galln ein hauffen/
Der hat diesen/ vnd dieser jenen im grossen Zorn gebissen/
Vnd haben ein den andern mit Wütigkeit zerrissen/
Es seynd zween Stein/ so werden vmbsonst einem jeden gegeben
An allen Orten vnd Zeit/ die behalt du gar eben.

EMBLE-

Lupus ab Oriente & Canis ab Occidente venientes se invicem momorderunt.

EPIGRAMMA XLVII.

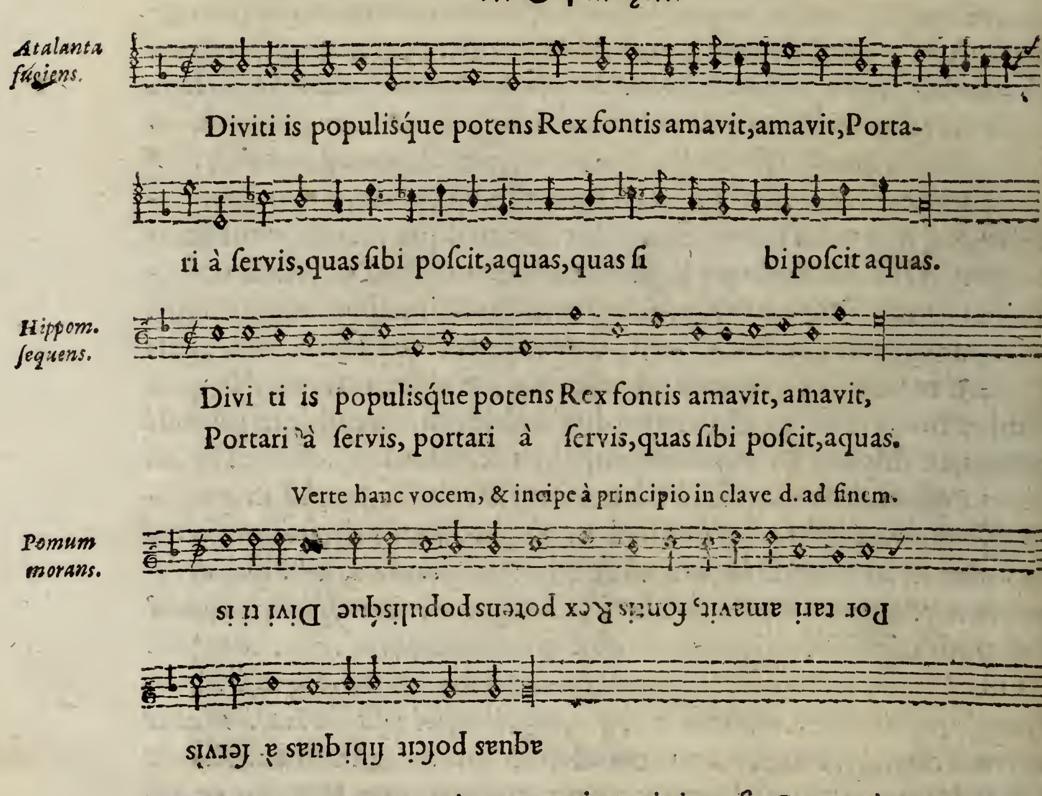
HInc, ubi Sol oritur, Lupus advenit, ast ubi Ponto
Mergitur, inde canis, qui duo bile tument:
Hunc is, & hic illum, stimulante furore momordit,
Et rabidus rictu visus uterque fuit.
Sunt gemini hi lapides, gratis qui dantur ubique
Omnibus atque omni tempore, quos teneas.

PHILOSOPHI multis in locis duorum meminêre lapidum gratis nobis datorum, ut Isaac, Arnoldus & alii, inter quos Avicenna dicit eos in stercore jacere abjectos, neglectos vulgò, qui si conjungantur, perficiant magisterium: Quidam attollunt Mercurium occidentalem, qui prætulit se auro & illud vicit? Verùm omnium optimè Author cōsilii conjugii solis & lunæ ex Aristotelis Epistola binos describit lapides, ubi dicit: *Quod hujus artis duo sunt lapides, principales, albus & rubeus mirabilis naturæ: Albus in occasu solis incipit apparere super facies aquarum, abscondens se usque ad mediam noctem & postea vergit in profundum: Rubeus verò ex opposito operatur, quia incipit ascendere super aquis in ortu solis usque ad meridiem & postea descendit in profundum.* Hi itaq; lapides sunt ante dictæ aqlæ à Jove Delphis emissæ; Hi quoque sunt lupus & canis, ex diversis seu oppositis terræ plagis venientes, quorum unus momordit alterum, & ambo rabiosi facti sunt, veluti testatur Rhasis in Epistola: Hi lapides sunt verissimum Bezoar ex quibus præstantissimum mittit India Orientalis ex ferarum ventre depromptum, aliud sed minoris efficaciæ dat India Occidentalis, Peruana, ex cicuribus animalibus acceptum; Sic oriens dat lupum atrocissimum, occidens canem hominibus familiarem, hoc est, Sulphur ab Eoo, Mercurius ab Hesperio tractu venit; ex quibus hic mollis & tractabilis, illud cholericum & iracundum existit: Qui duo quàm primum se invicem offendunt, in mutuos morsus incidunt: Canis verò magnitudine insignis primam victoriam obtinet prostrando lupum & semianimem reddendo: At lupus vires recolligens post canem dejicit eíque dejecto instat usque ad internecionem; Interim non minora vulnera nec minus lethalia, quā intulerat cani, ab eo recipiens, donec se mutuis conficiant & interimant morsibus: De lupo *Rosinus* ad Euthiciam, inquit *quod sit miles victor duorum roboratus multi precii & intensissimi roboris, perforās corpora, cum iis obviat, & est albus apparitione, rubeus experimento, estq́; mas qui lunam duxit in uxorem, quem nonnulli putant aurum esse preciosissimæ cōnexionis, cujus congelatum nunquam dissolvitur, neque vestigia delentur quod Deus sanctis Philosophis & electis largitus est: Scito, quod natura cepit com-*

comparem ut inimicum. Hæc ille. Et mox, *quod sulphur*, inquit, *fortissimum est & ad versus ignem pugnans quod continet & continetur: Ex his namque conjunctis color preciosissimus exit, & nunquam potest sulphur, quod naturaliter fugit, postea fugere eo quod perforavit illud anima similiter & perforavit & mixta est anima tinctura corpori, & corpus animam continuit & naturale fugere prohibuit. Et deinde quærenti, quis lapidum sit fortior, respondet: Lapis qui non est lapis fortior est altero inimico: rubrum verò est fortius illo quod sua fortitudine socios roboravit.* Lupus itaque Orientalis fortior est cane occidentali, quamvis victoriæ non potiatur effectu, sed una cum inimico occidat: Ex utrisque verò fit venenum tingens: Differentia inter lupum & canem exigua est, cùm molossus seu prægrandis canis lupinam formam & speciem ostendat, ita ut lupus origine, sed longa progeneratione cicur factus videatur: Eodem modo sulphur & mercurius parùm differunt inter se; quia illud ex hoc, vel hic ex illo ortum ducat: Mercurius quidem sulphur genuit, at sulphur Mercurium purgavit & talem reddidit: De his idem *Rosinus*, dum quærit *Unde veniat ejus color? respondet, ex ejus intensissima amaritudine*: Et illa *Unde venit ejus amaritudo & intensio?* respondet, *ex ejus metalli impuritate*: Et illa: *nunquam ejus color rubeus supereminet?* respondet: *Etiam*: Et illa: *nunquam etiam est igne calidior?* respondet: *ignis ad respectum illius est tanquam aqua ad respectum ignis.* Et illa: *Igne nè est fortior?* respondet *non.* Et illa: *Quare ergo asseris, eum igne esse fortiorem?* Respondet, *eò quod ignibus sibi ipsis obviantibus alter alterum comedit.* Patet itaque quod alter alterius alimentum fiat & cibus, & quantum uni decrescat tantum alteri accrescat, donec accrescens prævaleat & draco serpentem devorârit: In magnis prælijs sæpè contingit, ut stragem majorem passi campum & victoriam obtineāt; Ita & canis quāvis prostratus non tamen victus occubuit omnino, cùm hostem adeò strictè teneat, ut ille absque hoc vivere, nec hic absque illo mori possit.

Der

Der König von getrunckenem Wasser bekompt ein Kranckheit/ von Artzten aber curiret, die Gesundheit.

XLVIII. Epigrammatis Latini versio Germanica.

E Jum König von Gut vñ Leuten mächtig ein Brunnwasser für allen/
So er den Dienern befohl zubringen/ thät gefallen/
Diß trunck er offt/ biß daß er davon die Adern fund beschwerd
Gantz ungestalt/ von Aertzten berümpt auffgenommen werd/
Von welchen wie er purgirt durch Schwitz/ Stuel und auch durch den
Wie Rosen feynt erscheint seine Wangen roth zur Stund/ (Mund/

EMBLE-

Rex ab aquis potatis morbum, à medicis curatus sanitatem obtinet.

EPIGRAMMA XLVIII.

Divitiis populísque potens Rex fontis amavit,
Portari à servis quas sibi poscit, aquas:
Has bibit & rebibit, venas mox inde repletus
Discolor à claris suscipitur medicis;
A quibus ut purgatus erat, sudoribus, alvo,
Oréque, mox tincta est utraque mala rosis.

XErxes ille potentissimus Persarum rex, cùm per sicca & inculta loca sub æstu exercitum duceret sitibundus haustum aquæ turbidæ à quodam milite oblatum non respuit, sed gratissimè bibit, portantemque id donarii munere amplissimo ornavit. Et sanè si quis hoc ipso tempore (ut quorundam historiæ recentissimæ testantur) per fines Persiæ peregrinetur, rarissimè fontes aquæ dulcis invenire dicitur, cùm aquę stagnãtes sint salsę, ac ipsum solũ in superficie salsedinem offerat copiosissimam: Eo modo Rex, cujus meminerunt Philosophi siti vexatus, mandavit aquæ dulcis sibi copiam fieri; quã allatam bibit ad satietatem; veluti ex Merlini allegoria cuivis constat. Curatio regis ægri & discolorati suscipitur à medicis diversis: Ægyptii suis medicinis propinatis moverunt humores adhuc crudos, quos Hippocrates priùs concoctos purgari debere asserit, nisi sint fluxibiles & vagi. Tum enim mox educendi sunt, ne in partes aut viscera nobiliora fortè impetum faciant & ruant. Hinc regi symptomata periculosa, utpote lipothymię & syncope obvenerunt. Alexandrini verò medici, postremò advenientes in morbo chronico, feliciores sunt habiti, qui regem pristinæ sanitati restituerunt. Tanto mederi regi est operæ precium, qui medico suo sanus factus benevolam præbet manum & faciem serenam. Legimus multorum curationes optimè fuisse recompensatas à regibus diversis, uti Democidis à Polycrate Samiorum tyranno talentis duobus, Erasistrati (quẽ Plinius scribit, fuisse discipulum Chrysippi, ex Aristotelis filia genitum) propter Antiochum regem, ex amore Stratonices novercæ ægrum sanatum, centum talentis à filio ejus Ptolemæo, ut Jacobi Cocterii, medici Galli regis Ludoici II. à quo quatuor millia coronatorum singulis mensibus pro stipendio accepit, aliorumque recentiorum non faciamus mentionem; sed hujus regis sanatio adhuc longè majori mercede aut præmio recompensatur. Ita enim apud Rosarium Hermes & Geber; Qui hanc, inquiunt, artem semel perfecerit, si deberet vivere mille millibus annis, & singulis diebus nutrire quatuor millia hominum, non egeret. Hoc confirmat Senior, dicẽs: Est ita dives habens lapidẽ, de quo Elixir fit, sicut qui habet ignem,

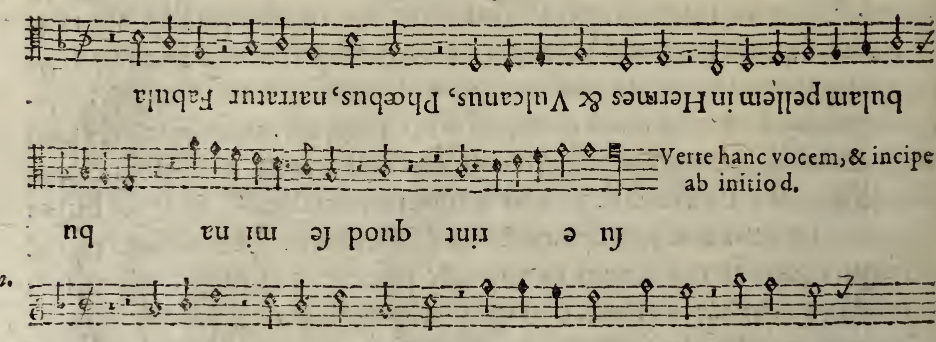
potest

potest dare ignem, cui vult, & quando vult, & quantum vult sine suo periculo & defectu. Democriti pater adeò dives fuit, ut exercitui Xerxis Epulum dederit, & Pythius quidam opulentissimus obtulit eidem stipendium totius exercitus & commeatum ad menses quinque, si modò unum ex quinque filiis, natu minorem, qui suæ senectutis esset solatium, ne in castra regia ire cogeretur, domi retinere liceret; sed barbarus rex indignissimè petitionem Pythii ferens, jussit minorem natu filium in duas partes dissectum palis utrimque ad viam regiam adfigi, per quam totus exercitus transiturus erat, ut annotat Sabellicus lib. 2. Ennead. 3. Sed horum divitiæ nihil ad opes hujus Regis, quæ sunt absque dimensione & numero. Hunc sanatum & ab aquis liberatum Reges omnes, & potentes aliarum regionum honoraverunt & timuerunt. Et quando volebant videre de mirabilibus ejus, ponebant in crucibulo unciam unam Mercurii bene loti & projiciebant desuper tanquam unum granum milii de unguibus vel de capillis aut sanguine suo, & sufflabant leviter cum carbonibus, dimittebant eum infrigidari cum eis, & inveniebant lapidem, qualem scio. Hic est ille, cujus Bernhardus Comes meminit, quod sex suis aulicis tantundem regni det, quantum ipse possidet, si modò expectent, donec ipse in balneo juventutem recuperârit, & vestibus variis, nempe thorace nigro, indusio albo & sanguine purpureo ornatus sit; tum enim singulis de sanguine suo daturum, ipsósque suarum divitiarum participes facturum se pollicetur.

 FUGA XLIX. in 5. suprà. vertendo Basin seu fugientem vocem & incipiendo ab initio in d. sic vertendo simplicem & incipiendo in fine g.

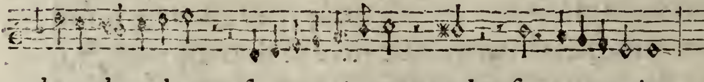
Das Philosophische Kind erkennet drey Vätter/ wie der Orion.

Atalanta Fugiens.

Hippomenes sequens.

Fabula narratur, Phœbus Vulcanus & Hermes in pellem

bu bu lam se mi na quod fu erint.

Pomum morans.

fuerint quod semina bubulam pellem in

Incipe à fine, & verte hanc vocem in g, descendendo in a.

Hermes & Vulcanus Phœbus, narratur Fabula

XLIX. Epigrammatis Latini versio Germanica.

DAs Phœbus, Mercurius vnd der Fewrgott/ wie Fablen zeigen an/
Haben in ein Rindes Haut jhren kräfftigen Samen gethan/
Vnd seynd drey Vätter zugleich geworden deß grossen Orions,
Also sagt man/ daß da seynd drey Vätter der Weißheit Sohns/
Denn die Sonn der erste/ Vulcanus der ander wirt erkennet/
Vnd der Künstler der dritt/ dessen Vatter ist genennet.

EMBLE-

Infans Philosophicus tres agnoscit patres, ut Orion.

EPIGRAMMA XLIX.

Fabula narratur, Phœbus, Vulcanus & Hermes
In pellem bubulam semina quod fuerint;
Trésque Patres fuerint magni simul ORIONIS:
Quin Sobolem Sophiæ sic tripatrem esse ferunt:
SOL *etenim primus, Vulcanus at esse secundus*
Dicitur, huic præstans tertius arte pater.

MULIERES, quæ ſe variis proſtituunt viris, rarò ſobolem vivacem concipiunt ex confuſione diverſorum ſeminum: Natura enim in generatione hominis & animalium plærorumque non admittit ſuperfœtationem, niſi fortè rariſſimè: Hinc ex unico patre & matre proles quæcunque naſcitur, ſive ſit una aut plures, ut quoque ex hiſtoriis & eventu aliter judicantium patet, inprimis Margaritæ illius Hermanni comitis Hennebergiæ uxoris, quæ anno 1276. trecentos & ſexaginta quinque enixa eſt pueros, quorum omnium baptiſatorum, & maſculorum, Johannis, fœminarum Eliſabethæ nomine vocatorum, poſt demortuorum ſepultura in Lauſdunenſi templo, uno miliari diſtante Haga comitum verſus mare, in Hollandia, adhuc cum pelvi ærea, in qua baptizati ſint, & inſcriptione hiſtoriæ, adhuc viſitur: cauſam dicunt, quod Comitiſſa videns pauperculam mulierem gemellos in ulnis geſtare, eam adulteram vocârit, quaſi impoſſibile ſit, ut plures liberi uno conceptu ex uno viro, ſed ex diverſis, neceſſariò ederentur: Unde imprecatione facta à paupere, quæ ſe ab eo crimine puram noverat, quotquot dies in anno ſunt, tot ipſa concepit in utero uno tempore & ex uno viro: Miraculum hoc quidem eſt, at naturale opus, quod ex divina ultione contigit: In opere autem Philoſophico quod alias naturæ adverſum eſt, facilè admittitur ſub allegoriæ veſtimento: Hic enim unus fœtus tres dicitur habere patres vel etiam binos, ut & matres. Hinc Raymundus, ut citat Roſarius, noſter, inquit, infans habet duos patres & duas matres: & quia ipſe charè nutritus eſt ex tota ſubſtantia in igne, propter quod nunquam moritur: Ita Dionyſus ſeu Bacchus bimater appellatur, quem immaturum combuſtâ matre ex ejus vẽtre eripuit & femori ſuo inſuit, ut pater mater factus ſit: Sed hæc magis declarãtur in Orionis conceptu, q ex Apollinis, Vulcan. & Mercurii commixtis ſeminibus in pelle bubula incluſis per decem menſes, natus dicitur: Monſtroſa hæc eſſent omnino, non tantùm fabuloſa, niſi arcanum naturæ ſub his involucris lateret, non omnib. obvium. Lullius in Theorica teſtamenti eidem fœtui Philoſophico tot & ferè eoſdem attribuit patres, nempe Solem, qui eſt Apollo

ſive

ſive Sol cœleſtis eſt primus hujus generationis author, qui virtute ſua inenarrabili & occulta ſeu aſtrali operatur in materiam quandam Philoſophis notam, tanquam in matricem mulieris, in eáque producit filium ſeu fœtum ſibi ſimilem, cui poſtea ſua arma & inſignia virtutum, paterno jure, tradet & relinquet, hoc eſt, immatura maturandi & non tincta nec purgata, tingendi & purgandi potentiam. Quicquid enim Sol in mille annis perficit, hoc filius ejus in dimidia hora præſtabit; Propterea ut vis millecuplo fortior in eo fiat quàm in Sole, pater eum Vulcano in diſciplinam tradit & artifici ſimul, ut ab his ejus generoſa indoles excolatur & viribus multiplicetur; ſiquidem conſtet à teneris aſſueſcere multum eſſe: Sic Achilles Jaſon, Hercules Chironi erudiendi fuêre traditi eandem ob intentionem. Milo enim Crotoniata, qui puer vitulum geſtavit, vir bovem ſuſtulit ex conſuetudine. Non injuriâ autem, præter Solem, Vulcanus & artifex hujus pueri vocantur patres, quia primus ut eſſet, hi ut talis & tantus, effecerunt: Nec verò æquivalens didactron magiſtris ſolvi poteſt ob inſtitutionem, ut nec præmium parentibus ob generationem. Hi corpus, illi animum concinnant. Si animus potior eſt corpore, nec illis minor referẽda eſt gratia, quàm his. In Orionis verò ortu Mercurius materiam, Apollo formam, & Vulcanus calorem ſeu efficientem cauſam externam præbuit. Sic quoq; in opere Philoſophico fieri convenit, ut tres patres in unam ſobolem conſpiraſſe videantur, in qua Philoſophorum ſint delitiæ.

Der

Der Drache hat das Weib vnd sie jhn vmbgebracht/ vnd werden beyde mit Blut vbergossen.

Atalanta Fugiens.

Alta veneno so fodiatur tum ba Draconi

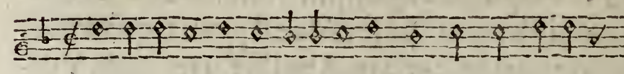
Cui mulier nexu sit bene vincta su o.

Hippom. Sequens.

Alta veneno so fo diatur tum - ba

Draconi Cui mulier nexu sit bene vincta su o.

Pomum Morans.

Alta venenoso fodiatur tumba Draconi

Cui mulier nexu sit bene vincta suo.

L. Epigrammatis Latini versio Germanica.

Laß graben ein Grab tieff dem gifftigen Drachen/ dem das Weib
Sol werden verbunden festiglich an jhrem Leib/
Dieweil er/ wie der Mann mit jhr der Liebe geniessen werd/
Stirbet sie vnd wirt zugleich mit jhm begrabn in die Erd/
Daher er auch stirbet/ vnd wirt mit rothem Blut begossen/
Diß ist deines Wercks wahrer Weg vnverdrossen.

EMBLE-

Draco mulierem, & hæc illum interimit, simulque sanguine perfunduntur.

EPIGRAMMA L.

Alta venenoso fodiatur tumba Draconi,
Cui mulier nexu sit bene vincta suo:
Ille maritales dum carpit gaudia lecti,
Hæc moritur, cum qua sit Draco tectus humo.
Illius hinc corpus morti datur, atque cruore
Tingitur: Hæc operis semita vera tui est.

DRACONUM mansio in cavernis terræ est, hominum verò supra terram in aëre proximo; quæ duo sunt elementa contraria & jubentur à Philosophis conjungi, ut actio unius in aliud fiat: Per mulierem verò alii intelligunt, ut Basilius clave 2. *Non enim utile est*, inquit, *aquilæ nidum suum in alpibus ponere: Nam pulli ejus præ frigore nivis in summitate montium morerentur: Quod si verò aquilæ draconem frigidum qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terræ speluncis prorepit, addas, ambósque in infernalem sellam ponas, tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilem eliciet, qui suo magno calore aquilæ pennas cumburet, ac sudorificum balneum excitabit adeò ut nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat; quo minerabile balneum bene præparetur, & regi fortunam ac sanitatem tribuat.* Admirabile sanè est, quod draco frigidus spiritum ignem de se mittet; Id tamen verum esse experientia declarat in serpentibus combustis, qui flammam venenosam assistentes inficientem emittunt. Nec frustrà dracones thesaurorum chymicorum custodes flammivomi dicuntur, ut aurei velleris, hortorum Hesperidum, Cadmi, & his similes. Degit autem hic draco in angustis petrarum subterranearum locis; quem ibi capere oportet, & aquilæ seu mulieri adjungere, huic in sepulchro, illi, si mavis, in nido: Natura enim draconis est aliàs, ut insidietur ovis aquilinis, cúmque aquila internecinum bellum gerat. Draconem aliquando amasse puellam, cúmque ea concubuisse, ex Græcis scriptoribus sunt, qui tradant. Quid mirum igitur, si Philos. velint, draconem suum cum muliere in una caverna cōcludi debere? Greverus dracones rubeos & nigros in imâ montis voragine conjungit, ignéque adurit, & pereuntibus nigris, dicit montis custodem, undiquaque illos conquirere, & in montem inferre. Merlinus in sua visione (nisi illa sit suppositia) mentionē facit draconis albi & rubei; Hi dracones, quicunque sint, sive una sit mulier, seu draco fœmina, in se invicem agunt, donec utrique moriantur, & sanguinem emittant ex vulneribus, quo perfunduntur. Intelligitur verò hîc per draconem elementum terræ & ignis, & per mulierem, aëris & aquæ; Unde Clangor buccinæ dicit, *quod draco est materia in fundo remanens*

post

post distillationem aquæ ab ea: Et ex Hermete: *Aqua aëris inter cœlum & terram existens est vita uniuscujusque rei. Ipsa enim aqua solvit corpus in spiritum, & de mortuo facit vivum, & facit matrimonium inter virum & mulierem. Etenim totum beneficium artis facit*: De terra quoque sic inquit. *Et intellige adhuc, quod ista propria terra quàm calcamus non est verum elementum, imò est elementata à suo vero quinto elemento: Nec recedit quinta substantia elementalis à suo corpore elementato, de quo terra est formata.* Et mox. *Sed in centro terræ est virgo & elementum verum, quod ignis non poterit ardere: Hic est draco, de quo loquimur, in centrum usque terræ se insinuans, ubi cùm magnus sit calor, æstum flammeum intra se concipit, quo mulierem seu aquilam comburit.* Mulier verò vel aquila, aqua est aëria; quàm nonnulli aquilam albam seu cœlestem vocant, & ex Mercurio vulgari, vel salibus sublimatis conficere satagunt, sequentes in eo ductum quorundam cæcorum in hac arte, lynceos se simulantium; Sed amen dico tibi, inquit *Bernhardus* Comes in Epist. *quod nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissolvit, nisi illa quæ permanet ei in materia & forma, & quam metalla ipsa possunt recongelare*: Et mox. *Nec corporibus pertinet aqua in solutionibus, quæ iis in congelationibus non permanet*: Et paulò post: *Amen dico tibi, quod oleum naturas naturaliter incerans & conjungens ac naturaliter introducens medicinam in alia corpora tingenda, non componitur ex alio extraneo, sed tantùm ex visceribus corporis dissolvendi*: Aquila itaque & mulier, nec non draco ac totius ferè artis arcana hoc percepto, intelliguntur, quæ fortè nimis aperto naturæ gremio hactenus doctrinæ filiis exposuimus & declaravimus, ut hinc DEO SIT GLORIA.

INDEX FVGARVM ATALANTICARVM.

Fugæ in 2.

10.infrà in b.& a.
12 suprà in a. & b.
28 suprà seu 9 in g & a.
29.infrà seu 9.in a.& g.

In 3.

7.suprà vel 10 in f & a.
15.infrà in a.& f.
17.suprà in f & a.
20.suprà in d.& f.
39.suprà vel 10. in g & b.
41.infrà in g.& e.
50.infrà in b.& g.

In 4.

1.infrà in d.& a.
3.infrà in d.& a.
4.suprà in d.& g.
6.infrà in g & d.
13.suvrà in a.& d.
21.suprà in a & d.
31.suprà in a & d.
42.suprà in a. & d.

In 5.

2.infrà in d.& g.
5.suprà in a.& d.
9.suprà in b.& f.
16 suprà in d.& a.
22.suprà in d. & a.
23.suprà seu 12.in g.& d.
24.suprà seu 12. in d.& a.
25.infrà seu 12. in d.& g.
33.suprà in g.& d.
33.infrà in d.& g.
43.infrà in d & g.
44.suprà in d.& a.
48.suprà in d.& a.
49 suprà in d & a.

In 6.

11.suprà in f.& d.
19.infrà in d.& f.
38.suprà in b & g.
40.infrà in d.& f.

In 7.

18.suprà in g.& f.
30.infrà seu 14.in f.& g.
35 suprà in g.& f.
36 infrà in f.& g.

In 8.

8.suprà in d. & d.
14 infrà in d.& d.
26.infrà duplici in d.& d.
27 suprà in d.& d.
34 infrà in d & d.
37.suprà in g & g.
45 suprà in d.& d.
47.suprà in g.& g.

FINIS.

Mo-

Monitio
Ad Philomusicum.

Optavi equidem antehac Prometheum potius quàm Epimetheum agere; Ideóque omnia, quæ ad fugas illas musicales spectant summâ diligentiâ scripsi & revidi: Verùm bene deliberata interdum malè cadunt: Atque sic dum ipse absum, notæ pleræque harum fugarum nescio quomodo, sunt transpositæ & non ut optandum esset, correctè impressæ: ideò hic monitionem emendativam præcipuè cantilenarum præcedentium ponere cogor: Quilibet Musicæ peritus animadvertet facilè, etiam me non monente, fugas singulas in omnibus sibi similes esse debere in valoribus, ascensu & descensu singularum notarum, nisi quod una vox aliam sequatur in diversis clavibus; Hinc erratum Typographicum ipse emendare poterit, si alicubi quid aliter quàm rectè positum, occurrerit: Interim pro exemplis mendas nonnullas, quas obiter percurrens notavi, hic (licet præter modum Musicæ) ponam:

In Fuga 2. pagina 16. lin. 3 nota quarta sit semiminima, nõ in clave a. sed in d supra text. Romulus.

In Fuga 6. pag. 32 linea 1 nota sexta sit semibrevis in clave c. supra text. pingui.

In Fuga 9 pag. 44 lin 1 nota 19. sit semibrevis in clave f. supra text. aurea.

In eâdem fuga, lin. 3. nota 15 semiminima in clave a omnino deleatur, ut superflua:

In fuga 11. pag. 52. linea 1 nota quinta in clave g. non debet esse, emibrevis, sed minima, supra textum, sobolem.

Ibidem, lin 2. nota 2. in clave g. non sit minima, sed semibrevis, supra textum, fert;

In fuga 12. p. 56. lin. 3 nota 13. in clave 8. sit fusa cum puncto præcedentis notæ semiminimæ, supra text. Helicona.

Ibid. lin. 4. nota 15 non sit semiminima, sed minima, in clave d. supra text petendus.

In fuga 13 pag. 60. lin. 4. nota prima sit minima in clave e ad text. Inde.

Fuga 14 pag. 64 lin. 1. nota 6. & 7. sint fusæ in clave b. & a. supra text humana.

Ibidem linea 6. clavis b in initio est transposita,

Fuga 16 pag. 72. linea 4. nota 4. in a. sit semiminima.

Fuga 17. pag. 76. lin. 14 in f sit minima, non semibrevis, supra textum, ignis.

Fuga 19. pag. 84 lin. 1. nota 14. minima sit non in c sed in d supra text. ordine.

Ib. linea 2. ab initio sit ita [music notation] *supra textum terra quorum, nam prima nota sit semibrevis in c. secunda & tertia, minima in d. quarta semibrevis in c.*

Ibid linea 4 nota secunda sit semibrevis non in g. sed in e.

In fuga 22. pag. 96 linea 4 nota 3 sit minima in b. ad tex. Saturni.

In fuga 23 pag. 100 lin. 1. nota 23 & 24 in d & c sint fusæ: ad text. fecit.

Ibid. in lin 3. nota 7. cum puncto sit minima in c ad textum, mira:

In fuga 24 pag. 104 lin 1. nota 13. semibrevis non sit in e. sed in g ad text. cura.

In fuga 25. pag. 108. lin. 4 nota 5. in clave b. non sit semiminima, sed minima: ad text. funere:

In fuga 26. pag. 112. lin 3 nota 12. in f sit fusa.

In fuga 27 pag. 116. lin. 5. pausa in initio sint duarum minimarum valor, seu duo dimidii tactus: Et nota penultima in clave a. non sit semibrevis, sed minima, ad text. rosetum:

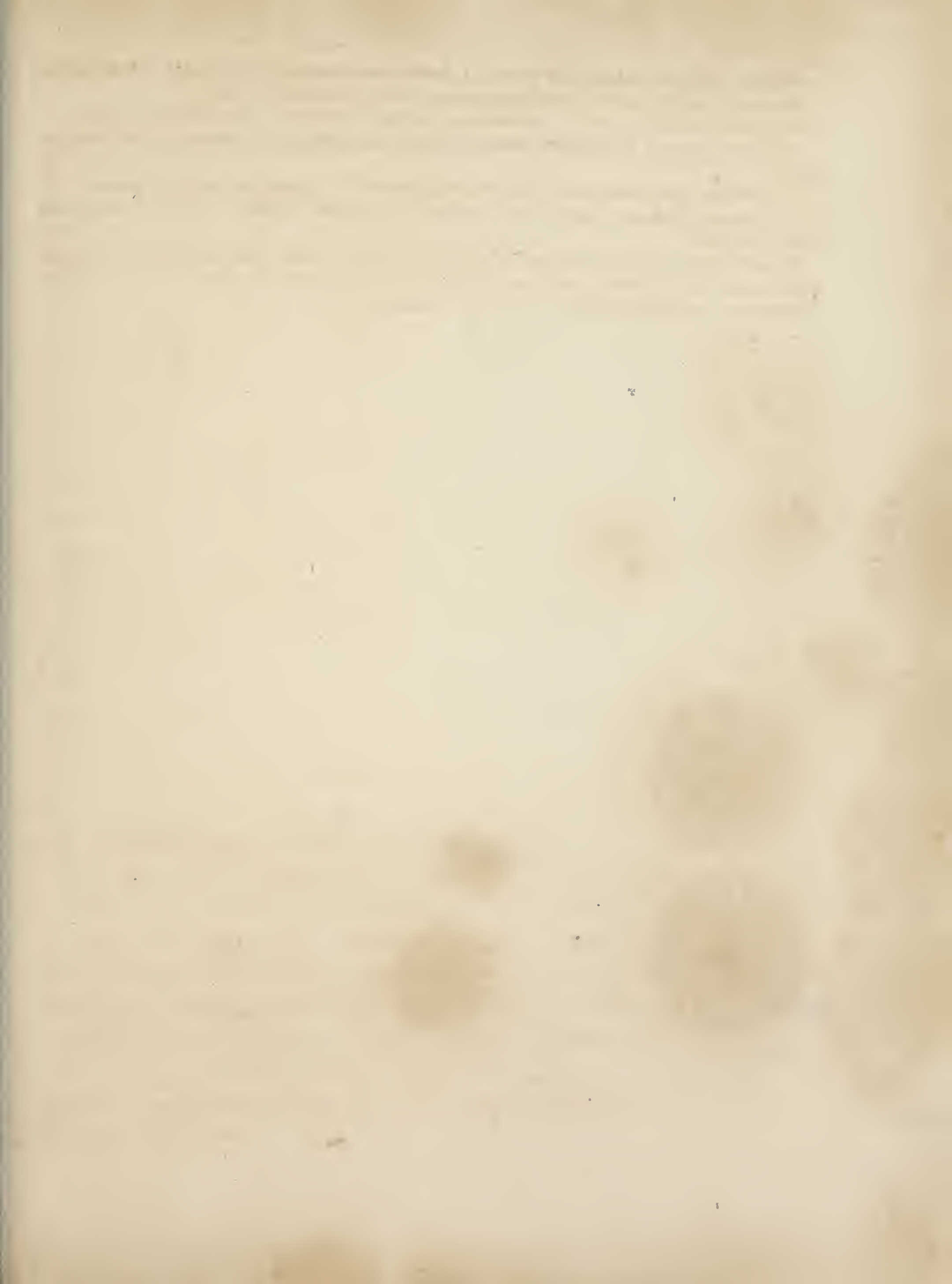
In fuga 28. pag. 120. lin. 1. nota 15 proximè ante pausam sit minima in clave e. ad text. fulgent.

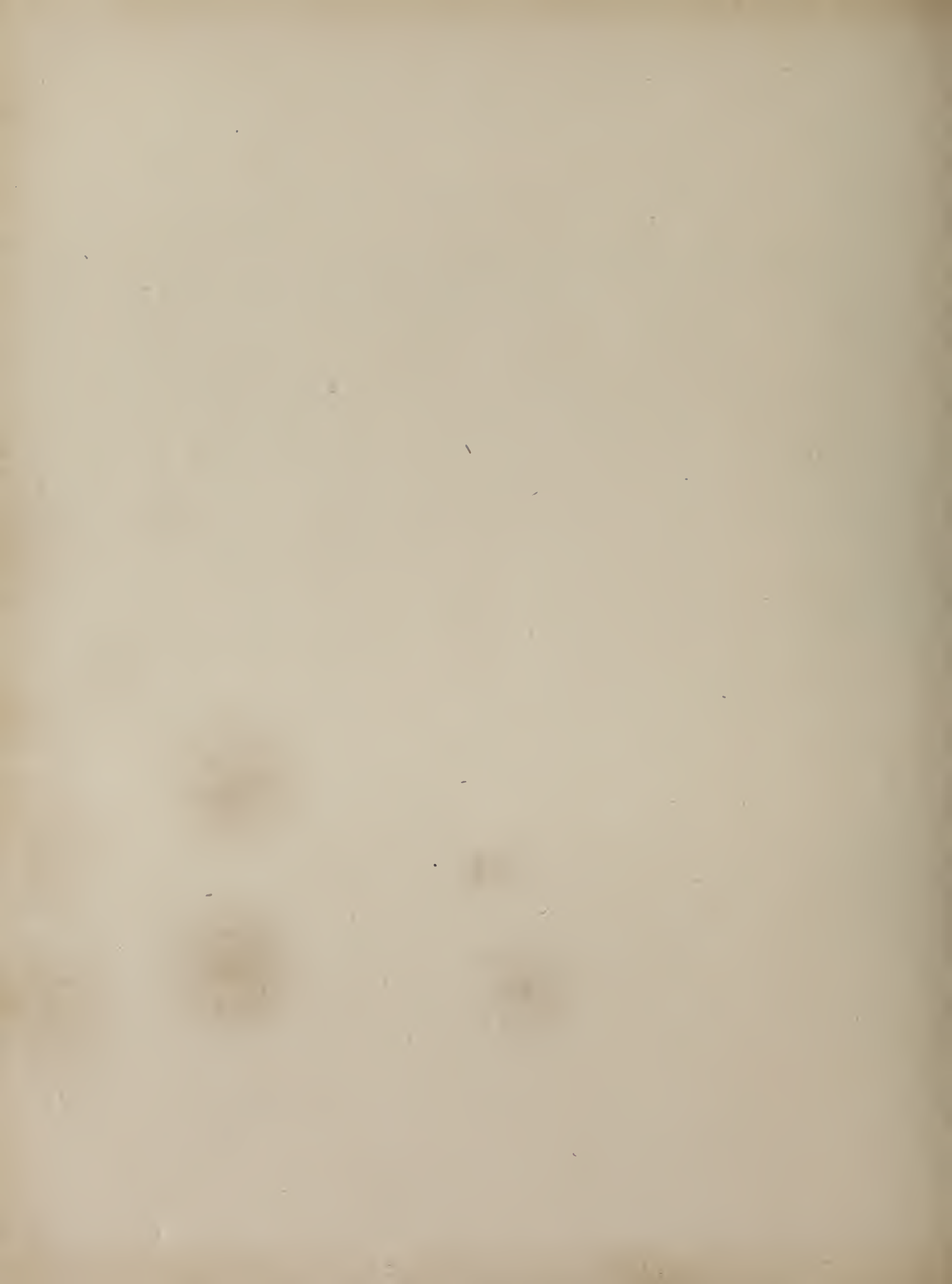
In fuga 29. pag. 124. lin. 1. ultima duæ notæ semiminimæ sint posita in clav. d. & f. ad text. potentior.

Ibid. in linea 3. post notam 11. deest integra nota, semibrevis in clave g. ad text. Salamandra.

In fuga 30. pag. 128. lin. 1. nota 11. sit semiminima in f. non in d. ad text. agis: Ibidem: post notam 19. dele punctum.

In cæteris fugis viginti, quæ restant, ut & in omnibus aliis tam notis, quàm textibus & discursibus quæcunque errata occurrerint præter jam dicta, candidus lector & cantor, non nobis, sed injuriæ nescio unde, nobis allata asscribat, & ipse benevolè emendet.

Perfect
(last leaf, blank, cut away)
Bernard Quaritch
B. Ingram
10.iii.1916

